

LA INTERNACIONAL COMUNISTA DESPRÉS DE LENIN (STALIN, EL GRAN ORGANITZADOR DE DERROTES)

Lev Trotski
1929

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es – des de: <http://grup-germinal.org/?q=node/183> i contrastada amb *L'Internationale communiste après Lénin*, Presses Universitaires de France, dos volums, 1969, París

Índex

Pròleg de l'autor a l'edició francesa de 1930

I ARA? (Lletra al VI Congrés de la Internacional Comunista)

- I.- Objectiu d'aquesta lletra
- II.- Per què no ha hagut un Congrés de la Internacional Comunista durant més de quatre anys?
- III.- La política de 1923 a 1927
- IV.- Radicalització de les masses i problemes de direcció
- V.- Com s'ha preparat el desplaçament vers l'esquerra que s'està produint actualment al Partit Comunista de la Unió Soviètica
- VI.- Un pas endavant, mig pas arrere
- VII.- Maniobra o curs nou?
- VIII.- Les bases socials de la crisi actual
- IX.- La crisi del partit

CRÍTICA DEL PROGRAMA DE LA INTERNACIONAL COMUNISTA

- I.- PROGRAMA DE LA REVOLUCIÓ INTERNACIONAL O PROGRAMA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS?
 - 1.-ESTRUCTURA GENERAL DEL PROGRAMA
 - 2.- ELS ESTATS UNITS I EUROPA
 - 3.-LA CONSIGNA DELS ESTATS UNITS SOVIÈTICS D'EUROPA
 - 4.-EL CRITERI DE L'INTERNACIONALISME
 - 5.-LA TRADICIÓ TEÒRICA DEL PARTIT
 - 6.-ON ESTÀ, DONCS, LA DESVIACIÓ SOCIALDEMÒCRATA?
 - 7.-LA DEPENDÈNCIA DE L'URSS DE L'ECONOMIA MUNDIAL
 - 8.-LA CONTRADICCIÓ ENTRE LES FORCES PRODUCTIVES I LES FRONTERES NACIONALS, CAUSA DEL CARÀCTER UTÒPIC I REACCIONARI DE LA TEORIA DEL SOCIALISME EN SOL PAÍS

- 9.-LA QÜESTIÓ NOMÉS POT SER RESOLTA PER LA REVOLUCIÓ MUNDIAL
- 10.-LA TEORIA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS, FONT D'ERRORS SOCIALPATRIOTES INEVITABLES

II.- L'ESTRATÈGIA I LA TÀCTICA A L'ÈPOCA IMPERIALISTA

- 1.-Total inconsistència del capítol principal del projecte
- 2.- Particularitats essencials de l'estratègia en l'època revolucionària i paper del partit
- 3.- El III Congrés i la qüestió de la permanència del procés revolucionari segons Lenin i Bukharin
- 4.- Els esdeveniment de 1923 en Alemanya i les lliçons d'octubre
- 5.- L'error estratègic radical del V Congrés
- 6.- "L'era democraticopacífica" i el feixisme
- 7.- Política ultraesquerrà i ferment de dreta
- 8.- Període d'escorament cap al centre-dreta
- 9.- Sobre el caràcter de les maniobres i de l'estratègia revolucionària
- 10.- L'estratègia de guerra civil
- 11.- Les qüestions del règim interior del partit
- 12.- Causes de les derrotes de l'Oposició i perspectives

III.- BALANÇ I PERSPECTIVES DE LA REVOLUCIÓ XINESA: LES SEUES LLIÇONS PER ALS PAÏSOS D'ORIENT I PER A TOTA LA INTERNACIONAL COMUNISTA

- 1.-Sobre la naturalesa de la burgesia colonial
- 2.- Les etapes de la revolució xinesa
- 3.- Dictadura democràtica o dictadura del proletariat?
- 4.- L'aventurerisme com a conseqüència de l'oportunisme
- 5.- Els soviets i la revolució
- 6.- El problema del caràcter de la futura revolució xinesa
- 7.- Sobre la idea reaccionària dels "partits obrers i camperols bipartits" per a l'Orient
- 8.- Cal verificar què ha fornint la Internacional Camperola
- 9.- Conclusió

III.- LA QÜESTIÓ XINESA DESPRÉS DEL VI CONGRÉS

- 1.- La revolució permanent i la insurrecció de Canton
- 2.- El període interrevolucionari i les seues tasques
- 3.- Els soviets i l'Assemblea Constituent
- 4.- Una altra vegada més sobre la consigna de la "dictadura democràtica"
5. Apèndix: Un interessant document sobre la política i el règim de la Internacional Comunista

IV.- QUI DIRIGEIX AVUI EN DIA LA INTERNACIONAL COMUNISTA?

Pròleg de l'autor a l'edició francesa de 1930

La present obra comprèn quatre parts independents una d'una altra, però que presenten, no obstant, una unitat indissoluble: en el seu conjunt està consagrada als problemes fonamentals de la Internacional Comunista. El llibre comprèn tots els aspectes de l'activitat de la Internacional Comunista: el seu programa, la seua estratègia i la seua tàctica, la seua organització i els membres de la seua direcció. Des del moment que el Partit Comunista soviètic, partit dirigent de la Unió Soviètica, exerceix un paper decisiu, en tots els aspectes, com a partit principal de la Internacional Comunista, el present treball inclou també una apreciació del seu política interior durant el darrer període, que s'obre amb la malaltia i mort de Lenin. En aquest sentit, almenys així ho espere, l'obra constitueix un conjunt prou complet.

El meu treball no ha estat publicat en rus: fou escrit en aquest període (1928) en el que les obres marxistes s'han convertit ja, en la República Soviètica, en el tipus de publicacions més prohibit de tots. A fi d'assegurar una certa difusió als meus textos, he posat en les dues primeres parts d'aquest llibre documents oficials dirigits al VI Congrés de la Internacional Comunista, que es reuní a Moscou durant l'estiu de l'any passat. La tercera i la quarta parts, escrites després del Congrés, han circulat de mà en mà en forma de manuscrit. La transmissió d'aquests manuscrits comportava i comporta encara la deportació als racons perduts de Sibèria, i àdhuc, en els darrers temps, la dura reclusió en el presidi de Tobolsk.

Únicament la segona part, és a dir, la "Crítica del programa", ha estat publicada en alemany. Fins al moment actual, el llibre en el seu conjunt únicament ha conegut l'estat de manuscrit, d'una vida embrionària. Apareix per primera vegada en la forma que li dóna l'edició francesa. No obstant, i atès que els meus diferents manuscrits han penetrat per vies diverses en països d'Europa i Amèrica i en Xina occidental, he de declarar ací que la present edició francesa és la primera i l'única de la que puc responsabilitzar-me davant dels lectors.

Per decisió del VI Congrés, el projecte de programa criticat en aquest llibre s'ha convertit en el programa oficial de la Internacional. La meua crítica no ha perdut, doncs, res de la seua actualitat. Ben al contrari. Tots els errors fatals del projecte han estat mantinguts: es troben simplement fonamentats en dret i consagrats com a articles de fe. En el Congrés, la Comissió del Programa plantejà la qüestió de saber què calia fer amb una crítica l'autor de la qual no sols havia estat exclòs dels rengles de la Internacional Comunista, sinó que es trobava exiliat en Àsia central. Algunes veus tímides i aïllades s'elevaren per a

dir que també cal aprendre dels adversaris, i que les opinions correctes continuen essent-ho siga quina siga la personalitat de qui les formula. Però un altre grup molt més sòlid anava a triomfar gairebé sense resistència i sense lluita. Una vella senyora respectable (la que en un altre temps fou Clara Zetkin) declarà que no podien considerar-se correctes idees que provinguessen de Trotski. Simplement executava la tasca que li havia estat encomanada entre bastidors. És el mètode de Stalin: confiar les tasques indignes a persones d'una dignitat indiscutible. La veu tímida de la raó aviat callà i, tancant els ulls, la Comissió féu a una banda la meua crítica. Per açò, tot el que he dit sobre el projecte serva plena vigència quan es tracta del programa oficial. Aquest programa no té cap consistència teòrica i és políticament perjudicial; ha d'ésser canviat i ho serà.

Els delegats del VI Congrés, “per unanimitat” com sempre, condemnaren una vegada més el “trotskisme”: és per a això que havien estat cridats a Moscou. En la seua major part, no han entrat a xafar l'arena política sinó ahir o despús-ahir. Ni un sol d'aquests delegats ha pres part en la fundació de la Internacional Comunista; són molts pocs els que han participat en un o dos dels quatre congressos que es desenvoluparen sota la direcció de Lenin. Tots són reclutes del nou curs polític i dels agents de l'organització del nou règim. En acusar-me (o, més exactament, en afirmar l'acusació llençada contra mi) d'haver violat els principis leninistes, els delegats del VI Congrés han donat una prova de docilitat, més que no de claredat, en les seues idees teòriques o de coneixement de la història de la Internacional Comunista.

Fins al VI Congrés, la Internacional no havia tingut un programa codificat; els manifestos i les resolucions de principis el suplien: els dos primers congressos dirigiren manifestos a la classe obrera internacional (el manifest del II Congrés, en particular, presentava totes les característiques d'un programa). Jo havia escrit aquests documents, que foren aprovats sense esmenes pel nostre Comitè Central i ratificats pels dos primers congressos, assemblees la importància constitutiva de les quals fou remarcable.

El III Congrés aprovà les qüestions estratègiques i tàctiques relatives als problemes fonamentals del moviment obrer mundial. Jo hi intervinguí per a defensar les tesis que jo mateix havia elaborat. Les esmenes que foren proposades (no en el millor sentit) estaven dirigides tant contra Lenin com contra mi. Abordant de forma resoluta la batalla contra l'oposició d'aleshores (representada per Thaelmann, Bela Kun, Pepper i altres confusionistes), Lenin i jo assolirem fer aprovar les meues tesis pel Congrés quasi per unanimitat.

Lenin compartí amb mi la presentació de l'informe principal al IV Congrés informe consagrat a la situació de la República dels Soviets i a les perspectives

de la revolució mundial. Intervinguérem colze amb colze, i em tocà elaborar les conclusions després de cadascun dels dos informes. Inútil dir que aquests documents (pedra angular de la Internacional Comunista), elaborats per mi o amb la meua col·laboració, exposaven i aplicaven les mateixes bases del marxisme que els reclutes del període stalinista condemnen avui sota el títol de “trotskisme”.

No és superflu afegir que l'actual dirigent d'aquests reclutes no tingué la més mínima participació (ni directa ni indirecta) en els treballs de la Internacional Comunista no sols en els congressos i comissions, sinó tampoc en les tasques preparatòries el major pes de les quals requeia sobre el partit rus. No hi ha un sol document que pugui testimoniar l'existència d'una activitat creativa de Stalin en els treballs dels quatre primers congressos, ni tan sols un interès seriós per la seua banda en els mateixos.

Però les coses no acaben ací. Si es prenen les llistes dels delegats als quatre primers congressos, és a dir, les llistes dels primers i més devots amics de la Revolució d'Octubre, dels fundadors de la Internacional Comunista, dels col·laboradors internacionals més propers a Lenin, pot hom veure que, excepte una excepció, tots han estat (després de la mort de Lenin) no sols apartats de la direcció, sinó també expulsats de la Internacional Comunista. Açò és cert en la mateixa mesura, tant per a la Unió Soviètica, per a França i Alemanya com per a Itàlia, Escandinàvia o Txecoslovàquia, per a Europa com per a Amèrica. Així resulta que la línia leninista és atacada per aquells que l'elaboraren junt amb Lenin! Així resulta que la línia leninista serà defesa per aquells que lluitaren contra ella en temps de Lenin, o que únicament s'adheriren a la Internacional Comunista en els últims anys, no sabent què ha ocorregut abans ni pensat en el que ocorrerà demà!

Els resultats dels canvis d'orientació política i del personal dirigent són massa ben coneguts, Des de principis de 1923 la Internacional Comunista no deixat de sofrir derrotes: a Alemanya i a Bulgària, a Anglaterra i en Xina. En altres països les derrotes no han estat tan dramàtiques, però també són greus. En tots els casos, la causa immediata d'aqueixes derrotes ha estat la ceguesa oportunista de la direcció. Queda per dir que la més greu d'aqueixes derrotes és la que Stalin prepara dins de la República Soviètica: sembla que s'ha fixat com a objectiu passar a la història amb el títol de gran organitzador de derrotes.

A l'interior de la República Soviètica, els militants de la Internacional Comunista leninista es troben a la presó, exiliats o deportats. En Alemanya o a França les coses no van tan lluny, però no és per culpa dels Thaelmann ni dels Cachin. Aquests “caps” exigeixen a la policia capitalista que no tolere la presència dels companys de Lenin en el territori de la democràcia burgesa. En

1916. Cachin justificava la meua expulsió de França amb arguments furiosament xovinistes; ara exigeix que se'm prohibisca entrar en territori francès: d'aquesta manera no fa més que continuar la seua tasca, com jo continue la meua.

Com és sabut, durant el període dels quatre primers congressos estiguí particularment lligat als assumptes francesos. Em tocà ben sovint, junt amb Lenin, estudiar els problemes del moviment obrer francès. A vegades, divertit en aparença, però romanent seriós en el fons, Lenin em preguntava: “No és vostè massa indulgent amb les penells parlamentàries com Cachin?” Jo li responia que els Cachin representaven només una passarel·la provisional que permetia arribar a la massa dels obrers francesos i que quan sorgiren i s'organitzaren vertaders revolucionaris, ells escombrarien del seu camí tots els Cachin i consorts. Certament, per raons que són estudiades en aquest llibre, l'assumpte es perllonga en excés, però no dubte ni per un moment que les penells seran tractades com mereixen: el proletariat necessita ferramentes d'acer, no de llanda.

El front únic de Stalin, de la policia burgesa, de Thaelmann i de Cachin contra els companys de Lenin és un fet incontestable i d'una importància relativa en l'Europa actual...

Quina és la conclusió general a extreure d'aquest llibre? Des de diversos punts hom vol atribuir-nos l'intent de crear una IV Internacional: és una idea enterament falsa. El comunisme i el “socialisme” democràtic representen dues profundes tendències històriques, les arrels de les quals s'enfonsen en les relacions entre les classes. L'existència i la lluita de la II i la III Internacional formen un llarg procés íntimament lligat a la sort de la societat capitalista. En un moment determinat, les tendències intermèdies o “centristes” poden exercir una gran influència, però açò no ocorre mai per molt de temps. L'intent de Friedrich Adler & Cia. de crear una Internacional intermèdia (la número II 1/2) semblava prometre molt al principi., però fracassà ràpidament. Encara que recolzant-se sobre altres bases i altres tradicions històriques, la política de Stalin es presenta com una varietat del mateix centrisme. Amb la regla i el compàs a la mà, Friedrich Adler intentà construir una diagonal política entre el bolxevisme i la socialdemocràcia. Stalin, per la seua banda, no té unes pretensions tan doctrinàries. La política stalinista és una successió de zig-zags empírics entre Marx i Vollmar, entre Lenin i Chiang Kai-chek entre el bolxevisme i el socialisme nacional; però si reduïm la suma de tots aquests zig-zags a la seua expressió fonamental, arribem al mateix total aritmètic: II 1/2. Després de tots els errors que ha comés i totes les derrotes que ha provocat, el centrisme estalinista estaria liquidat políticament des de fa molt de temps, de no haver tingut la possibilitat de recolzar-se sobre els recursos ideològics i materials d'un

estat sorgit de la Revolució d'Octubre. No obstant, ni tan sols l'aparell més potent pot salvar una política sense cap esperança. Entre el marxisme i el socialpatriotisme no hi ha lloc per a l'estalinisme. Després d'haver travessat una sèrie de proves i de crisis, la Internacional Comunista s'alliberarà del jou d'una burocràcia sense principis ideològics, capaç només d'oferir estirades, zig-zags, repressió i de preparar la derrota. No tenim cap raó per a construir la IV Internacional. Continuem i desenvolupem la línia de la III Internacional que hem preparat durant la guerra i en la fundació de la qual hem participat junt amb Lenin, després de la Revolució d'Octubre. No hem deixat escapar el fil de l'herència ideològica ni un sol instant. Els nostres judicis i les nostres previsions han estat confirmats per fets d'una gran importància històrica. Mai hem estat més fermament convençuts de la justesa de les nostres idees i de la inevitabilitat de la seua victòria que en l'actualitat, en aquests anys de persecució i d'exili.

Lev Trotski

Constantinoble, 15 d'abril de 1929.

I ARA?

Lletra al VI Congrés de la Internacional Comunista

I.- Objectiu d'aquesta lletra

El present intent d'explicació no pot cobrar sentit més que a condició d'alliberar-se de tota reticència, de tota duplicitat, de tota diplomàcia; el que exigeix que les coses siguen anomenades pel seu nom, encara que resulte desagradable i dolorós per al partit. Generalment, en casos semblants, hom s'escandalitza amb el pretext que l'enemic se serveix de la crítica i la utilitza. Avui en dia, seria maldestre plantejar la pregunta de què ha beneficiat més l'enemic de classe: la política de la direcció que ha conduït el proletariat xinès a cruels derrotes o les advertències ofegades de l'Oposició intentant destruir el fals prestigi de la infal·libilitat.

Sens dubte, en tota una sèrie de casos la socialdemocràcia ha estat temptada d'utilitzar a favor seu les crítiques de l'Oposició. El contrari hauria estat estrany. La socialdemocràcia és en l'actualitat un partit parasitari. Satisfent la necessitat de protegir la societat burgesa "per baix", la socialdemocràcia, en el període de postguerra (i molt especialment des de 1923), en el curs del seu enviliment palès, viu de les faltes i els errors dels partits comunistes, de les seues capitulacions en els moments decisius, o, per contra, de les seues

temptatives aventureristes de tornar a una situació revolucionària ja passada. La capitulació de la Internacional Comunista a la tardor de 1923, l'obstinació posterior de la direcció en no comprendre la significació d'aquesta gegantina derrota, la línia aventurera i ultraesquerrana de 1924-1925, la política grollerament oportunista de 1926-1927: heus aquí el que reforça a la socialdemocràcia, heus aquí el que li ha permès reunir més de nou milions de vots en les darreres eleccions alemanyes. Sota aquestes circumstàncies, evocar els elements que, de vegades, la socialdemocràcia reté de les crítiques de l'Oposició per a presentar-los als obrers, és agafar-se a foteses. La socialdemocràcia no seria ella mateixa si, de vegades, no fóra encara més lluny en aquesta via, si no expressés per mitjà de la seua ala esquerra, vàlvula de seguretat del partit socialdemòcrata de la mateixa manera que aquest ho és de la societat burgesa, una "simpatia" intermitent i falsa per l'Oposició. La socialdemocràcia pot permetre-s'ho en tant que l'Oposició continua essent una petita minoria oprimida i en la mesura que aquesta "simpatia" no li costa res o fins i tot li assegura una acollida favorable entre els treballadors.

En l'actualitat, la socialdemocràcia no té, ni pot tenir, una línia pròpia sobre els problemes més essencials: la seua línia li és dictada per la burgesia. Però de totes maneres, si la socialdemocràcia repetís simplement tot el que diuen els partits burgesos, deixaria d'ésser útil per a la burgesia. Sobre les qüestions menors, no actuals o llunyanes, la socialdemocràcia no sols pot, sinó que ha de presentar tots els colors de l'arc iris, fins al roig més viu. Apropiant-se de tal o tal altre judici de l'Oposició, la socialdemocràcia espera provocar un cisma dins del partit comunista; però, per a qui ha captat el caràcter d'aquest mecanisme, les temptatives de comprometre l'Oposició amb el pretext que un maquinador o un esquerrà socialdemòcrata haja citat una frase qualsevol de la nostra crítica, no manifesten una altra cosa que indignació mental. De fet, en totes les qüestions polítiques importants (sobretot les de Xina o el Comitè anglorus) les simpaties de la socialdemocràcia internacional han estat del costat de la política "realista" de la direcció, i en absolut de la nostra banda.

Força més important és el judici formulat per la burgesia sobre les tendències de la lluita al si del Partit Comunista de l'URSS i la Internacional Comunista: la burgesia no té cap raó per a tergiversar o dissimular res en aquesta qüestió. I sobre aquest punt cal dir que tots els òrgans d'una certa serietat, autoritat i importància de l'imperialisme mundial a una banda i a l'altra de l'oceà consideren l'Oposició com el seu enemic mortal: en el curs del període transcorregut, o bé han manifestat una simpatia interessada i prudent davant tota una sèrie de passos de la direcció oficial, o bé han expressat el consell de la liquidació completa de l'Oposició, la seua destrucció total (Austen Chamberlain exigia fins i tot afusellaments) era la condició indispensable per a l'"evolució normal" del poder soviètic vers el règim burgès. Fins i tot de memòria, sense

disposar de cap font de citacions, es poden citar nombroses declaracions d'aquest tipus: butlletí d'informació de la indústria pesant francesa (gener de 1927), memòria de l'informador dels ministres i milionaris americans, apreciacions del *Times*, del *New York Times* i d'Austen Chamberlain reproduïdes en nombroses publicacions i en particular en el diari americà *The Nation*, etc. És molt significatiu que després de les seues primeres i infructuoses temptatives, la premsa del partit haja renunciat a comunicar les apreciacions realitzades pels nostres enemics de classe sobre la crisi que ha travessat el partit en els últims mesos i que encara travessa avui: aquests judicis revelaven de manera massa clara la naturalesa revolucionària de l'Oposició.

És per això que pensem que es guanyaria molt en claredat si, a propòsit d'aquest VI Congrés, s'editaren dos llibres molt atentament elaborats: un "Llibre blanc" contenint les anàlisis de la premsa capitalista seriosa sobre les divergències existents al si de la Internacional Comunista i un "Llibre groc" contenint les apreciacions de la socialdemocràcia.

En tot cas, la por de veure la socialdemocràcia intentar immiscir-se en la nostra discussió no ens impedirà ni per un minut indicar amb claredat i precisió allò que considerem perillós en la política de la Internacional Comunista i allò que considerem saludable. Podrem derrotar la socialdemocràcia no mitjançant la diplomàcia, no jugant a l'amagatall, sinó per mitjà d'una política revolucionària justa que encara està per elaborar.

II.- Per què no ha hagut un Congrés de la Internacional Comunista durant més de quatre anys?

Més de quatre anys han transcorregut des del V Congrés. Durant aquest període, la línia de la direcció ha canviat radicalment, i la seua composició, el mateix que la dels diferents partits i la de la Internacional Comunista en el seu conjunt, ha estat modificada. El president de la Internacional no sols ha estat eliminat del seu lloc, sinó també exclòs del partit, abans d'ésser admès de nou en vigílies d'aquest VI Congrés. Aquests esdeveniments s'han desenrotllat sense que haja estat reunit cap Congrés, tanmateix que no haja existit cap obstacle objectiu per a la seua convocatòria. Quan estaven plantejats al moviment obrer mundial i a la República dels Soviets problemes vitals, la reunió del Congrés de la Internacional Comunista semblava supèrflua: era retardat any rere any, com si es tractés d'una trava i un pes mort; hom el convoca només quan estima que es trobarà col·locat davant de fets consumats.

Durant aquests quatre anys (plens d'esdeveniments importants i esqueixats per profundes divergències) s'ha trobat el temps necessari per a reunir nombrosos congressos i conferències burocràtiques: conferències repugnants del Comitè anglorus, Congrés de la Lliga Democràtica de Lluita contra l'Imperialisme,

Congrés teatral dels “Amics de la Unió Soviètica”... Però el temps i el lloc només han faltat per als tres congressos regulars de la Internacional Comunista!

Durant la guerra civil i el bloqueig, quan els delegats estrangers trobaven enormes dificultats i alguns morien en el camí, els congressos del Partit Comunista soviètic i de la Internacional Comunista foren, malgrat tot, regularment convocats, d'acord amb els estatuts i a l'esperit del partit proletari. Per què no s'actua així en l'actualitat? Pretendre que avui tenim massa “treball pràctic” és reconèixer que el pensament i la voluntat del partit molesten les feines de la direcció, que els congressos són una càrrega en els assumptes més seriosos i importants. En realitat, és obrir la via a la liquidació burocràtica del partit.

En aparença, en el curs d'aquests quatre anys totes les qüestions han estat resoltes pel Comitè Executiu de la Internacional Comunista o pel seu Presídium; en la pràctica, ho han estat pel Buró Polític del Partit Comunista de l'URSS o, més exactament, pel seu Secretariat recolzat sobre l'aparell del partit que depèn d'ell. No es tracta aquí, evidentment, de la influència ideològica del Partit Comunista soviètic, que en els temps de Lenin era més considerable que ara i que tenia una poderosa significació creadora; es tracta de l'omnipotència del Secretariat que s'exerceix per mitjà de l'omnipotència de l'aparell; en l'època de Lenin no existia, i Lenin havia advertit severament contra aquest perill en els últims consells que dirigí al partit.

La Internacional Comunista fou proclamada “partit internacional únic”; totes les seccions nacionals li foren subordinades. En aquesta qüestió, Lenin exercí fins al final un paper moderador; multiplicà les advertències contra les tendències burocràtiques de la direcció tement que, en absència d'una base política, el centralisme democràtic pogués desembocar en el burocratisme. No obstant això, quan Lenin abandonà el treball, fou l'ultracentralisme el que triomfà. El Comitè Executiu fou proclamat Comitè Central amb plens poders dins del partit mundial únic i responsable únicament davant els congressos. Però, en realitat, què veiem en aquest assumpte? Els congressos no foren convocats quan existia la major necessitat (la revolució xinesa, per si sola, justificava la convocatòria de dos congressos). Teòricament, el Comitè Executiu és el centre poderós del moviment obrer mundial, però en diverses ocasions, en el curs dels darrers anys, ha estat profundament modificat; alguns dels seus membres, elegits al Congrés per a exercir un paper en la direcció, foren eliminats; el mateix ocorre amb les seccions de la Internacional Comunista, o almenys amb les més importants d'elles. ¿Qui ha modificat, doncs, el Comitè Executiu, responsable únicament davant el Congrés..., si el Congrés no s'ha reunit? La resposta és perfectament clara: és el nucli dirigent del Partit Comunista soviètic qui, darrere de cada

canvi en la seua composició, modifica el Comitè Executiu, a despit dels estatuts de la Internacional Comunista i les decisions del seu V Congrés.

Els canvis al si del nucli dirigent del Partit Comunista de l'URSS han estat realitzats a esquenes no sols de la Internacional Comunista, sinó també del Partit Comunista soviètic mateix, entre els congressos, i independentment d'ells, mitjançant colps de força de l'aparell. L'"art" de dirigir consistia en col·locar al partit davant el fet consumat; a continuació, les designacions al Congrés, retardat d'acord amb un mecanisme d'inspiració tortuosa, es portaven a terme segons la voluntat de la nova direcció instal·lada, mentre que l'anterior nucli dirigent era simplement qualificat de "centre antipartit".

Seria molt llarg enumerar totes les etapes d'aquest procés; em limitaré a citar un fet, un més, però que els il·lustra tots. No sols des d'un punt de vista formal, sinó també en la realitat, fou el grup Zinoviev el que estigué al capdavant del V Congrés, i fou precisament aquest grup el que donà el to fonamental als treballs del V Congrés: la lluita contra el pretès "trotskisme". No obstant això, aquesta fracció dirigent en el V Congrés no ha pogut mantenir-se fins al VI Congrés en cap dels partits de la Internacional Comunista; i és el grup central d'aquesta fracció (compost Per Zinoviev Kamenev, Sokolnikov i altres) el que proclama en la seua declaració de juliol de 1926:

"A partir d'ara no pot haver-hi cap dubte quant al fet que el nucli principal de l'Oposició de 1923 havia llençat l'alerta amb justa raó contra els perills existents d'apartar-se de la línia proletària i contra les amenaces de desplaçament del règim de l'aparell."

Hi ha més: en la sessió plenària del Comitè central i de la Comissió Central de Control (14-23 de juliol de 1926), Zinoviev (dirigent i inspirador del V Congrés) declarava (i aquesta declaració, taquigrafiada, fou publicada de nou pel Comitè Central abans del XV Congrés) que ell, Zinoviev, considerava que els dos principals errors de la seua vida eren l'error de 1917 i la lluita contra l'Oposició en 1923:

"Jo considere el segon error (diu Zinoviev) com més perillós, perquè la falta de 1917, comesa en els temps de Lenin, fou corregida per Lenin... mentre que el meu error de 1923 consistí en el fet que..."

Ordokhonikize: Vostè ha fet equivocar-se llavors tot el partit!

Zinoviev: Sí, en la qüestió del lliscament i en la de l'opressió burocràtica de l'aparell, Trotski tenia aleshores la raó contra vostès!"

Però la qüestió del lliscament, és a dir, de la *línia política*, i el problema del règim *existent en el partit*, constitueixen tota la suma de les divergències. En

1926, Zinoviev estimava que l'Oposició de 1923 tenia raó sobre aquestes qüestions i que, en allò tocant a ell, el més greu error de la seua vida (més greu encara que la seua hostilitat a la iniciació de la Revolució d'octubre) fou la lluita que havia desencadenat contra el "trotskisme" en 1923-1925. No obstant això, en aquests últims dies, la premsa ha publicat una decisió de la Comissió Central de Control reintegrant Zinoviev i altres al partit perquè han "renunciat als seus errors trotskistes". Tota aquesta història, encara que siga enterament confirmada per mitjà de documents, semblarà als nostres fills i néts quelcom absolutament fantàstic; pot ésser que no meresqués ni tan sols ésser esmentada si es tractés només d'una persona o un grup, si aquest assumpte no estigués íntimament lligat a tota la lluita d'idees que s'ha desenrotllat dins de la Internacional Comunista al llarg dels últims anys, i si no s'hagués desenrotllat orgànicament davall les condicions que han permès l'absència de tot congrés durant quatre anys, a saber, el poder infinit dels mètodes burocràtics. En l'actualitat no es dirigeix la ideologia de la Internacional Comunista: hom l'administra. La teoria ja no és un instrument per al coneixement i la previsió, sinó que s'ha convertit en una ferramenta tècnica per a l'administració. S'atribueix a l'Oposició certes opinions i, basant-s'hi, hom la jutja. S'afecta diverses persones al "trotskisme" i després hom les reclama, com si es tractés de funcionaris d'una cancelleria

Els canvis ideològics d'aquest gènere s'acompanyen inevitablement de cops de força dins de l'organització; provenen sempre de dalt i, en assolir erigir-se en sistema, esdevenen el règim normal no sols del Partit Comunista de l'URSS, sinó també dels restants partits de la Internacional Comunista. Els motius oficials de cada canvi bruscat en una direcció coincideixen raras vegades amb els motius reals. La duplictat en el domini de les idees és la conseqüència inevitable de la burocratització del règim. Més d'una vegada, durant aquests darrers anys, els dirigents dels partits d'Alemanya, França, Anglaterra, Amèrica, Polònia, etc., han pres vies oportunistes sense ésser condemnats, perquè la seua posició respecte a les qüestions interiors del Partit Comunista de l'URSS els servia de protecció.

Els últims exemples estan encara ben frescs en la memòria. La direcció xinesa de Tchen Du-Siu, Tan Pin-Sian i companyia., profundament menxevic, s'ha beneficiat fins a l'últim moment del suport total del Comitè Executiu de la Internacional Comunista contra les crítiques de l'Oposició; açò no té res d'estrany, ja que en ocasió del VII Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista Tan Pin-Sian havia declarat:

“Des de la primera aparició del trotskisme, el Partit Comunista xinès i la Joventut Comunista xinesa adoptaren una resolució unànime contra el mateix.” (*Actes taquigràfiques*, p. 205.)

En el mateix Comitè Executiu de la Internacional Comunista, i dins del seu aparell, exerceixen un paper important elements que s'oposaren a la revolució proletària i que l'entorpiren tot el que pogueren a Rússia, a Finlàndia, a Bulgària, a Hongria, a Polònia i en altres països; però, en revenja, tots aquests elements passaren en el moment oportú els seus exàmens en la lluita contra el "trotskisme".

Ignorar i violar els estatuts, produir qualsevol classe de trastorns en l'organització i les idees, desenvolupar l'arbitrarietat, tot açò no pot ésser simplement el fruit de l'atzar, tot açò ha de tenir unes raons profundes.

Seria mostra d'una insuficiència del marxisme explicar tots aquests fets únicament o principal per raons personals (lluita de grups pel poder, etc.), encara que hi haja certs moments en què aquests motius puguen exercir un paper (cf. *El Testament* de Lenin). Al contrari, ens trobem davant un procés profund i de llarga durada que ha de tenir no únicament causes psicològiques, sinó, sobretot, causes polítiques; en efecte, existeixen.

La burocratització del sistema sencer en el Partit Comunista de l'URSS i al si de la Internacional Comunista té el seu origen principal en l'ampliació en el curs dels cinc darrers anys de la distància existent entre la política de la direcció i les perspectives històriques del proletariat. Com més divergisquen, amb major força condemnaran els esdeveniments aquesta política i menys podrà ésser aplicada al respecte a les regles del partit i a la llum de la crítica; ha d'ésser imposada, per tant i cada vegada més, al partit des de dalt, a través de l'aparell i fins i tot amb l'ajuda dels mitjans propis de l'estat.

Sota aquestes condicions, la direcció és formalista: l'escolàstica és la ideologia que millor convé als seus interessos. Els cinc últims anys han suposat un període de deformació del marxisme, que ha estat convertit en escolàstica per a ocultar el lliscament polític i servir a la usurpació burocràtica.

III.- La política de 1923 a 1927

Sens dubte, un dels motius que ha incitat a retardar en diverses ocasions El VI Congrés ha estat el desig d'assolir alguna gran victòria internacional; en casos semblants, la gent oblida amb més facilitat les derrotes recents. Però l'esdeveniment no ha arribat... i no ha estat a causa de l'atzar!

Durant aquest període el capitalisme europeu i el capitalisme mundial s'han beneficiat d'un nou respir considerable. Des de 1923, la socialdemocràcia s'ha vist reforçada en gran manera. Els partits comunistes només han crescut en un grau insignificant. És impossible que hi haja algú que s'atrevisca a dir que aquests han sabut, en el curs dels quatre o cinc darrers anys, assegurar la

continuitat, l'estabilitat i l'autoritat de les seues direccions. Ben al contrari, aquesta continuïtat i aquesta solidesa s'han vist greument trencades, fins i tot el partit en què en un altre temps estigueren millor garantides: en el Partit Comunista de la Unió Soviètica.

En el curs d'aquest període, la República Soviètica ha realitzat importants progressos en els terrenys econòmic i cultural, progressos que mostren als ulls de tot el món la força i la significació dels mètodes socialistes de gestió i les grans possibilitats que contenen. Però aquests èxits s'han desenrotllat sobre la base de la pretesa estabilització del capitalisme, que fou ella mateixa el resultat d'una sèrie de derrotes de la revolució mundial.

Contràriament a les afirmacions optimistes, la relació interior de forces, tant en l'àmbit econòmic com en l'àmbit polític, s'ha modificat en un sentit desfavorable al proletariat; d'aquí prové tota una sèrie de crisis doloroses de què no assoleix sortir-se'n el Partit Comunista de l'URSS.

La causa *fonamental* de la crisi de la Revolució d'Octubre reu en el retard de la revolució mundial, darrere d'una sèrie de greus derrotes del proletariat. Fins a 1923 foren les derrotes dels moviments i insurreccions de postguerra per causa de la desaparició de tota una part de la joventut i com a conseqüència de la feblesa dels partits comunistes. A partir de 1923 la situació es modifica radicalment: no es tracta ja només de derrotes del proletariat, sinó de derrotes de la política de la Internacional Comunista. Els errors d'aquesta política a Alemanya, en Anglaterra, en Xina i (en menor grau) en altres països són tals que resulta impossible trobar-los semblats en tota la història del Partit Bolxevic: per a aconseguir-ho cal remuntar-se a la història del menxevisme en els anys 1905-1917, o fins i tot remetre's a desenes d'anys més arrere. El retard en el desenvolupament de la Internacional Comunista es presenta com el resultat immediat de la política falsa seguida en els cinc últims anys. Únicament es pot llençar la responsabilitat sobre l'"estabilització" concebent la seua naturalesa d'una forma escolàstica i amb l'objectiu de fugir d'aquesta responsabilitat. L'estabilització no ha caigut del cel, ni és el fruit d'un canvi automàtic en les condicions de l'economia capitalista mundial: és el resultat d'un canvi desfavorable en la relació de forces en l'àmbit polític entre les classes. El proletariat ha estat debilitat en Alemanya per la capitulació de la direcció en 1923; ha estat enganyat i traït en Anglaterra per una direcció amb què la Internacional Comunista formava bloc encara en 1926; en Xina, la política del Comitè Executiu de la Internacional Comunista l'ha llençat a la trampa del Kuomintang en 1926-1927. Aquestes són les causes immediates i indiscutibles de les derrotes. Intentar demostrar que fins i tot amb una política adequada les derrotes resultaven inevitables és caure en un fatalisme sense esperança i

renunciar a la comprensió bolxevic del paper i la importància d'una direcció revolucionària.

Les derrotes del proletariat producte d'una política errònia han donat un respir polític a la burgesia, del que aquesta s'ha aprofitat per a consolidar les seues posicions econòmiques. Certament, la consolidació de les posicions econòmiques de la burgesia influeix per la seua banda (com a factor de "estabilització") sobre la situació política; no obstant això, la causa fonamental de l'ascens del capitalisme durant aquests cinc anys d'"estabilització" rau en el fet que la Internacional Comunista no s'ha trobat, en cap moment, a l'altura dels esdeveniments. Les situacions revolucionàries no han mancat, però, de forma crònica, no s'ha sabut treure'n partit. Aquesta falta no és producte de l'atzar ni té res d'especial: és la conseqüència inevitable del curs centrista, que, si bé en un període ordinari pot ocultar la seua inconsistència, ha de provocar inevitablement catàstrofes en una situació revolucionària, quan s'estan produint canvis de gran brusquedat.

Per tal de captar el significat de l'actual gir cap a l'esquerra cal tenir una visió completa no sols del que fou el lliscament cap a la línia general de centredreta, que es presentà totalment desemascarada en 1926-1927, sinó també el precedent període ultraesquerrà de 1923-1925 i la seua influència en la preparació d'aqueix lliscament. Per tant, es tracta de valorar els cinc anys que seguiren la mort de Lenin.

Ja en l'època del XII Congrés del Partit Comunista de la Unió Soviètica, a la primavera de 1923, es manifestaren netament dues posicions a propòsit dels problemes econòmics de la Unió Soviètica; aquestes es desenvoluparen al llarg dels cinc anys següents, i hom pogué procedir a la seua verificació a propòsit de la crisi d'emmagatzemament de gra en 1927-1928. El Comitè Central considerava que el principal perill que amenaçava l'aliança amb els camperols provenia d'un desenvolupament prematur de la indústria, i veia la confirmació en la pretesa "crisi de vendes" de la tardor de 1923. Al contrari, jo havia sostingut en el XII Congrés la idea que el perill principal que amenaçava a l'aliança amb els camperols i a la mateixa dictadura del proletariat estava representat per les "tisoires" que simbolitzaven el distanciament entre els preus agrícoles i els preus industrials, distanciament que reflectia l'endarreriment de la indústria; el manteniment i, amb major raó, el creixement d'aquesta desproporció havia de comportar inevitablement una diferència al si de l'economia agrícola i la producció artesanal, i el creixement generalitzat de les forces capitalistes. He desenrotllat clarament aquesta anàlisi durant el XII Congrés. Fou també llavors quan formulí la idea que *si la indústria s'endarreriria*, les bones collites es convertirien en una font que alimentaria no ja el desenvolupament socialista, sinó les tendències capitalistes, i que proveirien

així als elements capitalistes d'una ferramenta útil per a assolir la desorganització de l'economia socialista.

Aquestes orientacions fonamentals presentades per les dues parts tornarien a trobar-se en les lluites que han marcat els cinc anys següents, en els que ressonaran contínuament contra l'Oposició acusacions absurdes i reaccionàries en la seua essència: que “odia el mugic”, que “té por d'una bona collita”, que “rebutja l'enriquiment del camp” o, millor encara, que “vol robar al camperol”. D'aquesta manera, des del XII Congrés i, sobretot, durant la discussió de tardor de 1923, la fracció oficial rebutjava els criteris de classe, limitant-se a nocions com “camperols” en general, “collites” en general, “enriquiment” en general. En aquesta forma de concebre les coses apareix ja la pressió de les noves capes socials que s'han format sobre la base de la NEP; relacionades amb l'aparell de l'estat, es mostren escrupoloses de no ésser molestades en el seu ascens.

En aquest procés, els esdeveniments internacionals han cobrat una importància decisiva. La segona meitat de l'any 1923 fou un període d'espera ansiosa de la revolució proletària alemanya. La Situació fou compresa massa tard; s'actuà amb vacil·lacions. Al si de la direcció oficial aparegueren friccions sordes (romanent Zinoviev i Stalin, certament, en una línia centrista comuna). Malgrat totes les advertències, el canvi de tàctica no fou adoptat fins a l'últim moment. Tot acabà amb la sorprenent capitulació del Partit Comunista alemany, cedint a l'enemic posicions decisives.

Aquesta derrota tenia per si mateixa un caràcter alarmant. Però cobrà una significació molt més dolorosa des del moment que la direcció del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, responsable en gran manera de la derrota, no mesurà la seua amplitud, no estimà la seua profunditat, en definitiva i simplement, no sabé reconèixer-la com a tal.

La direcció repetia sense parar que la situació revolucionària continuava desenvolupant-se, i que en un esdevenidor proper s'entaularien batalles decisives. *Fou sobre la base d'aquest judici fonamentalment fals sobre què s'establí tota l'orientació del V Congrés, a mitjan 1924.*

Durant tota la segona meitat de 1923, l'Oposició fa sonar l'alarma a propòsit del desenllaç polític que s'apropa, exigeix un curs que es dirigeisca vertaderament vers la insurrecció, perquè en moments històrics semblants, unes quantes setmanes, a vegades diversos dies, decideixen la sort d'una revolució per a un període de diversos anys. En revenja, al semestre que precedeix a la celebració del V Congrés, l'Oposició repeteix sense parar que la situació revolucionària ja ha passat i que “s'han de canviar les veles tenint en compte que el vent és contrari i ja no favorable”: allò que ha d'estar a l'ordre del dia no és ja la

insurrecció, sinó la unificació de les masses mitjançant reivindicacions parcials en batalles defensives contra un enemic que ha pres l'ofensiva, la creació de punts de suport als sindicats, etc.

A despit del reflux polític, el V Congrés s'orienta, significativament, cap a la insurrecció: així desorienta tots els partits comunistes i sembla entre ells la confusió.

L'any 1924, el del gir clar i brusc cap a l'estabilització, esdevé l'any de les aventures en Bulgària, a Estònia; el curs ultraesquerrà xoca cada vegada més clarament amb la marxa dels esdeveniments; a partir d'aquest moment es comença a cercar forces revolucionàries alienes en tot sentit al proletariat; d'ací la idealització de certs partits pseudocamperols en certs països, el flirteig amb Raditch i La Follette, l'exageració del paper de la Internacional Camperola en detriment de la Internacional Sindical, els judicis erronis sobre els sindicats anglesos, l'amistat per damunt de les diferències de classe amb el Kuomintang, etc. Totes aquestes crosses mitjançant les quals tracta de mantenir-se el curs ultraesquerrà i aventurer, aviat es convertiran en el suport principal a l'orientació obertament dretana que s'instaura quan els esquerrans, incapaços de fer-se amos de la situació, s'estavellen contra el procés d'estabilització de 1924-1925.

L'ultraesquerranisme de 1924-1925, desorientat davant la situació, fou brutalment reemplaçat per un desviacionisme de dreta que, sota el segell de la teoria de "no saltar per damunt de les etapes", féu aplicar una política d'adaptació a la burgesia nacional, a la democràcia petitburgesa, a la burocràcia sindical, als kulaks (batejats com "camperols mitjans") i als funcionaris..., amb el pretext de la disciplina i l'ordre.

La política de centredreta, que servava les aparences del bolxevisme en les qüestions secundàries, aviat fou arrossegada pel corrent dels esdeveniments i trobà la seua coronació mortal, de naturalesa menxevic, en les qüestions de la Revolució xinesa i el Comitè anglorus.

Seria, certament, donar una prova de vana pedanteria afirmar que el proletariat alemany, amb una direcció justa, hauria conquerit el poder *sens dubte*, o que el proletariat anglès, menat per una direcció amb una política justa, hauria apartat del seu camí el Consell General i avançat l'hora de la victòria de la revolució *sens dubte*, o que el proletariat xinès hauria acabat victoriosament la revolució agrària i s'hauria apoderat *sens dubte* del poder amb l'aliança dels camperols pobres. *Però aquestes tres possibilitats estaven obertes*. Al contrari, la direcció, menyspreant la lluita de classes, reforçà l'enemic en detriment de la seua pròpia classe, i féu així tot el possible per a assegurar la derrota.

La qüestió del ritme és decisiva en tota lluita, tant més quan es tracta d'una lluita d'envergadura mundial. La sort de la República dels Soviets és inseparable de la sort de la revolució mundial. Ningú ha posat a la nostra disposició segles, ni tan sols nombrosos decennis perquè podem servir-nos-en. La qüestió és plantejada per la dinàmica de la lluita, en què l'enemic s'aprofita de cada error, de cada fallada, i ocupa cada centímetre de terreny no defensat. A falta d'una política justa de la Internacional Comunista, la revolució mundial es veurà retardada, patirà un retard històric indeterminat; però és el temps el que decideix. Allò que es perd per a la revolució mundial és guanyat per la burgesia. La construcció del socialisme és una lluita de l'estat soviètic no sols contra la burgesia interior, sinó també contra la burgesia mundial. Si la burgesia arrenca al proletariat un nou i perllongat endarreriment històric, és segur que amb el potent avanç de la seua tècnica, de la seua riquesa, del seu exèrcit i de la seua marina derrocarà la dictadura soviètica (i resulta una qüestió ja secundària la de si ho farà per mitjans econòmics, polítics o militars, o per una combinació dels tres).

El temps és un factor decisiu en política, particularment en moments de canvis bruscs en el curs de la Història, quan es produeix una lluita a mort entre dos sistemes. Hem de disposar del temps amb una gran economia: la Internacional Comunista no resistirà cinc anys més d'errors semblants als que s'han comès. La Internacional Comunista es manté gràcies a l'atractiu que exerceixen sobre les masses la Revolució d'Octubre i la bandera de Marx i Lenin; però ha viscut en el curs dels darrers anys malbaratant el seu capital. *La Internacional Comunista no suportarà cinc anys més d'errors semblants.* I si la Internacional Comunista s'enfonsa, l'URSS no resistirà molt de temps. Els salms de Stalin proclamant que el socialisme està ja realitzat en les seues nou desenes parts al nostre país, no semblen més que verborrea estúpida. És cert que, fins i tot en aqueix cas, la revolució proletària acabarà per obrir-se noves vies cap a la victòria; però quan?, i al preu de quins sacrificis, de quantes innumerables víctimes? La nova generació de revolucionaris internacionals haurà de recollir el fil trencat de l'herència i conquerir de nou la confiança de les masses en el més gran esdeveniment de la Història, el qual *pot* veure's compromès per una sèrie d'errors, de desviacions i de falsificacions ideològiques.

Aquestes paraules s'han de dir clarament i específicament a l'avantguarda proletària internacional, sense cap por dels alarits, burles i persecucions d'aquells l'optimisme dels quals només es manté a base de tancar prudentment els ulls davant la realitat.

Heus aquí per què, segons la nostra opinió, la política de la Internacional Comunista domina totes les qüestions restants.

L'estabilització de la burgesia europea, el reforçament de la socialdemocràcia, l'endarreriment en el desenvolupament dels partits comunistes, l'enfortiment de les tendències capitalistes a l'URSS, el lliscament cap a la dreta de la política de la direcció del Partit Comunista de la Unió Soviètica i de la Internacional Comunista, la burocratització de tot el sistema, la campanya entaulada contra l'ala esquerra, assetjada i per açò mateix forçada a convertir-se a l'Oposició, són processos tots ells lligats entre si que marquen un afebliment provisional, certament, però profund de les posicions de la revolució mundial, que expressen la pressió de les forces enemigues sobre l'avantguarda proletària.

IV.- Radicalització de les masses i problemes de direcció

En el seu discurs, o millor dit en l'andanada d'injúries que ha llençat contra l'Oposició, Thaelmann ha declarat en el transcurs del ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista:

“Els trotskistes no veuen la radicalització de la classe obrera internacional, i no assenyalen que la situació s'està fent cada vegada més revolucionària.” (*Pravda*, 17 de febrer de 1928.)

Més endavant passa, com està convingut, a la demostració ritual de què enterrarem amb Hilferding la revolució mundial. Podríem no preocupar-nos d'aquests contes de xiquets si no es tractés d'un partit de la Internacional Comunista (el segon en importància pels seus efectius) representat per Thaelmann en el Comitè Executiu de la Internacional Comunista. ¿On està la radicalització de la classe obrera que l'Oposició no assenjala? Thaelmann i molts d'altres han parlat de “radicalització” igualment en 1921, 1925, 1926 i 1927. Per a ells, en 1923, el descens de la influència del Partit Comunista i el creixement de la socialdemocràcia no existien; no es preguntaven tan sols quines eren les causes d'aquests fenòmens. És difícil parlar a un home que no vol aprendre les primeres lletres de l'alfabet polític. Malauradament no es tracta només de Thaelmann, i fins i tot la seua persona no té cap importància. El III Congrés fou plenament una escola d'estratègia revolucionària. *Ensenya a distingir*. És la primera condició en tot problema. Hi ha períodes de flux i períodes de reflux. Tant uns com altres passen, a més, per diverses fases. La tàctica política ha d'ésser adaptada a cadascuna de les fases, però al mateix temps s'ha de mantenir una línia de conducta general orientada vers la presa del poder a fi de no ésser agafat desprevingut en el cas que la situació canvie bruscament. El V Congrés ha subvertit tots els ensenyaments del III. Ha ignorat la situació objectiva i ha substituït l'anàlisi dels esdeveniments per la consigna d'agitació que tot ho arregla: “La classe obrera es radicalitza, la situació és cada vegada més revolucionària.”

En la realitat, només des de l'any passat ha començat la classe obrera alemanya a recuperar-se de les conseqüències de la derrota de 1923. En un document publicat per l'Oposició, a què fa referència Thaelmann, s'hi diu:

“Sens dubte, hi ha a la classe obrera europea un moviment cap a l'esquerra. Es manifesta per l'augment de les vagues i el creixement del nombre de vots obtinguts pels comunistes. Però açò no és més que la primera etapa. El nombre dels electors socialdemòcrates creix paral·lelament al dels electors comunistes i a vegades el supera. Si aquest procés es desenvolupa i s'aprofundeix, a l'estadi següent començarà el moviment que portarà de la socialdemocràcia al comunisme.” (En *La nova etapa*.)

En la mesura que es pot valorar els resultats de les últimes eleccions a Alemanya i a França, aquesta apreciació sobre la situació interior de la classe obrera europea (i sobretot la classe obrera alemanya) pot ésser considerada com quasi indiscutible. Malauradament, la premsa de la Internacional Comunista, incloent-hi la del Partit Comunista de l'URSS, no ofereix cap anàlisi seriosa, profunda, documentada i il·lustrada mitjançant xifres de la situació de la classe obrera. Les estadístiques, quan s'utilitzen, són simplement ajustades al propòsit de marcar una tendència que servisca per a preservar el prestigi de la direcció. S'amaguen dades de fets d'una gran importància per a l'establiment d'un gràfic del moviment obrer en el període 1923-1928, en la mesura que s'oposen als judicis erronis i a les directrius falses. Tot açò fa que siga molt difícil jutjar la dinàmica real de la radicalització de les masses, el seu estat i les seues potencialitats.

Thaelmann no tenia cap dret a dir en el ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista que “els trotskistes no veuen la radicalització de la classe obrera internacional”. No sols havíem vist la radicalització de la classe obrera europea, sinó que des de finals de l'any passat havíem fet una valoració de la conjuntura. La nostra opinió es veié confirmada completament per les eleccions de maig Al Reichstag. La radicalització travessa la seua primera fase i, de moment, dirigeix les masses vers la socialdemocràcia. Al febrer, Thaelmann no volia veure aquest fet i deia: “La situació es fa cada vegada més revolucionària.” Una afirmació tan general únicament és una frase buida. ¿Hom pot dir que la situació s'està fent “cada vegada més (?) revolucionària” quan es reforça la socialdemocràcia, principal sosteniment del règim burgès?

Per a apropar-se a una situació revolucionària, la “radicalització” de les masses ha d'assolir l'estadi en què els obrers passen de la socialdemocràcia al partit comunista, cosa que en veritat s'està produint ja de forma parcial. Però aquest no és el sentit general del corrent. Prendre un estadi preliminar, meitat pacifista i meitat col·laboracionista, per una fase revolucionària, és preparar el terreny per a errors cruels. Cal aprendre a distingir. Qui es dedica a repetir d'any en any que “les masses es radicalitzen, que la situació és revolucionària” no és un dirigent

bolxevic, sinó un agitador loquaç: hom pot tenir la seguretat que no reconeixerà la revolució quan aquesta vinga realment.

La socialdemocràcia és el principal sosteniment del règim burgès. Però aquest sosteniment és, en si mateix, contradictori; si els obrers passaren del partit comunista a la socialdemocràcia es podria parlar amb certesa de la consolidació del règim burgès. Així ocorregué en 1924. Thaelmann i els altres dirigents del V Congrés no ho compregueren aleshores: aquesta és la raó per la qual respongueren als nostres arguments i consells mitjançant injúries. Ara la situació és distinta. El Partit Comunista creix, de la mateixa manera que ho fa la socialdemocràcia, però el seu creixement no es produeix encara en detriment d'aquesta última. Les masses afluïxen simultàniament als dos partits, i fins al moment el corrent que es dirigeix a la socialdemocràcia és més fort. Els obrers abandonen els partits burgesos, es desperten i surten de la seua apatia política; hi ha ací un procés nou que no significa, evidentment, un reforçament de la burgesia. Però el desenrotllament de la socialdemocràcia no constitueix, en absolut, una situació revolucionària. Cal aprendre a distingir. En aquest cas, com qualificar la situació actual? Es tracta d'una situació transitòria, plena de contradiccions, en què les tendències no es troben encara diferenciades i que conté possibilitats diverses. Cal seguir atentament el desenrotllament ulterior del procés, sense atordir-se amb frases sense significat i preparats per a fer front als canvis bruscs de la situació.

La socialdemocràcia no està purament i simple satisfeta amb el creixement del nombre dels seus vots; observa amb ansietat el flux dels obrers, que li causa grans dificultats. Abans que els obrers passen en massa de la socialdemocràcia al partit comunista (el fet es produirà) cal esperar noves i grans friccions al si de la mateixa socialdemocràcia, la formació de nous agrupaments, l'aparició de noves escissions. Açò obrirà probablement el camp a maniobres actives i ofensives del partit comunista, en la línia del "front únic" , amb l'objectiu d'accelerar la diferenciació revolucionària de les masses i, sobretot, d'arrencar els obrers a la socialdemocràcia. Però serà una desgràcia si les maniobres del partit comunista es redueixen a mirar de nou a la boca dels socialdemòcrates d'"esquerra" (i poden moure's encara molt cap a l'esquerra), esperant que comencen a sortir-los les dents de veritat. Hem vist semblants "maniobres" practicades a Saxònia a petita escala en 1923, i en Anglaterra i Xina a gran escala en 1925-1927. En tots aquests casos deixaren passar l'ocasió revolucionària i conduïren a grans derrotes.

L'opinió de Thaelmann no és de la seua pròpia collita; apareix clarament formulada en el projecte de programa, que diu:

“El reforçament del procés de radicalització de les masses, el creixement de la influència i l'autoritat dels partits comunistes... tot açò mostra clarament que s'està produint un nou ascens revolucionari als centres de l'imperialisme.”

Com a generalització sobre què basar un programa, és radicalment fals. L'època de l'imperialisme i les revolucions proletàries ha conegut ja i coneixerà no sols “un reforçament del procés de radicalització de les masses”, sinó també períodes en què les masses llisquen vers la dreta; no sols períodes d'enfortiment de la influència dels partits comunistes, sinó també períodes de declivi provisional, particularment en el cas d'errors, derrotes i capitulacions. Si es tracta d'una valoració de la conjuntura, més o menys certa per a un període determinat, en certs països, però no en el món sencer, llavors el lloc per a tal valoració no és dins d'un programa, sinó dins d'una resolució circumstancial: el programa està escrit per a tota una època de la revolució proletària. Malauradament, en el curs dels cinc darrers anys, la Internacional Comunista no ha donat prova d'una comprensió dialèctica a propòsit del desenrotllament i la desaparició posterior de les situacions revolucionàries. S'ha quedat en una escolàstica permanent sobre la “radicalització” i no ha reflexionat sobre les etapes vivents de la lluita portada a terme per la classe obrera mundial.

A causa de la derrota soferta per Alemanya en la Gran Guerra, la vida política d'aquest país ha estat particularment marcada per les crisis, el que, en cada ocasió, ha col·locat l'avantguarda revolucionària del proletariat davant una situació plena de greus responsabilitats. La causa immediata de les derrotes sofertes pel proletariat alemany fou, durant els cinc primers anys, l'extrema debilitat del partit revolucionari, i en els cinc anys següents els errors de la seua direcció.

En 1918-1919 faltava encara, cara a la situació revolucionària, un partit proletari revolucionari. En 1921, quan es produí el reflux, el Partit Comunista alemany, que era ja prou fort, intentà fer un crida a la revolució, però es produïen les condicions necessàries. El treball preparatori (“la lluita per les masses”) que seguí provocà en el partit una desviació cap a la dreta. Desproveïda de talla revolucionària i d'iniciativa, la direcció es desfèu davant el gir bruscat d'una situació que evolucionava vers l'esquerra (tardor de 1923). L'ala dreta fou substituïda per l'ala esquerra, el predomini de la qual ha coincidit amb el reflux de la revolució. Però no han volgut comprendre açò, i es manté el “curs vers la insurrecció”. D'aquí provindran nous errors que afebliran el partit i provocaran l'eliminació de la direcció d'esquerra. L'actual Comitè Central, recolzant-se secretament sobre una part dels “dretans”, ha lluitat aferrissadament contra l'esquerra durant tot el temps, limitant-se a repetir mecànicament que les masses es radicalitzen i la revolució s'apropa.

La història del Partit Comunista alemany ofereix el quadro d'unes fraccions alternant-se bruscament en el poder i representant als diversos segments del gràfic polític: cada grup dirigent, després de cada gir cap amunt o cap avall de la corba política, és a dir, cap a una crisi revolucionària o, per contra, cap a una "estabilització" provisional, fracassa i deixa el lloc al grup competidor. La debilitat del grup de dreta estava en la seua incapacitat per a orientar l'activitat del partit a la via de la lluita revolucionària pel poder, en el cas d'un canvi en la situació. La feblesa del grup d'esquerra provenia de la seua incomprensió de la necessitat de mobilitzar les masses darrere de les reivindicacions transitòries imposades per la situació objectiva en el període de preparació. La debilitat d'un grup tenia com a complement simètric la debilitat de l'altre grup. La direcció era canviada en cada inversió del signe de la situació, i els quadres més alts del partit no podien adquirir una experiència àmplia, cobrint al mateix temps l'ascens i el declivi, el flux i el reflux, la maniobra i l'atac. Una direcció únicament pot educar-se en un sentit plenament revolucionari si comprèn el caràcter de la nostra època, la seua mobilitat sobtada i les seues alteracions brusques. Efectuar a l'atzar i per "designació" la selecció dels dirigents és, inevitablement, córrer el risc d'un nou fracàs en la vinent crisi social.

Dirigir és preveure. Cal deixar en el moment adequat d'acariciar el llom a Thaelmann únicament perquè recull al fang les paraules més grolleres per a llençar-les a l'Oposició, com s'acariciava el llom a Tan Pin-Sian en el VII Ple, simplement perquè traduïa al xinès les injúries de Thaelmann. Cal dir al partit alemany que el judici sostingut per Thaelmann al febrer sobre la situació política és bast, sumari, erroni. Cal reconèixer amb franquesa els errors comesos durant els cinc darrers anys, i estudiar-los seriosament, abans que les ferides que han produït ja no puguen guarir-se: les lliçons de l'estratègia només poden donar tot el seu fruit a condició de seguir els esdeveniments pas a pas.

V.- Com s'ha preparat el desplaçament vers l'esquerra que s'està produint actualment al Partit Comunista de la Unió Soviètica

Les dificultats absolutament excepcionals trobades enguany (1928) en l'emmagatzemament del gra han tingut una gran importància no sols en el pla econòmic, sinó també al terreny polític i sobre el mateix partit. No és per atzar que han provocat un gir cap a l'esquerra. A més, per si mateixes, aquestes dificultats estableixen el balanç general de l'economia i de la política.

El pas del comunisme de guerra a l'economia socialista no hauria pogut fer-se sense *grans* retrocessos més que en el cas que la revolució proletària s'hagués estès immediatament als països *avançats*. L'endarreriment d'aquest desenvolupament ens portà, a la primavera de 1921, a la gran, profunda i duradora retirada que constituí la NEP. Les proporcions d'aquesta retirada indispensable foren establides no sols per la reflexió teòrica, sinó també

mitjançant temptejos pràctics. A partir de la tardor de 1921 calgué retrocedir més encara.

El 29 d'octubre de 1921, és a dir, set mesos després del començament de la NEP, Lenin declarava davant la Conferència provincial del partit a Moscou:

“Aquest pas a la nova política econòmica que s’ha portat a terme a la primavera, aquesta retirada que hem efectuat... ¿sembla ja suficient com perquè detinguem el retrocés, perquè ens preparem ja cara a l’ofensiva? No, ens trobem que no és suficient encara... Tenim el deure de reconèixer-ho ara si no volem amagar el cap sota l’ala, si no volem aparenyar que no veiem la nostra derrota, si no tenim por de mirar el perill cara a cara. Hem de confessar que la retirada ha estat insuficient, que cal accentuar-la, que hem de replegar-nos encara més per a passar del capitalisme d’estat a la posada en marxa d’una reglamentació per l’estat del comerç i la reglamentació monetària. Aquesta és la raó per la qual ens trobem en la situació d’homes obligats a retrocedir encara més per a poder, més tard, passar per fi a l’ofensiva.” (Lenin, *Obres*, vol. XVIII, ps. 397-398.)

I més endavant, en el mateix discurs:

“Dissimular davant nosaltres mateixos, davant la classe obrera, davant les masses que continuem encara la retirada començada a la primavera de 1921, que persisteix avui, a la tardor i en l’hivern de 1921-1922, seria condemnar-nos a la inconsciència total, seria no tenir el coratge per a mirar cara a cara la situació creada, En aquestes condicions, el treball i la lluita serien impossibles.” (Lenin, *Obres*, vol. XVIII, ps. 399-400.)

No és fins a la primavera de l’any següent, en 1922, que Lenin es decideix a fer l’alt a la retirada. Parla per primera vegada d’això el 6 de març de 1922, en una sessió de la fracció del Congrés dels Metal·lúrgics:

“Podem dir ara que aquest retrocés, en el sentit de les concessions que hem fet als capitalistes, ha acabat... Espere i estic segur que el Congrés del Partit ho dirà també oficialment, en nom del partit dirigent de Rússia.” (Lenin, *Obres*, vol. XVIII, 2a part, p. 13.)

I immediatament una explicació franca, honesta, com sempre, vertaderament leninista:

“Les paraules sobre el final de la retirada no signifiquen que hàgem posat ja els fonaments de la nova economia i que podem ja avançar tranquil·lament. No, aqueixos fonaments no estan encara posats.” (Lenin, *Obres*, vol. XVIII, 2a, part, p. 13).

L’XI Congrés, sobre la base de l’informe de Lenin, adoptà al respecte la resolució següent:

“El Congrés, constatant que el conjunt de mesures aplicades i fixades en el curs de l’últim any comprenen les concessions que el partit considerava indispensable fer al capitalisme de l’economia privada, considera que en aquest sentit la retirada ha acabat.” (*Actes taquigràfiques*, p. 143.)

Aquesta resolució, profundament meditada i (ho hem vist) gelosament preparada, suposava que les noves posicions de partida donarien la possibilitat de llençar l’ofensiva socialista, a un ritme efectivament lent, però sense nous retrocessos. Sobre aquest punt, les previsions de l’últim Congrés dirigit per Lenin no es realitzaren. A la primavera de 1925 aparegué la necessitat de portar a efecte una nova retirada: reconèixer als rics del camp el dret a explotar els més desfavorits arrendant la mà d’obra i la terra.

La necessitat d’aquesta nova retirada d’immenses conseqüències i que no havia previst en 1922 el pla estratègic de Lenin, provenia no sols del fet que s’hagués traçat massa curt (com ho exigia la prudència més elemental) el límit a la retirada anterior, sinó també que en 1923-1924 la direcció no havia comprès la situació i perdia temps quan creia estar “guanyant-lo”.

A més a més, aquest retrocés tan penós d’abril de 1925 no fou presentat com una derrota i una dura retirada (que és el que hauria fet Lenin), sinó que fou celebrat com un avanç victoriós de l’aliança obrer-camperola, com una simple anella del mecanisme general de la construcció del socialisme. És precisament contra semblants procediments contra els que durant tota la seua vida tractà Lenin de posar en guàrdia, sobretot a la tardor de 1921, quan calia mantenir i accentuar el retrocés de la primavera:

“És menys perillós patir una derrota que tenir por de reconèixer-la, que tenir por de treure’n totes les conseqüències... No s’ha de tenir por de confessar les pròpies derrotes. Cal treure de cadascuna tots els ensenyaments que comporta. Si admetem que la confessió d’una derrota, com l’abandó d’una posició, provoca entre els revolucionaris desmoralització i afebliment de l’energia en la lluita, caldrà dir que tals revolucionaris no valen per a res... La nostra postura ha consistit i consistirà sempre en considerar les més greus derrotes amb la major sang freda, a aprendre d’elles a modificar la nostra acció. Heus aquí la raó per la qual cal parlar francament. Açò és interessant i important no sols per la veritat teòrica, sinó també des del punt de vista pràctic. Mai aprendrem a abordar les nostres tasques d’una forma nova si l’experiència d’ahir no ens ha obert els ulls sobre els errors dels antics mètodes.” (Lenin, *Obres*, Vol., XVIII, 1a part, p. 396.)

Però s’ha oblidat aquesta important advertència dos dies després d’haver deixat Lenin la direcció, i no s’ha tornat a recordar ni una sola vegada després. Per quant les decisions d’abril legalitzaven la diferenciació que s’estava desenvolupant al camp i obrien davant ella totes les rescloses, el pas endavant de l’aliança significava que, en el futur, el comerç entre l’estat obrer i el kulak

creixeria. En compte de reconèixer aquest greu perill s'esforçaven a crear la teoria servil de la integració del kulak en el socialisme.

En 1926, a propòsit de l'aliança, l'Oposició formulava en aquests termes la discussió començada a la primavera d'aqueix mateix any:

“Pregunta.- És veritat que la política de l'Oposició és una amenaça per a l'aliança entre el proletariat i els camperols?”

Resposta.- Aquesta afirmació és totalment falsa. L'aliança es troba amenaçada en l'actualitat, d'una banda, per l'endarreriment de la indústria, i d'una altra, pel creixement del kulak. La falta de productes industrials introdueix una falca entre el camp i la ciutat. Des del punt de vista econòmic i polític, el kulak ha començat a dominar als camperols pobres i mitjans oposant-los al proletariat. Aquest procés està per ara només en els seus inicis. El perill que amenaça l'aliança rau precisament ací. La subestimació de l'endarreriment de la indústria i el creixement del kulak amenacen la direcció correcta, leninista, que es proposa la unió de les dues classes, base de la dictadura en les condicions del nostre país.” (*Preguntes i Respostes.*)

Hem d'assenyalar aquí que sobre aquesta pregunta l'Oposició no exagerava en absolut, malgrat la força de la disputa. Aixecant-nos contra la teoria dels renegats que intenta la integració del kulak en el socialisme (via de la integració en el capitalisme) declaràvem, en 1926, que el perill del kulak no feia més que començar. Havíem indicat d'on venia aquest perill des de 1923, i havíem descrit el seu creixement en cada nova etapa. ¿En què consisteix, doncs, l'art de dirigir si no és en reconèixer el perill quan aquest es troba encara en els seus començaments, a fi de prevenir el seu desenvolupament posterior?

El 9 de desembre de 1926, en ocasió del VII Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, Bukharin denunciava l'Oposició, a propòsit de l'aliança i l'emmagatzemament de gra, en els termes següents:

“¿Quin era l'argument més poderós utilitzat per la nostra Oposició contra el Comitè Central del partit (em referisc a la tardor de 1925)? Deien aleshores: les contradiccions s'engrandeixen considerablement i el Comitè Central és incapaç de comprendre-ho. Deien: els kulaks, que concentren tot l'excedent de gra a les seues mans, han organitzat contra nosaltres la “vaga del gra”

Heus aquí per què arriba tan malament el gra:

Tot el món ha entès açò... L'Oposició considerava que tota la resta era l'expressió política d'aquest fenomen fonamental. De seguida, aquests mateixos camarades intervenien per a dir: el kulak s'està reforçant encara més, el perill augmenta encara. Camarades, si la primera i la segona afirmacions hagueren estat justes, tindríem ara contra el proletariat una vaga dels kulaks encara més forta. L'Oposició menteix quan afirma que estem ajudant al creixement del kulak, que anem tot el temps pel camí que

mena a la derrota, que ajudem els kulaks a organitzar la vaga del gra; els resultats vertaders testimonien el contrari” (*Actes taquigràfiques*, volum II, p. 118.)

¿No demostra aquesta cita de Bukharin la ceguesa total de la direcció entorn de la qüestió essencial de la nostra política econòmica?

Bukharin no constitueix una excepció. No ha fet més que “generalitzar” en el pla teòric la ceguesa de la direcció. Els més alts dirigents del partit i de l’economia afirmen, a saber quin d’ells amb més èmfasi, que hem sortit de la crisi (Rykov), que tenim controlat el mercat soviètic i que el problema de l’emmagatzemament s’ha convertit en un simple problema d’organització de l’aparell soviètic (Mikoian). Una resolució de juliol de 1927 del ple del Comitè Central anunciava: “L’exercici de l’activitat econòmica en el curs d’enguany és, en conjunt, enterament satisfactori.” Al mateix temps, la premsa oficial proclamava a l’uníson que la penúria de mercaderies al país estava, si no superada, si almenys considerablement disminuïda.

L’Oposició, per contra, escrivia de nou en la seua tesi per al XV Congrés:

“La disminució de la massa global dels cereals emmagatzemats és, d’una banda, el testimoni indiscutible del problema que existeix en les relacions entre la ciutat i el camp i, d’altra banda, una font de dificultats noves i amenaçadores.”

On està l’arrel de les nostres dificultats? L’Oposició responia:

“En el curs d’aquests últims anys, la indústria s’ha desenvolupat molt lentament, amb retard respecte al desenvolupament de l’economia nacional en el seu conjunt... Per aquest fet, l’economia estatitzada depèn cada vegada més dels elements kulaks i capitalistes en el domini de les matèries primeres, de l’exportació, dels queviures.”

Si no hagués estat per tot el treball precedent de l’Oposició, començant per les tesis de 1923 i acabant per la crida del 7 de novembre de 1921, si l’Oposició no hagués avançat un programa correcte i no hagués fet sonar l’alarma amb raó a les files del partit i de la classe obrera, la crisi d’emmagatzemament de grans hauria accelerat el desenrotllament del curs dretà i treballat per una expansió major de les forces capitalistes.

Més d’una vegada, en el curs de la història, li ha tocat a l’avantguarda del proletariat, fins i tot a l’avantguarda de l’avantguarda, pagar amb la seua pròpia destrucció física el preu d’un nou pas cap avant de la seua classe o d’una disminució de l’ofensiva enemiga.

VI.- Un pas endavant, mig pas arrere

Diferent de la crisi xinesa i de la crisi del Comitè anglorus en quant que no podia ésser mantinguda en silenci, la crisi d'emmagatzemament de gra determinà un nou període polític. Tingué repercussions immediates no sols sobre l'economia en general sinó sobre la vida quotidiana de cada obrer. Aquesta és la raó per la qual la nova política data del començament d'aquesta crisi.

El partit ha pogut llegir, en *Pravda* del 15 de febrer, un article de fons que hauria pogut prendre per una transposició i fins i tot, a vegades, per una reproducció gairebé textual de la plataforma de l'Oposició per al XV Congrés. Aquest article insòlit, a què cap continuïtat unia a tot el passat recent, i que fou escrit sota la pressió engendrada per la crisi d'emmagatzemament de gra, anunciava:

“Entre les diverses causes que han provocat les dificultats d'emmagatzemament del gra, hi ha una que és necessari assenyalar: el camp ha prosperat i s'ha enriquit. Tres anys de bones collites no han passat en va.”

Així, si el camp es nega a lliurar el blat a la ciutat, són ells els que s'han enriquit, és a dir, que han realitzat en la mesura de les seues forces la consigna de Bukharin: “Enriquiu-vos”. ¿Però per què llavors l'enriquiment del camp destrueix l'aliança obrer-camperola en compte de reforçar-la? Perquè, respon l'article, “és precisament el kulak qui ha prosperat i s'ha enriquit”. Així, la teoria que afirmava que el camperol mitjà havia prosperat durant tots aquests anys en detriment del kulak i del camperol pobre, s'ha vist rebutjada d'un sol colp. “És precisament el kulak el que ha prosperat i s'ha enriquit.”

No obstant això, per si mateix, l'enriquiment dels kulaks al camp no explica la desorganització dels intercanvis entre el camp i la ciutat. L'aliança amb el kulak no és una aliança socialista. Però la crisi dels cereals té la seua causa en què ni tan sols hi ha aquesta espècie de *smytchka*. Açò significa que no sols el kulak ha prosperat i s'ha enriquit, sinó que fins i tot no troba necessari canviar els seus productes naturals per rubles; quant a les mercaderies que vol i que pot comprar a la ciutat, les paga amb els cereals que escassegen absolutament en aquesta. *Pravda* assenyala també una segona causa, que és, en els fons, la raó essencial de la crisi dels cereals:

“L'augment de les rendes dels camperols... enfront de l'endarreriment en l'oferta de productes industrials ha donat la possibilitat als camperols en general, i al kulak en particular, de guardar el gra.”

Ara està clar el panorama. La causa fonamental és l'endarreriment de la indústria i la manca de productes acabats. En aquestes condicions no sols no hi

ha aliança socialista amb els camperols mitjans i pobres, sinó que ja no hi ha tampoc aliança amb els kulaks. Si comparem les dues citacions de *Pravda* amb els extractes dels documents de l'Oposició presentats en el capítol precedent, es pot dir que *Pravda* repeteix, quasi textualment, les idees i les expressions de les “preguntes i respostes” de l'oposició, la reproducció de les quals fa poc suposava l'expulsió del partit.

L'article de *Pravda* no s'hi deté. Fins i tot assegurant que el kulak no és “el principal detenidor dels cereals”, aquest text reconeix que sí que és “l'autoritat econòmica al camp”, que ha establert una aliança amb l'especulador de les ciutats, que paga el gra “més car”, que “el kulak té la possibilitat d'arrossegar darrere si el camperol mitjà”...

Si admetem la xifra prou dubtosa del 20 per 100 com corresponent a la part actualment atribuïda al kulak en el comerç dels cereals, el fet que puga “arrossegar darrere d'ell” en el mercat al camperol mitjà (és a dir, portar-lo a sabotejar l'emmagatzemament del gra per l'estat) es revela en tota la seua gravetat. Els bancs de Nova York no posseeixen en absolut la totalitat de les mercaderies en circulació, cosa que no els impedeix de dirigir amb èxit la dita circulació. Qui insistís sobre la modèstia d'aquest 20 per 100 no faria més que subratllar amb això que li basta al kulak de tenir a les seues mans la cinquena part del gra per a controlar el mercat. Tal és la debilitat de la influència de l'estat sobre l'economia del camp *quan la indústria està endarrerida!*

Una altra reserva inevitable és la consistent a dir que el kulak ha exercit aquest paper determinant només en algunes regions, no en totes: Aquesta matisació no arregla res; ben al contrari, accentua el caràcter amenaçador del que està succeint. “Algunes” regions han estat capaces de saccar en els seus fonaments l'aliança entre la ciutat i el camp. ¿Què hauria, doncs, ocorregut si aquest procés s'hagués estès en la mateixa mesura a totes les regions?

Ens enfrontem a un procés econòmic viu, i no a una mitjana estadística estable. En aquest procés complex i diversificat no es tracta de procedir a mesures quantitatives detallades, però cal definir els seus aspectes qualitatius, és a dir, en quin sentit es desenvolupen els fenòmens.

En detriment de qui ha guanyat autoritat el kulak al camp? En detriment econòmic de l'estat obrer i els seus instruments, les indústries estatals i les cooperatives. Si el kulak ha tingut la possibilitat d'arrossegar darrere si el camperol mitjà, contra qui l'ha dirigit? Contra l'estat obrer. En açò és que consisteix la ruptura seriosa i profunda de *l'aliança econòmica*, premissa d'un perill molt més greu encara, *la ruptura de l'aliança política*.

Però després del pas cap avant que representa l'article de *Pravda*, s'ha donat mig pas cap arrere.

El manifest-programa del Comitè Central del 3 de juny de 1928 diu:

“La resistència dels kulaks creix sobre un fons general de desenvolupament de les forces productives del país, tot i el creixement més ràpid encara del sector socialista de l'economia.”

Si és així, si açò és veritat, llavors no ha d'haver-hi cap raó per a alarmar-se. Llavors, sense canviar de línia, no queda més que construir tranquil·lament “el socialisme en un sol país”. ¿Si el pes dels elements capitalistes, és a dir, sobretot dels kulaks, disminueix en l'economia d'any en any, per què doncs aquest sobtat pànic enfront dels kulaks? La qüestió la resol la relació dinàmica entre les dues forces en lluita, socialisme i capitalisme (qui guanyarà?), i el kulak és “terrible” o “inofensiu” segons que aquesta relació varie en un sentit o en un altre. El manifest del Comitè Central intenta en va salvar mitjançant aquesta afirmació la resolució del XV Congrés basada sobre la certesa d'un predomini progressiu dels elements socialistes de l'economia sobre els elements capitalistes. Però l'article de *Pravda* del 15 de febrer és un desmentiment públic inflingit a aquesta falsa tesi, que ha estat refutada en la pràctica pel curs de les operacions d'emmagatzemament del gra. On està la lògica?

Si el sector socialista hagués prosperat durant aquests tres anys de bones collites amb més rapidesa que el sector no socialista, sens dubte hauríem pogut conèixer encara una crisi comercial i industrial (excés de productes de la indústria estatal, absència d'equivalents agrícoles); però el que hem tingut és una crisi d'emmagatzemament del gra de què *Pravda* dona una explicació correcta: és el resultat de l'acumulació pels camperols (i sobretot pels kulaks) de productes agrícoles que no troben equivalent en els productes industrials. L'agreujament de la crisi de l'emmagatzemament del gra (és a dir, de la crisi de la *smytchka*) immediatament després de tres bones collites, significa només que en la dinàmica general del procés econòmic, el sector socialista s'ha debilitat amb relació al sector capitalista i al comerç privat en general.

La correcció introduïda en aquest Informe sota la pressió administrativa, correcció absolutament inevitable, no fa canviar res de la conclusió fonamental. Es tracta en aquest assumpte de la força política que el kulak n'ha acumulat ja una part (certament que limitada). Mentre, la necessitat mateixa de recórrer a mètodes repressors del comunisme de guerra és el testimoni d'un canvi desfavorable de la correlació de forces al terreny econòmic.

Davant aquest control econòmic objectiu realitzat per la vida mateixa, s'enfonsen els intents de demostració per mitjà de les "estadístiques" del creixement del sector socialista. És com si, després de la retirada, el cap d'un exèrcit que ha cedit importants posicions, es posés a brandar coeficients estadístics per a demostrar que la superioritat es troba de la seua banda. No; el kulak ha provat (i els seus arguments són més convincents que les optimistes combinacions estadístiques) que en aquest important combat, menat amb les armes econòmiques, és ell qui ha guanyat. A aquesta pregunta (qui guanyarà?) és la dinàmica vivent de l'economia qui contestarà. Si les xifres contradiuen la vida, és que les xifres menteixen, o en el millor dels casos que responen a un altre problema.

Fins i tot si fem abstracció del servilisme de les estadístiques (que, com tota la resta, pateixen les arbitrietats de l'aparell) no per això desapareix el problema que aquestes, particularment entre nosaltres, funcionen amb retard sempre per causa de la intensa activitat dels processos més importants: donen una visió instantània, però no reflecteixen les tendències. És aquí on la teoria pot venir en la nostra ajuda. El nostre correcte judici teòric sobre la dinàmica del procés assenyalava per avançat que l'endarreriment patit per la indústria faria que fins i tot les bones collites recollides per a alimentar la construcció del socialisme provocaren el creixement de l'autoritat del kulak al camp i la formació de cues davant els forns a les ciutats. Els fets han arribat, i la verificació que aporten és totalment irrefutable.

El balanç dels ensenyaments subministrats per la crisi de l'emmagatzemament del gra, tal com ha estat establert al febrer per l'article de *Pravda*, ofereix una confirmació forçada (però, per això mateix, més indiscutible encara): la desproporció ha augmentat; el dèficit recau sobre l'economia estatitzada, és a dir, que les bases de la dictadura del proletariat s'estan estretint. D'altra banda, aquest balanç confirma l'existència dins dels camperols d'una diferenciació tan profunda que la sort de l'emmagatzemament del gra (dit d'una altra forma, la sort de l'aliança) es troba sota el control directe i immediat del kulak, que arrossega darrere si els camperols mitjans.

Si el desequilibri entre el camp i la ciutat és l'herència del passat, si un cert creixement de les forces capitalistes és la conseqüència inevitable de la naturalesa mateixa de la nostra economia, açò no lleva que l'augment del desequilibri en aquests últims anys i el desplaçament de la correlació de forces a favor dels kulaks siguem els resultats d'una política inadequada de la direcció en la distribució de la renda nacional; ja solta les regnes com en tira nerviosament.

Des de 1923, i per a fer front a aquest perill, l'Oposició ha mostrat que per a donar a la indústria estatal un paper predominant en les relacions amb el camp

s'ha d'abordar la qüestió amb un pla ferm de lluita contra el desequilibri; l'Oposició ha demostrat que l'endarreriment de la indústria agreujaria inevitablement les contradiccions de classe al país i afebliria les posicions econòmiques de la dictadura del proletariat.

A diferència del que intentaren fer Zinoviev i Kamenev en el XIV Congrés, nosaltres consideràvem que calia considerar el kulak no com quelcom a banda, sinó en el marc de les relacions entre el conjunt de la indústria estatitzada i l'agricultura, que s'alça sobre l'economia privada. Als límits de l'economia dels pobles vèiem el kulak no ja aïlladament, sinó en relació amb la influència que exerceix. En fi, no examinàvem aquestes relacions fonamentals en si mateixes, sinó en relació amb el mercat mundial que, per mitjà de les exportacions i les importacions, influeix d'una forma cada vegada més determinada sobre el nostre desenvolupament econòmic.

A partir d'aquestes consideracions, escrivíem en les nostres tesis per al XV Congrés:

“Ja que sobretot rebem l'excedent de cereals i matèries primeres destinades a l'exportació de les capes acomodades del camp, com són sobretot precisament aquests medis els que guarden el gra, s'hi dedueix que és fonamentalment el kulak qui ens “regula” a través de les nostres exportacions.”

¿Però no podria ésser, potser, que l'Oposició hagués plantejat “massa ràpidament” qüestions a què la direcció ja havia assignat una data en el seu calendari? Després de tot el que hem dit, no sembla útil detenir-se en aquest argument que ha estat vessat sobre el partit cada vegada que havia necessitat de recuperar el temps perdut. Citem només un testimoni ric en ensenyaments; el 9 de març de 1928, en una sessió del Soviet de Moscou, Rykov declarava a propòsit de l'emmagatzemament del gra:

“Aquesta campanya presenta, certament, tots els trets d'una campanya de xoc. Si se'm preguntés si no hauria estat millor vèncer la crisi de l'emmagatzemament del gra per una via més normal, respondria francament que sí. Hem de reconèixer que hem perdut el temps, que no hem estat capaços de reaccionar quan començaren a presentar-se les dificultats en l'emmagatzemament, que no hem pres, al cap i a la fi, una sèrie de mesures necessàries perquè aquesta campanya d'emmagatzemament es desenvolupés amb èxit.” (*Pravda*, 11 de març de 1928.)

Si aquests arguments reconeixen l'endarreriment, el situen principalment al terreny administratiu; però no és difícil aportar un complement polític. Perquè fossen aplicables en el moment desitjat les mesures indispensables, hauria calgut que el partit que inspira i dirigeix l'aparell de l'estat rebés a temps les directrius que li permeteren d'orientar-se, indicacions com les que contenia, en les seues grans línies l'article de *Pravda* del 15 de febrer. Hauria estat necessari

escoltar en el moment adequat les advertències de l'Oposició en el domini dels principis i discutir atentament les seues proposicions pràctiques.

L'any passat l'Oposició havia proposat, entre altres mesures, imposar al 10 per 100 de les explotacions agrícoles (és a dir, a les més grans) un emprèstit forçós de 150 a 200 milions de puds o de cereal. Aquesta proposta fou refusada com si es tractés d'una mesura de comunisme de guerra. S'ensenyava al partit que no podia pressionar sobre el kulak sense ferir el camperol mitjà (Stalin), o que el kulak no presentava cap perill perquè estava *a priori* tancat en els límits de la dictadura del proletariat (Bukharin). Però enguany cal acudir a l'article 107, és a dir, a la repressió per tal de posseir blat... després de tot això el Comitè Central ha d'explicar que parlar de comunisme de guerra és una calúnnia contrarevolucionària!

Mentre el blanc s'anomene blanc i el negre negre, considerarem que és correcte allò que permet comprendre els esdeveniments i preveure el futur pròxim. Exigir ara, *després* de la campanya d'hivern d'emmagatzemament del gra i de la crisi profunda de la política i la ideologia oficials, que l'Oposició reconega el seu error, no és més que evidenciar un atac agut d'histèria jeràrquica!

VII.- Maniobra o curs nou?

Com cal jutjar l'actual viratge vers l'esquerra? Cal veure una maniobra o una modificació seriosa del curs?

La pregunta "maniobra o curs nou?" planteja la qüestió de les relacions entre les classes i les seues repercussions sobre el Partit Comunista de la Unió Soviètica, els elements del qual, atès que és l'únic partit al país, reaccionen de forma diversa davall la pressió de les diferents classes.

Sobre aquest problema de les repercussions que tenen sobre el nostre partit les noves relacions entre les classes, hi ha en l'article històric de *Pravda* del 15 de febrer una confessió sorprenent (és la part més destacable d'aquest article). S'hi afirma:

"En les nostres organitzacions, tant en les del partit com en les altres, han sorgit determinats elements que no veuen la realitat de les classes al camp, que no comprenen els fonaments de la nostra política de classe i intenten, en tot el seu treball, no molestar ningú, viure en pau amb el kulak i, en general, servir la seua popularitat dins de tots els medis."

Encara que es tracte en aquestes línies dels membres del partit, aquestes frases caracteritzen quasi totalment el polític realista, el nou burgès, el termidorià oposat al comunista. No obstant això, *Pravda* no diu una paraula per a intentar explicar l'aparició d'aquests elements dins del partit. "Han sorgit", i açò és tot.

¿D'on vénen, per quina porta han entrat, han penetrat dissimulant astutament o han crescut en el mateix interior, i en aquest cas, sobre quina base? I aquest fenomen s'ha produït mentre el partit "es bolxevitzava" a propòsit de la qüestió camperola. L'article no explica com el partit, tanmateix estar advertit, ha pogut no donar importància als termidorians fins al moment mateix en què han palesat la seua força administrativa en la política d'emmagatzemament del gra; de la mateixa manera, el partit subestima el kulak fins al moment en què aquest, en haver cobrat autoritat, arrossega el camperol mitjà i saboteja l'emmagatzemament. *Pravda* no explica res de tot açò. Però poc importa. Per primera vegada hem escoltat dir, per mitjà de l'òrgan del Comitè Central, allò que ja sabíem des de feia temps, el que havíem afirmat més d'una vegada: en el partit de Lenin no sols "ha nascut", sinó que ha pres forma un ala dreta sòlida que tendeix cap a una "neo-NEP", és a dir, cap al capitalisme per etapes.

D'aquesta manera, l'ala dreta "nascuda" d'una causa desconeguda apareix oficialment per primera vegada a propòsit de l'emmagatzemament del gra. L'endemà del XV Congrés, que féu de nou la demostració del seu monolitisme al 100%, veiem que si el kulak no lliura el seu gra és perquè, entre altres raons, hi havia dins del partit agrupaments influents desitjosos de viure en pau amb totes les classes. Aquests "guomindanguistes" de l'interior no s'afirmaren en absolut ni en la pretesa discussió ni al Congrés. Aquests brillants "militants" votaren, evidentment els primers, l'expulsió de l'Oposició, batejada com a desviació "socialdemòcrata". Votaren també totes les resolucions d'esquerra perquè han comprès, des de fa molt de temps, que no són les resolucions les que importen. Els termidorians, dins del partit, no són fraseòlegs, sinó homes d'acció. Formen la seua pròpia *smytchka* amb els nous propietaris, amb els intel·lectuals petitburgesos, amb els buròcrates, i dirigeixen les branques més importants de l'economia, de la cultura i fins i tot del treball del partit, davall un angle "nacional-estatal". ¿Els dretans, tal vegada, són tan febles que no hi ha necessitat de combatre'ls?

Una resposta clara a aquesta pregunta és d'una importància decisiva per a l'apreciació de l'actual gir cap a l'esquerra. La primera impressió és que la dreta és extremadament feble. Un crit des de dalt ha estat suficient perquè la política camperola faça directament un gir cap a l'esquerra. Però és precisament la remarcable facilitat amb què s'han obtingut aquests resultats la que ens indica que hem d'evitar tota conclusió massa altiva sobre la debilitat dels dretans.

L'ala dreta és petitburgesa, oportunista, burocràtica, col·laboracionista; s'inclina de banda de la burgesia. Seria absolutament inconcebible que, en un partit que ha format els quadres bolxevics i que compta amb centenars de milers d'obriers, l'ala dreta pogués esdevenir en diversos anys en una força dotada d'un valor propi, desenrotllant obertament les seues tendències, mobilitzant les masses

obreres. Açò no pot ésser. La força de l'ala dreta no és més que la d'un aparell que fa repercutir la pressió de les classes no proletàries sobre el proletariat. Açò significa que la força de l'ala dreta del partit es troba fora del partit, més enllà de les seues fronteres. És la força de l'aparell burocràtic, dels nous propietaris, de la burgesia mundial; és una força gegantina: Però, precisament perquè tradueix al si del partit la pressió de les altres classes, l'ala dreta no pot presentar obertament la seua plataforma i mobilitzar dins del partit l'opinió general. S'ha de camuflar, adormir la vigilància del nucli proletari: el règim del partit li ofereix aqueixes possibilitats. Sota l'ampul·lositat, el monolitisme permet dissimular l'ala dreta als ulls dels treballadors revolucionaris, reservant els seus cops per a l'Oposició, expressió conscient de les inquietuds del proletariat sobre la sort de la seua dictadura.

Significa açò que el zig-zag actual podrà transformar-se en una línia d'esquerra? La política desenrotllada per la direcció (no sols en el curs dels darrers anys, sinó encara avui) fa que ens sentim inclinats a donar a aquesta pregunta una resposta escèptica. Però la maniobra s'ha ampliat; s'ha convertit en un viratge polític que implica importants grups dins del partit, àmplies capes entre les masses. Heus aquí per què, i seria erroni negar-ho, el zig-zag actual pot transformar-se en una línia política conseqüent i proletària. En tot cas, l'Oposició ha de fer tot el que puga, com ho impliquen els seus objectius i les seues aspiracions, perquè a partir d'aquest zig-zag es produísca una transformació política que torne a posar al partit sobre la via leninista. Una sortida d'aquest gènere seria la més saludable, és a dir, seria la que provocaria les menors sacssades possibles per al partit i per a la dictadura. Seria la via d'una reforma profunda del partit, premissa indispensable d'una reforma de l'estat soviètic.

VIII.- Les bases socials de la crisi actual

El soroll de la lluita al si del partit únicament és el ressò d'un rugit molt més profund. Si els canvis que s'han acumulat a les classes socials no són traduïts a temps al llenguatge del bolxevisme, provocaran una crisi dolorosa per a la Revolució d'Octubre en el seu conjunt.

La precipitació amb què, dos mesos després del XV Congrés, la direcció ha trencat amb una orientació considerada com a justa per aquest Congrés, mostra que les transformacions de classe que s'estan produint al país (en relació amb tota la situació internacional) han arribat a una etapa crítica, al moment en què una quantitat econòmica es transforma en qualitat política. A aquest respecte ha estat elaborat un pronòstic nombroses vegades des de 1923; es troba expressat tal com segueix en les tesis de l'Oposició al XV Congrés:

“En un país en què hi ha una indiscutible majoria de petits, i fins i tot de molt petits camperols, i on en general predomina la petita propietat, els processos més importants es desenvolupen sota la superfície per a sortir sobtadament de colp, de forma “inesperada”.”

“Inesperada”, evidentment, només per a aquells que són incapaços de jutjar en termes marxistes els processos en curs quan només es troben al començament del seu desenvolupament.

El fet que, en el moment de l'emmagatzemament del gra, els kulaks arrossegaren en les seues vagues als camperols mitjans, en connivència amb els capitalistes; la protecció o la semiprotecció acordada als kulaks vaguistes d'una part influent de l'aparell de l'estat o del partit; el fet que els comunistes hagen tancat els ulls davant les intrigues contrarevolucionàries dels tècnics i els funcionaris; l'arbitrària deixadesa en Smolensk o en altres bandes, amagant-se darrere de la “disciplina d'acer”: tots aquests fets tenen ara, sens dubte, una gran importància. En les tesis publicades per l'Oposició per al XV Congrés s'hi diu:

“El lligam entre el kulak, el propietari, l'intel·lectual burgès i nombroses anelles de la burocràcia no sols de l'estat, sinó també del partit, és el procés més indiscutible i al mateix temps el més alarmant de la nostra vida social. Estan naixent sobre ella gèrmens de *dualitat de poder* que amenacen la dictadura del proletariat.”

La circular del Comitè Central del 3 de juny de 1928 reconeix l'existència “del pitjor burocratisme” dins de l'aparell de l'estat, i també dins del partit i del dels sindicats. La circular intenta explicar aquest burocratisme per les causes següents: 1er la supervivència del vell cos de funcionaris; 2on l'obscurantisme, la manca de cultura de les masses; 3er la seua falta de coneixements administratius; 4art la insuficient rapidesa de la seua intervenció en l'administració estatal. Efectivament, aquestes quatre causes existeixen i expliquen en alguna mesura el burocratisme; però cap d'elles explica la seua fulgurant extensió. La cultura de les masses hauria hagut de progressar en els cinc darrers anys. L'aparell del partit hauria d'haver après a fer-les intervenir amb major rapidesa en els assumptes administratius. Els vells funcionaris haurien d'haver estat reemplaçats, en una gran mesura, per una nova generació educada en les condicions de la vida soviètica. El burocratisme, com a conseqüència, hauria d'haver declinat. Però el fons del problema consisteix en el fet que ha augmentat monstruosament. S'ha convertit en “el pitjor dels burocratismes”, ha elevat a la categoria de sistema mètodes com ara l'opressió exercida per les autoritats, la intimidació, la repressió amb mesures econòmiques, el favoritisme, la col·lusió dels funcionaris entre si, la tolerància de cara als forts, l'aixafament dels febles. La molt ràpida resurrecció d'aquestes tendències del vell aparell de classe, a despit dels progressos realitzats per l'economia soviètica i la cultura de les masses, és el resultat d'unes causes de

classe, i més exactament de la consolidació social dels propietaris, del seu lligam amb l'aparell de l'estat i de les pressions que, mitjançant l'aparell, exerceixen sobre el partit. Si no es comprenen les raons de classe de la progressió del burocratisme dins del règim, la lluita contra aquest mal serà quelcom semblat a un molí les aspes del qual voltejaren i que, no obstant això, no tingués res a moldre en absolut.

La lentitud del creixement industrial creà unes "tisoires" que els preus no podien suportar. La lluita burocràtica per la baixada dels preus pertorba el mercat, portant-li a l'obrer sense donar-li al camperol. Els importants avantatges obtinguts pels camperols gràcies a la revolució agrària d'octubre, han quedat reduïts per l'elevació dels preus dels productes industrials. Aquest desequilibri corroeix la *smytchka* i empenya àmplies capes de la població rural al costat dels kulaks, i davall la consigna de "llibertat de comerç a l'interior i a l'exterior". Sota aqueixes condicions, les operacions mercantils de l'interior poden ésser dissimulades, i la burgesia estrangera troba ací un punt de suport.

Com és natural, el proletariat abordà la revolució amb immenses esperances. La lentitud del desenvolupament, l'extremada mediocritat del nivell de vida, comportarien lògicament una disminució de la confiança dipositada en el poder soviètic i en la seua capacitat per a canviar tota l'estructura de la vida en un futur si fa o no fa proper.

En aquest mateix sentit han actuat les derrotes de la revolució mundial, particularment en aquests últims anys, quan la direcció estava ja a mans de la Internacional Comunista. No podien tenir un altre efecte que el de canviar l'actitud de la classe obrera envers la revolució mundial: hem vist aparèixer la circumspecció en les esperances, l'escepticisme en els elements fatigats, la desconfiança i fins i tot l'exasperació en els individus amb menys maduresa.

Aquests pensaments i aquests judicis nous cerquen expressar-se. Si hagueren pogut fer-ho dins del partit, els esperits més avançats haurien adoptat una actitud distinta enfront de la revolució internacional i, sobretot, enfront de la revolució russa: hauria estat menys innocent i entusiasta, però més crítica i equilibrada. Però els pensaments, els judicis, les aspiracions i les angoixes han estat refusats. Durant cinc anys, el proletariat ha viscut davall una consigna ben coneguda: "Prohibit raonar; els de dalt, que són més intel·ligents que tu, són els que decideixen." Açò provocà primer la indignació, després la passivitat, per fi el replegament sobre si mateix en matèria de política. Des de totes bandes es deia a l'obrer, que ha acabat per dir-s'ho a ell mateix: "Per a tu, ja no estem l'any divuit."

Les classes i els grups hostils o semihostils al proletariat han sentit que el pes d'aquest estava disminuint no sols en l'aparell de l'estat o als sindicats, sinó també en l'economia de tots els dies. D'aquí prové el flux de confiança en si mateix que es manifesta als cercles polítics de la petita burgesia i de la burgesia mitjana en procés de creixement. Aquesta última ha establert llaços d'amistat i de parentiu en tots els "aparells", i confia plenament que la seua hora s'apropa.

En el pla internacional, la posició de l'URSS ha empitjorat sota la pressió del capitalisme mundial arrossegat per la burgesia britànica (la més experimentada i la més feroç de les burgesies); açò permet als elements més intransigents de la burgesia interior aixecar el cap.

Aquests són els factors més importants de la crisi de la Revolució d'Octubre. L'última vaga del gra dels kulaks i els buròcrates no ha estat més que una manifestació particular. La crisi en el partit és el resultat més general i també el més perillós.

Perquè, dins del Partit Bolxevic, haja pogut formar-se i consolidar-se un ala influent que "no reconeix les classes"; perquè l'existència d'aquesta ala no haja estat assenyalada oficialment pel partit i perquè haja estat negada oficialment per la direcció del mateix partit durant anys; perquè aquesta ala, que el XV Congrés no descobrí, es manifestés per primera vegada (*no dins del partit... sinó a la Borsa del gra*) han calgut cinc anys de propaganda contínua a favor d'una orientació nova, milers de recordatoris sobre la integració del kulak en el socialisme, burles i bromes a propòsit de la mentalitat d'assistits que s'inculcava als famolencs, la destrucció de les oficines d'estadístiques que havien gosat simplement registrar l'existència dels kulaks, el triomf en tota la línia d'un cos de funcionaris desproveït d'idees, la formació d'una nova escola de propagandistes, socialistes de càtedra, sofistes del marxisme i moltes altres coses més. Però sobretot ha calgut atacar amb maldat i arbitràriament l'ala esquerra proletària. Al mateix temps, els elements termidorians que s'han format i consolidat dins del partit estenien més enllà els seus llaços i simpaties. No és amb una circular, ni tan sols amb la més brutal, que hom pot canviar açò. És necessari reeducar. Cal revisar. És necessari portar a terme reagrupaments. Cal treballar intensament amb la falç del marxisme al camp envaït per les males herbes.

Només ens alliberarem completament de les crisis no sols exteriors, sinó també interiors, mitjançant el desenvolupament victoriosos de la revolució mundial. Aquesta és una idea marxista, però està separada per un abisme del fatalisme desesperat. Hi ha crisi i crisi. Per la seua mateixa naturalesa, la societat capitalista no pot alliberar-se de les crisis. Açò no significa que la política de la burgesia en el poder no tinga cap importància: una política correcta ha alçat els

estats burgesos, mentre que una política errònia els ha resultat funesta o perjudicial.

L'escolàstica no vol comprendre que entre el determinisme mecànic (fatalisme) i l'arbitrari subjectiu està la dialèctica materialista. El fatalisme diu: "Quan s'està tan endarrerit, faça hom el que faça, no s'arribarà enlloc." El subjectivisme vulgar diu: "Miracle!, basta de voler-ho i es construeix el socialisme." El marxisme diu: "Si prenem consciència de la interdependència que existeix entre les condicions mundials i l'estat endarrerit del país, per mitjà d'una política correcta ens aixecarem, ens reforçarem i ens integrarem en la revolució mundial victoriosa."

IX.- La crisi del partit

Una política econòmica, com una política general, no és necessàriament correcta perquè ho siga la manera d'abordar les qüestions (que ja no ho és des de 1923).

La política de la dictadura proletària exigeix l'auscultació permanent de les classes i les diverses capes de la societat; no pot ésser manejada per un aparell burocràtic i rígid; ha de ser-ho per un partit proletari viu i actiu, que tinga els seus exploradors, els seus pioners i els seus constructors. Abans que les estadístiques registren l'extensió del paper dels kulaks, abans que els teòrics traguin les conclusions generals i que els homes polítics les traduïsquen al llenguatge de les directrius, el partit, gràcies a les seues nombroses ramificacions, ha de sentir el fet i fer sonar l'alarma. Però per a això cal que la seua massa sencera siga d'una sensibilitat extrema i sobretot que no tinga por de mirar, de comprendre ni de parlar.

El caràcter socialista de la nostra indústria d'estat (donats la seua extrema dispersió, la competència dels diversos trusts i fàbriques, la difícil situació material de les masses obreres, l'insuficient nivell cultural en amplis cercles de treballadors), el caràcter socialista de la nostra indústria, diem, està determinat de forma decisiva pel paper del partit, pels lligams voluntaris formats a l'interior de l'avantguarda proletària, la disciplina conscient dels economistes, dels militants sindicalistes i dels membres de les cèl·lules de fàbrica. Si aquesta xarxa es relaxa i es disgrega, és evident que en un breu termini no quedarà res del caràcter socialista de la indústria, dels mitjans de transport, etc. Els trusts i les diverses fàbriques es dedicaran a viure la seua pròpia vida. No quedarà el més mínim rastre del pla, que ja avui és insuficient. La propietat de l'estat sobre els mitjans de producció es transformarà en una mera ficció jurídica, i després serà fins i tot avorrida. Així, en aquest domini com en els altres, el problema consisteix en mantenir els llaços conscients dins de l'avantguarda proletària i en protegir-la contra el rovell del burocratisme.

No es pot establir el sistema que constitueix una línia política correcta sense tenir bons mètodes en l'elaboració i, alhora, en l'aplicació. Si en tal o qual qüestió, i sota l'empenta de determinades pressions, la direcció torna a trobar les empremtes d'una política correcta, no es pot tenir la garantia que la seguirà efectivament o que no la perdrà demà.

En les condicions actuals de la dictadura del proletariat, la seua direcció posseeix un poder tal com no l'ha posseït mai tan enorme cap organització política en la Història humana. Sota tals condicions (açò té un interès vital) cal respectar més escrupolosament que mai els mètodes de direcció proletaris comunistes. Tota desviació burocràtica, tota deformació, repercuteix ràpidament sobre el conjunt de la classe obrera. No obstant això, la direcció postleninista ha estès gradualment l'hostilitat que la dictadura del proletariat alimenta contra la pseudodemocràcia burgesa a les garanties fonamentals de la democràcia proletària sobre les quals descansa el partit, i sense les quals no seria capaç de dirigir la classe obrera ni tampoc l'estat obrer.

Aquesta fou una de les majors preocupacions de Lenin en l'últim període de la seua vida. Medità sobre aquest problema en la seua extensió històrica i en els aspectes de la vida quotidiana. Quan tornà al treball després de la primera malaltia, quedà espantat del creixement del burocratisme, particularment dins del partit. D'aquí prové la seua idea de la Comissió Central de Control, però és evident que no es tractava de la que existeix actualment, que es troba en les antípodes de les seues concepcions. Lenin recordava al partit que, en la Història, més d'una vegada, els vencedors han degenerat adoptant els costums dels vençuts. Es crispava d'indignació cada vegada que tenia notícia de la injustícia o la brutalitat d'un comunista que exercia algun poder davant un subordinat (l'episodi d'Ordkhonikidzé). Posà el partit en guàrdia contra la brutalitat de Stalin, no contra la rudesia exterior, que no comporta cap gravetat, sinó contra la brutalitat moral interior, font de la perfídia que, quan es disposa de tot el poder, esdevé un instrument temible i treballa per la destrucció del partit. És per aquesta raó que Lenin llençà ardents crides a favor de la cultura i del desenrotllament cultural; no es tractava dels esquemes estrets i barats de Bukharin, sinó d'un pensament comunista en la lluita contra els costums asiàtics, contra els vestigis de la servitud, contra l'explotació per part dels funcionaris de la ingenuïtat i la ignorància de les masses.

No obstant això, al llarg dels darrers cinc anys, l'aparell del partit ha seguit una via oposada; les desviacions burocràtiques de l'aparell de l'estat l'han deformat completament; les desviacions especials (mentida, camuflatge, duplicitat) que no pertanyen generalment sinó a la democràcia burgesa i parlamentària, han vingut a ajuntar-se a les primeres. Com a conseqüència s'ha creat una direcció

que, en compte d'aplicar la democràcia conscient del partit, ha modificat i falsificat el leninisme de manera que reforcés la burocràcia del partit; hem vist abusos de poder intolerables en detriment dels comunistes i dels obrers, tots els mecanismes de representació en el partit han estat trucats, mètodes de què podria sentir-se orgullós un poder burgès feixista, però en cap cas un poder proletari (destacaments de combat, onades de xiulets seguint ordres, expulsió per la força dels oradors de la tribuna) s'han estès en la discussió; en fi, ha faltat la cohesió entre camarades de totes les relacions entre l'aparell i el partit.

En *Pravda* del 16 de maig, un article d'un dirigent de la Comissió Central de Control traia, a propòsit de l'assumpte de Smolensk, la moralitat següent:

“Hem de canviar d'actitud davant els membres del partit i els obrers conscients que callen coneixent els abusos.”

“Canviar d'actitud?” És que pot haver-hi llavors dues actituds? Sí, i és un membre de la Comissió Central de Control qui ho reconeix, És Iakovlev, suplent del comissari del poble per a la Inspecció Obrera i Camperola. La gent que té coneixement d'un crim i serva silenci sobre ell és considerada culpable. Només la seua pròpia ignorància o el terror suspès sobre el seu cap poden atenuar la seua culpabilitat. Però Iakovlev està parlant no de persones ignorants, sinó de “membres del partit i obrers conscients”. ¿Quina és, doncs, aquesta pressió, quin és doncs aquest terror que fa que obrers membres del partit es vegin obligats a callar els crims d'homes que oficialment han estat elegits per ells i que, sempre oficialment, estan obligats a respondre davant ells? ¿Serà el terror exercit per la dictadura del proletariat? No, perquè aquell està dirigit contra el partit, contra els interessos del proletariat. ¿Es tracta llavors de la pressió i el terror exercit per altres classes? Evidentment, ja que no hi ha terror social que no siga el producte d'una classe. Hem definit ja el caràcter de classe del jou que pesa sobre el nostre partit. Col·lusió que uneix tots els membres de l'aparell, lligams entre una bona part de les seues anelles i la burocràcia de l'estat, els intel·lectuals burgesos, la petita burgesia, els kulaks al camp; pressió de la burgesia mundial sobre el mecanisme de les forces internes (tot això crea els elements d'una dualitat de poder que, per mitjà del seu aparell, pesa sobre el partit). És precisament aquesta pressió social, creixent en el curs dels últims anys, el que utilitza l'aparell per a espantar al nucli proletari del partit, per a acaçar a l'Oposició i anihilar-la amb mesures administratives. Tots aquests fets formen part d'un procés únic i indivisible.

Fins a un cert punt, la pressió de les altres classes ha permès a l'aparell dominar el partit, en reforçar-lo i animar-lo; aquest aparell no veia per si mateix de quina font extreia la seua força. Amb suficiència, atribuïa a la seua pròpia astúcia les victòries aconseguides sobre el partit, sobre la línia leninista. Però, augmentant

sense trobar resistència, la pressió ha sobrepassat el límit, i el que ara amenaça no és només la dominació de l'aparell sol, sinó que són interessos d'una importància força distinta. La cua es posa a colpejar el cap!

Quan la massa dels militants i els obrers conscients té por de parlar dels crims que han estat comesos pels homes de l'aparell del partit, estem en presència d'una situació que no ha estat creada per atzar, que no és el producte d'un dia, de la que no és possible desembarassar-se mitjançant un plomada. No sols veiem que l'aparell està marcat per una forta rutina burocràtica, sinó també que es troba tancat en una xarxa d'interessos i de relacions. I la direcció es troba impotent davant el seu propi aparell. Es compleix d'alguna manera una llei històrica: com menys depèn una direcció del seu partit, més es troba presonera del seu aparell. Les històries que pretenen que l'Oposició vol debilitar la direcció centralitzada són ridícules i absurdes. Hom no pot concebre una línia proletària sense un fort centralisme. Però en aquest cas la desgràcia rau en el fet que la direcció actual no és omnipotent més que, per la seua força burocràtica, en les seues relacions amb els membres del partit dispersats artificialment, essent impotent quan es tracta del seu propi aparell.

Els funcionaris han trobat una resposta còmoda a la pregunta històrica; és la següent: "Hem de canviar radicalment." Però el partit ha de respondre'ls: "No vos correspon a vosaltres canviar, sinó que és a vosaltres als que cal canviar radicalment: eliminant-vos del vostre lloc i reemplaçant-vos com més àmpliament possible."

Alma Ata, 12 de juliol de 1928

CRÍTICA DEL PROGRAMA DE LA INTERNACIONAL COMUNISTA

I

PROGRAMA DE LA REVOLUCIÓ INTERNACIONAL O PROGRAMA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS?

- 1.-ESTRUCTURA GENERAL DEL PROGRAMA
- 2.- ELS ESTATS UNITS I EUROPA
- 3.-LA CONSIGNA DELS ESTATS UNITS SOVIÈTICS D'EUROPA
- 4.-EL CRITERI DE L'INTERNACIONALISME
- 5.-LA TRADICIÓ TEÒRICA DEL PARTIT

- 6.-ON ESTÀ, DONCS, LA DESVIACIÓ SOCIALDEMÒCRATA?
- 7.-LA DEPENDÈNCIA DE L'URSS DE L'ECONOMIA MUNDIAL
- 8.-LA CONTRADICCIÓ ENTRE LES FORCES PRODUCTIVES I LES FRONTERES NACIONALS, CAUSA DEL CARÀCTER UTÒPIC I REACCIONARI DE LA TEORIA DEL SOCIALISME EN SOL PAÍS
- 9.-LA QÜESTIÓ NOMÉS POT SER RESOLTA PER LA REVOLUCIÓ MUNDIAL
- 10.-LA TEORIA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS, FONT D'ERRORS SOCIALPATRIOTES INEVITABLES

El projecte de programa, és a dir, el document de major importància destinat a orientar el treball de la Internacional comunista per a una sèrie d'anys, ha aparegut algunes setmanes abans de la convocatòria del VI Congrés, que es reuneix quatre anys després del quint. Açò no pot justificar-se pel fet que el primer projecte fou publicat ja abans del Congrés precedent, precisament perquè han transcorregut diversos anys des d'aleshores; el segon projecte, per la seua estructura, és diferent del primer: tracta d'establir el balanç de l'evolució efectuada en el curs d'aquests darrers anys. Seria completament imprudent i irreflexiu adoptar en el VI Congrés aquest projecte, en el qual són visibles les empremtes d'un treball fet precipitadament i inclús negligentment, sense que hi haja hagut abans en la Premsa una crítica seriosa, sense que l'hagen discutit àmpliament totes les seccions de la Internacional comunista.

Durant els pocs dies de què hem pogut disposar des del moment en què rebérem el projecte fins al de l'enviament de la present carta, no ens ha estat possible de detenir-nos més que en certes qüestions fonamentals tractades en ell.

A causa de la manca de temps, hem hagut de deixar completament de banda, sense examinar-les, una sèrie de tesis força importants del projecte que potser avui no són d'actualitat, però que en l'esdevenidor poden adquirir una importància excepcional. Açò no significa que calga menys criticar-les que no les parts del projecte a què està consagrat aquest document.

Cal agregar que ens veiem obligats a treballar sobre el nou projecte en condicions en què no ens és possible obtenir les informacions més indispensables. Bastarà dir que ni tan sols hem pogut procurar-nos el primer projecte de programa; hem hagut de recórrer a la nostra pròpia memòria en allò que hi té a veure, així com en altres dos o tres punts. Ni què dir té que totes les citacions han estat reproduïdes dels textos originals i acuradament comprovades.

I.- PROGRAMA DE LA REVOLUCIÓ INTERNACIONAL O PROGRAMA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS?

La qüestió més important de l'ordre del dia del VI Congrés és l'adopció del programa. El caràcter d'aquest pot definir i fixar per molt de temps la fisonomia de la Internacional. Allò important en un programa no és formular tesis teòriques generals (açò es redueix, al capdavant, a "codificar", és a dir, a fer una exposició condensada de veritats i de generalitats sòlidament i definitiva adquirides) sinó, sobretot, fer el balanç de l'experiència mundial econòmica i política del darrer període, en particular de la lluita revolucionària dels cinc últims anys, tan rics en esdeveniments i en errors. De la manera com el programa comprega i jutge aquests fets, faltes i divergències, depèn també la sort de la Internacional comunista durant els anys vinents.

1.-ESTRUCTURA GENERAL DEL PROGRAMA

En la nostra època, que és la de l'imperialisme, és a dir, la de l'economia i la política mundials dirigides pel capital financer, no hi ha un sol partit comunista que pugui establir el seu programa prenent només, o principalment, com a punt de partida les condicions o les tendències de l'evolució del seu país. Açò s'aplica igualment i completa al partit que exerceix el poder en els límits de l'URSS.

Partint d'aquestes consideracions, escrivíem al gener d'enguany:

“Cal passar a l'elaboració del programa de la Internacional Comunista (el de Bukharin no és més que un mal programa de secció nacional de la Internacional Comunista, i no el del partit comunista mundial)” (*Pravda*, 15 de gener de 1928).

No hem cessat d'insistir en aquestes mateixes consideracions des de 1923-24, anys en què el creixement dels Estats Units d'Amèrica del Nord es plantejà en tota la seua amplitud, com a problema de política mundial i de política europea, en el sentit més directe d'aquesta paraula.

L'hora de la desaparició dels programes nacionals sonà definitivament el 4 d'agost de 1914. El partit revolucionari del proletariat únicament pot basar-se en un programa internacional que corresponga al caràcter de l'època actual, la de màxim desenvolupament i esfondrament del capitalisme. Un programa comunista internacional no és, ni de bon tros, una suma de programes nacionals o una amalgama de les seues característiques comunes. Ha de prendre directament com a punt de partida l'anàlisi de les condicions i de les tendències de l'economia i de l'estat polític del món, com un tot, amb les seues relacions i

les seues contradiccions, és a dir, amb la dependència mútua que oposa els seus components entre si. En l'època actual, infinitament més que durant la precedent, únicament ha i pot deduir-se el sentit en què es dirigeix el proletariat des del punt de vista nacional de la direcció seguida en el domini internacional, i no al contrari. En açò consisteix la diferència fonamental que separa, en el punt de partida, l'internacionalisme comunista de les diverses varietats del socialisme nacional.

En recomanar el nou projecte, *Pravda* deia que el programa comunista “difereix radicalment del programa de la socialdemocràcia internacional no sols en el fons, en les tesis fonamentals, sinó també per l'internacionalisme característic de la seua estructura”. (*Pravda* del 29 de maig de 1928).

Aquesta fórmula, un poc vaga, expressa evidentment la idea que hem exposat més amunt, i que abans es rebutjava amb obstinació. Hem d'aprovar el fet que s'haja prescindit del primer projecte presentat per Bukharin i que no feu possible, per descomptat, un canvi seriós d'impressions: no oferia ni tan sols matèria suficient perquè es pogués precisar allò que hom pensava d'ell. En tant que el primer projecte presentava un quadro àrid, esquemàtic d'un país abstracte, en evolució cap al socialisme, el nou projecte, per contra, intenta (malauradament, sense èxit i sense esperit de continuïtat, com veurem després) prendre com a base l'economia mundial en el seu conjunt per a determinar la sort de les seues diferents parts.

Unint en un sistema de dependències i de contradiccions països i continents que han assolit graus diferents d'evolució, aproximant els diversos nivells del seu desenvolupament i allunyant-los tot seguit, oposant implacablement tots els països entre si, l'economia mundial ha esdevingut una realitat poderosa que domina la dels diversos països i continents. Aquest sol fet fonamental dóna un caràcter profundament realista a la idea del partit comunista mundial. Portant l'economia mundial en bloc al desenvolupament suprem que pot assolir, basant-se en la propietat privada, l'imperialisme, com diu justament el projecte en la seua introducció, “aguditza extremadament la contradicció que existeix entre el creixement de les forces productives de l'economia mundial i les fronteres que separen nacions i Estats”.

No és possible donar un sol pas vers la solució dels grans problemes de la política mundial i de la lluita revolucionària si no s'assimila bé aquesta tesi, que aparegué per primera vegada amb tota claredat davant de la humanitat en el curs de l'última guerra imperialista.

El punt de partida que s'ha adoptat per a l'actual projecte de programa hauria, necessàriament, d'aprovar-se si, aspirant a conciliar aquesta posició, que és

l'única justa, amb tendències completament oposades, hom no hi hagués introduït les contradiccions més lamentables, llevant així tota importància de principi a la nova manera d'abordar la qüestió.

2.- ELS ESTATS UNITS I EUROPA

Per tal de caracteritzar el primer projecte, feliçment abandonat, serà prou de dir, en la mesura en què la nostra memòria és fidel, que no es mencionava tan sols als Estats Units d'Amèrica del Nord. Els problemes essencials de l'època imperialista, a causa del seu caràcter, no s'han de plantejar només en abstracte, teòricament, sinó també examinant el seu contingut material i històric; no obstant, en el primer projecte es perdien en l'esquema sense contorns d'un país capitalista considerat "d'una manera general". El nou projecte (i hi ha aquí, evidentment, un seriós progrés) parla ja del "desplaçament del centre econòmic del món cap als Estats Units d'Amèrica", de la "transformació de la república del dòlar, que esdevé en explotador mundial", del fet que els Estats Units "han conquistat ja l'hegemonia en el món", i, en fi, diu que la rivalitat (el projecte empra la desgraciada paraula "conflicte") existent entre els Estats Units i el capitalisme europeu, i el capitalisme britànic en primer lloc, "passa a ser l'eix dels conflictes mundials". És absolutament evident en l'actualitat que un programa que no definisca clarament i amb precisió aqueixos fets i factors fonamentals de la situació en el món no té res de comú amb el programa del partit de la revolució internacional.

Malauradament, els autors s'han limitat a designar pels seus noms els esdeveniments i tendències generals, a incloure'ls d'alguna manera, en el text del projecte defugint les dificultats teòriques, sense lligar-los íntimament a l'estructura del projecte, sense deduir-ne cap conclusió des del punt de vista de les perspectives i de l'estratègia, de la solució mundial en el curs de la nova època.

No hi ha cap judici sobre el *nou* paper exercit per Amèrica en Europa després de la capitulació del Partit Comunista i la derrota del proletariat alemany en 1923. No s'hi explica per a res que hi ha una relació estreta, en els nivells material i intel·lectual, entre l'"estabilització", la "normalització", la "pacificació" d'Europa, el "renaixement" de la socialdemocràcia i, per altra banda, els primers passos de la intervenció nord-americana en els afers europeus.

A més, no es demostra que l'evolució ulterior inevitable de l'expansió nord-americana (amb la disminució dels mercats de capital europeus incloent-hi la mateixa Europa) comporta perturbacions militars, econòmiques i revolucionàries sense comparació amb el que hom ha vist fins a vull en dia.

No explica tampoc el fet que, com els Estats Units continuen fent pressió implacablement sobre l'Europa capitalista, aquesta veurà reduir-se cada vegada més la seua part en l'economia mundial, la qual cosa significa, evidentment, que les relacions entre els Estats europeus no sols no milloraran, sinó que, per contra, adquiriran una tensió extrema, acompanyada d'accessos violents que es resoldran en conflictes guerrers; en efecte, els Estats, al igual que les classes, lluiten amb més fúria per arrancar-se una ració escassa i en disminució que no quan estan abundantment proveïts.

El projecte no explica que el caos interior, a causa dels antagonismes entre els Estats d'Europa priva a aquesta de tota esperança de resistir, un poc seriosament i amb èxit, la república d'Amèrica del Nord, la centralització de la qual s'accentua intensament, i que, per tal de superar aquest caos europeu, cal endinsar-se en la via dels Estats Units Soviètics d'Europa: és aquesta una de les primers tasques de la revolució proletària que està més pròxima en Europa que en els Estats Units d'Amèrica (en raó, precisament, de la divisió en Estats), revolució que haurà, amb força probabilitat, de defensar's de la burgesia nord-americana.

D'altra banda, no s'ha assenyalat (i aquest és un aspecte no menys important del mateix problema mundial) que precisament la potència dels Estats Units en el món, i la seua expansió irresistible, els obliguen a introduir en els soterranis del seu edifici els magatzems de pólvora de l'univers sencer: tots els antagonismes d'Occident i d'Orient, la lluita de classes en la vella Europa, les insurreccions dels pobles colonials, totes les guerres i totes les revolucions. Per una banda, açò fa del capitalisme d'Amèrica del Nord, en el curs de la nova època, la força fonamental de la contrarevolució, cada vegada més interessada en què es mantinga l'"ordre" en tots els punts del globus terrestre; per altra banda, a causa d'això es prepara l'immens esclat revolucionari d'aquesta potència mundial que domina ja el món i no cessa de créixer. La lògica de les relacions existents en el món indica que aquesta conflagració no podrà estar molt distant de la revolució proletària a Europa.

Per haver precisat la dialèctica de les relacions mútues que uneixen Europa i Amèrica, s'han elevat contra nosaltres, en els darrers anys, les acusacions més diverses: la de negar, com a pacifistes, les contradiccions existents a Europa; la d'acceptar la teoria del suprainperialisme de Kautsky, i moltes d'altres. No hi ha cap raó perquè ens detinguem a refutar aqueixes "acusacions" que, en el millor dels casos, tenen el seu origen en una ignorància completa dels processos reals, així com de la nostra manera de veure'ls. No obstant, ens veiem obligats a indicar que seria difícil emprar més esforços per a embrollar i complicar aqueix problema mundial d'extraordinària importància que els que empraren, entre

d'altres, els autors del projecte de programa en la lluita, mesquina, menada contra nostra manera de plantejar la qüestió. Tanmateix, el desenvolupament dels fets l'ha confirmada completament.

Hi ha hagut, inclús en aquests últims temps, en els principals periòdics comunistes, temptatives de disminuir (sobre el paper) la importància de l'hegemonia d'Amèrica: s'al·ludia a la crisi comercial i industrial que s'iniciava als Estats Units. No podem detenir-nos ací a examinar la duració de la crisi nord-americana i la profunditat que pot arribar a assolir. Això és un problema que concerneix la situació i no el programa. Evidentment, no dubtem que la crisi és inevitable, no neguem la possibilitat que siga molt extensa i profunda, en relació amb l'extensió mundial que ha adquirit el capitalisme nord-americà. Però deduir-ne que l'hegemonia dels Estats Units decreix o es debilita no és veritat, i pot suscitar errors molt grollers d'ordre estratègic, perquè és justament el contrari el que succeeix. *Durant l'època de la crisi, l'hegemonia dels Estats Units es farà sentir més completament, més clarament, més implacablement que no en un període de prosperitat.* Els Estats Units liquidarà i vencerà les seues dificultats i les seues perturbacions primer que res en detriment d'Europa, i res importa que açò ocorrega en Àsia, a Canadà, en Amèrica del Sud, en Austràlia, o en la mateixa Europa, o que siga per procediments "pacífics" o militars.

Cal comprendre clarament que si el primer període d'intervenció nord-americana tingué per a Europa conseqüències estabilitzadores i pacificadores, que en gran part subsisteixen encara, i que poden inclús episòdicament renàixer i reforçar-se (sobretot en cas de noves derrotes del proletariat), per contra, la línia general de la política d'Amèrica del Nord, sobretot si la seua economia troba dificultats i travessa crisis, provocarà a Europa, així com en el món sencer, profundes commocions.

La conclusió que es dedueix d'això és que no faltaran situacions revolucionàries durant la dècada pròxima, com no n'han mancat durant la que acaba de transcórrer. Per això mateix, cal comprendre judiciosament els ressorts fonamentals del desenvolupament dels esdeveniments per tal de no ser agafats d'improvís per la seua acció. Si, durant la dècada passada, les conseqüències immediates de la guerra imperialista foren la font principal de les situacions revolucionàries, en el curs de la segona dècada després de la guerra, per contra, aqueixes situacions sorgiran, sobretot, de les relacions recíproques entre Europa i Amèrica del Nord. Una gran crisi en els Estats Units seria el senyal de noves guerres i revolucions. Ho repetim: no faltaran situacions revolucionàries. Tot depèn del partit internacional del proletariat, de la maduresa i de la capacitat de lluita de la Internacional Comunista, de la justesa de la seua estratègia i dels seus mètodes tàctics.

El projecte de programa de la Internacional Comunista no expressa cap d'aquestes idees. Només s'hi assenyala un fet tan important com "el

desplaçament del centre econòmic del món vers els Estats Units” en una observació periodística, de passada, sense més ni més. És completament impossible justificar açò per la manca d’espai; en efecte, ¿no són les qüestions fonamentals les que, precisament, han de tractar-se en un programa? Respecte a açò, cal assenyalar que el projecte s’estén massa sobre els problemes de segon i de tercer ordre, encara que deixa a banda. En general, l’estil és excessivament imprecís, sense parlar de les nombroses repeticions; suprimint-les, es podria reduir una tercera part del text.

3.-LA CONSIGNA DELS ESTATS UNITS SOVIÈTICS D’EUROPA

No hi ha justificació possible per a la supressió del nou projecte de programa de la fórmula dels Estats Units Soviètics d’Europa, que havia estat acceptada ja per la Internacional Comunista en 1923, després d’una lluita interior prou llarga. És que volen “tornar” els autors a l’actitud de Lenin en 1915? Però per a això caldria comprendre-la bé.

Com és sabut, durant el primer període de la guerra, Lenin vacil·là a acceptar aqueixa fórmula. Introduïda en la tesi de *El Socialdemòcrata*, òrgan central del partit en aquella època, Lenin la refusà després. Aquest fet només demostra que no es tractava de la impossibilitat d’admetre-la en general, per raons de principi, sinó que calia jutjar-la estrictament des del punt de vista tàctic; pesar els costats positius i negatius, examinant-la des del punt de vista de l’etapa que es travessava llavors. És inútil precisar que Lenin considerava que els Estats Units no es realitzarien en el marc de l’Europa capitalista. Jo jutjava el problema de la mateixa manera quan exposí la fórmula dels Estats Units exclusivament com a forma d’Estat, en l’esdevenidor, de la dictadura de proletariat a Europa.

Heus ací el que jo escrivia:

“En aqueixes condicions, una unió econòmica europea realitzada *des de dalt* no és més que pura utopia. No podria tractar-se més que semimesures i compromisos parcials. Aquesta unió, font de desenvolupament tant de la producció com de l’agricultura, sols pot ser realitzada que pel proletariat combatent el proteccionisme imperialista i el seu instrument el militarisme” (L. Trotski, [Programa de la pau](#), vol. III, I part. p. 85). [<http://www.marxists.org/catala/trotsky/1917/05/europa.htm>]

I, més avant, afegia:

“Per consegüent, els Estats Units d’Europa representen, abans que res, l’única forma imaginable de la dictadura del proletariat europeu.” (L. Trotski, *Programa de la pau*, vol. III, I part, p. 92).

Però, *durant aqueix període*, Lenin exposava certs perills. Havent compte que no s'havia fet l'experiència de la dictadura del proletariat en un sol país, i també la manca de claredat teòrica envers aqueix problema, inclús en l'ala esquerra de la socialdemocràcia d'aleshores, la fórmula dels Estats Units d'Europa podia donar naixement a la concepció que la revolució proletària havia de començar simultàniament, almenys, en tot el continent europeu. Precisament Lenin posava en guàrdia contra aqueix perill d'interpretació. Però sobre aquesta qüestió no hi havia ni ombra de desacord entre Lenin i jo. Jo escrivia ja llavors:

“Que cada nació no ha “d’esperar” les altres en llur lluita és un pensament elemental que és bo i indispensable repetir amb el fi que la idea d’un internacionalisme paral·lel no esdevinga en el d’un internacionalisme *atentista*. No esperant els altres, nosaltres prosseguirem la nostra lluita amb la ferma convicció que nostra iniciativa donarà l’impuls desitjat a la lluita dels altres països” (Trotski, 1917, vol. III, I part, p. 90).

Després vénen les meues paraules, que Stalin va citar en la setena reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista com l’expressió més perversa del “trotskisme”; és a dir, de la “desconfiança” envers les forces internes de la revolució i envers l’esperança a rebre socors des de fora:

“si això no es produeix [l’extensió de la revolució a d’altres païssos], serà desesperant de pensar (com ho testimonien les experiències històriques i les concepcions teòriques) que, per exemple, la Rússia revolucionària pogués trobar-se enfront d’una Europa conservadora o que l’Alemanya socialista pogués mantindre’s aïllada en un món capitalista.” (L. Trotski, 1917, vol. III, I part, p. 90).

En aquesta citació i en dues o tres del mateix gènere es basa la condemna pronunciada per la setena reunió plenària contra el “trotskisme”, que, segons sembla, ha adoptat en aquesta “qüestió fonamental” una actitud que “no té res de comú amb el leninisme”. Detinguem-nos, doncs un instant, a sentir el propi Lenin.

El 7 de març de 1918, Lenin deia, a propòsit de la pau de Brest-Litovsk:

“És una lliçó, doncs no hi ha cap dubte que sense la revolució alemanya perirem”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XXVII, p. 95).

Una setmana després:

“L’imperialisme universal i la marxa triomfal de la revolució social no poden coexistir”. (Lenin, *Obres completes*).

Algunes setmanes després, el 23 d’abril, Lenin deia encara:

“El fet d’estar endarrerits ens ha empentat cap endavant, però perirem si no

sabem resistir fins al moment en què trobem el poderós suport dels obrers insurrectes dels altres països”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XXVII p. 239, les paraules subratllades ho han sigut per mi).

Però, ¿es pronunciaven potser aquestes paraules sota la impressió de la crisi de Brest-Litovsk? No; al març de 1919, Lenin repeteix de nou:

“Vivim no en un Estat, sinó en un sistema d’Estats; no es pot concebre que una república soviètica existisca durant llarg temps al costat d’Estats imperialistes. Al capdavall, una o altres venceran”. (Lenin, *Obres completes*, vol XVI, p. 102).

Un any després, el 7 d'abril de 1920, Lenin recordava encara:

“El capitalisme, considerat a nivell mundial, continua sent més fort que el poder dels soviets, no sols militarment, sinó també des del punt de vista econòmic. Cal partir d’aquesta consideració fonamental i no oblidar-la mai”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XVII, p. 102).

El 27 de novembre de 1920, Lenin deia a propòsit del problema de les concessions:

“Ara hem passat de la guerra a la pau, però no hem oblidat que la guerra tornarà novament. Mentre subsistisquen el capitalisme i el socialisme no podem viure tranquil·lament; al capdavall, un o un altre vencerà. Es cantarà el Rèquiem, ja de la república dels soviets, ja de capitalisme mundial. Açò és un ajornament de la guerra” (Lenin, *Obres completes*, vol. XVII, p. 398).

Però, ¿és que potser l’existència ulterior de la república dels soviets ha incitat Lenin a “reconèixer el seu error”, a renunciar a “la desconfiança en les forces interiors” de la Revolució d’Octubre?

Lenin deia ja en el Tercer Congrés de la Internacional Comunista, és a dir, al juliol de 1921:

“S’ha creat un equilibri summament fràgil, summament inestable; un equilibri tal que la república socialista pot existir, encara que segurament no per molt de temps, rodejada de països capitalistes”. (*Tesis sobre la tàctica de partit comunista rus*).

Però hi ha més: el 5 de juliol de 1921, Lenin declarà obertament, en una sessió del Congrés:

“Per a nosaltres estava clar que sense l’ajuda de la revolució mundial era impossible el triomf de la nostra revolució proletària. Tant abans com després de la revolució pensàvem: immediatament, o almenys en molt poc de temps, es produirà una revolució en els països endarrerits i en els que estan més

desenvolupats des del punt de vista capitalista, o, en el cas contrari, haurem de perir. Encara que teníem consciència d'això, hem fet tot sempre per conservar a tota costa el sistema soviètic, perquè sabem que treballem no sols per a nosaltres mateixos sinó també per a la revolució internacional". (Lenin, *Obres completes*, vol. XVIII, I part, p. 321).

Com de lluny estan aquestes paraules, grans en la seua simplicitat, enterament saturades d'esperit internacionalista, de les troballes actuals dels epígons satisfets de si mateixos.

En tot cas, tenim dret a preguntar: ¿en què difereixen totes aqueixes declaracions de Lenin de la convicció que jo expressava en 1915 que la futura Rússia revolucionària o l'Alemanya socialista no podrien subsistir "aïllades en el món capitalista"? Els terminis no són els fixats ni en les meues previsions ni en les de Lenin; però la idea fonamental serva tot el seu vigor, ara potser més que mai. En compte de condemnar-la, com ho feu la setena reunió plenària, basant-se en un informe que mancava de competència i bona fe, és indispensable introduir-la en el programa de la Internacional Comunista.

Per a defensar la idea dels Estats Units Soviètics d'Europa havíem assenyalat en 1915 que la llei de l'evolució desigual no constitueix per si mateixa un argument en contra; en efecte, la desigualtat del desenvolupament històric és, *al seu torn, desigual* amb relació a diversos Estats i continents; els països d'Europa es desenvolupen desigualment en comparació uns d'altres; no obstant, es pot dir amb una certesa absoluta, des del punt de vista de la història, que cap d'aqueixos països podrà, almenys en el curs de l'època històrica que podem preveure, avançar als altres tant com Amèrica del Nord ha avançat a Europa. Hi ha una escala de desigualtat per a Amèrica del Nord i una altra per a Europa. Les condicions històriques i geogràfiques han determinat per endavant entre els països d'Europa una relació orgànica tan íntima que els és absolutament impossible sortir-se'n. Els actuals Governos europeus burgesos semblen assassins lligats amb la mateixa corda. Com ja s'ha dit, la revolució a Europa tindrà igualment, *com últim resultat*, una importància decisiva per a Amèrica. Però, des del punt de vista *immediat*, en el càlcul històric més pròxim, la revolució en Alemanya serà molt més important per a França que per als Estats Units d'Amèrica del Nord. D'aquesta relació, creada per la història, es dedueix la vitalitat política de la idea de la federació soviètica d'Europa. Parlem de vitalitat relativa perquè, no cal ni dir-ho, que aquesta federació s'estendrà a través de l'immens pont d'una Unió soviètica cap a l'Àsia i entrarà després en la unió mundial de les repúbliques socialistes. Però això serà ja el gran capítol següent de l'època imperialista; quan l'abordem de ple trobarem les fórmules convenients per a ell.

Amb altres citacions es podria demostrar que el desacord amb Lenin en 1915, respecte als Estats Units d'Europa, era estrictament del domini de la tàctica i

tenia, per la seua naturalesa mateixa, un caràcter provisional; però el curs seguit pels esdeveniments és una millor prova: en 1923, la Internacional Comunista feu seua la fórmula en litigi. Si en 1915 era inadmissible per raons de principi, com tracten d'explicar-ho ara els autors del projecte de programa, la Internacional Comunista no hauria pogut adoptar-la vuit anys després; cal creure que la llei de l'evolució desigual no havia cessat d'obrar durant aqueix lapse.

La manera de plantejar la qüestió esbossada més amunt parteix de la dinàmica del procés revolucionari, analitzat en el seu conjunt. Es considera la revolució internacional com un procés que posseeix el seu lligam en l'interior de si mateix, que no pot preveure's en el seu conjunt determinant per endavant la successió de totes les seues fases, però els trets històrics generals de les quals són perfectament clars. Sense comprendre aquests, és absolutament impossible orientar-se judiciosament en política.

Però les coses canvien radicalment si es pren com a punt de partida la idea de la revolució socialista realitzada i àdhuc acabada en un únic país. Existeix ara una "teoria" segons la qual la construcció completa del socialisme és possible en un sol país, i les relacions entre aquest i el món capitalista poden basar-se en la "neutralització" de la burgesia mundial (Stalin). Si s'adopta aqueix punt de vista, que és, en el fons, nacionalista reformista i no revolucionari internacionalista, desapareix, o almenys s'atenua, la necessitat de la fórmula dels Estats Units d'Europa. Però justament aquesta ens sembla important, vital, perquè conté la condemna de la idea de la revolució socialista reduïda a un sol país. Per al proletariat de cada país europeu, en un grau molt més pronunciat encara que per a l'URSS (sense que hi haja, no obstant, més que una diferència de grau), l'extensió de la revolució als països veïns, el suport que se li donarà en aquests per la força de les armes, és la necessitat més urgent, i no sols per consideracions de solidaritat internacional abstracta, que per si sola no pot fer entrar en moviment les classes, sinó per un argument, d'una exigència vital formulat centenars de vegades per Lenin: no podrem mantindre'ns si la revolució internacional no ens ajuda *en temps oportú*. La idea dels Estats Units Soviètics correspon a aquesta dinàmica de la revolució proletària; aquesta no sorgeix simultàniament en tots els països, sinó que s'estén d'un a un altre i exigeix que existisca el contacte més íntim entre ells, en primer lloc en el territori europeu, tant per a defensar's contra els poderosos enemics exteriors com per les necessitats de l'organització de l'economia.

És veritat que es podrà objectar que després de la crisi del Ruhr, que va ser precisament l'última temptativa per a fer adoptar aqueixa fórmula, aquesta no ha exercit ja cap paper important en l'agitació dels partits comunistes europeus i no pogué, d'alguna manera, tirar arrels. Però ocorre absolutament el mateix amb les fórmules "govern obrer", "soviets", etc., és a dir, amb totes les *que han de*

precedir directament la revolució. El desafecte en què caigué la idea dels Estats Units Soviètics d'Europa s'explica pel fet que, contràriament al judici polític erroni del Quint Congrés, el moviment revolucionari decaigué des de fins de 1923 en el continent europeu. Però justament per això seria funest establir un programa o algunes de les seues parts deixant-se impressionar només per aquest període. La fórmula dels Estats Units Soviètics d'Europa fou adoptada, malgrat totes les prevencions, justament en 1923, quan s'esperava que la revolució esclatés en Alemanya, i quan els problemes de les relacions recíproques entre els estats d'Europa havien adquirit una aspror particular; per consegüent, la fórmula no fou adoptada a l'atzar. Tota nova accentuació de la crisi interna d'Europa, i, amb major raó, de la crisi mundial, si és prou profunda per a plantejar de nou els problemes fonamentals de la política, crearà condicions absolutament favorables per a l'adopció de la fórmula dels Estats Units Soviètics d'Europa. És, doncs, un error radical passar-la en silenci en el projecte de programa, sense rebutjar-la, no obstant això, o, dit d'una altra manera, guardar-la en reserva, "per si de cas". En les qüestions de principi, la política de reserves no val per a res.

4.-EL CRITERI DE L'INTERNACIONALISME

Com ja sabem, el projecte s'esforça (i això mereix l'elogi) de tenir en compte, com a punt de partida, l'economia mundial i les seues tendències internes. *Pravda* té completament raó quan diu que és en això que ens distingim en principi de la socialdemocràcia nacional i patriota. Només partint de l'economia mundial, un tot que domina les seues diverses parts, es pot establir el programa del partit internacional del proletariat. Però, precisament, en jutjar les tendències essencials de l'evolució del món, el projecte no sols revela les llacunes que el deprecien, com hem assenyalat més amunt, sinó que, en certs punts, és grollerament unilateral, i comet així bastos errors i deformacions.

Repetides vegades, i no sempre oportunament, el projecte es refereix a la llei del desenvolupament desigual del capitalisme, presentant-la com la seua llei fonamental que, si fa o no fa, ho determina tot. Una sèrie d'errors del projecte, i, entre ells, un que és essencial des del punt vista teòric, es basen en una concepció unilateral i errònia, ni marxista ni leninista, de la llei del desenvolupament desigual.

En el primer capítol el projecte diu:

"La desigualtat en el desenvolupament econòmic i polític és una llei absoluta del capitalisme. Aquesta desigualtat augmenta i s'accentua encara més en l'època de l'imperialisme".

Cert. Aquesta fórmula condemna la manera com Stalin plantejà recentment la qüestió, afirmant que l'anomenada llei del desenvolupament desigual havia estat desconeguda de Marx i Engels i descoberta per Lenin. El 15 de setembre de 1925, Stalin deia que Trotski no podia pas referir-se a Engels puix aquest escrivia en una època en què *no es podia plantejar la qüestió* (!!)

de la llei del desenvolupament desigual dels països capitalistes. Malgrat que tal declaració pugua semblar inversemblant, Stalin, un dels autors del projecte, la repetí més d'una vegada. El text del projecte dóna en aqueix punt, com veiem, un pas avant. Si, no obstant això, es deixa de banda aquesta correcció que repara una falta elemental, el que el projecte diu de la llei del desenvolupament desigual és, en el fons, unilateral i incomplet.

En primer lloc, seria més just dir que tota la història de la humanitat es desenvolupa enmig d'una evolució desigual. El capitalisme *parteix ja d'entrada* amb les diferents parts de la humanitat en graus diferents d'evolució, cadascun dels quals conté profundes contradiccions internes. La gran varietat del nivell assolit i la desigualtat extraordinària del ritme de desenvolupament de les diverses parts de la humanitat, en el curs dels diferents períodes, constitueixen la posició de partida del capitalisme. Només gradualment aquest es fa amo de la desigualtat que ha heretat, la torna evident i la modifica emprant els seus propis mètodes i marxant per les seues pròpies rutes. Distingint-se en açò dels sistemes econòmics que el precediren, el capitalisme té la propietat de tendir contínuament vers l'expansió econòmica, de penetrar en regions noves, de vèncer les diferències econòmiques, de transformar les economies provincials i nacionals, tancades en si mateixes, en un sistema de gots comunicants, d'apropar així, d'igualar el nivell econòmic i cultural dels països més avançats i més endarrerits. Hom no pot concebre, sense aqueix procés fonamental, l'anivellament relatiu, primer d'Europa i d'Anglaterra, després d'Amèrica i d'Europa, la industrialització de les colònies, que disminueix la diferència existent entre l'Índia i Gran Bretanya, així com totes les conseqüències dels processos enumerats, en les quals es basa no sols el programa de la Internacional Comunista, sinó la seua pròpia existència.

En aproximar econòmicament els països i en igualar el nivell del seu desenvolupament, però, el capitalisme obra amb els seus mètodes, és a dir, amb mètodes anàrquics, que fa sapes contínuament al seu propi treball, oposant un país i una branca de la producció a un altre, afavorint el desenvolupament de determinades parts de l'economia mundial, frenant-ne o paralizant-ne d'altres. Només la combinació d'aqueixes dues tendències fonamentals, centrípeta i centrífuga, anivellament i desigualtat, conseqüències ambdues de la naturalesa del capitalisme, ens explica el viu entrelaçament del procés històric.

A causa de la universalitat, de la mobilitat, de la dispersió del *capital financer*, que penetra pertot arreu aquesta força animadora de l'imperialisme, aquest

accentua més *aqueixes dues tendències*. L'imperialisme uneix amb molta més rapidesa i profunditat en un sol els diversos grups nacionals i continentals; crea entre ells una dependència vital de les més íntimes; aproxima els seus mètodes econòmics, les seues formes socials i els seus nivells d'evolució. Al mateix temps, persegueix aqueix "fi", que és seu, per procediments tan antagònics, donant bots de tal manera, efectuant *ràtzies* de tal caire en els països i regions endarrerits que ell mateix pertorba la unificació i l'anivellament de l'economia mundial, amb violències i convulsions que les èpoques precedents no conegueren. Només aquesta concepció dialèctica, i no abstracta i mecànica, de la llei del desenvolupament desigual permet d'evitar l'error radical al qual no n'ha pogut escapar el projecte de programa proposat al VI Congrés.

Immediatament després d'haver caracteritzat aquesta llei de la manera unilateral que hem assenyalat més amunt, el projecte diu:

"D'ací es dedueix que la revolució internacional del proletariat no pot considerar-se com un acte que es realitza simultàniament pertot arreu alhora. D'ací resulta que el triomf del socialisme és possible en alguns països poc nombrosos i àdhuc en un sol país capitalista, considerat aïlladament".

Que és impossible que la revolució proletària internacional siga un acte simultani ningú pot negar-ho, sobretot després de l'experiència de la Revolució d'Octubre, realitzada per la classe obrera d'un país endarrerit, sota la pressió de la necessitat històrica, sense esperar que el proletariat dels països avançats "rectifiqués el front". És absolutament just i oportú recórrer a la llei del desenvolupament desigual en aquest aspecte. Però no ho és en la segona part de la conclusió, on s'hi assegura, sense fonament, que el triomf del socialisme és possible en "un sol país capitalista, considerat aïlladament". Com a prova, el projecte diu simplement: "d'ací resulta"; és a dir, que això es desprèn de l'anomenada llei del desenvolupament desigual. No obstant, això no és veritat. "D'ací resulta" directament el contrari. Si els diversos països evolucionaren no sols desigualment aïllats sinó, a més a més, *independentment uns d'altres*, aleshores, sens dubte, caldria deduir de la llei del desenvolupament desigual la possibilitat de construir el sistema socialista en un sol país, considerat aïlladament: en primer lloc en el més avançat, després, a mesura que anaren arribant a la maduresa, en els més endarrerits. Aquesta era la concepció habitual, d'alguna manera mitjana, del pas al socialisme en la socialdemocràcia d'abans de la guerra i constituïa, precisament, la consagració teòrica del socialpatriotisme. Clar està que el projecte no adopta aqueix punt de vista, però llisca cap a ell.

L'error teòric que es comet és intentar extraure a la llei del desenvolupament desigual el que aquesta no conté i que no pot contenir. L'evolució desigual, a salts, dels diversos països *trenca* contínuament els lligams que els uneixen, la seua interdependència econòmica creixent; però sense suprimir-los, ni de bon

tros: l'endemà d'una carnisseria infernal que durà quatre anys, aqueixos països veuen obligats a canviar carbó, blat, petroli, pólvora i tirants. En aquest punt fonamental, el projecte presenta els fets com si l'evolució històrica es realitzés a salts; però el terreny econòmic que els provoca i en el qual es realitzen surt completament del camp visual dels autors del projecte, o aquests l'eliminen abusivament. Es procedeix així amb l'objectiu de defensar la indefensable teoria del socialisme en un sol país.

Després del que s'ha dit, no serà difícil comprendre que l'única manera justa de plantejar el problema és la següent: Ja durant l'època preimperialista, Marx i Engels havien arribat a la conclusió que, d'una banda, la irregularitat, és a dir, les sacades de l'evolució històrica, estendran la revolució proletària a tota una època, durant la qual les nacions entraran unes rere d'altres en el torrent revolucionari; però, d'una altra banda, la interdependència orgànica dels diversos països, que s'ha desenvolupat fins al punt d'esdevenir en divisió internacional del treball, exclou la possibilitat d'establir el règim socialista en un sol país; per consegüent amb més raó ara, en el curs de la nova època, quan l'imperialisme ha estès, aprofundit i avivat aqueixes dues tendències antagòniques, la doctrina de Marx, que ensenya que només es pot començar, però en cap cas acabar la revolució socialista en els límits d'una nació, és *dues i tres vegades més vertadera encara*. Lenin no ha fet més que ampliar i concretar la manera com Marx plantejà la qüestió i la solució que li donà.

El programa del nostre partit adopta enterament com a punt de partida la idea que la Revolució d'Octubre i la construcció del socialisme estan condicionades per la situació internacional. Per a demostrar-ho seria prou simplement tornar a copiar la part teòrica del nostre programa. Assenyalem només que quan, en el VIII Congrés del partit, el difunt Podbielski sospità que determinades fórmules del programa no es referien més que a la revolució a Rússia, Lenin li respongué, en el discurs de clausura (19 de març de 1919):

“Podbielski ha combatut un dels paràgrafs, que parla, de la revolució social que es prepara... Indubtablement, aquest argument no té base, puix en el nostre programa es parla de *revolució social de dimensió mundial*”... (Lenin, *Obres completes*. Vol. XVI, p. 131).

No serà superflu mencionar que, poc més poc menys, cap a la mateixa època Lenin proposava que hom anomenés el nostre partit, no Partit Comunista Rus, sinó Partit Comunista simplement, per tal de subratllar amb major força que és el partit de la revolució *internacional*. En el Comitè central, Lenin només tingué el meu vot a favor d'aquesta proposició. No obstant, no plantejà aquesta qüestió davant del Congrés tenint en compte que en aqueix moment s'organitzava la Tercera Internacional. Sent aquesta la posició del partit no podia sorgir la idea del socialisme en un sol país. Només per això el programa del partit *no condemna* aquesta teoria, sinó que la *ignora* simplement.

Però en el programa de les Joventuts Comunistes, adoptat dos anys més tard, calgué ja, per tal d'educar els joves en l'esperit de l'internacionalisme, posar-los directament en guàrdia contra les il·lusions i l'esperit nacionals estrets en la qüestió de la revolució proletària. Ja parlarem d'açò més endavant.

No s'ha procedit així en el nou projecte de programa de la Internacional Comunista. De conformitat amb l'evolució reformista que sofriren els seus autors des de 1924, s'entra, com veiem, en un camí directament oposat. No obstant, la manera com el problema del socialisme en un sol país siga resolta determina el valor del projecte *sencer* com a document marxista o revisionista.

Evidentment, aqueix projecte, d'una manera acurada i obstinada, repetides vegades, explica, manifesta, subratlla, les diferències que existeixen entre les maneres comunista i reformista de plantejar les qüestions. Però això no resol el problema. És com si un vaixell abundantment proveït d'aparells i mecanismes marxistes tingués les veles obertes a tots els vents revisionistes i reformistes. El que, servint-se de l'experiència adquirida durant les tres últimes dècades, i, sobretot, de l'experiència convincent de Xina en el curs dels darrers anys, haja après a comprendre la poderosa interdependència dialèctica que existeix entre la lluita de classes i els programes dels partits, ens comprendrà també quan diguem que el nou velam revisionista pot aturar el funcionament dels aparells de seguretat i de salvament del marxisme i del leninisme. Heus ací per què ens veiem obligats a ocupar-nos més en detall d'aquesta qüestió essencial, que determinarà per molt de temps el desenvolupament i el destí de la Internacional Comunista.

5.-LA TRADICIÓ TEÒRICA DEL PARTIT

El projecte de programa, en la citació assenyalada més amunt, empra amb manifesta intenció, la fórmula "triomf del socialisme en un sol país" per a arribar a una identitat de text superficial, purament verbal, amb un article de Lenin de 1915, de qui s'abusà d'una manera cruel, per no dir criminal, en el curs de les discussions sobre l'organització de la societat socialista en un sol país. El projecte recorre al mateix procediment en un altre cas, quan "al·ludeix" a les paraules de Lenin per a consolidar la seua posició. Aquesta és la seua "metodologia" científica.

De tota la rica literatura marxista, del tresor dels treballs de Lenin, deixant a banda tot el que Lenin va escriure, digué i feu; sense acordar-se per a res dels programes del partit i de les Joventuts Comunistes, oblidant el que tots els dirigents del partit, sense excepció, havien expressat en l'època de la Revolució d'Octubre, quan es plantejà clarament (i com de clarament!) la qüestió; passant per damunt del que els mateixos autors del projecte, Stalin i Bukharin, havien

dit fins a 1924 inclusivament, no es presenta, en tot i per tot, per a defensar la teoria del socialisme nacional que nasqué a fins 1924 o a principis de 1925, de les necessitats de la lluita contra l'anomenat trotskisme, més que dues citacions de Lenin, una de l'article sobre els Estats Units d'Europa, escrit en 1915, una altra de la seua obra pòstuma, inacabada, sobre la cooperació. Es fa, simplement, a banda tot allò que contradiu aqueixes dues citacions d'algunes línies, tot el marxisme, tot el leninisme. En la base d'una nova teoria, purament revisionista, que provoca conseqüències polítiques la transcendència de les quals no pot entreveure's encara, es posen aqueixes dues citacions, artificialment aïllades del context, interpretades pels epígons d'una manera grollerament errònia. Així, doncs, es tracta d'empeltar en el tronc marxista, recurrent a mètodes escolàstics i sofistes, una branca d'una espècie molt distinta, i si aquest empelt resulta, infectarà i matarà tot l'arbre.

En la setena reunió plenària, Stalin declarà (i no per primera vegada):

“La qüestió de l'organització de l'economia socialista en un sol país ja fou plantejada en el partit, *per primera vegada*, per Lenin, en 1915”. (Actes taquigràfiques, p. 14; les paraules destacades ho han estat per mi).

Així, doncs, s'admet ací que fins a 1915 no es plantejà la qüestió del socialisme en un sol país. Per consegüent, Stalin i Bukharin no pretenen estar en la tradició precedent del marxisme i del partit davant el problema del caràcter internacional de la revolució proletària. Prenguem nota d'açò.

Però, què declarà Lenin, “per primera vegada”, en 1915, contradient el que Marx i Engels havien dit i el que havia dit ell mateix fins aqueix any?

En 1915, Lenin escrigué:

“La desigualtat del desenvolupament econòmic i polític és una llei absoluta del capitalisme. D'ací resulta que el triomf del socialisme és possible primer en alguns països capitalistes poc nombrosos i, àdhuc, en un sol, considerat aïlladament. El proletariat triomfant en un país, després d'haver expropiat els capitalistes i *organitzat la producció socialista*, s'aixecarà contra la resta del món capitalista, atraurà les classes oprimides dels altres països, revoltant-les contra els capitalistes i intervenint inclús, en cas de necessitat, per la força militar contra les classes explotadores i els seus Estats”. (Lenin, *Obres completes*, volum XIII, p. 133, *Socialdemocràcia*, 23 d'agost de 1915; les paraules subratllades ho han estat per mi).

A què es refereix Lenin en escriure açò? Simplement, que el triomf del socialisme, en el sentit de l'establiment de la dictadura del proletariat, només és possible, en primer lloc, en un sol país, que es trobarà així en oposició amb el

món capitalista. L'Estat proletari, per a rebutjar els assalts de l'enemic i passar a l'ofensiva revolucionària, haurà d'organitzar, prèviament, en el seu país "la producció socialista", és a dir, dirigir ell mateix el treball en les fàbriques arrabassades als capitalistes. És tot. Com és sabut, aqueix "triomf del socialisme" l'obtinguérem per primera vegada, a Rússia; el primer Estat Obrer, per a rebutjar la intervenció armada mundial, calgué, en primer lloc, organitzar "la producció socialista" o bé trusts de tipus socialista conseqüent. Lenin entenia, doncs, per triomf del socialisme en un sol país, no una fantasmagoria, una societat socialista que tingués com a fi la seua pròpia existència (sobretot en un país endarrerit), sinó quelcom molt més realista: allò que la Revolució d'Octubre realitzà en el nostre país des del primer període de la seua existència.

Potser cal aportar més proves per a demostrar açò? N'hi han tan nombroses que només l'elecció és difícil.

En les seues tesis sobre la guerra i la pau (7 de gener de 1918), Lenin parla de "la necessitat a Rússia, de cert lapse, *no menys d'alguns mesos, per a l'èxit del socialisme...*" (Lenin, *Obres completes*, vol. XV, p. 64).

A principis del mateix any 1918, en un article dirigit contra Bukharin i titulat: "De l'infantilisme esquerrà i de la petita burgesia", Lenin escrivia:

"Establir en el nostre país, per exemple, en sis mesos, el capitalisme d'Estat, seria un èxit immens i la garantia més segura que d'ací a un any el *socialisme* es consolidaria definitivament a Rússia i seria invencible". (Lenin, *Obres completes*, vol. XV, pàgina 263; la paraula destacada ho ha estat per mi).

¿Com podia fixar Lenin un termini tan breu per a consolidar "definitivament" el socialisme? Quin sentit material, social, relatiu a la producció, donava a aqueixes paraules?

Aquesta qüestió presentarà un altre aspecte si es recorda que, el 29 d'abril del mateix any 1918, Lenin deia, en el seu informe al Comitè Executiu Central Panrus dels Soviets:

"És dubtós que inclús la següent generació, que estarà més desenvolupada, pugui realitzar enterament el pas als socialisme". (Lenin, *Obres completes*, vol. XV, p. 240).

El 3 de desembre de 1919, en el Congrés dels artels agrícoles i de les explotacions col·lectives, Lenin s'expressà amb més vigor encara:

"Sabem que no podem introduir ara l'ordre socialista; Déu vullga que s'establisca en el nostre país en vida dels nostres fills, o, almenys, en la dels nostres néts..." (Lenin, *Obres completes*, vol. XVI, p. 398).

¿En quin, doncs, d'aqueixos dos casos tenia Lenin raó; quan fixava un termini

de dotze mesos per a consolidar “definitivament” el socialisme o quan encarregava, no als nostres fills, sinó als nostres néts l'establiment de l'ordre socialista?

Lenin tenia raó en els dos casos, puix que es referia a etapes diferents, completament incommensurables, de la construcció del socialisme.

En el primer cas, Lenin entenia per consolidar definitivament el socialisme, no l'organització de la societat socialista en el termini d'un any, ni àdhuc en “alguns mesos”, és a dir, no la supressió de les classes, no la liquidació de les contradiccions existents entre la ciutat i el camp, sinó *el restabliment del treball de les fàbriques en mans de l'Estat proletari*, garantint així la possibilitat de canviar productes entre les ciutats i les aldees. L'escassa duració del termini fixat constitueix per si mateixa una clau que permet interpretar sense error el pensament de l'autor.

Inclús per a aquesta tasca molt elemental s'havia previst un termini massa curt a principis de 1918. D'aquesta “falta” purament pràctica es burlava Lenin, en el IV Congrés de la Internacional Comunista, dient: “érem més ximplers que ara”. Però “havíem” vist amb justesa la perspectiva general, sense creure, ni de bon tros, que es puga en dotze mesos erigir integralment “l'ordre socialista”, i, amb escreix, en un país endarrerit. Lenin comptava, per tal d'assolir l'objectiu fonamental i final, amb tres generacions: nosaltres, els nostres fills i els nostres néts.

¿No està clar que en el seu article de 1915 Lenin entén per organització de “la producció socialista” no la creació d'una societat socialista, sinó una obra infinitament més simple, que ja hem realitzat en l'URSS? D'una altra manera, seria necessari arribar a la conclusió absurda que, segons Lenin, el partit proletari, després d'haver conquistat el poder, ha d’“ajornar” la guerra revolucionària fins a la tercera generació.

Heus ací en quina situació vertaderament lamentable queda el punt de suport fonamental de la nova teoria: la citació de 1915. Però allò que la fa més lamentable, a més, és que, segons Lenin, aquesta citació no es referia de cap manera a Rússia. Parlava d'Europa per oposició a Rússia, com es desprèn no sols del contingut de l'article consagrat als Estats Units d'Europa, sinó de l'actitud que observava Lenin aleshores. Alguns mesos després, el 20 de novembre de 1915, Lenin escrivia especialment sobre Rússia:

“D'aquesta situació de fet se'n dedueix, evidentment, la tasca del proletariat: lluita revolucionària audaç, sense vacil·lacions, contra la monarquia (fórmula de la conferència de gener de 1912, els 'tres pilars'), lluita que arrossegarà totes les masses democràtiques, és a dir, sobretot els camperols. I, al mateix temps, lluita implacable contra el xovinisme, lluita per la *revolució socialista a Europa* en

aliança amb el seu proletariat... La crisi militar ha reforçat els factors econòmics i polítics (la petita burgesia) que l'empenten, així com els camperols, cap a l'esquerra. Aquesta és la base objectiva que *fa perfectament possible la victòria de la revolució democràtica a Rússia*. No cal que demostrem ací que les condicions objectives de la revolució socialista estan completament madures a Europa Occidental; tots els socialistes influents, en tots els països avançats, ho admetien abans de la guerra". (Lenin, Obres completes, vol. XIII, pàgines 212-213; les paraules destacades ho han estat per mi).

Així, doncs, en 1915, Lenin parlava clarament de la revolució democràtica a Rússia i de la revolució socialista a Europa occidental, i assenyalava, de pas, com quelcom que cau pel seu pes, que a Europa occidental, a diferència de, en oposició amb Rússia, les condicions per a la revolució socialista "estan completament madures". Però els autors de la nova teoria, que són, al mateix temps, els del programa, deixen simplement de banda, entre moltes altres, aquesta citació, que es refereix directament a Rússia, i obren de la mateixa manera amb centenars d'altres del conjunt de les obres de Lenin. Com hem vist, s'apoderen, per contra, d'una citació que concerneix Europa Occidental, li donen un sentit que no té ni pot tenir; atribueixen la seua significació arbitrària a Rússia, a la qual no es refereix, i sobre aquests fonaments erigeixen la seua nova teoria.

¿Com plantejava Lenin aquesta qüestió durant el període que precedí immediatament a la Revolució d'Octubre? Al partir de Suïssa, després de la revolució de febrer, Lenin es dirigí als obrers suïssos en una carta en què deia el següent:

"Rússia és un país camperol, un dels països més endarrerits d'Europa. El socialisme no pot triomfar en ell *directament*, de seguida. Però el caràcter camperol del país donades les immenses propietats agràries conservades pels nobles terratinents, *pot*, com ho prova l'experiència de 1905, donar a la revolució burgesa i democràtica en Rússia una extensió immensa; pot fer de la nostra el *pròleg* de la revolució socialista mundial, una etapa cap a ella... El proletariat rus no pot, per les seues pròpies forces, *acabar victoriosament* la revolució socialista. Però pot donar a la seua revolució tal extensió que crearà les millors condicions per a la revolució socialista, i la *començarà*, d'alguna manera. Pot facilitar la intervenció en les batalles decisives del seu aliat *principal*, i el més fidel i el més segur, el proletariat socialista europeu i nord-americà" (Lenin, *Obres Completes*, vol. XIV, II part, ps. 407- 408)

Aquestes línies contenen tots els elements de la qüestió. ¿Si Lenin estimava, com es tracta de fer-nos-ho creure, en 1915, durant un període de guerra i de reacció, que el proletariat a Rússia podia per si sol construir el socialisme i després declarar la guerra als Estats burgesos, com, doncs, a principis de 1917, quan la revolució de febrer s'havia produït ja, podia pronunciar-se tan

categòricament sobre la impossibilitat per a la Rússia camperola d'organitzar el socialisme per les seues pròpies forces? Caldria ser, almenys, un poc lògic i, diguem-ho francament, respectar un poc més Lenin.

Seria superflu multiplicar les citacions. Un estudi dels punts de vista de Lenin sobre el caràcter econòmic i polític de la revolució socialista, condicionada per la seua extensió internacional, exigiria un treball especial i comprendria no pocs temes, excepte el de la construcció en un sol país d'una societat socialista amb la seua pròpia existència com a fi. Lenin no coneixia aqueix tema.

Ens veiem, no obstant, obligats a ocupar-nos encara d'un altre de Lenin; en efecte, el projecte de programa sembla citar l'article pòstum de Lenin "De la cooperació", servint-se d'una expressió aïllada d'aquest amb un fi que no té res de comú amb d'ell. Ens referim al capítol V del projecte de programa que diu que els obrers de les repúbliques soviètiques posseeixen "en el país les premisses *materials* necessàries i suficients... per a construir el socialisme integral". (La paraula destacada ho ha estat per mi).

Si aquest article, dictat per Lenin durant la seua malaltia i publicat només després de la seua mort, deia vertaderament que l'Estat soviètic posseeix les premisses *materials*, és a dir, en primer lloc, de *producció*, necessàries i suficients per a construir per si sol el socialisme integral, no quedaria una altra solució que suposar que l'autor havia deixat escapar un lapsus durant el dictat, o bé que es tractava d'un error de taquigrafia. Ambdues coses serien, en tot cas, més probables que no el fet de veure Lenin renunciar en dues línies qualssevilla al marxisme i a tot allò que havia ensenyat durant la seua vida. Felicitment, és inútil recórrer a aquesta explicació. L'article "De la cooperació", notable, tanmateix que inacabat, està lligat per una unitat de pensament a altres, no menys notables, apareguts durant el darrer període de l'existència de Lenin i que formen, d'alguna manera, els capítols d'un llibre que no pogué acabar i que tracta *del lloc que ocupa la Revolució d'Octubre en l'encadenament de les revolucions d'Occident i d'Orient*; l'article "De la cooperació" no diu, ni de bon tros, allò que li atribueixen, amb tanta lleugeresa, els revisionistes de la doctrina de Lenin.

Lenin hi explica que la cooperació "mercantil" pot i ha de modificar completament el seu paper social en l'estat obrer; gràcies a una política justa, pot coordinar en la via socialista l'interès particular del camperols amb l'interès general de l'Estat. Lenin exposa en les línies que reproduïm a continuació els fonaments d'aquest pensament indiscutible:

"En efecte, el poder de l'Estat, que s'estén a tots els mitjans de producció principals i que està en mans del proletariat, l'aliança de la classe obrera i de nombrosos milions de camperols pobres, la garantia que aquella conservarà l'hegemonia respecte a aquests, etc., ¿no és tot el que necessita per a poder, amb

ajuda de la cooperació, de la cooperació sola (que tractàvem abans de mercantil i que tenim encara, fins a cert punt, el dret de tractar així, ara que tenim la NEP), construir la societat socialista integral? Això no és encara la construcció de la societat socialista, però és tot el necessari i suficient per a això”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XVIII, II part, p. 140).

El text de la citació, que conté la frase inacabada "de la cooperació sola", prova indiscutiblement que estem en presència d'un esborrany no corregit i, a més d'això, dictat, i no escrit per la mà de l'autor. Per això mateix tant més imperdonable és agafar-se a paraules aïllades del text, en compte de meditar sobre el sentit general de l'article. No obstant, felïçment, la *lletra* mateixa de la citació aportada, i no sols el seu *esperit*, no dóna dret a cometre l'abús a què han recorregut els autors del projecte. Parlant de les premisses "necessàries i suficients", Lenin delimita rigorosament el seu tema en aquest article. En ell examina simplement per quins mètodes i procediments arribarem fins al socialisme, desembarassant-nos de la dispersió de les explotacions camperoles, sense passar per nous conflictes de classe, donada l'existència de les premisses del règim soviètic. L'article està enterament consagrat a les *formes socials, d'organització*, de la transició entre la petita economia privada i l'economia col·lectiva; no tracta, ni de bon tros, de les condicions *materials de producció* d'aquesta transició. Si avui triomfés el proletariat europeu i vingués a socórrer-nos amb la seua tècnica, la qüestió de la cooperació, plantejada per Lenin com a mètode social d'organització que combina l'interès privat amb el de la col·lectivitat, servarà tota la seua importància. La cooperació indica la ruta per on la tècnica en desenvolupament, l'electrificació inclusivament, podrà reorganitzar i unir milions d'explotacions camperoles si el règim soviètic existeix; però no la substitueix ni la crea en el seu si. Com hem vist, Lenin no fa més que parlar de les premisses "necessàries i suficients" en general, i les enumera amb precisió. Aquestes són: 1r, "el poder de l'Estat, que s'estén a tots els mitjans de producció" en gran (la frase no està corregida); 2n, el poder de l'Estat "en mans del proletariat"; 3r, "l'aliança de la classe obrera i de nombrosos milions de camperols"; 4t, "la garantia de la supremacia del proletariat amb referència als camperols". I només després d'haver enumerat aqueixes condicions *purament polítiques* (no es parla ací per a res de les condicions materials), Lenin extreu la seua conclusió: açò (és a dir, totes les condicions enumerades) "és tot el necessari i suficient" per a construir la societat socialista. "Tot el que és necessari i suficient" en el pla *polític*, i res més. Però, agrega Lenin, per aquesta raó "no és encara la construcció de la societat socialista". Per què? Perquè les condicions polítiques soles, inclús si són suficients, no resolen el problema en el seu conjunt. Queda encara la qüestió de la cultura. *Ni més menys* que això, diu Lenin, i subratlla les paraules "*ni més ni menys*" per a demostrar l'enorme importància de les premisses que ens falten. Lenin sabia tan bé com nosaltres que la cultura està relacionada amb la tècnica;

“per a ser cultes [deia, fent descendir als revisionistes dels núvols] és necessari que hi haja certa base *material*”. (Ídem, p. 175). Basta recordar el problema de l’electrificació, que Lenin lligava, dit siga de pas, a la qüestió de la revolució socialista internacional. La lluita per la cultura, quan hi han les premisses polítiques *però no materials* necessàries i suficients, ocuparia completament tota la nostra activitat si no hi hagués el problema de la lluita incessant i implacable, econòmica, política, militar i cultural entre la societat socialista en construcció amb una base endarrerida i el capitalisme mundial, que marxa cap a la seua decadència, però que és poderós per la seua tècnica.

“M’inclinaria a dir [subratlla Lenin, cap al final del mateix article] que per a nosaltres el centre de gravetat es desplaça cap al treball cultural, si no hi haguessen les relacions internacionals, si no hi hagués l’obligació de lluitar per les nostres posicions en el domini internacional”. (Ídem, p. 177).

Aquest és el vertader pensament de Lenin, inclús si s’aïlla l’article sobre la cooperació de les seues altres obres. Com, doncs, qualificar d’una altra manera que de falsificació el mètode dels autors del projecte de programa, que, prenent conscientment de Lenin les paraules concernents a l’existència en el nostre país de les premisses “necessàries i suficients”, agreguen, per la seua banda, la premissa fonamental, és a dir, la material, mentre que Lenin demostrava amb claredat què precisament faltava a Rússia, que calia conquerir-la encara en relació amb la lluita, “per les nostres posicions en el domini internacional”, és a dir, en relació amb la revolució proletària mundial. Heus ací el que queda del segon i últim punt de suport de la teoria.

Conscientment no citem ací els innombrables articles i discursos en què Lenin, des de 1905 fins a 1923, afirma i repeteix de la manera més categòrica que sense la revolució mundial triomfant estem amenaçats de mort; que no es pot triomfar contra la burgesia des del punt de vista econòmic en un sol país, i menys encara en un país endarrerit; que la tasca de construir la societat socialista és internacional per la seua essència mateixa. Lenin extreu conclusions que semblaran potser “pessimistes” als creadors de la nova teoria nacional i reaccionària; però que són prou optimistes si se les considera des del punt de vista de l’internacionalisme revolucionari. No concentrem ací la nostra atenció més que en les citacions triades pels autors del projecte per a crear les premisses “necessàries i suficients” per a la seua utopia. I veiem que tot el seu edifici s’enfonsa en quant se’l toca amb el dit.

Creiem, no obstant, que és normal donar ací, almenys, un testimoni directe de Lenin respecte a la qüestió en litigi que no necessita ser explicada i no podria ser interpretada falsament.

“Hem assenyalat en *tota una sèrie d’obres, en tots els nostres discursos, en tota la Premsa*, que no ocorre el mateix a Rússia (com en els països capitalistes), on

tenim una minoria d'obriers ocupats en la indústria i una majoria de modestos cultivadors. En un país així, la revolució social no pot triomfar definitivament més que amb dues condicions. Una, que siga sostinguda en *temps oportú* per la revolució social en un o diversos països avançats... L'altra és l'acord entre el proletariat que exerceix la seua dictadura o té a les seues mans el poder de l'Estat i la majoria de la població camperola..."

"Sabem que no és l'acord amb els camperols que pot salvar la revolució socialista a Rússia en tant que no es produïska la revolució en altres països..." (Lenin, *Obres completes*, vol. XVIII, I part, ps. 137-138; les paraules destacades ho han estat per mi).

Confiam que aquesta citació serà prou convincent; en primer lloc, Lenin mateix assenyala que les idees que exposa les ha desenrotllat "en tota una sèrie d'obres, en tots els nostres discursos, en tota la Premsa"; en segon lloc, ha estat escrita no en 1915, no abans d'octubre, sinó en 1921, quatre anys després de la presa del poder.

Ens atrevim a creure que, en allò que concerneix Lenin, la qüestió està ja prou clara. Però hom pot preguntar-se encara: ¿Com plantejaven en el passat la qüestió que ens interessa els autors del projecte de programa?

Stalin deia, respecte a la qüestió, al novembre de 1926:

"El partit admeté sempre que el triomf del socialisme en un sol país és la possibilitat de construir-lo en ell, i que aquesta obra pot realitzar-se amb les seues pròpies forces". (*Pravda*, 12 de novembre de 1926).

Sabem ja que el partit no admeté això mai. Al contrari, en "tota una sèrie d'obres, en tots els nostres discursos, en tota la Premsa", com diu Lenin, el partit es basà en una posició contrària, que trobà justament la seua expressió fonamental en el programa del partit comunista de l'URSS. ¿Però, Stalin, almenys, partí "sempre" de la falsa idea que pot organitzar-se el socialisme amb les "forces" d'un "sol país"? Vegem-ho.

Ignorem totalment com Stalin comprenia aquesta qüestió en 1905 o en 1915, perquè sobre açò manquem completament de dades consignades en documents. Però, en 1924, Stalin exposà de la manera següent les concepcions de Lenin sobre la construcció del socialisme:

"Derrocar en un país el poder de la burgesia i instaurar el del proletariat no significa assegurar el triomf complet del socialisme. Queda encara per realitzar la missió principal d'aquest: *l'organització socialista de la producció*. ¿Es pot resoldre aquest problema, es pot obtenir la victòria definitiva del socialisme en un sol país sense que concorden els esforços dels proletaris de diversos països avançats? No; és impossible. Per a derrocar la burgesia, basten els esforços d'un

sol país, com ho prova la història de la nostra revolució. Per tal que el socialisme triomfe definitivament, *per tal d'organitzar la producció socialista, els esforços d'un sol país, sobretot d'un país tan camperol com Rússia, ja no basten*; són precisos per a això els dels proletaris de diversos països avançats...”

“Aquests són, en general, *els trets característics de la teoria leninista de la revolució proletària*”. (J. Stalin, *Sobre Lenin i el leninisme*, Edicions de l'Estat, secció de Moscou, 1924, ps. 40-41).

Cal reconèixer-ho: “els trets característics de la teoria leninista” estan exposats ací amb prou exactitud. No obstant, en les edicions posteriors del llibre de Stalin aqueixa frase ha estat corregida en un sentit directament oposat i “els trets característics de la teoria leninista” foren denunciats un any després com... trotskisme. La setena reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista adoptà la seua decisió ajustant-se no a l'edició de 1924, sinó a la de 1926.

Heus ací la situació de Stalin. No pot ser més lamentable. És veritat que encara podríem consolar-nos si l'actitud de l'última reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista no hagués estat tan lamentable com la de Stalin.

Resta una última esperança; és que, almenys Bukharin, el vertader autor del projecte de programa, haja admès “sempre” la possibilitat de realitzar el socialisme en un sol país. Vegem.

Heus ací el que Bukharin escrivia sobre la qüestió en 1917.

“Les revolucions són les locomotores de la Història. Només el proletariat, inclús en l'endarrerida Rússia, pot ser el maquinista irremplaçable d'aquestes locomotores. Però el proletariat no pot romandre ja en els límits de les relacions de propietat de la societat burgesa. Marxa cap al poder i cap al socialisme. No obstant, no pot realitzar aquesta missió, que a Rússia també “està a l'ordre del dia,” a l'interior de les fronteres nacionals. Ací la classe obrera ensopegarà amb un mur infranquejable (observeu-ho bé: “amb un mur infranquejable”. LT), que només pot derrocar-se amb l'ariet de la *revolució obrera internacional*. (N. Bukharin, *La lluita de classes i la revolució a Rússia*, 1917, ps. 3-4).

No és possible expressar-se més clarament. Heus ací quina era l'opinió de Bukharin en 1917, dos anys després del pretès “canvi sobtat” de Lenin en 1915. Però la Revolució d'Octubre, no haurà ensenyat alguna cosa nova a Bukharin? Vegem-ho.

En 1919, Bukharin escrivia les línies que segueixen respecte a *La dictadura del proletariat a Rússia i la revolució mundial*, en l'òrgan teòric de la Internacional Comunista:

“Donada l’existència de l’economia *mundial* i la cohesió que uneix les seues diverses parts, donada la interdependència dels diversos grups burgesos organitzats en Estats, *no cal ni dir-ho* que no pot acabar-se la lluita en un país aïllat sense que una de les parts obtinga una victòria decisiva en *diversos* països civilitzats”. (Les paraules destacades ho han estat per mi).

En aqueixa època no calia “ni dir-ho” això. Després:

“En les publicacions marxistes i semimarxistes d’abans de la guerra es plantejà més d’una vegada la qüestió de si era possible la victòria del socialisme en un sol país. La majoria dels escriptors respongueren negativament (i Lenin, doncs, en 1915? LT), de tot això no es pot deduir que siga impossible o inadmissible començar la revolució i apoderar-se del poder en un país aïllat”.

Precisament!

El mateix article deia més lluny:

“El període de progressió de les forces productives no pot començar més que amb el triomf del proletariat en diversos països importants... D’on s’hi dedueix que és necessari estendre per tots els mitjans la revolució mundial i formar un bloc econòmic sòlid entre els països industrials i la Rússia soviètica”. (N. Bukharin, *La Internacional Comunista. La dictadura del proletariat a Rússia i la revolució mundial*, nº. 5, setembre de 1919, p. 614).

L’afirmació de Bukharin que la progressió de les forces productives, és a dir, la *vertadera progressió socialista* no començarà en el nostre país fins després de la victòria del proletariat dels països avançats d’Europa és precisament la idea contra la qual van dirigides totes les actes d’acusació formulades contra el “trotskisme”, entre altres ocasions en la setena reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. El que és curiós és que Bukharin, que deu la seua salut a la seua curta memòria, actués d’acusador. Al costat d’aquest aspecte còmic hi ha un altre tràgic: és que és Lenin qui està en la banqueta, perquè ha expressat aquest mateix pensament elemental dotzenes de vegades.

Així doncs, en 1921, sis anys després del suposat canvi d’actitud de Lenin en 1915, quatre anys després d’Octubre, el Comitè Central, amb Lenin al capdavant, aprovà el programa de les Joventuts Comunistes, establert per una comissió dirigida per Bukharin, i en el paràgraf quart del qual es diu:

“El poder de l’Estat es troba ja en l’URSS a mans de la classe obrera. Durant tres anys de lluita heroica contra el capital mundial, s’ha mantingut i desenvolupat el poder soviètic. Encara que Rússia posseeix immenses riqueses naturals és, no obstant, des del punt de vista industrial, un país endarrerit, on predomina una població petit burgesa. Rússia no pot arribar al socialisme més que a través de la revolució proletària mundial, en l’època de la qual hem entrat

ja”. Aquest paràgraf del programa de les Joventuts Comunistes (no d'un document qualsevol, sinó d'un programa) mostra per si sol com de ridícules i indignes són les temptatives dels autors del projecte per a demostrar que el partit ha considerat possible “sempre” la construcció del socialisme en un sol país, i, per escriure, precisament a Rússia. ¿Si “sempre” fou aquesta l'actitud del partit, per què Bukharin formulà així aqueix paràgraf del programa de les Joventuts Comunistes? On tenia Stalin en aqueix moment els ulls? ¿Com Lenin i tot el Comitè Central haurien pogut aprovar semblant heretgia? ¿Com ningú, en el partit, hauria observat aqueix “detall” i no hauria plantejat la qüestió? ¿No s'assembla massa tot açò a una sinistra farsa amb què es ridiculitzen cada vegada més el partit, la seua història i la Internacional Comunista? ¿No és ja hora de posar fi a tot açò? ¿No ha arribat ja el moment de dir als revisionistes: no vos oculteu més darrere de Lenin, darrere de la tradició teòrica del partit?

En la setena reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, Bukharin, que sobreviu gràcies a la seua curta memòria, argumentant a favor de la resolució condemnatòria del “trotskisme”, declarà:

“La teoria de la revolució permanent del camarada Trotski (puix el camarada Trotski la professa encara) diu també que, a causa de la nostra situació econòmica endarrerida, perirem inevitablement sense la revolució mundial”. (Actes taquigràfiques, p. 115).

Havia parlat jo en la setena reunió plenària de les llacunes existents en la teoria de la revolució permanent tal com l'havia formulada en 1905-1906. Però ni què dir té que no hi havia ni tan sols pensat en renunciar al fonamental d'aqueixa teoria, a el que m'apropava i m'apropà a Lenin, a el que no em permet admetre actualment la revisió del leninisme.

Hi havia dues tesis fonamentals en la teoria de la revolució permanent: Primer: malgrat l'endarreriment històric de Rússia, la revolució pot donar el poder al proletariat rus abans de donar-li'l al dels països avançats. Segon: per a sortir de les contradiccions amb què ensopegarà la dictadura del proletariat en un país endarrerit, rodejat per un món d'enemics capitalistes, caldrà descendir a l'arena de la revolució mundial. La primera d'aquestes tesis es basa en una justa concepció de la llei del desenvolupament desigual. La segona, en una comprensió exacta de la realitat dels lligams econòmics i polítics que uneixen els països capitalistes. Bukharin té raó quan diu que continue professant aqueixes dues tesis fonamentals de la teoria de la revolució permanent. Ara més que mai. Perquè les considere enterament comprovades i confirmades: en el domini teòric, per les obres completes de Marx i de Lenin, i, en el domini pràctic, per l'experiència de la Revolució d'Octubre.

6.-ON ESTÀ, DONCS, LA DESVIACIÓ SOCIALDEMÒCRATA?

Les citacions mencionades són més que suficients per tal de caracteritzar la posició teòrica de Stalin i Bukharin, ahir i avui. Però per a determinar el caràcter dels seus procediments en política cal recordar que, després d'haver collit en els escrits de l'Oposició declaracions completament anàlogues a les que ells mateixos feren fins a 1925 (*en aqueix moment*, en perfecte acord amb Lenin), Stalin i Bukharin, basant-se en elles, posaren en peu la teoria de la nostra "desviació socialdemòcrata". Segons sembla, sobre el problema essencial de les relacions entre la Revolució d'Octubre i la Internacional, l'Oposició pensa com Otto Bauer, que no admet que siga possible construir el socialisme en Rússia. Es creuria en veritat que no s'ha inventat la impremta fins a 1924 i que tot el que precedeix a aquesta data està condemnat a l'oblit. Es compta per endavant que la gent té poca memòria.

No obstant, ja al IV Congrés, sobre la qüestió del caràcter de la Revolució d'Octubre, la Internacional Comunista arreglà els comptes a Otto Bauer i als altres filisteus de la Segona Internacional. L'informe que el Comitè Central m'encarregà que presentés, i que expressava els seus punts de vista sobre la nova política econòmica i les perspectives de la revolució mundial, contenia un judici sobre l'actitud d'Otto Bauer, que expressà les idees d'aquell i no trobà cap objecció en el Congrés, i que estime ha servat enterament tot el seu vigor fins avui. Bukharin renuncià a aclarir l'aspecte polític del problema, ja que "molts camarades, entre ells Lenin i Trotski", havien parlat ja d'ell; en altres termes, Bukharin se solidaritzà immediatament amb el meu informe. Heus ací el que vaig dir a propòsit d'Otto Bauer: "Els teòrics socialdemòcrates admeten, d'una banda, en els seus articles dominicals, que el capitalisme, sobretot a Europa, es sobreviu i s'ha convertit en un fre de l'evolució històrica; d'altra banda, expressen la certesa que l'evolució de Rússia soviètica la condueix inevitablement cap a la victòria de la democràcia burgesa; així cauen en una contradicció de les més vulgars, completament digna d'aqueixos confusionistes obtusos. *La nova política econòmica està calculada per a condicions de temps i d'espai determinades; és una maniobra de l'Estat obrer que viu encara rodejat de capitalista i que compta fermament amb el desenvolupament revolucionari d'Europa.* En els càlculs polítics no es pot fer a banda un factor com el temps. Si s'admet, en efecte, que el capitalisme durarà a Europa encara un segle o un mig segle sencer i que Rússia soviètica, en la seua política econòmica, haurà d'adaptar-se a ell, llavors la qüestió es resol per si mateixa; perquè en aquesta hipòtesi suposem a priori que la revolució proletària a Europa fracassarà i que començarà una nova època de renaixement capitalista. En què podríem basarnos per a acceptar açò? Si Otto Bauer ha descobert en la vida de l'Àustria d'avui en dia símptomes miraculosos de resurrecció capitalista, aleshores la sort de Rússia està fixada per endavant. Però, per ara, no veiem miracles, i no hi creiem. Des del nostre punt de vista, si la burgesia europea s'assegurés en el

poder per una sèrie de dècades, en les condicions en què viu actualment el món, això equivaldria no a un nou floriment del capitalisme, sinó a la descomposició econòmica i al desmembrament cultural d'Europa. Si es parla en general, no es pot negar que el renaixement del capitalisme podria igualment arrossegar Rússia soviètica a l'abisme. ¿Hauria aquesta, en aqueix cas, passar per l'estadi de la "democràcia" o bé es descompondria prenent altres formes? Açò és ja una qüestió secundària. Però no veiem cap raó per a adherir-nos a la filosofia de Spengler. Comptem fermament amb el desenvolupament revolucionari d'Europa. *La nova política econòmica no és més que una adaptació al ritme d'aqueix desenvolupament*". (L. Trotski, *Cinc anys de la Internacional Comunista. De la crítica socialdemòcrata*, p. 491-492).

Aquesta manera de plantejar la qüestió ens porta al punt pel qual hem començat a jutjar el projecte de programa: en l'època de l'imperialisme no es pot examinar el destí d'un país aïllat més que prenent com a punt de partida les tendències del desenvolupament mundial com un bloc en el qual aquest país, amb les seues particularitats nacionals, està inclòs, i del qual en depèn. Els teòrics de la Segona Internacional aïllen l'URSS de la resta del món i de l'època imperialista; li apliquen, considerant-la com a país aïllat, el criteri àrid de la "maduresa" econòmica; estableixen que no està preparada per a construir el socialisme amb les seues soles forces, i hi dedueixen que és inevitable la degeneració capitalista de l'Estat obrer.

Els autors del projecte de programa es col·loquen en el mateix terreny des del punt de vista teòric; accepten enterament la metodologia metafísica dels teòrics socialdemòcrates; exactament com ells, "fan abstracció" del conjunt del món i de l'època imperialista; prenen com a punt de partida la ficció del desenvolupament aïllat; apliquen a l'etapa nacional de la revolució mundial l'àrid criteri econòmic; no obstant això, la seua "sentència" és contrària a la d'aquells. El "esquerranisme" dels autors del projecte consisteix en què reproduïxen, tornant-lo del revés, el judici socialdemòcrata. No obstant, la manera com els teòrics de la Segona Internacional plantegen la qüestió no té importància per a nosaltres. És precís adoptar la de Lenin, que elimina simplement el diagnòstic de Bauer com a exercici digne d'un alumne del preparatori.

Heus ací el que queda de la nostra "desviació socialdemòcrata". No és a nosaltres, sinó als autors del projecte que caldrà classificar entre els parents de Bauer.

7.-LA DEPENDÈNCIA DE L'URSS DE L'ECONOMIA MUNDIAL

Vollmar fou el precursor dels predicadors de la societat nacional socialista. En traçar, en un article titulat "L'Estat socialista aïllat", la perspectiva de la construcció del socialisme en Alemanya per les pròpies forces del proletariat

d'aquest país, que ha sobrepassat amb molt a l'avançada Anglaterra, Vollmar, en 1878, es referia, amb una claredat i una precisió absolutes, a la llei del desenvolupament desigual, que, segons creu Stalin, era desconeguda de Marx i d'Engels. Vollmar dedueix d'aquesta llei la conclusió incontrovertible següent:

“En les condicions que prevalen actualment, i que es mantindran durant tot el període que podem preveure ara, la hipòtesi d'una victòria simultània del socialisme en tots els països civilitzats queda absolutament exclosa...”

Desenrotllant aquest pensament més endavant, Vollmar diu:

“Arribem així a l'Estat socialista aïllat, que és (espere haver-ho demostrat) si no l'únic possible, almenys el més probable...”

Atès que s'ha de comprendre ací per Estat socialista aïllat només un Estat de dictadura proletària, Vollmar exposa un pensament indiscutible i ben conegut de Marx i d'Engels, i que Lenin expressà en l'article de 1915 citat més amunt.

Però després vénen les troballes fetes pel propi Vollmar, que, per descomptat, no estan formulades d'una manera tan unilateral i errònia com les dels nostres teòrics del socialisme en un sol país. Per a construir la seua argumentació, Vollmar pren, com a punt de partida la consideració que l'Alemanya socialista mantindria relacions econòmiques estretes amb l'economia capitalista mundial, disposant per a d'això dels avantatges d'una tècnica superiorment desenvolupada i d'escasses despeses de producció. Aquesta hipòtesi es basa en la perspectiva de la coexistència pacífica dels sistemes socialista i capitalista. Però com el socialisme haurà, a mesura que avança, de manifestar els seus enormes avantatges des del punt de vista de la producció, la necessitat de la revolució mundial desapareixerà per si mateixa; el socialisme triomfarà contra el capitalisme a través del mercat, per la intervenció dels preus baixos.

Bukharin, autor del primer i un dels autors del segon projecte de programa, es basa enterament, per a la seua construcció del socialisme en un sol país, en la idea de l'economia aïllada considerada com un fi en si mateixa. En el seu article titulat “Del caràcter de la nostra revolució i de la possibilitat de la instauració victoriosa del socialisme en l'URSS” (*El Bolxevic*, núms. 19-20, 1926), que constitueix la realització suprema de l'escolàstica multiplicada per la sofística, tot el raonament es desenrotlla en el marc d'una economia aïllada. L'argument principal i únic és el següent:

“Ja que tenim tot allò de necessari i suficient per a construir el socialisme, no arribarà cap moment a partir del qual aquesta organització siga impossible. Si tenim en l'interior del nostre país una combinació de forces tal que cada any que transcorre la preponderància del sector socialista de la nostra economia creix, si els sectors socialitzats de la nostra economia progressen més ràpidament que no els del capitalisme privat, entrem en cada nou any amb forces augmentades”. És

un raonament irrefutable: “Ja que tenim tot allò de necessari i suficient”, doncs... ho tenim. Prenent com a punt de partida els resultats de la seua demostració, Bukharin erigeix un sistema acabat d'economia socialista amb la seua pròpia existència i com a fi sense entrades ni sortides que comuniquen amb l'exterior. Bukharin, al igual que Stalin, no s'acorda de l'ambient exterior, és a dir, del món sencer, més que per a veure'l des del punt de vista de la intervenció militar. Quan Bukharin parla en aqueix article de la necessitat de “fer abstracció” del factor internacional, es refereix a la intervenció militar i no al mercat mundial. No necessita abstraure's d'aquest, perquè l'oblida sempre simplement. D'acord amb aqueix esquema, Bukharin defengué en el XIV Congrés la idea que si una intervenció militar no venia a oposar-nos un obstacle, instauraríem el socialisme, “encara que siga a pas de tortuga”. La lluita incessant entre dos sistemes, el fet que el socialisme no pot reposar més que en forces productives superiors, en una paraula, la dinàmica marxista de la substitució d'una formació social per una altra, basada en el creixement de les forces productives, tot això ho feu enterament a una banda. Reemplaçà la dialèctica revolucionària i històrica per la utopia reaccionària d'un socialisme tancat en si mateix, organitzant-se gràcies a una tècnica inferior, evolucionant a “pas de tortuga” en els límits nacionals i sense una altra relació amb el món exterior que el temor a la intervenció armada. El fet de no acceptar aquesta caricatura lamentable de la doctrina de Marx i de Lenin ha estat qualificat de “desviació socialdemòcrata”. En l'article de Bukharin a què ens referim és on, per primera vegada, es palesà, amb “argumentació”, aquesta manera de caracteritzar les nostres opinions. La història registrarà que fórem condemnats per “desviació socialdemòcrata” perquè no hem admès el retorn a la teoria de Vollmar sobre el socialisme en un sol país, retorn, que inversament, l'hauria convertit en més errònia.

El proletariat de Rússia tsarista no s'hauria apoderat del poder a l'octubre si aquest país no hagués estat una anella, la més dèbil, però una anella, no obstant això, de la cadena de l'economia mundial. La conquesta del poder pel proletariat no aïllà ni de bon tros la república dels soviets del sistema de la divisió internacional del treball, creat pel capitalisme.

De la mateixa manera que la prudent rata penada no alça el vol fins el crepuscle, la teoria del socialisme en un sol país sorgí en el moment en què la nostra indústria, esgotant cada vegada més el seu antic capital de base que cristal·litzava els dos terços de la dependència de la nostra indústria respecte a la del món, necessitava renovar i estendre urgentment les seues relacions amb el mercat mundial i que es plantejaven clarament davant de la direcció de l'economia els problemes de comerç amb l'exterior.

En el XI Congrés, és a dir, en l'últim en què va poder parlar, Lenin previngué el partit en temps oportú de què calia sofrir un nou examen, “un examen que

organitzaran el mercat rus i *el mundial, al qual estem subordinats, amb el qual estem lligats i del qual no podem separar-nos*".

Res fereix tan cruelment la teoria del "socialisme integral" aïllat, com el simple fet que les xifres del nostre comerç exterior hagen passat a ser, en el curs dels darrers anys, la pedra cantonera dels nostres plans econòmics. "La part més dèbil" de tota nostra economia, de nostra indústria inclusivament, és la importació, que depèn enterament de l'exportació. Però com la resistència d'una cadena depèn de l'anella més dèbil, les proporcions dels nostres plans econòmics s'adapten a les de la importació.

Llegim en un article consagrat al sistema de l'establiment del pla, aparegut en la revista *Planovia Joziartro (L'economia planificada)*, òrgan teòric del Pla d'Estat, gener de 1927, p. 27:

"En establir les xifres de control de l'any corrent, calgué, per metodologia, prendre com a punt de partida els plans de la nostra exportació i de la nostra importació, orientar-se en ells per a establir els plans de les diverses branques de la indústria, i, per consegüent, tot el pla general industrial, i fer concordar amb ells, en particular, la construcció de noves fàbriques, etc."

Aquest pas metodològic a propòsit del pla d'Estat significa, sens dubte, per a tots els que tenen orelles per a escoltar i ulls per a veure, que les xifres determinen la direcció i el ritme de la nostra evolució econòmica, però que s'han desplaçat ja cap a l'economia mundial, i açò ocorre no perquè siguem més dèbils, sinó perquè, havent esdevingut més forts, hem sortit del cercle viciós de l'aïllament.

Per les xifres de les exportacions i de les importacions, el món capitalista ens demostra que hi ha altres mitjans de coacció que els de la intervenció militar. Com la productivitat del treball i del sistema social en el seu conjunt es mesuren en el mercat pels preus, l'economia soviètica està més aviat amenaçada per una intervenció de mercaderies capitalistes a baix preu que no per una intervenció militar. Per aquesta raó, l'important no és obtenir un triomf aïllat, des del punt de vista econòmic, contra la "pròpia burgesia". "La revolució socialista que avança en el món sencer no consistirà només en què el proletariat de cada país triomfe contra la seua burgesia" (Lenin, *Obres completes*, 1919, vol. XVI, p. 388). Es tracta d'una lluita a mort entre dos sistemes socials, un dels quals ha començat a organitzar-se recolzant-se en forces productives endarrerides, en tant que l'altre reposa avui en forces de producció d'un poder infinitament més gran.

Aquell que considera com "pessimisme" el fet de reconèixer que depenem del mercat mundial (Lenin deia francament que li estem *subordinats*), revela que li té por, posa enterament al nu la seua pusil·lanimitat de petitburgès província

enfrent del mercat mundial i el seu pobre optimisme local i demostra que espera alliberar-se d'ell ocultant-se davall els esbarzers, arreglant-se de qualsevol manera pels seus propis mitjans.

La nova teoria considera com una qüestió d'honor la idea extravagant que l'URSS pot perir a causa d'una intervenció militar, però en cap cas pel seu endarreriment en el domini econòmic. Però, ja que les masses treballadores d'un país socialista han d'estar molt més disposades a defensar-lo que no els esclaus del capital a atacar-lo, hom es pregunta: Com podem perir a causa d'una intervenció militar? Perquè l'enemic és infinitament més fort des del punt de vista tècnic. Bukharin no admet el predomini de les forces productives més que en el seu aspecte militar *tècnic*. No vol comprendre que el tractor Ford és tan perillós com el canó Creusot, amb la diferència que aquest darrer no pot obrar més que de tant en tant, en tant que el primer fa contínuament pressió sobre nosaltres. A més, el tractor té darrere al canó com última reserva.

Nosaltres, el primer Estat obrer, som una part del proletariat internacional, i amb aquest depenem del capitalisme mundial. S'ha posat en circulació la paraula "relació", indiferent, neutra, castrada pels buròcrates, per tal de dissimular el caràcter, summament penós i perillós per a nosaltres, d'aqueixes "relacions". Si produïrem als preus del mercat mundial, continuaríem sota la seua dependència, però aquesta seria infinitament menys rigorosa que actualment. Però, malauradament, no ocorre així. El monopoli del comerç exterior prova per si mateix el caràcter perillós i cruel de la nostra dependència. La importància decisiva que té aqueix monopoli per a la nostra construcció del socialisme es deriva, precisament, de la correlació de forces desfavorable per a nosaltres. I no es pot oblidar un sol instant que el monopoli del comerç exterior no fa més que regularitzar la nostra correlació amb el mercat mundial, però no suprimir-la.

"Mentre la nostra república dels soviets (escrigué Lenin) seguisca estant *aïllada* de tot el món capitalista, creure en la nostra independència econòmica completa, en la desaparició de certs perills, seria donar prova d'un esperit fantàstic i utòpic". (Lenin, *Obres completes*, vol. XVII, p. 409; les paraules subratllades ho han estat per mi).

Per consegüent, els perills essencials són la conseqüència de la situació objectiva de l'URSS com a país aïllat en l'economia capitalista, que ens és hostil. No obstant, aqueixos perills poden créixer o disminuir. Això *depèn de l'acció* de dos factors: la nostra construcció *del socialisme* d'una banda, i l'evolució de l'economia capitalista, d'una altra. Evidentment, *en últim resultat*, és el segon factor, és a dir, la sort del conjunt de l'economia mundial, el que té una importància decisiva.

¿Pot ocórrer, i si això és possible (i en quin cas precis) que la productivitat del

nostre sistema social estiga cada vegada més endarrerida respecte a la del capitalisme? Perquè, al capdavant, això provocaria inevitablement l'enfonsament de la república socialista. Si dirigim amb intel·ligència nostra economia durant aquesta nova fase, en el curs de la qual estarem obligats a crear la base de la indústria, que exigeix qualitats molt més grans per part de la direcció, la productivitat del nostre treball augmentarà. ¿Es pot suposar, no obstant això, que la productivitat del treball dels països capitalistes, o, per parlar amb major precisió, dels països capitalistes predominants, creixerà més ràpidament que la nostra? Si no es dóna a aquesta pregunta una resposta que tinga en compte les perspectives, afirmar que el nostre ritme serà “per si mateix” suficient (sense parlar de la filosofia ridícula del “pas de tortuga”) és no dir absolutament res. Però la sola temptativa de resoldre el problema de la lluita entre els dos sistemes ens porta al terreny de l'economia i de la política mundials, i en aquest és la Internacional revolucionària, que comprèn la república dels soviets, qui obra i decideix, i no una república soviètica que tinga com a fi la seua pròpia existència i recórrega de tant en tant a l'ajuda de la Internacional.

El projecte de programa diu que l'economia estatal de l'URSS “desenvolupa la gran indústria a un ritme que sobrepassa el dels països capitalistes”. En aquest assaig de confrontació dels dos ritmes, cal reconèixer que es dóna un pas avant, en el domini dels principis, amb relació al període en què els autors del projecte negaven categòricament inclús el problema del coeficient de comparació entre la nostra evolució i la del món. És inútil “barrejar a d'açò el factor internacional”, deia Stalin. Organitzarem el socialisme “encara que siga a pas de tortuga”, anunciava Bukharin. Justament es desenrotllaren les discussions durant diversos anys entorn d'aquesta línia política, que, des del punt de vista de la forma, està ja conquistada. Però si, en comptes d'incloure simplement en el text una comparació entre els diferents ritmes del desenvolupament econòmic, es comprèn el que el problema té d'essencial, es veurà que no hom pot parlar en un altre capítol del projecte d'un “mínim suficient d'indústria”, basant-se només en la de l'interior, sense relació amb el món capitalista; no sols no es pot resoldre a *priori* sinó ni tan sols plantejar la qüestió de saber si és “possible” o “impossible” al proletariat d'un país construir el socialisme per les seues pròpies forces. Resol la qüestió la dinàmica de la lluita de dos sistemes, de dues classes mundials; tanmateix els coeficients elevats del nostre progrés en el curs del *període de reconstrucció*, segueix sent un fet essencial i indiscutible que:

“El capitalisme, si se'l considera en una escala mundial, continua sent més fort que el poder dels soviets, no sols militarment, sinó també des del punt de vista econòmic. Cal partir d'aquesta consideració fonamental i no oblidar-la mai”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XVII, p. 102).

El problema de la relació entre els diferents ritmes entre si queda *sense resoldre*, perquè no depèn només de la nostra habilitat per a abordar l'aliança entre la ciutat i el camp, assegurar l'emmagatzematge de blat, intensificar les importacions i les exportacions; dit d'una altra manera, no depèn únicament dels nostres èxits en l'interior, que són, certament, un factor d'importància excepcional en aquesta lluita, sinó que està lligat inclús a la marxa de l'economia i de la revolució mundials. Per consegüent, no es resoldrà la qüestió en els límits d'una nació, sinó en el terreny de la lluita econòmica i política en el món sencer.

Així, doncs, veiem, quasi en cada punt del projecte del programa, una concessió directa o dissimulada a la crítica de l'Oposició. Aquesta "concessió" es manifesta per una aproximació a Marx i a Lenin en el domini teòric; però les conclusions revisionistes queden completament independents de les tesis revolucionàries.

8.-LA CONTRADICCIÓ ENTRE LES FORCES PRODUCTIVES I LES FRONTERES NACIONALS, CAUSA DEL CARÀCTER UTÒPIC I REACCIONARI DE LA TEORIA DEL SOCIALISME EN SOL PAÍS

L'argumentació de la teoria del socialisme en un sol país es redueix, com hem vist, d'una banda, a interpretar sofísticament algunes línies de Lenin, i, d'una altra, a explicar escolàsticament "la llei del desenvolupament desigual". Interpretant judiciosament tant aquesta llei històrica com les citacions en qüestió, arribem a una conclusió directament oposada, és a dir, a la que treien Marx, Engels, Lenin, a la que deduïm tots nosaltres, inclús Stalin i Bukharin, fins a 1925.

Del desenvolupament desigual, per sacssades, del capitalisme, se'n deriva el caràcter desigual, per sacssades de la revolució socialista; en tant que de la interdependència mútua dels diversos països, que ha assolit un grau molt avançat, es desprèn la impossibilitat no sols política, sinó també econòmica, d'organitzar el socialisme en un sol país.

Examinem una vegada més, des d'aquest punt de vista, i més de prop, el text del Projecte de programa. Ja hem llegit en la introducció:

"L'imperialisme... aguditza extremadament la contradicció que existeix entre el creixement de les forces productives de l'economia mundial i les fronteres que separen nacions i Estats".

Ja hem dit que aquesta tesi era, o, més bé, hauria de ser la pedra cantonera d'un programa internacional. Però exclou, refuta i escombra a *priori* la teoria del socialisme en un sol país com a reaccionària, perquè està en contradicció

irreductible no sols amb la *tendència* fonamental del desenvolupament de les forces productives, sinó també amb els *resultats materials* que aqueix desenvolupament ha adquirit ja. Les forces de producció són incompatibles amb les fronteres nacionals. D'ací es deriven no sols el mercat exterior, l'exportació d'homes i de capitals, la conquesta de territori, la política colonial, l'última guerra imperialista sinó, també, la impossibilitat que visca, des del punt de vista econòmic, una societat socialista que tinga com a fi la seua pròpia existència. Des de fa molt de temps, les forces productives *dels països capitalistes* no troben lloc suficient a l'interior dels límits dels Estats Nacionals. No es pot construir la societat socialista més que basant-se en les forces productives més modernes, en l'electrificació, en l'ús de la química en la producció, en l'agricultura inclusivament, en la combinació, en la generalització dels elements superiors de la tècnica contemporània portats al seu desenvolupament màxim. Des de Marx no cessem de repetir que el capitalisme és incapaç de dominar l'esperit de la nova tècnica que ell ha fet nàixer; esperit que no sols fa sortir dels seus límits la producció burgesa, privada des del punt de vista jurídic, sinó que trenca també, com ho ha demostrat la guerra de 1914, el cercle nacional de l'Estat capitalista. El socialisme no sols ha d'apoderar-se de les forces productives més desenvolupades del capitalisme, sinó que ha de portar-les immediatament més lluny, elevar-les, donant-les un desenvolupament impossible sota el capitalisme. ¿Com, doncs, es preguntarà hom, reduirà el socialisme les forces productives per a fer-les entrar en els límits de l'Estat nacional, dels quals tractaven de sortir violentament ja sota el règim burgès? ¿O potser caldrà que renunciem a les forces productives "indomables" que se senten comprimides en les fronteres nacionals i, per consegüent, també en *les de la teoria del socialisme en un sol país*? ¿Caldrà que ens limitem a les forces productives d'alguna manera domesticades, dit d'una altra manera, a una tècnica econòmica endarrerida? Però, així, hem de, des d'ara i en tota una sèrie de branques, no pujar, sinó baixar per dessota inclús del lamentable nivell tècnic actualment assolit, que lligà indissolublement a l'economia mundial la Rússia burgesa i la portà a participar en la guerra imperialista *per a estendre el territori per a les forces de producció* que sobrepassaven el marc de l'Estat nacional.

Hereu d'aqueixes forces, l'Estat obrer, després d'haver-les restablides, està obligat a exportar i importar.

La desgràcia és que no s'ha fet més que introduir mecànicament en el text del projecte de programa, raonant després com si no existís, la tesi de la incompatibilitat de la tècnica capitalista actual amb les fronteres nacionals. En el fons, tot el projecte constitueix una combinació de tesis revolucionàries de Marx i de Lenin i de conclusions oportunistes o centristes absolutament inconciliables amb d'elles. Heus ací per què és necessari, *sense deixar-se seduir per algunes fórmules revolucionàries aïllades* del projecte, vetllar atentament per a adonar-se de *la direcció de les seues tendències essencials*.

Ja hem citat el capítol primer que parla de la possibilitat del triomf del socialisme en “un sol país, considerat aïlladament”. Aquesta idea està expressada més clarament i més brutalment en el quart capítol, on es diu que:

“La dictadura (?) del proletariat mundial... no pot realitzar-se més que a continuació del triomf del socialisme (?) en diversos països, quan les repúbliques proletària novament constituïdes es federen amb les ja existents”.

Si s'interpreten les paraules “triomf del socialisme” simplement com una altra denominació de la dictadura del proletariat, estem en presència d'un lloc comú que és indiscutible i que hauria d'haver-se formulat millor, evitant una presentació amb doble sentit. Però no és aqueix el pensament dels autors del projecte. Entenen per triomf del socialisme no simplement la conquesta del poder i la nacionalització dels mitjans de producció, sinó l'organització de la societat socialista en un sol país. Si admetem aquesta interpretació estem, no davant d'una economia socialista mundial basada en la divisió internacional del treball, sinó davant d'una federació de comunes socialistes, cadascuna de les quals tindrà com a fi la seua pròpia existència, quelcom així com les comunes que preconitzava l'anarquisme, del qual no podem recordar-nos sense somriure, només que ampliant els seus límits als de l'Estat nacional.

El projecte de programa, en el seu desig de dissimular amb les antigues fórmules ja habituals la nova manera d'abordar la qüestió, recorre a la tesi següent: “Només després de la victòria completa del proletariat en el món, després que el seu poder mundial s'haja consolidat, vindrà una època duradora de construcció intensiva de l'economia socialista mundial”. (Cap. IV)

Aquesta tesi, destinada a servir de disfressa en el domini teòric, desemmascara en realitat la contradicció essencial. Si en la tesi que analitzem es vol dir que l'època de la vertadera construcció socialista no podrà començar fins després de la victòria del proletariat almenys en diversos països avançats, llavors es renuncia simplement a la teoria de l'organització del socialisme en un sol país, i s'adopta l'actitud de Marx i de Lenin. Però si es pren com a punt de partida la nova teoria de Stalin-Bukharin, que ha tirat arrels en diverses parts del projecte de programa, s'obté la perspectiva que abans del triomf mundial, complet, del proletariat una sèrie de països realitzaran el socialisme integral; després, amb aqueixos països socialistes, s'organitzarà l'economia socialista mundial, igual que els xiquets construeixen una casa amb talossos de fusta. En realitat, l'economia socialista mundial no serà la suma de les economies socialistes nacionals. Només podrà constituir-se, en els seus trets essencials, sobre la base de la mateixa divisió mundial del treball creada per l'evolució precedent del capitalisme. En els seus fonaments, es formarà i es reconstruirà no després de l'organització “integral del socialisme” en una sèrie de països, sinó enmig dels huracans i de les tempestats de la revolució proletària mundial, que es prolongarà durant diverses dècades. Les victòries econòmiques obtingudes pels

primers països de la dictadura proletària no es mesuraran segons el grau d'aproximació al "socialisme integral", sinó per l'estabilitat política de la dictadura, pels èxits obtinguts en la preparació dels elements de la futura economia socialista mundial.

El pensament revisionista s'expressa amb més precisió, i, sí açò és possible, amb més brutalitat encara en el quint capítol; ocultant-se darrere d'una línia i mitja de l'article pòstum de Lenin, que desfiguren, els autors del projecte de programa afirmen que l'URSS "posseeix en el país les premisses materials necessàries i suficients, no sols per a vèncer els propietaris agraris i la burgesia, sinó, també, per a construir el socialisme integral".

¿Gràcies a quines circumstàncies hem heretat, doncs, privilegis històrics tan excepcionals? A aqueix respecte llegim en el segon capítol del projecte:

"El front imperialista es trencà (gràcies a la revolució de 1917) *pel seu sector més dèbil*: la Rússia tsarista". (Les paraules destacades ho han estat per mi).

Heus ací una magnífica fórmula leninista. En el fons, significa que Rússia era l'Estat imperialista més endarrerit i més dèbil des del punt de vista econòmic. Justament per això les classes dominants a Rússia s'enfonsaren les primeres per haver carregat les forces productives insuficients del país amb un fardell que no pogueren suportar. L'evolució desigual, per sacsades, obligà així el proletariat de la potència imperialista més endarrerida a ser el primer en apoderar-se del poder. Abans se'ns ensenyava que, precisament per aquesta raó, la classe obrera "de l'anella més dèbil" trobaria majors dificultats per a accedir al socialisme que no el proletariat dels països avançats; aquest tindria majors dificultats per a apoderar-se del poder; però, conquistant-lo molt abans que nosaltres haguérem vençut el nostre endarreriment, no sols ens avançaria, sinó que ens remolcaria per a emportar-nos a la vertadera organització del socialisme, basada en una tècnica mundial superior i en la divisió internacional del treball. Heus ací la concepció amb què entrarem en la Revolució d'Octubre, concepció que el partit formulà desenes, centenars, milers de vegades en la Premsa i en les reunions, però que es tracta de substituir des de 1923 amb una noció absolutament oposada. Ara ocorre que el fet que l'antiga Rússia tsarista fóra l'"anella més dèbil" posa en mans del proletariat de l'URSS, hereu de la Rússia tsarista i de les seues debilitats, un avantatge inapreciable: posseir les seues pròpies premisses nacionals per a organitzar "el socialisme integral".

La desgraciada Anglaterra no disposa de semblant privilegi a causa del desenvolupament exagerat de les seues forces de producció, que tenen quasi necessitat del món sencer per a proveir-se de matèries primeres i col·locar els seus productes. Si les forces productives d'Anglaterra fossen més "moderades", si mantinguessen un equilibri relatiu entre la indústria i l'agricultura, aleshores, sens dubte, el proletariat anglès podria organitzar el socialisme integral en la

seua illa “considerada aïlladament”, protegida per la flota contra una intervenció estrangera.

El projecte de programa, en el seu capítol quart, reparteix els Estats capitalistes en tres grups: 1r, “els països de capitalisme avançat (Estats Units, Alemanya, Anglaterra, etc.)”; 2n, “els països on el capitalisme ha assolit un nivell de desenvolupament mitjà (Rússia abans de 1917, Polònia, etc.)”; 3r, “els països colonials i semicolonials (Índia, Xina, etc.)”.

Tanmateix que “Rússia abans de 1917” estigués infinitament més a prop de la Xina actual que dels Estats Units d’ara es podria no fer objeccions especials a aquest repartiment esquemàtic si no fóra, en relació amb altres parts del projecte, una font de falses deduccions. Tenint en compte que el projecte estima que els països “de desenvolupament mitjà” disposen “d’un mínim d’indústria suficient” per a construir per les seues pròpies forces el socialisme, amb major raó açò és cert per als països de capitalisme superior. Així, doncs, *només* els països colonials i semicolonials necessiten l’ajuda de fora; aquest és precisament, com veurem en un altre capítol, el tret distintiu del projecte de programa.

No obstant, si abordem els problemes de la construcció del socialisme amb aquest sol criteri, fent abstracció de les riqueses naturals del país, de les relacions que existeixen al seu interior entre la indústria i l’agricultura, del lloc que ocupa en el sistema mundial de l’economia, caurem en nous errors no menys grollers. Parlem d’Anglaterra. Sent, indiscutiblement, un país de capitalisme superior, *precisament per açò* no té cap probabilitat d’organitzar amb èxit el socialisme en el marc de les seues fronteres insulars. Anglaterra bloquejada s’ofegaria al cap d’alguns mesos.

Certament, les forces productives superiors, si totes les altres condicions són iguals, constitueixen un avantatge enorme per a organitzar el socialisme. Donen a l’economia una flexibilitat excepcional, inclús quan aquesta és víctima del bloqueig, com ho ha provat l’Alemanya burgesa en el curs de la guerra. Però, per a aqueixos països avançats la construcció del socialisme sobre bases nacionals seria fer baixar en general, disminuir globalment les forces productives, és a dir, seria realitzar l’antinòmia directa de la missió del socialisme.

El projecte de programa oblida la tesi fonamental de la incompatibilitat entre les forces productives actuals i les fronteres nacionals, de la qual se’n desprèn que les *forces* productives més desenvolupades no són un obstacle menor per a la construcció del socialisme en un sol país que les forces poc desenvolupades, encara que aquestes estiguen partint de l’extrem oposat; si les segones són insuficients per la seua base, és al contrari la base la que és massa limitada per a les primeres. Hom oblida la llei del desenvolupament desigual precisament quan

més la necessita, quan té major importància.

El problema de la construcció del socialisme no es resol simplement per la “maduresa” o la “no maduresa” industrial del país. Aquesta no maduresa és també desigual. En l’URSS certes branques de la indústria (més particularment la construcció de màquines) són molt insuficients per a satisfer les necessitats més elementals de l’interior, altres, per contra, no poden, en les circumstàncies actuals, desenvolupar-se sense una exportació vasta i creixent. Al cap d’aquestes últimes figuren les explotacions forestals i l’extracció de petroli i de manganès, per no parlar de l’agricultura. D’una altra banda, les branques “insuficients” no podran tampoc desenvolupar-se seriosament, si les branques que produeixen “en excés” (relativament) no poden pas exportar. La impossibilitat d’organitzar una societat socialista aïllada, no en utopia, en l’Atlàntida, sinó en les condicions concretes geogràfiques i històriques de la nostra economia terrestre, està determinada en diversos països, en graus diversos, tant per l’extensió insuficient de certes branques com pel desenvolupament “excessiu” d’altres. Tot plegat, açò significa justament que les forces de producció contemporànies són incompatibles amb les fronteres nacionals.

“Què fou la guerra imperialista? Una insurrecció de forces productives no sols contra les formes burgeses de propietat, sinó també contra les fronteres dels Estats capitalistes. La guerra imperialista significava, de fet, que les forces productives es trobaven insuportablement constretes en els límits dels Estats nacionals. Sempre hem afirmat que el capitalisme no està en condicions de dominar les forces productives que ha desenvolupat, que només el socialisme és capaç de canalitzar-les, quan, després del seu creixement, sobrepassen el marc dels Estats nacionals en un conjunt econòmic superior. Ja no hi ha camins que menen cap a arrere, cap a l’Estat aïllat...” (*Actes taquigràfiques de la VII reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista*, discurs de Trotski, p. 100).

En tractar de justificar la teoria del socialisme en un sol país, el projecte de programa comet un error doble, triple, quàdruple: exagera l’altura del nivell de les forces productives de l’URSS, tanca els ulls per a no veure la llei del desenvolupament desigual de les diverses branques de la indústria, oblida la divisió mundial del treball, i, finalment, no es recorda de la contradicció essencial que existeix entre les forces productives i les barreres en l’època imperialista.

Per a no deixar fora del nostre examen ni un sol argument, ens queda per recordar encara una consideració, la més general per descomptat, formulada per Bukharin al defensar la nova teoria.

La relació existent, diu Bukharin, en el conjunt del món entre el proletariat i els

camperols no és més favorable que en l'URSS. Si, per consegüent, és a causa de l'endarreriment en el desenvolupament de la indústria que no ha pogut construir-se el socialisme en l'URSS, és igualment irrealitzable a escala de l'economia mundial.

Hauria d'introduir-se aquest argument en tots els manuals de dialèctica com a exemple clàssic de procediment de reflexió escolàstica.

Primerament: és força probable que la relació entre el proletariat i els camperols en el conjunt del món no diferisca molt de l'existent en l'URSS. Però la revolució mundial, com, per descomptat, la revolució en un sol país, no es realitza, ni de bon tros, segons el mètode de la proporció mitjana aritmètica. Així, la Revolució d'Octubre s'hi produí i s'hi defengué, sobretot, en el Petrograd proletari; no escollí una regió en què la relació entre els obrers i els camperols correspongués a la proporció mitjana de tota Rússia. Després que Petrograd, i, més tard Moscou, crearen el poder i l'exèrcit revolucionari, hagueren de vèncer, durant diversos anys, la burgesia a través del país; només després d'aquest procés, que s'anomena revolució, s'ha establert en els límits de l'URSS la relació existent actualment entre el proletariat i els camperols. La revolució no es realitza segons el mètode de la proporció mitjana aritmètica. Pot inclús començar en un sector menys favorable, però mentre no s'haja consolidat en les parts decisives, tant del front nacional com del mundial, no es pot parlar de la seua victòria definitiva.

En segon lloc: la relació entre el proletariat i els camperols, en el marc d'un nivell "mitjà" de la tècnica, no és l'únic factor que resol el problema. Existeix encara la lluita de classes entre el proletariat i la burgesia. L'URSS està rodejada no per un món obrer i camperol, sinó pel sistema capitalista. Si derroqués la burgesia en el món sencer, no cal ni dir-ho, açò en si no modificaria encara ni la relació entre el proletariat i els camperols ni el nivell mitjà de la tècnica en l'URSS i en tot l'univers. No obstant, la construcció del socialisme en l'URSS veuria obrir-se davant d'ella, immediatament, altres possibilitats i prendria una altra extensió, absolutament incomparable amb l'actual.

En tercer lloc: com les forces productives de cada país avançat han sobrepassat en un grau qualsevol les fronteres nacionals, caldria deduir, segons Bukharin, que les forces de producció de tots els països han sobrepassat els límits del globus terrestre i, per consegüent, que el socialisme no podria construir-se més que a escala del sistema solar.

Ho repetim: l'argument bukharià que es basa en la proporció mitjana d'obrers i de camperols hauria d'introduir-se en els sil·labaris de la política, no com es fa probablement ara, per a defensar la teoria del socialisme en un sol país, sinó com prova de la incompatibilitat completa que existeix entre la casuística i la

dialèctica marxista.

9.-LA QÜESTIÓ NOMÉS POT SER RESOLTA PER LA REVOLUCIÓ MUNDIAL

La nova doctrina diu: pot organitzar-se el socialisme en un Estat nacional *a condició que no* es produïska una *intervenció armada*. D'ací pot i ha de desprendre's una política col·laboracionista cap a la burgesia de l'exterior, malgrat totes les declaracions solemnes del projecte de programa. El fi és evitar la intervenció; en efecte, açò garantirà l'organització del socialisme, i així el problema històric fonamental estarà resolt. La missió dels partits de la Internacional Comunista pren d'aquesta manera un caràcter secundari: preservar l'URSS de les intervencions, i no lluitar per la conquesta del poder. Es tracta, evidentment, no de les intencions subjectives, sinó de la lògica objectiva del pensament polític.

“La divergència d'opinions consisteix (diu Stalin) en què el partit considera que *poden vèncer-se perfectament* aqueixes contradiccions (internes), i aqueixos conflictes eventuais basant-se en les pròpies forces de la nostra revolució, en tant que el camarada Trotski i l'Oposició estimen que només poden ser-ho en el domini mundial, en el terreny de la revolució internacional del proletariat”. (*Pravda*, núm. 362, 12 de novembre de 1926)

Sí, la divergència d'opinions consisteix precisament en això. No es podria expressar millor, amb més precisió, la contradicció existent entre el nacionalreformisme i l'internacionalisme revolucionari. Si les nostres dificultats, els nostres obstacles, les nostres contradiccions interiors, que són principalment la refracció de les contradiccions mundials, poden resoldre's simplement per “les pròpies forces de la nostra revolució”, fora de l'arena de la revolució internacional, aleshores la Internacional és una institució mig auxiliar, mig decorativa, els Congressos de la qual poden convocar-se cada quatre anys, cada deu o inclús no convocar-se mai. Si s'agrega que el proletariat dels altres països ha de protegir la nostra obra contra una intervenció militar, la Internacional deu, segons aqueix esquema, exercir el paper d'un *instrument pacifista*. El seu paper fonamental, el d'instrument de la revolució mundial, passa així, inevitablement, a l'últim pla. I, ho repetim, s'arriba a aquestes conclusions no conscientment (al contrari, tota una sèrie de paràgrafs del programa proven que les millors intencions animen els autors), sinó com a conseqüència lògica de la nova manera d'abordar la qüestió des del punt de vista teòric, i açò és mil vegades més perillós que les pitjors intencions subjectives.

En efecte, ja en la VII reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, Stalin havia tingut l'audàcia de desenrotllar i de sostenir el

pensament següent:

“El nostre partit no té dret a enganyar (!) la classe obrera; en cas contrari, hauria d’haver dit, francament, que *la falta de seguretat* (!) de poder organitzar el socialisme en el nostre país porta cap a l’abandó del poder, cap a la transformació del nostre partit, de partit dirigent en partit d’oposició”. (*Actes taquigràfiques*, vol. II, p. 10; les paraules subratllades ho han estat per mi).

Açò significa: no tens dret a posar les teus esperances més que en els escassos recursos de l’economia nacional; no esperes res dels recursos inesgotables del proletariat mundial. Si no pots prescindir de la revolució internacional, cedeix el poder, aqueix mateix poder d’octubre que hem conquistat en interès de la revolució internacional. Heus ací fins a quina decadència es pot arribar en el domini de les idees si es planteja d’una manera radicalment falsa la qüestió!

El projecte expressa un pensament inobjectable quan diu que els èxits econòmics de l’URSS estan indiscutiblement lligats a la revolució proletària mundial. Però el perill polític de la nova teoria està en el judici comparatiu erroni sobre les dues palanques del socialisme mundial: la de les nostres realitzacions econòmiques i la de la revolució proletària mundial. Sense que aquesta triomfe no construirem el socialisme. Els obrers d’Europa i del món sencer han de comprendre açò clarament. La palanca de la construcció econòmica té una importància enorme. Si la direcció comet faltes, la dictadura del proletariat es debilita; la seua caiguda assestaria tal colp a la revolució mundial que aquesta necessitaria una llarga sèrie d’anys per a refer-se. Però la solució del procés fonamental de la Història, suspès entre el món del socialisme i el del capitalisme, depèn de la segona palanca, és a dir, de la revolució proletària internacional. L’enorme importància de la Unió Soviètica consisteix en què constitueix la base en què es recolza la revolució mundial i no en què, independentment d’ella, serà capaç de construir el socialisme.

Adoptant un to de superioritat que res justifica, Bukharin ens pregunta repetides vegades:

“¿Si existeixen ja premisses, punts de partida, una base suficient i inclús certs èxits en l’obra de construcció del socialisme, on està, doncs, el límit, l’aresta a partir de què ‘tot s’opera en sentit invers’? No hi ha tal límit”. (*Actes taquigràfiques de la VII reunió plenària del Comitè Executiu de la Internacional Comunista*, p. 116).

Açò és mala geometria i no dialèctica històrica. Pot haver-hi aqueixa “aresta”. Poden existir diverses en els dominis interior, internacional, polític, econòmic i militar. L’“aresta” més important, la més amenaçadora seria una consolidació seriosa i duradora, nou progrés del capitalisme mundial. Per consegüent, des del punt de vista polític i econòmic, la qüestió ens porta, doncs, a l’escena mundial.

¿És que la burgesia pot assegurar-se una nova època de creixement capitalista? Negar aqueixa eventualitat, comptant amb la situació “sense sortida” del capitalisme, seria simplement xerrameca revolucionària. “No hi ha situacions que no tinguin sortida en absolut” (Lenin). L’estat actual d’equilibri inestable de les classes, existent en els països europeus, no pot durar infinitament, precisament perquè és inestable.

Quan Stalin-Bukharin demostren que l’URSS pot prescindir, com a Estat (és a dir, en les seues relacions amb la burgesia mundial), de l’ajuda del proletariat estranger, de la seua victòria contra la burgesia, perquè la simpatia activa actual de les masses obreres ens preserva de la intervenció armada, demostren la mateixa ceguesa que en totes les conseqüències del seu error fonamental.

És absolutament innegable que, després del *sabotatge* socialdemòcrata de la insurrecció del proletariat europeu contra la burgesia, després de la guerra, la simpatia activa de les masses obreres salvà la república soviètica.

Durant aquests darrers anys, la burgesia europea no trobà forces suficients per a sostenir una gran guerra contra l’Estat Obrer. Però creure que aqueixa correlació de forces pot mantenir-se durant molts anys, per exemple, fins que hàgem construït el socialisme en l’URSS, és donar prova d’una gran ceguesa, és jutjar la corba per un dels seus segments reduïts. Aqueixa situació inestable, en què el proletariat no pot prendre el poder ni la burgesia se sent fermament ama de la situació, ha, més prompte o més tard, un any abans o un any després, de decidir-se brutalment en un sentit o en un altre, en el de la dictadura del proletariat o en el d’una consolidació seriosa i duradora de la burgesia, que s’instal·larà a coll de les masses populars, sobre els ossos dels pobles colonials i... qui sap?, sobre els nostres. “No hi ha situacions absolutament sense sortida”. La burgesia pot escapar d’una manera duradora a les seues contradiccions més penoses únicament seguint la ruta oberta per les derrotes del proletariat i els errors de la direcció revolucionària. Però el contrari pot també succeir. No hi haurà nous progressos del capitalisme mundial (clar està, si es té en compte la perspectiva d’una nova època de grans commocions) si el proletariat sap trobar el mitjà de sortir pel camí revolucionari del present equilibri inestable.

“Cal que els partits revolucionaris demostren ara, en el treball pràctic (deia Lenin, el 19 de juliol de 1920, en el Segon Congrés), que tenen prou consciència, esperit d’organització, contacte amb les masses explotades, resolució, habilitat per a utilitzar aquesta crisi en benefici d’una revolució que ens done el triomf”. (Lenin, *Obres completes*, vol. XVII, p. 264).

Les nostres contradiccions internes, que depenen directament de la marxa de la lluita europea i mundial, poden reglamentar-se i atenuar-se intel·ligentment gràcies a una política interior justa, basada en una previsió marxista; però només se les podrà vèncer eliminant les contradiccions de classes, la qual cosa

no pot ocórrer abans que triomfe la revolució a Europa. Stalin té raó: hi ha divergències justament en aquest punt. I aquesta és la divergència fonamental que existeix entre el reformisme nacional i l'internacionalisme revolucionari.

10.-LA TEORIA DEL SOCIALISME EN UN SOL PAÍS, FONT D'ERRORS SOCIALPATRIOTES INEVITABLES

La teoria del socialisme en un sol país mena, inevitablement, a menysprear les dificultats que cal vèncer i a exagerar les realitzacions assolides. No es podria trobar afirmació més antisocialista i antirevolucionària que la declaració de Stalin que les nou desenes parts del socialisme estan ja realitzades en el nostre país. Açò és el producte de la imaginació d'un buròcrata vanitós. D'aquesta manera es pot comprometre irremeiablement la idea de la societat socialista davant les masses treballadores. Els èxits obtinguts pel proletariat soviètic són grandiosos si es tenen en compte les condicions en què han estat obtesos, així com el baix nivell de cultura heretat del passat. Però aqueixes realitzacions constitueixen una molt petita quantitat si hom les pesa en la balança de l'ideal socialista. Per tal de no amainar els ànims a l'obrer, al jornaler agrícola, al camperol pobre que l'any XI de la revolució veuen en torn seu la misèria, la pobresa, l'atur, les cues davant dels forns, l'analfabetisme, els xiquets vagabunds, l'embriaguesa, la prostitució, cal dir la veritat rigorosa i no mentir elegantment. En compte de mentir, assegurant-los que les nou dècimes parts del socialisme estan ja realitzades, cal dir-los que, actualment, segons el nostre nivell econòmic i les nostres condicions de vida quotidiana i de cultura estem molt més prop del capitalisme, i, a més a més, del capitalisme endarrerit i inculte, que no de la societat socialista. Cal dir-los que només començarem la *vertadera* organització del socialisme després que el proletariat dels països més avançats haja conquistat el poder, que cal treballar sense parar per instaurar el socialisme, servint-nos de les dues palanques: una, curta, la dels nostres esforços econòmics en l'interior; l'altra, llarga, la de la lluita internacional del proletariat.

En una paraula; en compte de les frases de Stalin sobre les nou dècimes parts del socialisme ja realitzades, cal citar-los aquestes paraules de Lenin: "Rússia indigent només coneixerà l'abundància si rebutja tot desànim i tota fraseologia, si, prement les dents, concentra totes les seues forces i posa en tensió els seus nervis i els seus músculs, si comprèn que només és possible l'èxit per mitjà de la revolució socialista internacional, en l'època de la qual hem entrat". (Lenin, *Obres completes*, vol. XX, p. 165)

Ens hem vist obligats a escoltar a militants de la Internacional Comunista expressar l'argument següent: evidentment, la teoria del socialisme en un sol país no té consistència, però ofereix, en condicions difícils, una perspectiva als obrers russos, i per això mateix els dona valor. És difícil mesurar la profunditat de la caiguda, des del punt de vista teòric, dels que no cerquen en un programa un mitjà d'orientar-se, un mitjà de classe, amb una base científica, sinó un consol moral. Les teories consoladores, que contradiuen els fets, formen part de la religió i no de la ciència, i la religió és l'opi del poble.

El nostre partit ha travessat el seu període heroic amb un programa que està enterament orientat a la revolució internacional, i no al socialisme en un sol país. La Joventut Comunista, que porta un estendard en què està escrit que la Rússia endarrerida no construirà el socialisme per les seues pròpies forces, ha passat a través dels anys més durs de la guerra civil, a través de la fam, del fred, dels penosos dissabtes i diumenges comunistes, de les epidèmies, dels estudis fets amb l'estómac buit, de les víctimes innumbrables que jalonaven cada pas recorregut. Els membres del partit i de les Joventuts Comunistes combateren en tots els fronts o traginaren bigues en les estacions no perquè esperaven amb aquestes construir l'edifici del socialisme nacional, sinó perquè servien a la revolució internacional, que exigeix que la fortalesa soviètica resista, i per a la fortalesa soviètica cada nova biga té la seua importància. Heus ací com abordàvem la qüestió. Els terminis han canviat, s'han prolongat (per descomptat, no tant per altra banda); però la manera de plantejar el problema des del punt de vista dels principis serva tot el seu vigor encara ara. El proletari, el camperol pobre insurrecte, el jove comunista, han demostrat per endavant, per la seua conducta anterior a 1925, època en què es predicà el nou Evangeli per primera vegada, que no el necessitaven. Però el necessitava el funcionari que mira a la massa de dalt a baix, l'administrador que lluita per molles i no vol que se l'inquiete, l'home de la burocràcia que tracta de manar ocultant-se darrere de la fórmula saludable i consoladora. Són ells els que creuen que el poble anònim necessita una "bona nova", que no se'l pot dominar sense doctrines consoladores. Són justament ells els que aprofiten les paraules falses sobre les "nou dècimes parts del socialisme", perquè aquesta fórmula consagra la seua posició privilegiada, el seu dret a l'ordre, al comandament, la seua aspiració a alliberar-se de la crítica dels "homes de poca fe" i dels "escèptics".

Les queixes i acusacions segons les quals la negació de la possibilitat de construir el socialisme en un sol país extingeix l'esperit i mata l'energia s'assemblen molt, tanmateix que les condicions siguen completament diferents, als reprotxes que els reformistes formularen sempre contra els revolucionaris. "Dieu als obrers que no poden obtenir una millora decisiva de la seua situació en els límits de la societat capitalista (objectaven els reformistes) i així mateu en ells l'energia per a la lluita". En realitat, només sota la direcció dels revolucionaris els obrers lluitaren d'una manera eficaç per les conquestes

econòmiques i les reformes parlamentàries.

L'obrer que comprèn que no es pot construir el paradís socialista com un oasi en l'infern del capitalisme mundial, que el destí de la república soviètica i, per consegüent, el seu, depenen enterament de la revolució internacional, complirà el seu deure para amb l'URSS amb molta més energia que no l'obrer al qual s'ha dit que el que existeix són ja les nou dècimes parts del socialisme. "Paga, doncs, la pena anar cap al socialisme?". La manera reformista d'abordar la qüestió, en aquest punt com en tots els altres, perjudica no sols la revolució, sinó també la reforma.

En l'article de 1915 ja citat, consagrat a la fórmula dels Estats Units d'Europa, escrivíem:

"Examinar les perspectives de revolució social en les fronteres dels marcs nacionals, seria ser víctima d'una concepció nacional mesquina que constitueix l'essència del socialpatriotisme. Vaillant considerava França com la terra escollida de la revolució social i, en aquest sentit, la defensava fins a la fi. Lentsch i d'altres (uns hipòcritament i d'altres obertament) pensen que la derrota d'Alemanya significaria la ruïna de les bases de la revolució social. Al capdavant, els nostres Tseretlli i Txernov, introduint a ca nostra la més menyspreable experiència, la del ministerialisme francès, juren que llur política serveix la causa de la revolució i no té res en comú amb la política dels Guesde i Sembat. No cal oblidar que el socialpatriotisme, al costat del reformisme vulgar, conté un messianisme nacionalrevolucionari que mira el seu propi país (a causa de la seua indústria o de les seues formes democràtiques o de llurs conquestes revolucionàries) com l'únic cridat a guiar la humanitat cap al socialisme o la democràcia. Si una revolució victoriosa pogués "pensar-se" dins dels límits d'una nació millor preparada, aquest messianisme, lligat al programa de la defensa nacional, trobaria la seua justificació històrica. Però, en realitat, no la posseeix. Lluitar amb semblants mètodes per a conservar la base nacional de la revolució, mètodes que trenquen els llaços internacionals del proletariat, és soscavar virtualment la revolució que no pot començar més que sobre una base nacional però que no pot expandir-se completament a causa de la interdependència econòmica i políticomilitar dels estats europeus que l'actual guerra a palesat més que mai. Aquesta interdependència, que justifica les activitats comunes dels proletaris europeus, confereix tota la seua expressió a la consigna dels Estats Units d'Europa." (L. Trotski, *Obres Completes*, vol. III part, pp. 90-91)

Partint de la falsa interpretació que donava a la polèmica de 1915, Stalin intentà més d'una vegada presentar la fórmula "concepció nacional mesquina" com dirigida contra Lenin. Seria difícil imaginar un absurd major. Quan polemitzí

amb Lenin, ho feu sempre obertament, perquè sempre em guià únicament per consideracions ideològiques. En aqueix cas no es tractava ni de bon tros de Lenin. L'article anomena francament a aquells contra els que van dirigir les acusacions: Vaillant, Leusch, etc. Cal recordar que 1915 fou l'any de l'orgia socialpatriòtica, i que la nostra lluita contra ella assolí el seu punt culminant. Amb aquesta pedra de toc abordàvem totes les qüestions.

El problema fonamental contingut en la citació que acabem de reproduir està indubtablement presentat d'una manera justa: *preparar-se a construir el socialisme en un sol país és un procediment socialpatriota.*

El patriotisme dels socialdemòcrates alemanys ha començat per ser el patriotisme molt legítim que sentien cap al seu partit, el més poderós de la Segona Internacional. La socialdemocràcia alemanya tenia la intenció d'erigir "la seua" societat socialista basant-se en l'alta tècnica alemanya i en les qualitats superiors d'organització del poble alemany. Si es fan a una banda als buròcrates empedreïts, als arribistes, als negociants parlamentaris i als estafadors polítics en general, el socialpatriotisme del socialdemòcrata de files es derivava precisament de l'esperança de construir el socialisme alemany. No es pot pensar que els centenars de milers de militants que formaven els quadres socialdemòcrates (sense parlar dels milions d'obers de files) tractaren de defensar als Hohenzollern o a la burgesia. No, volien protegir la indústria alemanya, les carreteres i els ferrocarrils alemanys, la tècnica i la cultura alemanyes, i, sobretot, les organitzacions de la classe obrera alemanya com a premisses nacionals "necessàries i suficients" del socialisme.

A França es produïa també un procés del mateix gènere. Guesde, Vaillant, i amb ells milers dels millors militants del partit, centenars de milers de simples obrers, creien que era justament França, amb les seues tradicions insurreccionals, el seu proletariat heroic, la seua població flexible, altament culta, la terra promesa del socialisme. No defenien el vell Guesde, Vaillant el *comunard*, i amb ells milers i centenars de milers d'honrats obrers, ni als banquers ni als rendistes. Creien sincerament defensar la base i la força creadora de la societat socialista futura. Adoptaven enterament la teoria del socialisme en un sol país; sacrificaven "provisionalment" (així ho creien en benefici d'aquesta idea) la solidaritat internacional.

Aquesta comparació amb els socialpatriotes farà respondre, certament, que, en relació a l'Estat dels soviets, el patriotisme és un deure revolucionari, mentre que en relació a l'estat burgès constitueix una traïció. Açò és veritat. ¿Hi ha algun revolucionari major d'edat que pugui discutir semblant qüestió? Però com més s'avança més serveix una tesi indiscutible per a disfressar per mitjans escolàstics un punt de vista fals, i que, a més, se sap que ho és.

El patriotisme revolucionari no pot tenir més que un caràcter de classe.

Comença per ser el patriotisme del Partit i del sindicat, i s'eleva fins a esdevenir en patriotisme de l'Estat, quan el proletariat s'apodera del poder. Allí on el poder està en mans dels obrers, patriotisme és un deure revolucionari. Però aquest patriotisme ha de ser part integrant de l'internacionalisme revolucionari, de la Internacional revolucionària. El marxisme ha ensenyat sempre als obrers que inclús la lluita pels salaris i la limitació de la jornada de treball no pot tenir èxit si no és una lluita internacional. I heus ací que actualment, de sobte, ens trobem que l'ideal de la societat socialista pot realitzar-se amb les úniques forces d'una nació. És un colp mortal assestat a la Internacional. La convicció indestructible que l'objectiu fonamental de classe no pot assolir-se, fins i tot menys que els objectius parcials, per mitjans nacionals, o en el marc d'una nació, constitueix la medul·la de l'internacionalisme revolucionari. Si es pot arribar a l'objectiu final en l'interior de les fronteres nacionals pels esforços del proletariat d'una nació, llavors es trenca l'espina dorsal de l'internacionalisme. La teoria de la possibilitat de realitzar el socialisme en un sol país, trenca la relació interior que existeix entre el patriotisme del proletariat vencedor i el derrotisme del proletariat dels països burgesos. Fins ara el proletariat dels països capitalistes avançats no fa una altra cosa que anar cap al poder. ¿Com anirà cap a ell, quins camins seguirà en la seua marxa? Tot açò depèn per complet, enterament, de com considere la construcció de la societat socialista, és a dir, de si la considera com un problema nacional o internacional.

En general, si és possible realitzar el socialisme en un sol país es pot admetre, aquesta teoria no sols *després* de la conquesta del poder, sinó també *abans*. Si el socialisme és realitzable en el marc nacional de l'URSS endarrerida, ho serà molt més en el de l'Alemanya avançada. Demà, els responsables del Partit Comunista Alemany desenrotllaran aquesta teoria. El projecte de programa els dóna aqueix dret. Despús-demà li tocarà el torn al Partit Comunista Francès. Això serà el començament de la descomposició de la Internacional Comunista, que seguirà la línia política del socialpatriotisme. El partit comunista de qualsevol país capitalista, despús d'haver-se penetrat de la idea que hi ha al si del seu Estat totes les premisses "necessàries i suficients" per a construir per les seues pròpies forces "la societat socialista integral" no es distingirà, en el fons, en res de la socialdemocràcia revolucionària, que tampoc havia començat per Noske, però que ha fracassat definitivament en ensopegar amb aquesta qüestió el 4 d'agost de 1914.

Quan hom diu que el fet mateix de l'existència de l'URSS és una garantia contra el socialpatriotisme, perquè el patriotisme cap a la república obrera és un deure revolucionari, expressa justament l'esperit nacional limitat per aquesta utilització unilateral d'una idea justa: només es mira l'URSS i es tanquen els ulls davant del proletariat mundial. No es pot orientar a aquest vers el derrotisme cap a l'estat burgès sinó abordant en el programa el problema essencial des del punt de vista internacional, rebutjant sense pietat el contraban

socialpatriota que s'oculta encara, tractant de fer el seu niu en el domini teòric del programa de la Internacional leninista.

Encara no és massa tard per a tornar sobre els nostres passos, per a retornar a la senda de Marx i de Lenin. Aquest retorn obrirà l'únic camí que es pot concebre per a anar cap avant. Per a facilitar aquest canvi saludable presentem al VI Congrés de la Internacional Comunista aquesta crítica del projecte de programa.

II.- L'ESTRATÈGIA I LA TÀCTICA A L'ÈPOCA IMPERIALISTA

1.-Total inconsistència del capítol principal del projecte

El projecte de programa conté un capítol que tracta sobre els problemes de la estratègia revolucionària. Hom no pot més que reconèixer la legitimitat de tal preocupació, absolutament conforme amb l'objectiu i amb l'esperit d'un programa internacional del proletariat durant l'època imperialista.

La idea d'una estratègia revolucionària es consolidà en els anys de postguerra, al principi, indubtablement, gràcies a l'afluència de la terminologia militar, però no per pur atzar. Abans de la guerra no havíem parlat més que de la tàctica del partit proletari; aquesta concepció corresponia amb exactitud suficient als mètodes parlamentaris i sindicals predominants llavors, i que no sortien del marc de les reivindicacions i de les tasques corrents. La tàctica es limita a un sistema de mesures relatives a un problema particular d'actualitat o a un domini determinat de la lluita de classes, mentre que l'estratègia revolucionària s'estén a un sistema combinat d'accions que en la seua relació, en la seua successió, en el seu desenvolupament han de portar al proletariat a la conquesta del poder.

No cal ni dir que els principis fonamentals de l'estratègia revolucionària han estat formulats des que el marxisme plantejà davant els partits revolucionaris del proletariat el problema de la conquesta del poder a base de la lluita de classes. Però, en els fons, la Primera Internacional només assolí formular aqueixos principis des del punt de vista teòric i a comprovar-los en part gràcies a l'experiència de diferents països. L'època de la Segona Internacional obligà a recórrer a mètodes i a concepcions a causa dels quals, segons la famosa expressió de Bernstein, "el moviment és tot i l'objectiu final no és res". En altres termes: la labor estratègica es reduïa a res, es dissolia en el "moviment" quotidià amb les seues consignes que palesaven la tàctica canviant. Només la Tercera Internacional restablí els drets de l'estratègia revolucionària del comunisme, a què subordinà completament els mètodes tàctics. Gràcies a l'experiència inapreciable de les dues primeres internacionals, a coll de les quals s'alça la Tercera; gràcies al caràcter revolucionari de l'època actual i a la

immensa experiència històrica de la revolució d'octubre, l'estratègia de la Tercera Internacional adquirí immediatament una combativitat i una experiència històrica enormes. Al mateix temps, la primera dècada de la nova Internacional desenrotlla davant nosaltres un panorama on no hi ha només immenses batalles, sinó també cruels derrotes del proletariat a partir de 1918. Heus aquí per què els problemes d'estratègia i de tàctica han d'ocupar, evidentment, el lloc principal en el programa de la Internacional Comunista. No obstant això, en realitat, el capítol del projecte consagrat a l'estratègia i la tàctica de la Internacional Comunista, que porta com a subtítol "La ruta cap a la dictadura del proletariat", és el més feble; a penes té fons; la part concernent l'Orient és una combinació dels errors comesos en el passat i de la preparació de noves faltes per a l'esdevenidor.

La part que serveix d'introducció a aquest capítol s'ocupa de la crítica de l'anarquisme, del sindicalisme revolucionari, del socialisme constructiu, del socialisme guildista, etc. És una imitació purament literària del *Manifest Comunista*, que inaugura l'era d'una política proletària basada en la ciència per una crítica severa i genial de les diverses varietats del socialisme utòpic. Criticar ràpidament i pobra, en ocasió del desè aniversari de la Internacional Comunista, les "teories" de Cornelissen, d'Artur Labriola, de Bernard Shaw o de guildistes molt poc coneguts, no respon a una necessitat política sinó que és la conseqüència d'una pedanteria estrictament literària. Es pot llençar resoludament aqueix pes mort fora del programa, deixar-lo per a les publicacions de propaganda.

A continuació, en allò que fa als problemes estratègics, pròpiament dit, el projecte es limita a donar models adients per a les escoles primàries:

"Conquerir (), influenciar en la majoria dels membres de la seua pròpia classe..."

"Conquerir (), influenciar en vasts cercles de treballadors en general..."

"El treball efectuat quotidianament per a conquerir sindicats és particularment important..."

"La conquesta de vasts cercles de camperols pobres té també () una importància enorme..."

Els autors s'han limitat a enumerar successivament totes aquestes veritats elementals, indiscutibles, sense relacionar-les amb el caràcter de la nostra època històrica, presentant-les d'una manera tan escolar i abstracta que podrien figurar *actualment* sense cap dificultat en una resolució de la Segona Internacional. S'examina el problema fonamental del programa, és a dir, l'estratègia del colp d'estat revolucionari (les condicions i els mètodes per a desencadenar la insurrecció pròpiament dita, la conquesta del poder) amb aridesa i parsimònia, en una passatge esquemàtic que ocupa menys espai del que s'hi consagra al

socialisme “constructiu” i “guildista”; d’una manera abstracta, pedant, sense recórrer mai a l’experiència viva de la nostra època.

S’esmenten les grans batalles del proletariat a Finlàndia, Alemanya i Àustria, la república dels soviets d’Hongria, les jornades de setembre en Itàlia, els esdeveniments de 1923 en Alemanya, la vaga general en Anglaterra, etc., en una enumeració cronològica àrida, i no en el capítol sisè, que tracta de l’estratègia del proletariat, sinó en el capítol segon, que exposa “la crisi del capitalisme i la primera fase de la revolució mundial”. És a dir, es consideren els grans combats del proletariat només com a esdeveniments objectius, com a expressió de “la crisi general del capitalisme”, i no com a experiència estratègica del proletariat. Bastarà dir que en el projecte es condemnen (i això és un deure ineludible) les aventures revolucionàries, el putchisme, sense intentar ni tan sols determinar si, per exemple, la sublevació d’Estònia, l’explosió de la catedral de Sofia en 1924 o l’última insurrecció de Canton foren aventures revolucionàries heroïques, o, al contrari, accions metòdiques de l’estratègia revolucionària del proletariat. Un projecte que no es pronuncia sobre aquesta qüestió urgent és simplement un document diplomàtic i no un estudi sobre l’estratègia comunista.

Evidentment, no es deu a l’atzar la manera abstracta com el projecte planteja els problemes de la lluita revolucionària del proletariat, col·locant-se per damunt de la Història. A més de la seua manera literària, pedant, bukhariana d’abordar les qüestions fora del punt de vista de l’acció revolucionària, els autors del projecte, per raons massa comprensibles, prefereixen, en general, no tocar molt de prop les lliçons estratègiques dels cinc darrers anys.

No es pot, no obstant això, considerar un programa d’acció revolucionària com una recopilació de tesis abstractes, independents d’allò que ha succeït durant aquests anys històrics. Evidentment, un programa no pot narrar tot allò que ha succeït, però ha de referir-s’hi, recolzar-s’hi. És precís que el programa permeta comprendre, a través de les seues tesis, tots els grans esdeveniments de la lluita del proletariat, i tots els fets importants de la lluita ideològica al si de la Internacional Comunista. Si açò és veritat per al conjunt del programa, ho és molt més per a la part especialment consagrada a l’estratègia i a la tàctica. És precís, segons l’expressió de Lenin, *registrar allò que s’ha conquerit*, així com allò que s’ha deixat escapar i que es podrà conquerir si es comprenen i assimilen bé les lliçons del passat. L’avantguarda proletària necessita no un catàleg de llocs comuns sinó una manual d’acció. Examinarem, doncs, els problemes del capítol “estratègic” relacionant-los com més possible amb l’experiència de la lluita de després de la guerra puguem, sobretot de la dels cinc últims anys, anys d’errors tràgics de la direcció.

2.- Particularitats essencials de l'estratègia en l'època revolucionària i paper del partit

L'article consagrat a l'estratègia i a la tàctica no caracteritza tan sols d'una manera un poc coherent, des del punt de vista "estratègic", l'època imperialista com a època de revolucions proletàries, confrontant-la amb la d'abans de la guerra.

És veritat que en el capítol primer el projecte caracteritza l'època del capitalisme industrial en el seu conjunt com "un període d'evolució relativament contínua, de propagació del capitalisme per tot el globus terrestre gràcies al repartiment de les colònies encara no ocupades, apoderant-se d'elles amb les armes a la mà..."

Aquesta manera de determinar els signes característics de l'època del capitalisme industrial, època de commocions grandioses, de guerres i revolucions, que superà en aquest aspecte tot el passat de la humanitat, és, en veritat, prou contradictòria, però, no obstant això, l'embelleix manifestament. Hauria calgut representar-la com un idil·li per a justificar quelcom la recent afirmació burlesca dels autors del projecte que en l'època de Marx i Engels "no es podia ni tan sols" parlar de la llei del desenvolupament desigual. Però si és fals considerar la història del capitalisme industrial com una "evolució contínua", és correcte posar en relleu que l'època que visqué el món, i Europa en particular, de 1871 a 1914, o, almenys, fins a 1905, període en què les contradiccions s'acumularen en el marc de la pau armada des del punt de vista internacional, i en les relacions entre les classes, a l'interior d'Europa, gairebé sense sortir dels límits de la lluita legal. Aleshores sorgí, es desenvolupà i es petrificà la Segona Internacional, la missió progressiva històrica de la qual acaba amb el començament de la guerra imperialista.

La política, considerada com a força històrica de masses, està sempre endarrerida respecte a l'economia. Si el regnat del capital financer i dels monopolis i *truts* començà a les acaballes del segle XIX, no es reflectí en la política mundial fins després de la guerra imperialista, de la revolució d'octubre i de la creació de la Tercera Internacional.

Hi ha en els fons del caràcter explosiu de la nova època, amb les seues brusques alternatives de fluxos i refluxos polítics, amb els seus espasmes continus de lluita de classes entre el feixisme i el comunisme, el fet que, històricament, el sistema capitalista mundial està esgotat; ja no és capaç de progressar *en bloc*. Açò no significa que certes branques de la indústria i certs països no puguin progressar amb un ritme desconegut fins ara. Però aqueix progrés es realitza i es realitzarà en detriment del d'altres branques i d'altres països. Les despeses de producció del sistema capitalista mundial devoren cada vegada més els seus

beneficis. Com Europa està habituada a dominar el món, amb la força de la inèrcia adquirida pel seu ràpid creixement d'abans de la guerra, que s'efectuava quasi sense interrupció, ha xocat més brutalment que les altres parts del món contra la nova correlació de forces, contra el nou repartiment del mercat mundial, contra les contradiccions cada vegada més profundes a causa de la guerra; per això és precisament Europa qui pateix la transició més brusca de l'època de desenvolupament "orgànic" d'abans de la guerra a la de les revolucions.

És veritat que teòricament no es pot excloure la possibilitat d'un nou període de progrés capitalista *general* als països més avançats, dominadors i animadors. Però per a això el capitalisme hauria de saltar prèviament immenses barreres en el domini de les classes i en el de les relacions entre estats; aixafar per llarg temps la revolució proletària, reduir definitivament Xina a l'esclavitud, derrocar la república dels soviets, etc. Tot açò està encara molt lluny. Una eventualitat teòrica difereix molt d'una probabilitat política. No cal ni dir que en açò no poques coses depenen de nosaltres mateixos, és a dir, de l'estratègia revolucionària de la Internacional Comunista. En última anàlisi, resoldrà aquesta qüestió la lluita mundial entre les classes. Però, en l'època actual, per a la qual està establert el programa, el desenvolupament general del capitalisme es troba davant barreres infranquejables fetes de contradiccions, entre les quals, aquest desenvolupament coneix furiosos remolins. Açò justament dóna a l'època un caràcter de revolució, i a la revolució un caràcter de permanent.

El caràcter revolucionari de l'època no consisteix en el fet que permet realitzar la revolució, és a dir, apoderar-se del poder a cada moment, sinó en les seues profundes i brusques oscil·lacions, en les seues transicions freqüents i brutals que la fan passar d'una situació directament revolucionària, en què el partit comunista pot pretendre arrencar el poder, a la victòria de la contrarevolució feixista o semifeixista, d'aquesta última al règim provisional del just mig (bloc de les esquerres en França, entrada de la socialdemocràcia en la coalició a Alemanya, adveniment en poder del partit de Mac Donald en Anglaterra, etc.) per a fer de nou, més tard, les contradiccions tallants com una navalla d'afaitar i plantejar clarament el problema del poder.

¿A què hem assistit en Europa en el curs de les últimes dècades que precediren la guerra? En el domini econòmic, a una poderosa progressió de les forces productives a través de les oscil·lacions "normals" de la conjuntura de la situació industrial. En el de la política, al creixement de la socialdemocràcia, patint zig-zag d'ordre secundari, en detriment del liberalisme i de la "democràcia". En altres termes: a un procés metòdic en el qual s'agreujaven les contradiccions econòmiques i polítiques; en aqueix sentit, es creaven les premisses de la revolució proletària.

Enfront de què ens trobem a Europa després de la guerra? En economia: pujades i baixades irregulars, convulsions de la producció que graviten, en general, tot i els grans progressos de la tècnica en certes branques, entorn del nivell d'abans de la guerra. En política: oscil·lacions furioses de la situació a esquerra i a dreta. És absolutament evident que els bruscs canvis que operen en aquesta situació en el curs d'u, dos o tres anys estan determinats no per modificacions dels factors fonamentals de l'economia, sinó per causes i impulsos que provenen estrictament del domini de la superestructura, simbolitzant així l'extrema inestabilitat de tot el sistema, els fonaments del qual corquen les contradiccions incompatibles.

D'ací es dedueix integralment la significació de l'estratègia revolucionària per oposició a la tàctica, i també la nova significació del partit i de la seua direcció.

El projecte es limita a donar una definició del partit des del punt de vista de la forma (avantguarda, teoria del marxisme, encarnació de l'experiència, etc.) que no produiria cap dissonància en el programa de la socialdemocràcia d'esquerra d'abans de la guerra. Actualment tot això és absolutament insuficient.

Enfront d'un capitalisme en expansió, la millor direcció del partit no podia fer una altra cosa que precipitar la formació del partit obrer. Al contrari, els errors de la direcció no podien tenir un altre resultat que endarrerir aqueixa formació. Les premisses objectives de la revolució proletària maduraven lentament; el treball del partit servava el seu caràcter de preparació.

Actualment, tota nova variació brusca de la situació política cap a l'esquerra posa la decisió en mans del partit revolucionari, si aquest deixa passar el moment crític en què la situació canvia, aquesta situació es transforma en la seua antinòmia. En tals circumstàncies, la funció de la direcció del partit adquireix una importància excepcional. Quan deia que dos o tres dies poden decidir la sort de la revolució internacional, Lenin no hauria pogut ésser comprès en l'època de la Segona Internacional. Al contrari, en la nostra època aqueixes paraules han tingut massa confirmacions, totes en un sentit negatiu, a excepció d'octubre. Només el conjunt d'aqueixes condicions fa comprendre el lloc excepcional que la Internacional Comunista i la seua direcció ocupen en l'època històrica present.

Cal comprendre clarament que la causa fonamental i original de l'anomenada "estabilització" és la contradicció existent entre el trastorn econòmic i social que han patit l'Europa capitalista i l'Orient colonial, d'una banda, i d'una altra, la feblesa, la manca de preparació, la irresolució dels partits comunistes i els errors cruels de la seua direcció.

No és l'estimada estabilització, vinguda no se sap d'on, la que detingué el desenvolupament de la situació revolucionària de 1918-1919 o dels anys posteriors, sinó que, per contra, és aquesta situació que no s'havia aprofitat la que es transformava en la seua antinòmia i assegurava a la burgesia la possibilitat de lluita amb un èxit relatiu a favor de l'estabilització. Les contradiccions cada vegada més agudes d'aquesta lluita per l'"estabilització", o, millor dit, per la continuació de l'existència i el desenvolupament del capitalisme preparen en cada nova etapa les premisses de noves commocions en el domini de les classes i de les relacions internacionals, és a dir, de noves situacions revolucionàries, el desenvolupament de les quals depèn enterament del partit proletari.

El rol del factor subjectiu pot quedar completament subordinat durant l'època de la revolució orgànica lenta, quan naixen justament els diversos proverbis sobre la gradualitat: "qui molt corre, s'atura aviat", "ningú està obligat a fer més d'allò que pot", etc., que reflecteixen la saviesa de la tàctica de l'època del creixement orgànic, que no pot suportar que se "salten les etapes". En tant que, quan les premisses objectives estan madures, la clau de tot el procés històric passa a mans del factor subjectiu, és a dir, del partit. L'oportunisme, que viu conscientment o inconscient sota la suggestió de l'època passada s'inclina sempre a menystenir el rol del factor subjectiu, és a dir, la importància del partit revolucionari i de la seua direcció. Açò es fa sentir en les discussions que es produïren sobre les lliçons de l'octubre alemany, del comitè anglorus i de la revolució xinesa. En totes aqueixes ocasions, com en altres menys importants, la tendència oportunista seguí una línia política que comptava directament amb les "masses" i, per consegüent, oblidava els problemes de la direcció revolucionària. Aquesta manera d'abordar la qüestió, en general, falsa des del punt de vista teòric, és particularment funesta durant l'època imperialista.

La revolució d'octubre fou el resultat d'una correlació de forces de classes especial a Rússia i en el món sencer i del desenvolupament particular que havien adquirit en el procés de la guerra imperialista. Aquesta tesi general és elemental per a un marxista. No obstant això, no es contradir, ni de bon tros, el marxisme en fer, per exemple, la pregunta següent: ens hauríem apoderat del poder a l'octubre si Lenin no hagués pogut arribar a Rússia en temps oportú? No pocs signes demostren que no. La resistència fou força considerable, fins i tot en presència de Lenin, en les esferes superiors del partit (que, dit siga de pas, eren en gran part els mateix homes que determinen la política actual). La resistència hauria estat infinitament més forta si Lenin no hagués estat present. El partit hauria pogut no assolir d'adoptar en temps oportú l'orientació necessària, i ens quedava molt poc de temps. En períodes semblants, alguns dies són a vegades decisius. Les masses obreres haurien exercit pressió des de baix

amb un gran heroisme, però sense una direcció conscient i decidida, la victòria hauria estat poc probable. Entre tant, després d'haver cedit Petrograd als alemanys i vençut les insurreccions proletàries escampades, la burgesia hauria pogut consolidar el seu poder, prenent molt probablement una forma bonapartista, concertant una pau separada amb Alemanya i adoptant altres mesures. La marxa dels esdeveniments hauria pogut seguir un altre camí durant una sèrie d'anys.

Durant les revolucions alemanya de 1918 i hongaresa de 1919, en el moviment del proletariat italià de setembre de 1920, en la vaga general anglesa de 1926, en l'insurrecció vienesa de 1927, durant la revolució xinesa de 1925-1927, en graus diferents, sota formes diverses, es fa sentir la mateixa contradicció política de tota la dècada: en una situació revolucionària madura, no sols per les seues bases socials, sinó, sovint, també per l'estat d'esperit combatiu de les masses, manca el factor subjectiu, és a dir, un partit revolucionari de masses i si existeix, no té una direcció perspicaç i valenta. Per descomptat, la debilitat dels partits comunistes i de la seua direcció no ha caigut del cel, sinó que és un producte del passat d'Europa. Ja que les condicions revolucionàries objectives estan actualment madures, els partits revolucionaris podrien desenvolupar-se, evidentment, amb un ritme ràpid si la direcció de la Internacional obrés judiciosament, precipitant el procés de la seua maduresa, i no retardant-lo. Si, en general, la contradicció és el ressort més important del moviment de progressió, llavors, actualment, per a la Internacional Comunista, o, almenys, per a la seua part europea, el ressort principal del moviment històric ha d'ésser una comprensió clara de la contradicció existent entre la maduresa general (tanmateix els fluxos i refluxos) de la situació objectiva i la falta de maduresa del partit internacional del proletariat.

Si no es comprèn d'una manera àmplia, generalitzada, dialèctica, que l'actual és una època de canvis bruscs, no és possible educar vertaderament els joves partits, dirigir judiciosament des del punt de vista estratègic la lluita de classes, combinar exactament els seus procediments tàctics ni, sobretot, canviar d'armes bruscament, resoludament, audaçment davant cada nova situació. I precisament, dos o tres dies de canvi brusc decideixen a vegades de la sort de la revolució internacional per a diversos anys.

El capítol del projecte consagrat a l'estratègia i a la tàctica parla de la lluita del partit per conquerir el proletariat *en general*, de la vaga general i de la insurrecció *en general*, però no explica el caràcter particular i el ritme de l'època actual, i sense comprendre'ls teòricament, sense "sentir-los", en política no es pot concebre una direcció vertaderament revolucionària.

Per això aquest capítol és tan pobre, tan pedant, tan inconsistent, des del començament fins a la fi.

3.- El III Congrés i la qüestió de la permanència del procés revolucionari segons Lenin i Bukharin

En l'evolució política que Europa ha seguit després de la guerra es poden distingir tres períodes: el primer, de 1917 a 1921; el segon, de març de 1921 a octubre de 1923, i el tercer d'octubre de 1923 a la vaga general anglesa, i fins i tot ara.

El moviment revolucionari de masses després de la guerra era completament suficient per a derrocar la burgesia. Però no hi havia ningú per a dirigir-lo. La socialdemocràcia, que estava al capdavant de les velles organitzacions de la classe obrera, concentrà totes les seues forces per a salvar el règim burgès. Esperant que en aqueix període el proletariat conquerís directament el poder, donàvem per descomptat que el partit revolucionari maduraria ràpidament en el foc de la guerra civil. Però els terminis no coincidiren. L'onada revolucionària de després de la guerra es retirà abans que els partits comunistes en lluita contra la socialdemocràcia haguessen crescut i s'haguessen reforçat prou per a dirigir la insurrecció.

Al març de 1921, el partit comunista alemany fa una temptativa per a utilitzar el reflux i derrocar d'un colp l'estat burgès. El pensament que guiava al Comitè Central alemany era salvar la república dels soviets (encara no havia sorgit la teoria del socialisme en un sol país).

Però per a vèncer no bastaven la resolució de la direcció i el descontentament de les masses; eren necessàries altres condicions, i, sobretot, un estret contacte entre la direcció i les masses, així com la confiança d'aquest envers aquella. Aquesta condició faltava.

El tercer Congrés de la Internacional Comunista, que és la fita que marca la separació entre el segon i el tercer període, establí que els recursos polítics i d'organització dels partits comunistes eren insuficients per a conquerir el poder i determinà que calia anar "cap a les masses", és a dir, cap a la conquesta del poder per la *conquesta prèvia de les masses*, basant-se en la seua lluita i en la seua vida quotidianes. Perquè fins i tot en una època revolucionària les masses viuen la vida de tots els dies, encara que ho facen d'una manera diferent.

Aquesta manera d'abordar el problema va trobar al Congrés una resistència furiosa, l'inspirador teòric de la qual era Bukharin, que adoptà aleshores el punt de vista de la revolució permanent, no el de Marx, sinó el seu: *ja que el capitalisme és mort, llavors cal sostenir sense desistir l'ofensiva revolucionària*

per a obtenir la victòria. L'argumentació de Bukharin es reduí sempre a sil·logismes d'aquesta mena.

No crec necessari dir que no he compartit mai la teoria de Bukharin sobre la revolució "permanent", segons la qual no es pot concebre en el procés revolucionari cap discontinuïtat: període de calma, retrocessos, reivindicacions transitòries, etc. Al contrari, des dels primer dies d'octubre he combatut aquesta caricatura de la revolució permanent.

Quan parlava, com Lenin, de la incompatibilitat existent entre Rússia soviètica i el món de l'imperialisme, jo tenia en compte la gran corba de l'estratègia i no les seues sinuositats de tàctica. Al contrari, Bukharin, abans de transformar-se en la seua antinòmia, desenrotllà invariablement la seua caricatura escolàstica de la teoria marxista de la revolució contínua. Durant tota l'època del "comunisme d'esquerra", Bukharin estimà que la revolució no admetia ni retirades ni compromisos provisionals amb l'enemic. Molt de temps després del problema plantejat en Brest-Litovsk, davant el qual la meua actitud no tingué res de comú amb la de Bukharin, aquest, amb tota l'ala ultraesquerrà de la Internacional Comunista d'aleshores, adoptà la línia política de les jornades de març de 1921 en Alemanya, estimant que si no es "galvanitzava" el proletariat d'Europa, si no es produïen encara, sense parar, noves deflagracions revolucionàries, el poder dels soviets periria inevitablement. Malgrat que tingués consciència dels perills innegables que s'alçaven davant el poder dels soviets, això no m'impedí implacablement, en estret acord amb Lenin, durant el tercer Congrés, lluitar contra aquesta paròdia *putchista* de la concepció marxista de la revolució permanent. Repetirem desenes de vegades durant aqueix Congrés, dirigint-nos als esquerrans impacients: no vos precipiteu per a salvar-nos; així no fareu més que perdre-vos i, per consegüent, perdre'ns també; seguïu el camí de la lluita sistemàtica per conquerir les masses per a arribar a la conquesta del poder; tenim necessitat de la vostra victòria i no de què estiguen prests a batre-vos per nosaltres en condicions desfavorables; en la Rússia soviètica, ens mantindrem en les nostres posicions basant-nos en la NEP i avançarem un poc; podreu venir en el moment oportú en la nostra ajuda, preparant les vostres forces i aprofitant una situació favorable.

Fins i tot després del desè Congrés, que prohibí la formació de fraccions, Lenin prengué la iniciativa de crear el nucli d'una nova fracció per a lluitar contra l'ultraesquerranisme, que era fort en aquesta època; en les nostres reunions restringides, Lenin plantejava la qüestió de com caldria lluitar més tard si el Tercer Congrés feia seua l'actitud de Bukharin. La nostra "fracció" de llavors no s'amplià puix el front dels adversaris, ja al Congrés, disminuí sensiblement.

Naturalment, Bukharin s'allunyava a l'esquerra del marxisme més que els altres. En aqueix mateix Tercer Congrés i després d'ell, Bukharin combaté una idea que jo desenrotllí: la d'un millorament inevitable de la situació econòmica a Europa; jo esperava que, després d'una sèrie de derrotes del proletariat, aqueixa reactivació econòmica no assestaria un colp a la revolució, sinó, al contrari, determinaria un nou impuls de la lluita revolucionària. Bukharin, amb el seu punt de vista de la permanència escolàstica no sols de la crisi econòmica, sinó també de la revolució en el seu conjunt, em combaté molt, fins que els fets l'obligaren a reconèixer, com sempre, amb molt de retard, que s'havia equivocat.

En el Tercer i en el Quart congressos, Bukharin combaté la política del front únic i de les reivindicacions transitòries, partint de la seua concepció mecànica de la permanència del procés revolucionari.

Es podria seguir la lluita d'aqueixes dues tendències, la marxista, sintètica, del caràcter continu de la revolució proletària i la paròdia del marxisme (que no és, ni de bon tros, una particularitat individual de Bukharin) en tota una sèrie de qüestions, tant de detall com de primera importància, Però és inútil: en els fons, l'actitud que adopta Bukharin avui és la mateixa escolàstica de la "revolució permanent" presentada simplement al revés. Si, per exemple, fins a 1923, Bukharin estimava que sense crisis econòmiques i sense guerra civil permanents a Europa la república dels soviets periria, al contrari, ara ha descobert una recepta que permet construir el socialisme prescindint de la revolució internacional. La permanència bukhariana voltada del revés no és millor que abans, sobretot perquè, sovint els dirigents actuals de la Internacional Comunista combinen la seua actitud oportunista d'avui amb l'esperit aventurer d'ahir i inversament.

El Tercer Congrés fou una fita de gran importància. Els seus ensenyaments són vius i són fecunds encara avui en dia. El Quart Congrés no ha fet més que concretar-los. La fórmula del Tercer Congrés no deia simplement: *cap a les masses*, sinó *cap al poder conquerint prèviament les masses*. Al final del Congrés, en el curs del qual, en totes les sessions, la fracció dirigida per Lenin (que aquest anomenava significativament, ala "dreta") recomanà insistentment major moderació, Lenin convocà una petita conferència en què llençà una advertència profètica: "Recorden vostès que es tracta simplement de prendre bé l'impuls per a donar el salt revolucionari; la lluita per les masses és la lluita pel poder".

Els esdeveniments de 1923 han demostrat que no sols els "dirigits", sinó fins i tot no pocs dirigents no havien seguit aquesta recomanació de Lenin.

4.- Els esdeveniment de 1923 en Alemanya i les lliçons d'octubre

El punt crític que inaugura el nou període de l'evolució de la Internacional Comunista després de Lenin són els esdeveniments de 1923 en Alemanya. L'ocupació del Rhur per les tropes franceses (a principis de 1923) significava que Europa tornava a caure en el caos guerrer. Encara que aquest segon accés de la malaltia fóra incomparablement més feble que el primer, tenint en compte que queia sobre l'organisme d'Alemanya, exhaurit ja des del principi, calia esperar, des del principi, complicacions revolucionàries agudes. La direcció de la Internacional Comunista no ho tingué en compte en temps oportú. El partit comunista alemany continuava llavors vivint de la consigna del Tercer Congrés, que l'havia allunyat amb fermesa de la ruta del *putchisme* amenaçador, però que assimilà d'una manera unilateral. Ja hem dit més amunt que en la nostra època de canvis bruscs allò que és més difícil per a una direcció revolucionària és saber en el moment oportú prendre el pols a la situació política, percebre la seua inflexió brusca i canviar fermament de rumb. Semblants qualitats de direcció revolucionària no s'obtenen simplement pel fet de prestar jurament de fidelitat a l'última circular de la Internacional Comunista; es conquereixen, si les premisses teòriques indispensables existeixen, per l'experiència adquirida per si mateix i practicant una autocrítica vertadera. No sense dificultat es realitzà el gir que portà de la tàctica de les jornades de març de 1921 a l'activitat revolucionària sistemàtica en la premsa, en les reunions, als sindicats i al parlament. Vençuda la crisi deguda al canvi de situació, cresqué el perill que es desenvolupés una nova desviació unilateral, de caràcter completament oposat. La lluita quotidiana per a conquerir les masses absorbeix tota l'atenció, crea la seua pròpia rutina en la tàctica i impedeix veure els problemes estratègics que es dedueixen de les modificacions de la situació objectiva.

A l'estiu de 1923 la situació interior d'Alemanya, sobretot en allò tocant la fallida de la tàctica de resistència passiva, prengué el caràcter d'una catàstrofe. Era absolutament evident que la burgesia alemanya només aconseguiria sortir d'aquesta situació "sense sortida" si el partit comunista no comprenia que la burgesia estava en aqueixa situació i no hi deduïa totes les conclusions revolucionàries necessàries. Però, precisament, el partit comunista, que tenia la clau a les seues mans, l'utilitzà per a obrir les portes a la burgesia.

Per què la revolució alemanya no ha menat a la victòria? Les causes d'aquest fet s'han de cercar enterament en la tàctica i no en les condicions o en l'atzar. Tenim aquí un exemple clàssic de com es deixa passar una situació revolucionària. Hauria estat possible portar al proletariat alemany al combat si aquest hagués pogut convèncer-se que aquesta vegada es plantejava clarament la qüestió, que el partit comunista estava prest a anar a la batalla i que era capaç d'assegurar el triomf. Però el partit comunista realitzà el canvi d'orientació

sense convicció i amb un retard extraordinari. No sols els dretans, sinó també els esquerrans, malgrat l'aferrissada lluita que sostenien entre ells, veieren amb un fatalisme, fins a setembre i octubre el procés del desenvolupament de la revolució.

Correspon a un pedant i no a un revolucionari analitzar ara, *post-factum*, fins a quin punt la conquesta del poder hauria estat "segura" amb una política justa. Limitem-nos a citar a aquest respecte aquest magnífic testimoni de *Pravda*, degut, no obstant això, únicament a l'atzar, ja que fou completament aïllat i contradit per tots els altres judicis publicats en el mateix periòdic.

"Si al maig de 1924, quan el marc està relativament estabilitzat, i la burgesia parcialment consolidada, i les capes mitges de la població i la petita burgesia passen als nacionalistes, després d'una crisi profunda del partit i d'una cruel derrota del proletariat, els comunistes han assolit reunir 3.700.000 vots, és evident que a l'octubre de 1923, amb una crisi econòmica sense precedents, el desmembrament complet de les classes mitjanes, la confusió més espantosa a les files de la socialdemocràcia, amb contradiccions poderoses i brutals al si de la pròpia burgesia i un inaudit estat d'esperit combatiu en les masses proletàries dels centres industrials, el partit comunista tenia amb ell a la majoria de la població; així, perquè, pogué combatre i hagué de fer-ho, perquè tenia totes les probabilitats de triomfar." (*Pravda*, 25 de maig de 1924)

Citem també les paraules que un delegat alemany, el nom no del qual recorde, pronuncià en el V Congrés:

"No existeix en Alemanya un sol obrer que no sàpia que el partit havia d'haver entrat en la batalla llavors, en compte d'evitar-la. Els dirigents del partit comunista alemany oblidaren que el partit ha de tenir el seu valor propi, i aquesta, és una de les causes principals de la derrota d'octubre". (*Pravda*, 24 de juny de 1924).

S'ha dit en el curs de les discussions no poques coses respecte al que ha ocorregut en el transcurs de 1923, sobretot en la segona meitat d'enguany, en les esferes superiors del partit comunista alemany i de la Internacional Comunista; no obstant això, allò que s'ha dit al respecte està sovint lluny de correspondre al que ha ocorregut en realitat. Kuusinen és sobretot qui ha introduït la confusió en aquestes qüestions; en 1924-1926 tenia com a missió demostrar que la direcció de Zinoviev havia estat sana, al igual que a partir d'una certa data de 1926 es posà a provar que aquesta direcció fou funesta. Se li ha conferit a Kuusinen l'autoritat necessària per a poder establir tals judicis pel fet que ell mateix, en 1918, féu tot allò que li permeteren les seues modestes forces per a fer perir la revolució del proletariat finlandès.

Més d'una vegada hom ha intentant fer-me solidari de la línia de conducta de Brandler; a l'URSS açò es feia dissimuladament, perquè allí eren nombrosos els

que sabien allò que havia succeït; en Alemanya, es procedia obertament, puix ningú hi sabia res. Per casualitat, tinc entre les mans un retall de periòdic que parla de l'aguda lluita ideològica que es desenrotllà en el nostre Comitè Central entorn dels problemes de la revolució alemanya. En la documentació concernent la Conferència de gener de 1924, el Buró Polític m'acusà clarament d'haver adoptat una actitud desconfiada i hostil envers el Comitè Central del Partit Comunista alemany en el curs del període que precedí a la seua capitulació. Heus aquí què s'hi conta:

“El Camarada Trotski, abans d'abandonar la reunió del Comitè Central (sessió plenària de setembre de 1923), pronuncià un discurs, que emocionà profundament tots els membres presents, es deia que la direcció del Partit Comunista alemany no valia res, que el Comitè Central d'aqueix partit estava saturat de fatalisme, que passava el temps mirant les musaranyes, etc. Per consegüent, declarà el camarada Trotski, la revolució alemanya està condemnada a perir. Aquest discurs produí en tots els presents una impressió depriment. Però l'enorme majoria d'ells estimava que aquesta filípica estava lligada a un episodi (?) que no tenia res a veure amb la revolució alemanya, produït en una reunió plenària del Comitè Central, i que aqueix discurs *no es corresponia amb l'estat de coses objectiu*.” (*Materials per a la conferència del Partit Comunista rus*, gener de 1924, p. 14; subratllat per nosaltres).

Els membres del Comitè Central hauran pogut interpretar com hagen volgut la meua alerta, que no era la primera, però estava únicament dictada per la preocupació que em causava la sort de la revolució alemanya. Malauradament la marxa dels esdeveniments em donà enterament la raó, entre altres coses perquè la majoria del Comitè Central del partit dirigent, segons la seua pròpia confessió, no havia comprès a temps que la meua advertència “es corresponia” perfectament “amb l'estat de coses objectiu”. Certament, no proposí que se substituís precipitadament al Comitè Central brandlerià per un altre qualsevulla; fer-ho en vigílies d'esdeveniments decisius hauria estat simplement una manifestació d'esperit aventurer; proposí, des de l'estiu de 1923, una manera més oportuna i decisiva d'abordar la qüestió del pas a la insurrecció, i, per consegüent, de mobilitzar les nostres forces per a ajudar el Comitè Central del partit alemany. La temptativa posterior de fer-me solidari de la línia de conducta del Comitè Central brandlerià, els errors del qual no eren més que el reflex de les faltes generals de la direcció de la Internacional Comunista, es deu, sobretot, a què *després de la capitulació* del partit alemany m'he oposat a què es faça de Brandler el cap de turc, *encara que* (o, més bé, *perquè*) jutjava la derrota alemanya molt més seriosa del que creia la majoria del Comitè Central. En aqueix cas, com en altres, m'he oposat a un sistema inadmissible que, per a salvar la direcció de la Internacional, destrona periòdicament els comitès centrals nacionals, als components dels quals sotmet hom després a una persecució salvatge, i fins i tot se'ls expulsa del partit.

En les [*Lliçons d'octubre*](#), que escriguí davall la impressió de la capitulació del Comitè Central alemany, desenvolupí la idea que, en l'època actual, una situació revolucionària pot perdre's en alguns dies per diversos anys. Sembla increïble, però és veritat: es qualificà aquesta opinió de “blanquisme” i de “individualisme”. Els innumerables articles escrits contra les [*Lliçons d'octubre*](#) demostraren com s'havia oblidat a fons l'experiència de la revolució d'octubre i quant poc havien penetrat en les consciències els seus ensenyaments. Culpar les “masses”, descarregant sobre elles la responsabilitat dels errors de la direcció, o disminuir la significació de la direcció en general per tal de disminuir així la culpabilitat, és una actitud típicament menxevic, que es deriva de la incapacitat de comprendre dialècticament la “superestructura” en general, la superestructura de la classe que és el partit, la superestructura del partit, que és el seu centre dirigent. Hi ha èpoques en què Marx i Engels no podrien fer avançar ni un centímetre el desenvolupament històric ni encara que fóra fustigant-lo; hi ha altres en què homes de talla molt menor, si tenen el timó a la mà, poden endarrerir el desenvolupament de la revolució internacional durant una sèrie d'anys.

Les temptatives per a fer creure, en el curs dels darrers temps, que he repudiat les [*Lliçons d'octubre*](#) són completament absurdes. És veritat que he “reconegut” un “error” secundari: quan escriguí les [*Lliçons d'octubre*](#), és a dir, a l'estiu de 1924, em semblava que Stalin havia tingut a la tardor de 1923 una actitud que estava més a l'esquerra (és a dir, al centre esquerra) que la de Zinoviev. No estava al corrent de la vida interior del grup que exercia les funcions de centre secret de la fracció de la majoria. Els documents publicats després de l'escissió d'aquesta fracció, sobretot la lletra purament brandleriana de Stalin a Zinoviev i a Bukharin, m'han convençut que el judici que jo havia formulat sobre els grups de personalitats era inexacte; no obstant això, aquesta inexactitud no té res a veure amb el fons dels problemes plantejats. Per descomptat, l'error des del punt de vista de les persones no fou tan gran; el centrisme és capaç, certament, de descriure grans zig-zag cap a l'esquerra, però, com ho ha demostrat de nou l'evolució de Zinoviev, és absolutament incapaç de seguir una línia de conducta revolucionària un poc sistemàtica.

Les idees que desenvolupí en les [*Lliçons d'octubre*](#) serveixen encara avui tota la seua força. Més encara: després de 1924, han estat confirmades de nou.

Entre les nombroses dificultats de la revolució del proletariat, hi ha una completament precisa, concreta, específica, que es deriva de la situació i de les tasques de la direcció revolucionària del partit. Quan es produeix un canvi bruscat en els esdeveniments, els partits, fins i tot els més revolucionaris, corren el risc de quedar-se endarrerits i d'oposar les fórmules o els mètodes de lluita d'ahir a les tasques i a les necessitats noves. No pot haver-hi, en general, canvi més

brusc que el que crea la necessitat de la insurrecció del proletariat. Precisament aquí sorgeix el perill que la direcció del partit, la política del partit en el seu conjunt, no es corresponga amb la conducta de la classe i amb les exigències de la situació. Quan la vida política es desenrotlla amb relativa lentitud, aqueixes discordances acaben per desaparèixer, i, encara que causen danys, no provoquen catàstrofes. Al contrari, en període de crisi revolucionària aguda no es té, precisament, *temps* per a superar els desequilibris i, d'alguna manera, rectificar el front sota el foc; els períodes durant els quals la crisi revolucionària assoleix el seu grau màxim d'intensitat, tenen, per la seua naturalesa mateixa, un ritme ràpid. La discordança entre la direcció revolucionària (vacil·lacions, oscil·lacions, espera, en tant que la burgesia exerceix una pressió furiosa) i les tasques objectives pot en algunes setmanes, i fins i tot en alguns dies, causar una catàstrofe, fent perdre el benefici de nombrosos anys de treball. Evidentment, el desequilibri entre la direcció i el partit, o bé entre el partit i la classe, pot tenir també un caràcter oposat, quan la direcció *sobrepassa* el desenvolupament de la revolució, confonent el cinquè mes d'embaràs amb el novè. L'exemple més clar d'un desequilibri d'aquest gènere el subministrà Alemanya al març de 1921. Aleshores tinguérem en el partit alemany una manifestació extrema de "la malaltia infantil d'esquerra", i per consegüent, del *putchisme* (esperit d'aventures revolucionàries). Aqueix perill és completament real, fins i tot per a l'esdevenidor. Els ensenyaments del III Congrés de la Internacional Comunista serveixen tot el seu vigor al respecte. Però l'experiència alemanya de 1923 ens ha mostrat cruelment un perill de naturalesa contrària: la situació estava madura i la direcció endarrerida. Quan la direcció assoleix alinear-se amb la situació, aquesta canvia, les masses es retiren i la correlació de forces empitjora bruscament.

En el fracàs alemany de 1923 hi hagué, evidentment, moltes particularitats nacionals, però també hi hagué trets profundament típics que simbolitzen un perill general. Es podria qualificar a aquest de *crisi de la direcció revolucionària en vigílies del trànsit a la insurrecció*. La base del partit proletari, per la seua naturalesa mateixa, està menys inclinada a patir la pressió de l'opinió pública burgesa, però determinats elements de les capes superiors i mitges del partit es deixen inevitablement influir, si fa o no fa, pel terror material i intel·lectual exercit per la burgesia en el moment decisiu. No es pot tancar els ulls per a no veure aquest perill. Certament, no existeix contra ell cap recepta saludable aplicable en tots els casos. Però el primer pas en la lluita contra un perill és comprendre el seu origen i la seua naturalesa. L'aparició inevitable o el desenvolupament d'un grup de dreta en cada partit comunista en el curs del període del "preoctubre" reflecteix, d'una banda, les dificultats objectives immenses i els perills de fer el "salt", i, d'altra, la pressió furiosa de l'opinió pública burgesa. Aquest és el fonament i la significació d'un grup de dreta. Precisament per açò és inevitable que sorgisquen en els partits comunistes

vacil·lacions i reticències justament en el moment en què són més perilloses. Al nostre país, en 1917, les vacil·lacions, que s'apoderaren d'una minoria de les capes superiors, foren vençudes gràcies a la severa energia de Lenin. En Alemanya, vacil·là tota la direcció, i aquesta vacil·lació es transmeté al partit, i, al seu través, a la classe obrera. Així es deixà escapar una situació revolucionària. En Xina, el centre resistí contra la lluita de la classe obrera i dels camperols pobres pel poder. No seran aquestes les últimes crisis de direcció en els moments històrics decisius. Reduir aqueixes crisis inevitables al mínim constitueix una de les tasques més importants de cada partit comunista i de la Internacional Comunista en el seu conjunt. Només s'hi pot arribar després d'haver comprès l'experiència d'octubre de 1917 (i el fonament polític de l'oposició de dreta d'aquella època al si del nostre partit) confrontant-la amb l'experiència del partit comunista alemany en 1923.

Aquí rau la significació de les [*Lliçons d'octubre*](#).

5.- L'error estratègic radical del V Congrés

A partir de fins de 1923, hem pogut llegir una sèrie de documents de la Internacional Comunista i de declaracions dels seus dirigents respecte a l'“error de ritme” comès a la tardor de 1923, en què s'al·ludeix inevitablement a Marx, que també, segons sembla, s'hauria equivocat en fixar els terminis de la revolució. Al mateix temps, conscientment, no s'hi precisava si l'“error de ritme” de la Internacional consistia en no haver percebut o, per contra, en haver exagerat la proximitat del moment crític de la presa del poder. De conformitat amb el sistema de comptabilitat per partida doble que ha arribat a ésser, durant els darrers anys, un costum de la direcció, es deixava via lliure per a una i altra interpretació.

No obstant això, no és difícil deduir de la política de la Internacional Comunista en aquest període que, en tot l'any 1924 i en bona part de 1925, la direcció de la Internacional Comunista considerava que no s'havia arribat encara al punt culminant de la crisi alemanya. No és convenient, doncs, referir-se a Marx en aquest cas. Si, gràcies a la seua perspicàcia, a vegades Marx veié més prop la revolució del que estava en realitat, mai deixà, per contra, de veure quan estava molt a prop, i mai prengué tenaçment per revolució el contrari d'aquesta, quan la situació revolucionària havia clarament evolucionat.

En la tretzena conferència del partit comunista rus, Zinoviev declarà, llençant la fórmula amb doble sentit de l'“error de ritme”.

“El Comitè Central i la Internacional Comunista, han de dir-vos que si es renovaren esdeveniments semblants, en la mateixa situació hauríem de fer el mateix.” (*Pravda*, 25 de gener de 1924, número 20)

Aquesta promesa sonava com una amenaça. El 2 de febrer de 1924, Zinoviev declarà, en la conferència del Socors Roig Internacional, que en tot Europa la situació era la següent:

“No cal esperar ni tan sols un breu interval de tranquil·litat, una aparença de pacificació... Europa entra en una fase d'esdeveniments decisius... Alemanya es dirigeix, segons sembla, vers la guerra civil aguda...” (*Pravda*, 2 de febrer de 1924).

A principis de febrer de 1924, el Presídium del Comitè Executiu de la Internacional Comunista diu, en una resolució sobre els ensenyaments dels esdeveniments d'Alemanya:

“El Partit Comunista alemany no ha d'esborrar de l'ordre del dia la qüestió de la insurrecció i de la conquesta del poder. Al contrari (!), hem de plantejar-nos aquesta qüestió amb tota urgència i concretament...” (*Pravda*, 7 de febrer de 1924).

El 26 de març de 1914, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista escrivia en el seu missatge al Partit Comunista alemany:

“L'error sobre el ritme dels esdeveniments [quin? L. T.] que es produí a l'octubre de 1923 causà gran nombre de dificultats al nostre partit. Però, no obstant això, açò *només és un episodi*. El judici fonamental continua essent el del passat”. (*Pravda*. 20 d'abril de 1924; subratllat per mi).

El Comitè Executiu de la Internacional comunista n'extrau la conclusió següent:

“El Partit Comunista alemany deu, com abans, continuar amb totes les seues forces la tasca d'armar els obrers”. (*Pravda*, 19 d'abril de 1924).

L'immens drama històric de 1923 (l'abandó sense combat d'una posició revolucionària grandiosa) era considerat, sis mesos després, com un episodi! “Ni més menys que un episodi”. Europa pateix encara avui les penoses conseqüències d'aquest episodi. El fet que la Internacional Comunista haja pogut romandre quatre anys sense reunir-se en Congrés, la derrota repetida de la seua ala esquerra, són resultats de l'“episodi” de 1923.

El V Congrés es reuní vuit mesos després de la derrota del proletariat alemany, quan totes les conseqüències de la catàstrofe apareixien ja d'una manera manifesta. Aleshores era molt més necessari que preveure el que passaria en l'esdevenidor examinar el present. Les tasques essencials del Cinquè Congrés haurien d'haver consistit, en primer lloc, en anomenar clarament i implacable a la derrota pel seu nom i posar al nu la causa “subjectiva”, i no permetre que ningú s'ocultés darrere de les condicions objectives, en segon lloc assenyalar que començaria una nova etapa (en el curs de la qual inevitablement, durant un

cert temps, les masses es retirarien, la socialdemocràcia creixeria, el partit comunista perdria influència), en tercer lloc preparar la Internacional Comunista perquè la nova situació no l'agafés d'improvís, armar-la amb els mètodes necessaris per a les batalles ofensives i consolidar la seua organització fins que la situació canviés de nou.

En totes aquestes qüestions, el Congrés adoptà l'actitud oposada.

Al Congrés Zinoviev definí de la manera següent la significació del que havia ocorregut en Alemanya:

“Esperàvem la revolució alemanya, i no ha vingut”. (*Pravda*, 22 de juny de 1924)

En realitat, la revolució tindria dret a respondre: he arribat, però vosaltres, senyors, heu arribat tard a la cita.

Els dirigents del Congrés, així com Brandler, estimaven que havíem “exagerat” el caràcter revolucionari de la situació, essent així que, en realitat, li havíem atribuït, massa tard, un escàs valor. Zinoviev es consolava fàcilment de la seua suposada “sobreestimació”; veia el mal principal en un altre lloc:

“Haver exagerat la gravetat de la situació no fou el pitjor. El pitjor és que, com ho ha provat l'exemple de Saxònia, hi ha a les files del nostre partit no poques supervivències de la socialdemocràcia”. (*Pravda*, 24 de juny de 1924).

Zinoviev no veia la catàstrofe, i no era l'únic. Amb ell, tot el V Congrés passà al costat de la més gran derrota de la revolució mundial sense veure-la. Els esdeveniments d'alemanya foren analitzats sobretot des del punt de vista de la política dels comunistes... en el *Landtag* de Saxònia. En la seua resolució, el Congrés aprovar al Comitè Executiu per haver:

“Condemnat l'actitud oportunista del Comitè Central alemany i *sobretot* la desviació de la tàctica del front únic que s'ha produït durant l'experiència governamental de Saxònia”. (*Pravda*, 24 de juny de 1924).

És, si fa o no fa, com condemnar un assassí “sobretot” per no haver-se llevat el barret en entrar a casa de la víctima.

“L'experiència de Saxònia (insistia Zinoviev) ha creat una situació nova. Amenaça d'inaugurar la liquidació de la tàctica revolucionària de la Internacional Comunista”. (*Pravda*, 24 de juny de 1924).

Ja que la “experiència de Saxònia” estava condemnada i Brandler destituït, ja no quedava més que seguir l'ordre del dia.

“Les perspectives polítiques generals (diu Zinoviev i amb ell el Congrés) continuen essent essencialment les d’abans. La situació porta en si la revolució. Ja estan en marxa noves batalles de classes, es desenrotlla una lluita gegantina...”, etc. (*Pravda*, 24 de juny de 1924).

Com de poc segur és aquest “esquerranisme”, que reté al seu tamís els mosquits i deixa passar impassiblement els camells! Als que sabien veure la situació amb els seus ulls, als que posaven en relleu la importància de la derrota d’octubre, als que assenyalaven que eren inevitables una llarga època de reflux revolucionari i una consolidació provisional (“estabilització”) del capitalisme (amb totes les conseqüències polítiques que se’n deriven), els dirigents del V Congrés els condemnaven com a oportunistes i liquidadors de la revolució. En això veien el seu objectiu principal Zinoviev i Bukharin. Ruth Fischer, que amb ells menystenia la importància de la derrota de l’any anterior, veia en l’Oposició russa.

“la pèrdua de la perspectiva de la revolució mundial, l’absència de fe en la proximitat de les revolucions alemanya i europea, un pessimisme sense esperança, la liquidació de la revolució a Europa, etc.” (*Pravda*, 25 de juny de 1924).

Inútil d’explicar que els responsables més directes de les derrotes eren els més ardents a combatre als “liquidadors”, és a dir, als que no volien anomenar els fracassos victòries. Així, per exemple, Kolarov atacava violentament Radek, que havia tingut l’audàcia de considerar la derrota del partit búlgar com decisiva:

“ni al juny, ni al setembre, fou decisiva la derrota del partit. El Partit Comunista de Bulgària és sòlid i es prepara per a noves batalles. (Discurs del camarada Kolarov en el V Congrés).

En lloc de l’anàlisi marxista de les derrotes, la fanfarronada burocràtica irresponsable s’alça en tota la línia. No obstant això, l’estratègia bolxevic és incompatible amb la *kolaroviquiada* vanitosa i inerta.

En els treballs del V Congrés hi hagué moltes coses justes i indispensables. La lluita contra les tendències de dreta que tractaven d’aixecar el cap no podia diferir-se. Però aquesta lluita desencarrilava, es feia confusa, es desviava a causa del judici radicalment fals formulat sobre la situació; a causa d’això, totes les cartes estaven revoltos. Es classificava al camp de la dreta a aquells que comprenien millor i més clarament la jornada d’ahir, d’avui i de demà. Si en el Tercer Congrés hagueren triomfat els esquerrans d’aleshores, Lenin, per les mateixes raons, hauria estat classificat a l’ala dreta amb Levi, Clara Zetkin i

d'altres. La confusió ideològica que engendrà la falsa orientació política del V Congrés fou més tard una font de noves i grans desgràcies.

En el domini econòmic s'aplicà també enterament el judici establert pel Congrés en matèria política. Es negaven o es consideraven com insignificants els símptomes de la consolidació econòmica de la burgesia alemanya, que ja havien tingut temps de manifestar-se. Varga, que presenta sempre els fets econòmics adaptant-los a la tendència política dominant en cada moment, assenyalava aquesta vegada en el seu informe:

“No hi ha cap perspectiva de sanejament del capitalisme”. (*Pravda*, 28 de juny de 1924).

Un any després, quan hom rebatejà amb algun retard el “sanejament” amb el nom d’“estabilització”, Varga la descobrí atentament... tot seguit. Però ja hi havia hagut temps d’acusar l’Oposició de no admetre l’estabilització, perquè havia tingut l’audàcia d’assenyalar el seu començament any i mig abans, i ja en 1925 assenyalava les tendències que l’amenaçaven. (*On va Anglaterra?*)

El V Congrés veia els processos polítics fonamentals i els grups ideològics en l’espill còncau de la seua falsa orientació; d’aquí nasqué la resolució que classificava l’Oposició russa entre les desviacions “petit burgeses”. La història corregí aquest error a la seua manera, obligant dos anys després a Zinoviev, l’acusador principal del V Congrés, a admetre públicament que el nucli central de l’Oposició de 1923 havia tingut raó en les qüestions fonamentals de la lluita.

L’error estratègic del V Congrés comportà la incomprensió del procés que es produïa en la socialdemocràcia alemanya i internacional. Al Congrés no es féu una altra cosa que parlar de la seua decadència, de la seua descomposició, del seu enfonsament. Referint-se als resultats de les últimes eleccions parlamentàries, que donaren al Partit Comunista 3.700.000 vots, Zinoviev deia:

“Si tenim en Alemanya, en l’aspecte parlamentari, la proporció de 62 comunistes per 100 socialdemòcrates, açò ha de provar a tothom *com de pròxims estem de la conquesta* de la majoria en la classe obrera alemanya”. (*Pravda*, 22 de juny de 1924).

Zinoviev no comprenia en absolut la marxa del procés; durant aqueix any i els següents, la influència del partit comunista no augmentà, sinó que disminuí; 3.700.000 vots no eren més que un *resta* impotent de la influència decisiva que el partit tenia cap a les acaballes de 1923 en la majoria del proletariat alemany: en les eleccions posteriors aqueixa xifra de vots disminuí inevitablement.

En tant que la socialdemocràcia, durant l’any 1923, s’esfilagarsava com una estora podrida, al contrari, després de la derrota de la revolució, a finals del

mateix any, es reforçà sistemàticament, s'aixecà, cresqué, en gran part en detriment del comunisme. Perquè havíem previst això (com no preveure-ho?), hom atribuï la nostra previsió al nostre "pessimisme". ¿Cal demostrar, ara, després de les últimes eleccions de maig de 1928, en què els socialdemòcrates han recollit més de nou milions de vots, que érem nosaltres qui teníem raó quan al principi de 1924, dèiem i escrivíem que era inevitable que la socialdemocràcia renasqués en un cert període, i que eren els "optimistes" qui aleshores cantaven un rèquiem grollerament erroni? En particular, el V Congrés cometé un gran error.

La segona joventut de la socialdemocràcia, que tenia tots els trets de l'estiu de Sant Martí, no és evidentment, eterna. La seua mort és inevitable. Però la data de la seua mort no està escrita enlloc. Depèn també de nosaltres. Per a aproximar-la, cal saber mirar els fets cara a cara, distingir a temps els canvis de la situació política, anomenar les derrotes, derrotes, i aprendre a preveure el demà.

Si la socialdemocràcia alemanya representa avui encara una força multimilionària a la classe obrera, és per dues causes immediates. Primer: la capitulació de Partit Comunista alemany a la tardor de 1923. Segon: la falsa orientació estratègica del V Congrés. Si al gener de 1921 la proporció entre electors comunistes i socialdemòcrates era quasi de 2 a 3, quatre anys i mig després, per contra, aquesta proporció ha baixat, ja que no és més que d'1 a 3; dit d'una altra manera, durant aquest període, pres en el seu conjunt, no ens hem apropat sinó allunyat de la conquesta de la majoria en la classe obrera. I açò malgrat del reforçament innegable del nostre partit en el curs de l'últim any, que podrà i deurà, si es practica una política justa, ésser el punt de partida de la verdadera conquesta de la majoria.

Tornarem més endavant a parlar de les conseqüències polítiques de l'actitud del V Congrés. Però és evident que no es pot parlar seriosament d'estratègia bolxevic sense saber comprendre d'una mirada tant la corba fonamental de la nostra època en el seu conjunt com les diferents sinuositats que a cada moment determinat tenen per a la direcció del partit la mateixa importància que els replecs de la via per al mecànic de la locomotora: anar a tota velocitat en un replec és anar, inevitablement, cap a l'abisme.

No obstant això, fa només uns mesos que *Pravda* ha reconegut, de forma més o menys clara, l'exactitud del judici que havíem emès precisament a finals de 1923. El 28 de gener d'enguany *Pravda* escrivia:

"La fase d'apatia i depressió relativa [!] que començà després de la derrota de 1923, i que permeté al capital alemany consolidar les seues posicions, toca a la seua fi".

La “relativa” depressió que començà a la tardor de 1923 només comença a passar en 1928. Aquestes paraules, publicades amb un retard de quatre anys, constitueixen una condemna implacable de l’orientació errònia seguida pel V Congrés, i també del sistema de direcció, que no divulga, no posa en relleu els errors comesos, sinó que els oculta, augmentant així la confusió ideològica.

Un projecte de programa que no conté un judici ni sobre els esdeveniments de 1923 ni sobre l’error radical comès pel V Congrés, gira l’esquena als vertaders problemes de l’estratègia del proletariat durant l’època imperialista.

6.- “L’era democraticopacífica” i el feixisme

La capitulació del Partit Comunista alemany a la tardor de 1923, la desaparició de la terrible amenaça proletària, no sols afeblí, necessàriament, la posició del Partit Comunista sinó també la del feixisme. Una guerra civil, fins i tot victoriosa per a la burgesia, sapa les condicions en què s’exerceix l’explotació capitalista. Ja aleshores, és a dir, a finals de 1923, ens pronunciarem contra l’exageració de les forces del feixisme alemany i del seu perill; havíem insistit en el fet que el feixisme, durant un cert període, passaria a segon pla, i que ocuparien el prosceni de la política les organitzacions democràtiques i pacifistes: Bloc de les Esquerreres a França, *Labour Party* en Anglaterra. El seu reforçament, al seu torn, exerciria un impuls que faria que la socialdemocràcia alemanya es desenvolupés. En compte de comprendre aquest procés inevitable i d’organitzar la lluita en un front *nou*, la direcció oficial continuà identificant feixisme i socialdemocràcia i profetitzant la seua mort simultània en el curs de la guerra civil pròxima.

La qüestió del feixisme i de la socialdemocràcia estava lligada al problema de les relacions entre els Estats Units i Europa. Només la derrota de la revolució alemanya en 1923 permeté al capitalisme nord-americà abordar de ple la realització dels seus plans “pacífics” per a reduir Europa a la servitud (de moment). Sota aquestes condicions, calia plantejar el problema nord-americà en tota la seua amplitud. No obstant això, la direcció del Cinquè Congrés simplement féu la qüestió a una banda. La direcció es basava únicament en la situació a l’interior d’Europa, sense observar que un ajornament prolongat de la revolució europea feia de l’ofensiva de Nord Amèrica contra Europa l’eix de la situació mundial. Aquesta ofensiva prenia el caràcter de “consolidació” econòmica, de normalització, de pacificació d’Europa i del “sanejament” dels principis democràtics. El petit burgès arruïnats i fins i tot l’obrer es deien: si el partit comunista no ha sabut triomfar, potser la socialdemocràcia ens done, no la victòria (no s’espera això d’ella), sinó un tros de pa, reactivant la indústria gràcies a l’or nord-americà. Hauria estat necessari comprendre que la infame ficció del pacifisme nord-americà, recobert de dòlars (després de la derrota de la

revolució alemanya), havia de convertir-se i es convertia en el factor polític més important de la vida d'Europa. La socialdemocràcia alemanya cresqué gràcies a aqueix germen, i també a causa d'ell, en gran part, progressaren els radicals francesos i el *Labour Party*.

Per a plantar-li cara a aqueix nou front enemic hauria calgut demostrar que l'Europa burgesa no podia subsistir més que com a vassall financer dels Estats Units; que el pacifisme d'aquest país equivalia a l'aspiració d'imposar a Europa un racionament de fam. Però en compte de tenir en compte precisament aquesta perspectiva per a lluitar contra la socialdemocràcia amb el seu nou culte del nord-americanisme, la direcció de La Internacional Comunista s'orientà en el sentit oposat: se'ns atribuï una mesquina i imbècil teoria sobre l'imperialisme normalitzat, sense guerres ni revolucions, basat en el racionament nord-americà.

Fins i tot en la mateixa reunió de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista que, quatre mesos abans del Congrés, posava a l'ordre del dia del Partit Comunista alemany la insurrecció "en tota la seua urgent concreció", el Presídiu apreciava de la manera següent la situació a França, que justament llavors, veia aproximar-se les eleccions parlamentàries d'"esquerra":

"Aquesta animació (la que precedia les eleccions) afecta també els partits més mesquins i insignificants, així com *les organitzacions polítiques mortes*. *El partit socialista*, sota els raigs solars de les eleccions que s'aproximen, es reanima i es desempereseix..." (*Pravda*, 7 de febrer de 1924).

Mentre que a França palesament avançava una onada d'esquerranisme pacifista petitburgès que s'apoderava també de vasts cercles obrers, debilitant simultàniament el partit del proletariat i els destacaments feixistes del capitalisme, mentre que, en una paraula, s'apropava la victòria del "Bloc de les Esquerreres", la direcció de la Internacional Comunista partia d'una perspectiva directament oposada. Negava totalment la possibilitat d'una fase de pacifisme; en vigílies de les eleccions de 1924, parlava del partit socialista francès, és a dir, del defensor de l'ala esquerra del pacifisme petitburgès, com d'un agrupament "ja mort". Protestàrem, en una lletra especial dirigida a la delegació del partit comunista de l'URSS., contra un judici sobre el partit socialpatriota formulat tan a la lleugera. Fou en va! La direcció de la Internacional Comunista considerava obstinadament que tancar els ulls per a no veure els fets era donar prova d'"esquerranisme". D'aquí nasqué la polèmica sobre el pacifisme democràtic, polèmica desfigurada, tretada fora de context, com totes les desenrotllades en el curs dels darrers anys, i que per això introduïren tanta pertorbació en la consciència dels partits de la Internacional Comunista. Se'ns acusà als representants de l'Oposició de tenir prejudicis reformistes, simplement perquè no compartíem els de la direcció de la Internacional Comunista i perquè havíem previst a temps que la derrota patida, sense haver afrontat la batalla, pel

proletariat alemany faria, inevitablement, entrar en escena (després que les tendències feixistes s'haguessen intensificat durant un espai breu de temps) als partits petitburgesos i reforçaria la socialdemocràcia.

Ja hem assenyalat més amunt que en la conferència del Socors Roig Internacional, tres o quatre mesos abans de la victòria del *Labour Party* a Anglaterra i del *Bloc Des Gauches* a França, Zinoviev, polemitzant visiblement amb mi, declarà:

“En quasi tot Europa la situació és tal que no cal esperar ni tan sols un breu interval de pacifisme, ni tan sols una aparença de pacificació... Europa entra en una fase d'esdeveniments decisius... Alemanya es dirigeix, segons sembla, cap a la guerra civil”. (*Pravda*, 2 de febrer de 1924).

Zinoviev ha oblidat, segons sembla, que ja en el IV Congrés, en 1922, jo havia aconseguit, tanmateix la seua resistència obstinada i de la de Bukharin, que la comissió introduís una esmena (prou atenuada, per cert) en la resolució del Congrés, en què es parlava de la pròxima instauració d'una era “pacifista i democràtica” que constituiria una etapa probable en el camí de la decadència política de l'estat burgès i seria una espècie d'avantcambra de la dominació del comunisme o... de la del feixisme.

En el V Congrés, que es reuní després que hagueren sorgit els governs d'“esquerra” en Anglaterra i França, Zinoviev recordà oportunament la meua esmena i llegí en veu alta:

“La situació internacional política en el moment present es caracteritza pel feixisme, l'estat de setge i el terror blanc contra el proletariat. Però açò no exclou la possibilitat que en un esdevenidor molt pròxim, als països més importants una “era democràtica i pacífica” substituïska la reacció burgesa oberta”.

Zinoviev hi agregà, amb satisfacció, aquesta citació:

“Açò fou dit en 1922. Així, doncs, fa ja any i mig que la Internacional Comunista predigué clarament l'era democraticopacífica”. (*Pravda*, 22 de juny de 1924).

La veritat és la veritat. La previsió, que se'm retragué durant llarg temps com una desviació “pacifista” (que seria *la meua* desviació i no la del desenvolupament dels esdeveniments) arribà al seu punt en el V Congrés, en plena lluna de mel dels ministeris Mac Donald i Herriot. Malauradament ocorre igual pel que fa a les previsions.

Cal agregar-hi que Zinoviev i la majoria del Cinquè Congrés s'han pres massa al peu de la lletra l'antiga perspectiva de l'“era pacífica i democràtica” com a

etapa de desagregació del capitalisme. Zinoviev afirmà en el V Congrés: “L’era democraticopacífica és un símptoma de la desagregació del capitalisme” I ho digué de nou en el discurs de clausura:

“Repetisc que precisament l’era democraticopacífica és un símptoma de la desagregació capitalista i de la seua crisi incurable”. (*Pravda*, 1 de juliol de 1924).

Açò hauria estat veritat si no s’hagués produït la crisi del Ruhr, si l’evolució s’hagués efectuat més regularment, sense aqueix “salt” de la Història. Açò hauria estat doblement i triple veritat si el proletariat alemany hagués triomfat en 1923. En Aqueix cas, el règim de Mac Donald i de Herriot, només hauria tingut la significació del “kerenskisme” anglès i francès. Però la crisi del Ruhr es desencadenà plantejant clarament la qüestió de qui seria l’amo de la casa. El proletariat alemany no obtingué la victòria, sinó una derrota decisiva, i en una forma que tènica que encoratjar i reforçar en un alt grau la burgesia alemanya. La fe en la revolució resultà esquerdada en tota Europa per a diversos anys. Sota aquestes condicions, els governs Mac Donald i Herriot no tenien, ni de bon tros, la significació del kerenskisme, ni, en general, reflectien la descomposició de la burgesia, sinó que podien ésser i han estat simplement els precursors efímers de governs burgesos més seriosos, més sòlids, més segurs de si mateixos. El V Congrés no ho comprengué: en efecte, en no haver estimat en el seu just valor les proporcions de la catàstrofe alemanya, en haver reduït aquesta a la simple qüestió de la comèdia en el Landtag de Saxònia, no s’adonà que el proletariat d’Europa, en tot el front, estava ja en retirada política; que la missió que li incumbia no era la insurrecció, sinó una orientació nova, batalles de reraguarda, la consolidació de les posicions del partit des del punt de vista de l’organització, sobretot als sindicats.

En relació amb aquests problemes es desenrotllà una polèmica sobre el feixisme, no menys desfigurada i treta de context que l’anterior. L’Oposició explicava que la burgesia només augmenta el seu suport al feixisme en el moment en què un perill revolucionari immediat amenaça les bases del seu règim, quan els òrgans normals de l’estat burgès són ja insuficients. En aquest sentit, el feixisme actiu correspon a un estat de guerra civil de la societat capitalista contra el proletariat insurrecte. Al contrari, la burgesia es veu obligada a augmentar el seu suport d’esquerra, a la socialdemocràcia, sobretot en dos moments: en el temps que precedeixen la guerra civil a fi d’enganyar, calmar i desagregar el proletariat o bé darrere d’una sèrie de derrotes de les més àmplies masses del poble, quan per a restablir el règim normal es veu forçada a mobilitzar-les a la via parlamentària, i amb elles als obrers que han perdut la confiança en la revolució. Per a contradir aquesta anàlisi teòrica indiscutible, que ha verificat tot el desenrotllament de la lluita, la direcció de la Internacional Comunista llença una afirmació absurda i simplista sobre la *identitat* de la

socialdemocràcia i del feixisme. Partint de l'incontestable fet que la socialdemocràcia està tan lligada com el feixisme a les bases fonamentals de la societat burgesa i que sempre està disposada, en el moment de perill, ha avançar els seus Noske, la direcció de la Internacional Comunista esborra d'un colp tota diferència política entre socialdemocràcia i feixisme, esborrant alhora la distinció entre el període de guerra civil oberta i el de "normalització" de la lluita de classes. En un paraula, hom dóna la volta, mescla i confon tot per tal de conservar l'aparença d'una orientació cap al desenvolupament immediat de la guerra civil, com si res d'especial no hagués passat, a la tardor de 1923, a Alemanya i a Europa: simplement un episodi!

Per a mostrar la direcció i el nivell d'aquesta polèmica s'ha de citar l'article de Stalin "A propòsit de la situació internacional".

"Alguns pensen [deia Stalin polemitzant contra mi] que la burgesia ha arribat al "pacifisme" i a la "democràcia" no per necessitat sinó per la seua pròpia voluntat, com resultat de la seua lliure decisió"

Dues conclusions polítiques d'importància seguien a aquesta tesi fonamental, d'ordre històric i filosòfic (sobre la qual és inútil insistir):

"Primer, és fals que el feixisme només siga una organització de combat de la burgesia. El feixisme no sols és una categoria (?) militar i tècnica."

No es pot comprendre perquè una organització de combat de la societat burgesa ha d'ésser considerada com una "categoria" tècnica i no política. Però llavors què és, doncs, el feixisme? A això es respon indirectament amb aquestes paraules:

"La socialdemocràcia és objectivament l'ala moderada del feixisme".

Podem dir que la socialdemocràcia és l'ala esquerra de la societat burgesa; aquesta definició és absolutament justa, a condició, no obstant això, de no comprendre-la d'un manera massa simplista; no cal oblidar que la socialdemocràcia continua encara arrossegant milions d'obriers i que es veu, doncs, obligada a tenir en compte, en certs límits, no sols la voluntat del seu patró burgès, sinó també els interessos del seu mandat proletari que estafa. Però seria absurd definir la socialdemocràcia com "ala moderada del feixisme". On està en tot açò la societat burgesa? Per a orientar-se, fins i tot de la manera més elemental, en política no cal reunir tot en un sol munt, sinó distingir que la socialdemocràcia i el feixisme constitueixen els dos pols del front burgès, units en el moment del perill, però pols no obstant. ¿Cal insistir-hi després de les eleccions de maig de 1928, caracteritzades per la decadència del feixisme i

alhora el creixement de la socialdemocràcia, (a la que, dit siga de pas, el partit comunista proposava aquesta vegada encara formar el front únic de la classe obrera)?:

“Segon [diu l'article], és fals que hagen passat ja les batalles decisives, que el proletariat haja estat vençut en elles i que, per consegüent, la burgesia s'haja consolidat. No hi ha hagut encara combats decisius, perquè ni tan sols hi ha hagut vertaders partits bolxevics de masses”.

La burgesia no ha pogut, doncs, consolidar-se perquè no s'han produït batalles; i no s'han entaulat batalles “encara que només siga” perquè no havia partit bolxevic. Així, doncs, allò que impedeix a la burgesia reforçar-se... és l'absència de partits bolxevics. En realitat, és precisament perquè no hi havia, ja no partit sinó *direcció* bolxevic pel que la burgesia ha pogut consolidar les seues posicions. La capitulació davant l'enemic sense combatre, d'un exèrcit que es troba en una situació crítica, reemplaça perfectament a una “batalla decisiva”, tant en la política com en la guerra. Ja en 1850, Engels ensenyava que un partit que deixa escapar una situació revolucionària desapareix durant molt de temps de l'escena. Però ¿qui ignora, doncs, que Engels, que visqué “abans de l'imperialisme”, ha caducat ja? És el que, de segur, Stalin escriu:

“És impossible, davall l'imperialisme, sostenir combats pel poder si no hi ha tals partits (bolxevics).”

Cal creure, doncs, que aqueixes batalles eren possibles en l'època d'Engels, quan la llei del desenvolupament desigual no havia estat descoberta encara.

Tot aquest encadenament de dissertacions està coronat, com convé, amb un pronòstic polític:

“En fi, és fals també... que pel “pacifisme” s'haja d'obtenir una consolidació del poder de la burgesia, un ajornament de la revolució per un temps indeterminat”.

No obstant això, la revolució s'ha ajornat, no segons els pronòstics de Stalin, sinó segons els d'Engels. Un any més tard, quan fins i tot els cecs veieren clarament que la posició de la burgesia era més forta i que la revolució havia retrocedit per un temps indeterminat, Stalin es posà a acusar-nos de... no admetre l'estabilització. Aquesta acusació es féu particularment insistent durant el període en què l'“estabilització” començava ja a vacil·lar una altra vegada sota l'empenta de la nova onada revolucionària que apuntava en Anglaterra i a Xina. Cal remarcar que la definició del feixisme i de les seues relacions amb la socialdemocràcia tal com es fa en el projecte (capítol II), tot i els equívocs que voluntàriament s'han tolerat per a conservar un llaç amb el passat, és més raonable i justa que l'esquema stalinista citat més amunt, que en els fons era el

del V Congrés. Però aquest lleuger progrés no resol la qüestió. Un programa de la Internacional Comunista no pot, darrere de l'experiència de l'última dècada, caracteritzar la situació revolucionària, mostrar com es forma i desapareix, sense assenyalar els errors clàssics comesos en l'anàlisi d'aquesta situació, sense explicar com el maquinista ha de conduir en les corbes, sense inculcar als partits aquesta veritat: que hi ha moments en què la victòria de la revolució depèn de dos o tres dies de lluita.

7.- Política ultraesquerrà i ferment de dreta

Després del període de flux violent vingué, en 1923, el llarg reflux, que en el llenguatge estratègic significava: retirada en ordre, batalles de reraguarda, atrinxerament en les organitzacions de masses, revista de les tropes, brunyit i esmolat de les armes polítiques i teòriques. Es qualificà aquesta actitud d'esperit de liquidació. En el curs dels últims anys s'han comès amb aquesta noció, com amb d'altres del vocabulari bolxevic, grollers abusos; no s'ha ensenyat ni s'ha educat, s'ha creat la confusió i s'ha induït la gent a error. L'esperit de liquidació és renunciar a la revolució, és tendir a substituir els seus camins i mètodes pels del reformisme. La política leninista no té res en comú amb aquest esperit, però té menys que veure amb la manera d'obrar que consisteix en oblidar les modificacions en la situació objectiva, en mantenir verbalment l'orientació cap a la insurrecció quan la situació revolucionària ha girat ja l'esquena, quan de nou cal prendre el camí del treball entre les masses, llarg, tenaç, sistemàtic, minucios, per a preparar el partit per a una nova revolució.

L'home té necessitat d'un gènere de moviment quan puja una escala, i d'un altre quan la descendeix. La posició més perillosa és la de l'home que, després d'haver apagat el seu ciri, prepara els seus peus per a pujar, quan davant ell els esgraons descendeixen. Les caigudes, els bonys; les luxacions són llavors inevitables. La direcció de la Internacional Comunista ha fet tot allò que ha pogut en 1924 per impedir la crítica de l'experiència de l'octubre alemany, i, en general, tota crítica. I ha repetit obstinadament: els obrers van directament a la revolució; l'escala va cap amunt. No té, doncs, res de sorprenent que les normes del V Congrés, aplicades en presència d'un reflux revolucionari, hagen menat a cruels derrotes i luxacions polítiques.

El número 5-6 del *Butlletí d'Informació de l'Oposició alemanya* de l'1 de març de 1927, deia:

“L'error més gran de l'esquerra al Congrés (el de Frankfurt, a la primavera de 1924, en el que la direcció passà a l'esquerra) consistí en no haver dit al partit d'una manera prou vigorosa la gravetat de la derrota de 1923, en no haver extret les conclusions necessàries, en no haver explicat al partit amb sang freda i sense adorns les tendències de l'estabilització relativa del capital, i, per consegüent, en no haver presentat ni el programa ni les consignes que s'han de seguir en el període

immediatament posterior; existia la possibilitat de fer-ho, a costa d'estigmatitzar brutalment, amb perfecta raó, les tesis del programa". (subratllat per mi).

Aquestes línies ens mostraren llavors que una part de l'esquerra alemanya, que havia participat durant el Cinquè Congrés en la lluita contra el nostre pretès "esperit de liquidació", havia comprès seriosament els ensenyaments de 1923-1924. Açò féu possible més tard una aproximació sobre una base de principis.

El vertader any del canvi de la situació fou 1924. No obstant això, només any i mig més tard admeté hom que aquesta variació brusca ("estabilització") s'havia produït. No hi ha, doncs, per què estranyar-se que 1924-1925 foren anys d'errors d'esquerra i d'experiències putxistes. L'aventura terrorista búlgara, així com la tràgica insurrecció de desembre de 1924 a Estònia, foren esclats de desesperació corresponents a una falsa orientació. El fet que aqueixes temptatives de violentar el procés històric seguint la ruta del putxisme no foren passades per la garbella de la crítica, causà una recaiguda d'aquest mal en Canton, a finals de 1927. Ni tan sols els petits errors queden impunes en política, i molt menys els grans; però la major falta és dissimular els errors comesos, contrarestar d'una manera mecànica la seua crítica i impedir que es formule sobre ells un judici marxista ponderat.

No escrivim la història de la Internacional Comunista en el curs d'aquests cinc anys. No fem més que il·lustrar amb fets, en ocasió de les etapes fonamentals d'aquest període, les dues línies estratègiques; assenyalem, així, al mateix temps, la manca de vitalitat del projecte de programa per al qual no existeixen totes aquestes qüestions. No podem, doncs, descriure aquí, ni tan sols limitant-nos als seus trets essencials, les contradiccions sense sortida en què es debateren els partits de la Internacional Comunista, agafats entre les directives del V Congrés, d'una banda, i la realitat política, d'altra. Certament, no sortí hom d'aquesta contradicció en totes bandes per mitjà de convulsions tan funestes com les de Bulgària en 1923 d'Estònia en 1924. Però en tot arreu els partits se sentien lligats, no podien respondre a les aspiracions de les masses, caminaven amb els ulls embenats, perdien el pas. En l'agitació i la propaganda del partit, pròpiament dites; en l'activitat sindical, a la tribuna parlamentària, a tot arreu els comunistes arrossegaven com una cadena la falsa posició del V Congrés. Tots els partits, uns més, altres menys, eren víctimes del fals punt de partida, perseguïen fantasmes, es desentenien de la realitat, transformaven les fórmules revolucionàries en frases altisonants, es comprometien davant les masses i perdien peu. I per més desgràcia, li era impossible, llavors com ara, a la premsa de la Internacional Comunista agrupar i publicar fets i xifres concernents l'activitat dels partits comunistes en el curs dels últims anys. Després de les derrotes, els errors i els fracassos, la direcció dels epígons, preferí batre's en retirada i repartir pals de cec.

Com els fets reals l'infligien sempre cada vegada més cruels desmentiments, la direcció havia de posar en primera fila cada vegada més els fets imaginaris. Perdent peu cada vegada més, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista es veia obligat a descobrir forces i fets revolucionaris on ni tan sols no hi havia ni traça d'ells, i agafar-se a cordes podrides per tal de mantenir-se en equilibri.

Com es produïen en el proletariat manifestos desplaçaments cap a la dreta, la Internacional Comunista entrà en una fase d'idealització dels camperols, exagerant, sense criticar-los, tots els símptomes de "ruptura" entre ells i la societat burgesa, pintant vivament qualsevol classe d'organitzacions camperoles efímeres i adulant francament els "demagogs camperols".

Se substituïa cada vegada més la *tasca* de l'avantguarda proletària, que és lluitar àmpliament i tenaç contra la burgesia i la demagògia pseudocamperola per a influir en la part més desheretada de les aldees, amb l'esperança que els camperols exercirien un paper revolucionari directe i independent nacionalment i internacionalment.

Durant 1924, és a dir, durant l'any fonamental de l'"estabilització", la premsa comunista inserí dades completament fantàstiques sobre la força de la Internacional Camperola, que acabava d'organitzar-se. El seu representant, Dombal, deia en el seu informe que, sis mesos després de la seua creació, aquesta organització agrupava ja a diversos milions de membres.

Fou llavors que sorgí l'escandalós assumpte Raditch, el cap del partit "camperol" croat, que per a augmentar les seues possibilitats d'ésser ministre en la Belgrad blanca, féu passar la seua ruta, que vènia del verd Zagreb, per la roja Moscou. El 9 de juliol de 1924, Zinoviev conta la seua nova "victòria" en un informe sobre el balanç del V Congrés, presentat als militants actius de Leningrad:

"Actualment es produeixen desplaçaments importants en els camperols. Probablement tots heu escoltat parlar del partit camperol croat de Raditch. Aquest està actualment a Moscou. Un vertader cap popular... Els camperols pobres i mitjans de Croàcia el segueixen unànimement... Ara, Raditch ha decidit adherir-se, en nom del seu partit, a la Internacional Camperola. Considerem aquest esdeveniment com a capital. La fundació de la Internacional Camperola és un fet de gran importància. Alguns camarades no volien creure que esdevindria una gran organització... Ara acudeix a nosaltres una gran massa auxiliar: els camperols..." (*Pravda*, 22 de juliol de 1924).

I així successivament i del mateix estil.

En l'altra banda de l'oceà hi havia, per a fer joc amb Raditch, el “vertader cap popular”, el cap La Follette. A fi de fer avançar més ràpidament la “massa auxiliar” dels camperols nord-americans, Pepper, el delegat de la Internacional Comunista, empentà el partit comunista nord-americà, feble i jove, a una aventura absurda i vergonyosa, creant entorn de La Follette el *Workers and Farmers Party*, per a derrocar més ràpidament el capitalisme nord-americà.

La bona nova de la proximitat d'una revolució, que es recolzaria en els camperols als Estats Units inspirava en aquesta època tots els discursos i articles dels líders oficials del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Kolarov deia en el seu informe, en una sessió del V Congrés:

“En els Estats Units, els petits grangers han format un partit de grangers i camperols que es radicalitza cada vegada més, que s'apropa als comunistes i que s'embeu de la idea de la creació als Estats Units d'un govern obrer i camperol.” (*Pravda*, 6 de juliol de 1924.)

Ni més ni menys!

Un militant de l'organització de La Follette, Green, de Nebraska, vingué al Congrés Camperol de Moscou ell també s'hi adheria a qualsevol cosa; després, com és natural, en la conferència de Saint-Paul ajudà a derrotar el partit comunista quan aquest intentà feblement començar a posar en pràctica les grandioses intencions de Pepper, conseller del comte Karoly, ultraesquerrà del III Congrés, reformador del marxisme, un dels que assassinaren la revolució hongaresa.

El 29 d'agost de 1924, *Pravda* es lamentava:

“En el seu conjunt, el proletariat nord-americà encara no ha arribat a comprendre la necessitat d'un partit ni tan sols d'un partit tan col·laboracionista com el *Labour Party* anglès”.

No obstant això, quasi un mes i mig abans, Zinoviev declarà en el seu informe als militants actius de Leningrad:

“Diversos milions de camperols, de bon o mal grau (!), es veuen directament empentats per la crisi agrària cap a la classe obrera”. (*Pravda*, 22 de juliol de 1924.)

I directament cap al govern obrer i camperol! (hi afegia Koralov). La premsa repetia que aviat es crearia als Estats Units un *Workers and Farmers Party* que no seria purament proletari, però que seria, no obstant, de classe “per a derrocar el capital”. Què significa un caràcter no purament proletari no hi ha un sol astròleg, ni d'aquest ni de l'altra banda de l'oceà que pugui explicar-ho. Això no

era, al capdavant, més que l'edició pepperitzada de la idea dels "partits, obrers i camperols bipartits", dels que parlarem més en detall a propòsit dels ensenyaments de la revolució xinesa. Aquí bastarà assenyalar que la idea reaccionària de partits no proletaris, però no obstant de classe, s'ha desenrotllat enterament basant-se en la política anomenada d'"esquerra" de 1924, que, per a ocultar les seues derrotes, s'agafava a Raditch, La Follette i a les xifres unflades de la Internacional Camperola.

"Actualment assistim [declara Miliutin, acadèmic dels llocs comuns] a un esdeveniment summament significatiu i important: l'autonomia de les masses camperoles que se separen de la burgesia, la intervenció dels camperols contra el capitalisme i el reforçament cada vegada major del front únic dels camperols i de la classe obrera que lluiten als països capitalistes contra el sistema social". (*Pravda*, 27 de juliol de 1924.)

Durant tot l'any 1924, la premsa de la Internacional Comunista no ha deixat de parlar de la "radicalització" general "de les masses camperoles". Com si d'aquesta radicalització dels camperols pogués esperar-se un resultat favorit en un període en què, palesament, els obrers van vers la dreta, que la socialdemocràcia es reforça i es consolidava la burgesia!

Tornem a trobar el mateix error de visió política a finals de 1927 i a principis de 1928 en allò tocant Xina. Molt de temps després de tota gran i profunda crisi revolucionària en què el proletariat pateix una derrota que decideix la seua sort per a un llarg període, continuen els sobresalts d'indignació de les masses endarrerides, semiproletàries, de les ciutats i del camp, com es formen ones circulars després que una roca ha caigut sobre l'aigua. I la direcció concedeix a aqueixes ones un valor propi, interpretant-les, contràriament als processos en curs a la classe obrera, com a signes que la revolució s'apropa, sapieu-ho bé, això és un símptoma que indica sens dubte que la direcció va a la recerca d'aventures com les de 1924 a Bulgària i Estònia o 1927 en Canton.

Durant aquest mateix període d'ultraesquerranisme hom obligà el partit comunista xinès a entrar per alguns anys en el Kuomintang, que el Cinquè Congrés proclamà "partit simpatitzant" (*Pravda*, 25 de juny de 1924), sense intentar seriosament definir el seu caràcter de classe. A mesura que passa el temps es desenrotlla la idealització de la "burgesia nacional revolucionària". Així és com el fals curs d'esquerra en Orient també, tancant els ulls i cremant d'impaciència, construeix els fonaments de l'oportunisme que el succeirà. Per tal de codificar-lo s'ha recorregut a Martinov; era per al proletariat xinès com un conseller més segur com que durant les tres revolucions russes trotà al darrere de la petita burgesia.

Cercant ajornar artificialment els terminis, la direcció no sols es va aferrar a Raditch, La Follette, als milions de camperols de Dombal i fins i tot a Pepper, sinó que establí una perspectiva radicalment falsa per a Anglaterra. La debilitat del Partit Comunista anglès féu sorgir la necessitat de substituir-lo com més aviat millor per algun factor més impressionant. Aleshores aparegué una apreciació falsa de les tendències del tradeunionisme anglès. Zinoviev donà a entendre que esperava que la revolució vindria, no a través de l'estret pòrtic del Partit Comunista anglès, sinó passant per l'ampla barrera de les tradeunions. Hom substituí la lluita del Partit Comunista per conquerir les masses organitzades en les tradeunions, per l'esperança d'utilitzar com més aviat millor l'aparell d'aquestes organitzacions amb fins revolucionaris. Gràcies a aquesta manera d'abordar el problema es desenvolupà després la política del Comitè anglorus, que assestà un rude colp tant a la Unió Soviètica com a la classe obrera anglesa; colp superat només per la derrota patida en Xina.

Les lliçons d'octubre, escrites a l'estiu de 1924, refuten de la manera següent la idea de recórrer a l'amistat de Purcell i de Cook per a recórrer més ràpidament el camí que mena a la revolució:

“La revolució proletària no pot triomfar sense el partit, contra el partit o mitjançant un sucedani del partit. Aquest és el principal ensenyament dels deu darrers anys. Els sindicats anglesos poden, cert, esdevenir una palanca puixant de la revolució proletària; poden, com és ara, en determinades condicions i per un cert període, reemplaçar inclús els soviets. Però no ho podran fer sense el recolzament del Partit Comunista ni, amb molta més raó, contra ell; no podran fer aquest paper més que si la influència comunista esdevé preponderant al seu si. Aquesta lliçó sobre el paper i la importància del partit en la revolució proletària l'hem pagada molt cara per a no retenir-la íntegrament.”

En el llibre *On va Anglaterra?* plantejem el mateix problema d'una manera més extensa. Des de la primera fins a l'última pàgina, tot el llibre està consagrat a demostrar que la revolució anglesa tampoc pot passar més que per la porta comunista; però practicant una política justa, valenta, desproveïda de tota il·lusió, el Partit Comunista anglès pot créixer i madurar a salts i elevar-se en alguns anys al nivell de les tasques que l'incumbeixen.

Les il·lusions esquerranes de 1924 s'han desenrotllat gràcies a una concepció de dretes. Per a dissimular als altres i dissimular-se a si mateix la importància dels errors i derrotes de 1923, fou necessari negar que el proletariat s'orientés cap a la dreta i exagerar d'una manera optimista els processos revolucionaris que es produïen en altres classes. Així començà el lliscament que conduí de la línia política proletària a la del centrisme, és a dir, a la de la petita burgesia, línia política a què, més tard, donat el reforçament de l'estabilització, havia de molestar la seua petxina ultraesquerrà fins a acabar per manifestar-se com

grollerament col·laboracionista en l'URSS, en Xina, en Anglaterra, en Alemanya i per tot arreu.

8.- Període d'escorament cap al centre-dreta

La política dels partits comunistes més importants, establida segons l'orientació decidida en el V Congrés, aviat demostrà la seua completa ineficàcia. Els errors del pseudo-“esquerranisme”, que endarreriren el desenvolupament dels partits comunistes, determinaren després un nou zig-zag empíric, a saber, un lliscament accelerat cap a la dreta. Els comitès centrals d’“esquerra” de nombrosos partits foren destronats tan abusivament com se’ls havia instal·lat abans del V Congrés. L’esquerranisme dels aventurers cedia el pas a un oportunisme declarat de tipus centre-dreta. Per a comprendre el caràcter i el ritme del canvi cap a la dreta cal recordar que, al setembre de 1924, Stalin, que dirigia el canvi sobtat, jutjava que el pas de la direcció dels partits a mans de Maslov, Ruth Fischer, Treint, Suzanne Girault, etc., era l’expressió de la bolxevització dels partits i responia a les reivindicacions dels obrers bolxevics que van cap a la revolució i “volien tenir caps revolucionaris”.

“L’últim semestre transcorregut [escrivia Stalin] és notable perquè s’hi ha produït una modificació radical en els partits comunistes d’Occident: es liquiden resoludament les supervivències socialdemòcrates, Es bolxevitzen els quadres del partit, s’aïlla els elements oportunistes”. (*Pravda*, 20 de setembre de 1924.)

Aproximadament deu mesos després, els “bolxevics” autèntics, els “caps revolucionaris” eren titllats de socialdemòcrates i de renegats i hom els eliminava de la direcció i expulsava del partit.

Tot i que el canvi dels dirigents estigués inspirat pel pànic i que, per a efectuar-lo, la burocràcia recorregués sovint a mesures mecàniques, grolleres i deslleials, és impossible traçar una línia precisa de demarcació rigorosa en les idees entre la fase de la política ultrasquerrana i el període d’orientació oportunista que la seguí.

Sobre els problemes de la indústria i dels camperols a l’URSS, de la burgesia nacional, dels partits “camperols” als països capitalistes, del socialisme en un sol país, del paper del partit en la revolució proletària, les tendències revisionistes estaven en ple desenrotllament en 1924-1925, Dissimulant-se darrere de l’estendard de la lluita contra el “trotskisme”, i s’expressaren en les resolucions oportunistes de la conferència del Partit Comunista (bolxevic) de l’URSS d’abril de 1925.

Considerada en el seu conjunt, l’orientació a dreta fou una temptativa d’adaptació mig cega, purament empírica, al retard de la revolució a causa de la derrota de 1923. Bukharin abordava la qüestió d’una manera primitiva,

considerant el desenvolupament “permanent” de la revolució en el sentit més directe i mecànic d’aquesta paraula. Bukharin no admetia ni ‘pausa”, ni interrupció ni retirada; considerava com un deure revolucionari prosseguir “l’ofensiva sota no importa quines condicions”. L’article de Stalin (*De la situació internacional*) citat més amunt, que és, en certa manera, un programa (es pot dir que fou la primera intervenció general de Stalin en els problemes internacionals), demostra que també el segon autor del projecte, en el curs del primer període de lluita contra el “trotskisme”, s’esforçà en admetre la concepció mecànica de l’“esquerra”, per a la qual, invariablement, només existia “descomposició” de la socialdemocràcia, “radicalització” dels obrers, “creixement” dels partits comunistes, revolució “pròxima”. Quant a aquell que mira en torn seu i fa distincions, és un “liquidador”.

Després de la ruptura que es produí en la situació europea en 1923, aquesta “tendència” necessità un any i mig per a experimentar una sensació nova i, en ple pànic, transformar-se radicalment. Desproveïda de tota comprensió sintètica de la nostra època i de les tendències que conté, la direcció (Stalin) s’orientava a les palpentes, o completant les seues conclusions fragmentàries amb esquemes escolàstics que renovava cada vegada (Bukharin). En conjunt, la línia de conducta política constitueix, per aquesta raó, un encadenament de zig-zags. La línia ideològica és un calidoscopi d’esquemes encaminats a portar a l’absurd cada segment dels zig-zags stalinistes.

El VI Congrés obreria judiciosament si encarregués a una comissió especial la missió de reunir totes les teories exposades per Bukharin per a edificar sobre elles la seua argumentació, en cada etapa, per exemple, del Comitè anglorus; caldria disposar-les cronològicament, sistemàticament, per a tractar de traçar el diagrama febril del pensament que contenen. Seria un dels diagrames estratègics més fecunds en ensenyaments. Igualment podria fer-se en allò que fa a la revolució xinesa, al desenvolupament econòmic de l’URSS i a totes les altres qüestions de menor importància. *Un empirisme cec multiplicat per l’escolàstica*, tal és l’orientació que encara no ha estat despietadament condemnada.

Aquest empirisme ha quedat palès de la manera més fatal en els tres problemes capitals: la política interior de l’URSS, la revolució xinesa i el Comitè anglorus, i amb menor violència, amb conseqüències immediates menys funestes en general en totes les qüestions de la política de la Internacional Comunista.

En allò tocant els problemes interiors de l’URSS, s’ha jutjat la política d’orientació a dreta d’una manera completa en la *Plataforma dels bolxevics leninistes (Oposició)*: ens veiem obligats aquí a limitar-nos a referir-nos-hi. Aquesta *Plataforma* rep actualment una confirmació inesperada: totes les

temptatives de la direcció actual del Partit Comunista de l'URSS (bolxevic) d'escapar a les conseqüències de la política de 1923-1928 es basen en arguments extrets gairebé textualment de la *Plataforma*, els autors i partidaris de la qual estan dispersats per les presons i els llocs de desterrament. El fet que els dirigents actuals recorreguen a la *Plataforma* per fragments, sense cap esperit de continuïtat en el seu actes, fa summament inestable i incerta la nova orientació a esquerra; però, alhora, confirma àmpliament que la *Plataforma* en el seu conjunt expressa la política de Lenin.

Quant a la qüestió xinesa, ens veiem obligats a sotmetre-la a una anàlisi més minuciosa en un capítol especial (el tercer), donada la importància del problema per a la Internacional Comunista i perquè la *Plataforma* l'ha presentat d'una manera extremadament insuficient, incompleta i a vegades fins i tot totalment inexacta, per culpa de Zinoviev.

En allò que fa al Comitè anglorus, tercera etapa per ordre d'importància, de l'experiència estratègica de la Internacional Comunista en el curs dels darrers anys, després de tot el que ha dit l'Oposició en una sèrie d'articles, discursos i tesis, no ens queda més que establir aquí un breu balanç.

El punt de partida del Comitè anglorus fou, com hem vist ja, una aspiració impacient de saltar per damunt del jove Partit Comunista anglès, que es desenvolupava massa lentament. Açò donava a l'experiència, ja abans de la vaga general, un caràcter erroni.

El Comitè anglorus, no era considerat com una coalició temporal, entre esferes superiors, que hauria d'ésser trencada i ho seria d'una manera demostrativa a la primera prova seriosa, a fi de comprometre al Consell general; no, se'l considerava, i no sols per Stalin, Bukharin, Tomsky, etc., sinó també per Zinoviev, com un "bloc amigable" de llarga durada, i com un instrument destinat a "revolucionar" sistemàticament les masses obreres angleses; es veia en aqueix Comitè, si no la porta, almenys un accés a la porta per on hauria d'entrar la revolució del proletariat anglès. Cada vegada més, el Comitè anglorus, que era un acord circumstancial, es transformava en un organisme intangible, col·locat per damunt de la lluita de classes, com es veié clarament durant la vaga general.

L'entrada de les masses, en una fase obertament revolucionària llençà al camp de la reacció burgesa els polítics laboristes liberals que havien anat un poc cap a l'esquerra. Aquests traïren conscientment i oberta la vaga general; després feren sapes i traïren la vaga general de miners. El reformisme conté sempre la possibilitat d'una traïció. Però açò no significa que reformisme i traïció s'identifiquen a cada moment. Pot haver-hi acords provisionals amb els

reformistes quan aquests fan un pas endavant. Però quan espantats pel desenrotllament del moviment de masses el traeixen, mantenir la coalició amb ells equival a tolerar d'una manera criminal als traïdors i dissimular la traïció.

La vaga general tenia com a fi exercir per la força de cinc milions d'obers una pressió unificada contra els industrials i l'estat; en efecte, la qüestió de la indústria carbonífera es convertí en el problema més important de la política de l'estat. Gràcies a la traïció dels caps, la vaga fou sabotjada des de la seua primera etapa. Era una gran il·lusió creure després d'açò que sola, aïllada, la vaga econòmica dels miners obtindria allò que la vaga general no havia aconseguit. *En açò residia la força del Consell General.* Calculant fredament, portà els miners a la derrota, a continuació de tot això nombrosos obrers havien de convèncer-se que les indicacions de Judes del Consell General eren "justes" i "raonables".

El manteniment de la coalició amistosa amb aquest i l'ajuda prestada al mateix temps a la vaga econòmica, aïllada, dels miners, que es perllongava indefinidament, i contra la qual intervenia el Consell General, semblaven haver estat calculats per endavant per a permetre als que constituïen el cap de les tradeunions sortir amb les menors pèrdues possibles de les proves més penoses.

Des del punt de vista revolucionari el paper exercit pels sindicats russos fou molt desavantatjós i lamentable. Ni què dir té que era un deure ajudar la vaga econòmica, fins i tot aïllada; entre revolucionaris no pot haver-hi dues opinions diferents sobre açò. Però aqueixa ajuda no havia d'haver tingut només un caràcter pecuniari; sinó també revolucionari i polític. La direcció sindical russa havia d'haver dit obertament a la federació de miners i a tota la classe obrera anglesa que la vaga de miners no tenia probabilitats serioses de triomfar més que en el cas que per la seua obstinació, la seua tenacitat, la seua extensió estigués en condicions d'obrir el camí a una nova explosió de vaga general. No es podia arribar a això més que lluitant directament i oberta contra el Consell General, agència del govern i dels patrons del carbó. La lluita per transformar la vaga econòmica en vaga política hauria hagut de significar que es faria una guerra furiosa en tots els terrenys al Consell General; el primer pas cap aquesta guerra havia d'ésser la ruptura del Comitè anglorus, que era un obstacle reaccionari, una cadena lligada al peu.

Cap revolucionari que sospese les seues paraules afirmarà que anant en aquesta direcció la victòria estava *assegurada*. Però per a arribar no era *possible* seguir un altre camí. El fracàs que s'hauria pogut patir hauria estat una derrota experimentada en un camí que *podia portar* més tard al triomf. Una derrota semblant inculca, és a dir, reforça les idees revolucionàries en la classe obrera. En tant que sostenint només pecuniàriament una vaga corporativista, sense

sortida (corporativista pels seus mètodes, revolucionària i política pels seus fins), que es perllongava indefinidament, no es feia més que ajudar el Consell General, que esperava tranquil·lament que la vaga finís per consumpció per a demostrar que tenia “raó”. No cal ni dir que no era fàcil esperar durant uns quants mesos fent obertament d’esquirol. Precisament per a aquest període profundament crític, el Consell General necessitava una careta política per a presentar-se davant les masses: el Comitè anglorus. Així, doncs, la lluita de classes a mort entre el capital i el proletariat anglesos, entre el Consell General i els miners, semblava transformar-se en discussió amistosa entre dos aliats, Consell General i direcció sindical russa, sobre el millor camí en el moment: el de l’acord o el de la lluita econòmica aïllada. La derrota inevitable de la vaga provocà un acord, és a dir, tallà tràgicament la “discussió” amistosa a favor del Consell General.

Des del principi fins a la fi, tota la política del Comitè anglorus, a causa de la falsa línia de conducta fixada, consistí en ajudar, en sostenir, en reforçar el Consell General. Fins i tot el fet que la vaga fóra alimentada des del punt de vista pecuniari, durant molt de temps, gràcies al gran esperit de sacrifici dels obrers russos serví, no als miners, ni al Partit Comunista anglès, sinó al Consell General. A continuació del més gran moviment revolucionari que Anglaterra haja conegut després del cartisme, el Partit Comunista anglès a penes ha crescut, en tant que el Consell General és més sòlid que abans de la vaga general.

Tals són els resultats d’aquesta “maniobra estratègica”, única en el seu gènere.

Per a justificar l’obstinació que es manifestà en mantenir la coalició amb el Consell General (s’arribà a arrossegar-se davant ell en la vergonyosa conferència de Berlín a l’abril de 1927) es recorre, encara i sempre, a l’“estabilització”. Si la revolució triga en arribar, hom ha d’agafar-se fins i tot a un Purcell. Aquest argument, que li sembla extraordinàriament profund a un funcionari soviètic o a un tradeunionista del tipus de Melnitxanski, és en realitat una perfecta mostra de cec empirisme agreujat, a més, per l’escolàstica. ¿Què significa “estabilització” quan s’aplica aquesta expressió a l’economia i a la política angleses, sobretot en 1926-1927? Desenvolupament de les forces productives? Millora de la situació econòmica? Esperances creixents en el futur? Relatiu benestar i calma de les masses obreres? Res, absolutament res. Tota la suposada estabilització del capitalisme britànic es basa en la força conservadora de les velles organitzacions obreres de tots els matisos i tendències enfront de la debilitat i indecisió del Partit Comunista anglès. La revolució està completament madura, en el domini econòmic i social, en Anglaterra. La qüestió es planteja únicament des del punt de vista polític. Les bases principals de l’estabilització són les esferes superiors del *Labour Party* i de les tradeunions, que en Anglaterra constitueixen un tot, però practiquen la

divisió del treball. Donat l'estat, que es palesà durant la vaga general, en què es troben les masses obreres, no són Mac Donald i Thomas els qui ocupen el lloc principal en el mecanisme de l'estabilització capitalista, sinó Pugh, Purcell, Cook i companyia. Aquests obren i Thomas completa el seu treball. Sense Purcell, Thomas perd tot punt de suport, i Baldwin alhora que Thomas. L'"esquerranisme" fals, diplomàtic, de mascarada de Purcell, que fraternitza successivament i simultània amb la gent d'església i amb els bolxevics, que està sempre prest, no sols a batre's en retirada, sinó, a més a més, a traïr, és el principal fre de la revolució en Anglaterra. *L'estabilització és el purcellisme*. Es veu, doncs, què absurd teòric, què cec oportunisme és recórrer a l'"estabilització" per a justificar el bloc polític constituït amb Purcell. Per a trencar la "estabilització" calia, en primer lloc, derrotar el "purcellisme". Conservar, en aquestes condicions, davant les masses obreres, encara que només fóra una ombra de solidaritat amb el Consell General era el crim més gran, la vergonya més profunda.

Fins i tot l'estratègia més justa està lluny de conduir-nos sempre a la victòria. Es comprova si un projecte estratègic és just examinant si segueix la línia del vertader desenvolupament de les forces de classe, si aprecia d'una manera realista, els elements d'aqueix desenvolupament. La derrota més penosa, vergonyosa i funesta per a un moviment, derrota típicament menxevic, és la causada per una falsa anàlisi de les classes, pel menyspreu envers els factors revolucionaris, per la idealització de les forces enemigues. Les nostres derrotes en Xina i en Anglaterra foren d'aquest tipus.

Què s'esperava del Comitè anglorus per a l'URSS? Al juliol de 1926, Stalin ens ensenyava el següent en la reunió plenària del Comitè Central i de la Comissió Central d'Inspecció:

“La tasca d'aqueix bloc (Comitè anglorus) és organitzar un vast moviment de la classe obrera contra noves guerres imperialistes i, en general, contra tota intervenció al nostre país, en particular d'alguna de les més fortes potències imperialistes d'Europa., i més especialment d'Anglaterra”.

Ensenyant-nos a nosaltres, membres de l'Oposició, que, naturalment, no ho ignoràvem, que cal “tenir la preocupació de defensar la primera República Obrera del món contra la intervenció”, (en açò d'aquí dalt teníem, certament necessitat d'ésser instruïts) Stalin agregava:

“Si els sindicats reaccionaris anglesos estan prests a formar amb els sindicats revolucionaris del nostre país una coalició contra els imperialistes contrarevolucionaris del seu, per què no aprovaríem aqueix bloc?”

Si els “sindicats reaccionaris” foren capaços de lluitar contra els seus imperialistes, no serien reaccionaris. Stalin ja no reconeix la línia de demarcació que separa les nocions de *reaccionari* i *revolucionari*. Per rutina, qualifica els sindicats d’Anglaterra de reaccionaris, però es fa piadoses il·lusions sobre el seu “esperit revolucionari”.

Després de Stalin, el Comitè de Moscou del nostre partit deia als obrers d’aquesta ciutat:

“El Comitè anglorus pot i ha d’exercir, i sens dubte exercirà, un paper enorme en la lluita contra qualsevol classe d’intervencions dirigides contra l’URSS i esdevindrà el centre d’organització de les forces internacionals del proletariat en lluita contra qualsevol classe de temptatives de la burgesia internacional de provocar una nova guerra”. (*Tesi del Comitè de Moscou*)

Què responia a açò l’Oposició?

“A mesura que s’agreuge la situació internacional, el Comitè anglorus es transformarà en instrument de l’imperialisme britànic i internacional”.

En la mateixa reunió plenària, Stalin qualificà “de pas del leninisme al trotskisme” aquesta crítica de les esperances stalinistes posades en Purcell, considerat com a àngel de la guarda de l’estat obrer.

“Vorotxilov: “Això és molt cert”.

Una veu: “Vorotxilov ha posat en això el seu segell”.

Trotski: “Feliçment, tot açò es trobarà en les actes taquigràfiques”.

Sí; tot açò està en les actes taquigràfiques de la reunió plenària de juliol, on oportunistes cecs, grollers i deslleials tingueren l’audàcia de llençar contra l’Oposició l’acusació de “derrotisme”.

Tot aquest diàleg, que em veig obligat a reproduir del meu article “Què s’esperava i què s’ha obtingut?”, ofereix una lliçó d’estratègia que conté infinitament més ensenyaments que l’article per a instituts dedicat a l’estratègia que figura en el projecte de programa. La pregunta: què s’esperava i què s’ha obtingut? És, en general, el criteri principal en estratègia. Cal aplicar-lo en el VI Congrés a tots els problemes que estigueren a l’ordre del dia durant els últims anys. Es veurà llavors, d’una manera indiscutible, que l’estratègia del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, particularment a partir de 1927, és la de les quantitats imaginàries, dels falsos càlculs, de les il·lusions respecte a l’enemic, de la persecució dels militants més segurs i fermes; és, en una paraula, l’estratègia del centrisme podrit.

9.- Sobre el caràcter de les maniobres i de l'estratègia revolucionària

A primera vista no es pot comprendre per què el projecte de programa ignora totalment el problema de “la maniobra” en l'estratègia bolxevic i de la seua “flexibilitat”. De tota aquesta immensa qüestió, només s'aborda un únic punt: els acords amb la burgesia indígena a les colònies.

No obstant això, l'oportunisme, en el curs de l'últim període descrivint zig-zags cada vegada més accentuats a dreta, es cobrí sobretot amb la bandera de la maniobra estratègica. Es qualificà la negativa a acceptar la realització de compromisos desproveïts de principis, i, per això mateix, perjudicials des del punt de vista pràctic, de falta de “flexibilitat”. La majoria proclamà que el seu principi fonamental era la maniobra. Zinoviev, en 1925, maniobrava amb Raditch i La Follette. Stalin i Bukharin maniobraren després amb Chang Kai-chek, amb Purcell, amb el camperol ric. La burocràcia maniobrà tot el temps amb el partit. Zinoviev i Kamenev maniobren ara amb la burocràcia.

En la vida quotidiana del burocratisme ha sorgit tot un exèrcit d'especialistes de la maniobra, compost, sobretot, per homes que mai foren militants revolucionaris i que, per això mateix, s'inclinen ara tant més davant la revolució que ha conquerit el poder. Borodin maniobra en Canton; Rifes, a Pequín; D. Petrovski, entorn de la Manxa; Pepper, als Estats Units, però cal fer-ho també en Polinèsia; Martinov maniobra a distància, però, en canvi, ho fa en totes les parts del món. Han sorgit ventrades senceres de joves acadèmics de la maniobra, que entenen, sobretot, per flexibilitat bolxevic l'elasticitat de la seua pròpia espinada. La missió d'aquesta escola estratègica consisteix en obtenir mitjançant la maniobra tot el que només pot donar la força revolucionària de la lluita obrera. El mateix que cada alquimista de l'Edat Mitjana, malgrat els fracassos dels altres, confiava en fabricar or, els estrategs actuals de la maniobra, cadascun al seu lloc, esperen enganyar la història.

És evident que, de fet, no són estrategs, sinó homes de combinacions burocràtiques, de totes talles, excepte la gran. Alguns d'ells, després d'haver observat com el mestre resol les petites qüestions, s'han imaginat que posseeixen tots els secrets de l'estratègia. En els fons, aquí rau tota la doctrina dels epígons. Altres, després d'haver rebut, de segona o tercera mà, els secrets de les combinacions i d'haver-se convençut en les petites coses que fan a vegades grans miracles, han estimat que serien tant més convenients per als grans assumptes. Per tot arreu, totes les temptatives d'aplicar el mètode burocràtic de les combinacions a la solució de les grans qüestions, com comparativament més “econòmic” que el de la lluita revolucionària, ha causat inevitablement vergonyoses fallides; la doctrina de les combinacions, en mans de la burocràcia del partit i de l'estat, ha trencat la columna dels joves partits i de les joves revolucions. Chang Kai-chek, Wan Tin-Wei, Purcell i el camperol

ric, tots han sortit fins ara vencedors de totes les temptatives per a reduir-los recurrent al mètode de les “maniobres”. Açò no vol dir, no obstant això, que, en general, tota maniobra siga inadmissible, és a dir, incompatible amb l’estratègia revolucionària de la classe obrera. Però cal comprendre clarament el valor, auxiliar, subordinat, de les maniobres, que han d’èsser utilitzades estrictament com a mitjà, en relació amb els mètodes fonamentals de la lluita revolucionària. Cal comprendre d’una vegada, i per sempre, que una maniobra no pot decidir mai una gran causa. Si les combinacions semblen resoldre alguna cosa avantatjosament en els petits assumptes, és sempre en detriment de les obres importants. Una maniobra justa no fa més que facilitar la solució permetent guanyar temps o esperar majors resultats gastant menys forces. No és possible esquivar les dificultats fonamentals gràcies a la maniobra.

La contradicció que existeix entre el proletariat i la burgesia és una contradicció fonamental. Heus aquí per què tractar de subjectar la burgesia xinesa mitjançant les maniobres de qualsevol mena que siguen i obligar-la a sotmetre’s a plans previstos en combinacions, no és procedir a una maniobra, és enganyar-se a si mateix d’una manera menyspreable, encara que l’operació siga important. Hom no pot enganyar les classes. En la història, açò és veritat per a totes les classes, però és més particularment i directament cert per a les classes dominants, posseïdores, explotadores, instruïdes. La seua experiència del món és tan gran, els seus instints de classe estan tan exercitats, els seus òrgans d’espionatge són tan variats, que tractant d’enganyar-les, simulant ésser allò que no hom és, s’arriba, en realitat, a fer caure en la trampa no els enemics, sinó els amics.

La contradicció que existeix entre l’URSS i el món capitalista és una contradicció fonamental. No és possible esquivar-la recurrent a maniobres. Es pot, per mitjà de concessions al capital, clarament i oberta enunciades, explotant les contradiccions existents entre les seues diverses parts, prolongar una pausa, guanyar temps, i açò només en condicions determinades i no sota qualssevol circumstància. Creure que es pot “neutralitzar” la burgesia mundial abans d’organitzar el socialisme, és a dir, que es pot escapar, gràcies a algunes maniobres, a les contradiccions fonamentals, és equivocar-se grollerament, i aqueix engany pot costar-li car a la República Soviètica. Només la revolució internacional pot alliberar-nos de les contradiccions fonamentals.

Una maniobra pot consistir ja en una concessió a l’enemic, ja en establir un acord amb un aliat provisional i sempre dubtós, ja en efectuar una retirada calculada en el moment oportú per a no permetre l’adversari que ens aixafe, ja en fer alternar les reivindicacions parcials i les consignes destinades a provocar l’escissió al camp enemic. Heus aquí les formes principals de la maniobra. Se’n pot citar encara d’altres de secundàries. Però tota maniobra, per la seua naturalesa mateixa, no és més que un episodi amb relació a la línia estratègica

fonamental de la lluita. En les maniobres fetes entorn del Kuomintang i al Comitè anglorus (cal tenir-les presents sempre com a mostres consumades de maniobres menxevics i no bolxevics), es produí precisament el contrari: el que sols hauria d'haver estat un episodi de tàctica s'inflà fins esdevenir en línia estratègia, i la vertadera tasca estratègica (la lluita contra la burgesia i els reformistes) es féu miquetes en una sèrie d'episodis petits i secundaris de tàctica, de caràcter sobretot decoratiu.

Quan s'executa una maniobra cal preveure sempre les hipòtesis més desfavorables, tant de respecte a l'enemic a què hom li fa concessions com, també, respecte de l'aliat amb què hom estableix un acord. Sempre cal recordar que a partir de l'endemà l'aliat pot esdevenir enemic. Açò és cert fins i tot respecte a un aliat com els camperols:

“Desconfiar dels camperols, organitzar-se separadament d'ells, estar prest a lluitar contra ells en la mesura que intervinguen com a reaccionaris o antiproletaris”. (Lenin, *Obres Completes*, vol. VI, p. 113).

Açò no està ni de bon tros, en contradicció amb la gran tasca estratègica del proletariat, que Lenin fou el primer en determinar, teòricament i pràctica, d'una manera tan profunda i genial: arrancar les capes inferiors dels camperols explotats a la influència de la burgesia i portar-les al nostre costat. Però l'aliança del proletariat i dels camperols, que la història no presenta, ni de bon tros, d'una manera acabada, no pot crear-se per mitjà de maniobres dolçasses, de coqueteries trivials i de declamacions patètiques: és una qüestió de correlació política de forces, i, per consegüent, d'independència del proletariat respecte a *totes* les classes. En primer lloc, cal educar l'aliat. Es pot educar els camperols, manifestant, d'una banda, una atenció profunda envers totes les seues necessitats històriques progressistes, i, d'una altra, una desconfiança organitzada envers ell, i lluitant infatigablement i implacablement contra totes les seues tendències i maneres antiproletàries.

El sentit i els límits de la maniobra s'han de meditar i determinar sempre clarament. Una concessió ha d'anomenar-se una concessió, i una retirada, una retirada. És menys perillós exagerar les concessions i retirades a què hom es veu obligat que sobreestimar-les. S'ha de mantenir la vigilància de classe i la sistemàtica desconfiança en el seu propi camp i no adormir-les.

L'instrument essencial d'una maniobra, com, en general, de tota acció històrica de la classe obrera, és el partit. Però aquest no és únicament un instrument dòcil a mans dels “mestres” de la maniobra; és una ferramenta conscient, que obra per si mateixa; és l'expressió suprema de l'acció pròpia del proletariat. És precís, doncs, que el partit compregua clarament cada maniobra. No es tracta,

evidentment, de secrets diplomàtics, militars o conspiratius, és a dir, de la *tècnica* de la lluita de l'estat proletari o del partit comunista sota el règim capitalista. Es tracta del fons *polític* de la maniobra. Les explicacions que es donen, a la força, per a provar que la política seguida de 1924 a 1928 amb els camperols rics fou una gran maniobra són, doncs, absurdes i criminals. Hom no enganya el camperol ric. Aquest jutja no per les paraules, sinó pels actes, pels impostos, pels preus; calcula en espècies. Però sí pot hom enganyar la classe obrera, el partit proletari. Res corroeix tant l'esperit revolucionari del partit proletari com les maniobres desproveïdes de principis i efectuades a les seues esquenes.

Heus aquí la regla més important, indestructible i invariable, que ha d'aplicar-se en tota maniobra: no et permetes mai fondre, confondre o entrellaçar la teua organització de partit amb la d'un altre, per "amistós" que aquest siga avui. No et permetes mai recórrer a gestions que, directament o indirecta, obertament o d'amagat, subordinen el teu a altres partits o a organitzacions d'altres classes, que restringisquen la llibertat de la teua acció o que et facen responsable, encara que només siga en part, de la línia de conducta política d'altres partits. No et permetes mai confondre les teues banderes amb les seues, i encara menys, sobra dir-ho, no t'agenolles davant la bandera d'un altre.

El pitjor i més perillós és quan una maniobra es deu a la impaciència o a l'oportunisme de voler avançar el creixement del partit, saltar les etapes inevitables del seu desenvolupament (aquest és, justament, el cas en què no s'han de saltar les etapes), i que es realitza lligant de manera artificial, hipòcrita, diplomàtica, mitjançant combinacions i estafes, organitzacions i elements que es llancen a degolla. Semblants experiències, perilloses sempre, són fatals per als partits joves i febles.

En la maniobra, com en la batalla, no és la saviesa estratègica (i menys encara l'ardit de les combinacions) allò que decideix el resultat: és la correlació de forces. D'una manera general, el perill que una maniobra, fins i tot judiciosament concebuda, fa córrer a un partit revolucionari és més gran com més jove i feble és respecte als seus enemics, aliats o semialiats. Heus aquí per què (i ací abordem el punt més important per a la Internacional Comunista) el Partit Bolxevic no començà fent maniobres, considerant-les com una panacea, sinó que únicament en féu ús quan fou prou fort per a realitzar-les, quan havia tirat arrels profundes a la classe obrera, quan s'havia consolidat en el domini polític i madurat ideològicament.

El mal rau, precisament, que els epígons de l'estratègia bolxevic presenten els joves partits comunistes l'esperit de maniobra i la flexibilitat com la quinta essència de l'estratègia bolxevic, arrencant-los del seu eix històric i de les seues

bases de principis, realitzant així combinacions que s'assemblen amb massa freqüència a la carrera del lleó en la seua gàbia. No és la flexibilitat el que constituï (i, per descomptat, actualment no ha de constituir-lo) el tret característic fonamental del bolxevisme, sinó *la seua fermesa d'acer*. Precisament aquesta qualitat (de la que el bolxevisme s'enorgullí amb molta raó) és la que li retreien els seus enemics i adversaris. No "optimisme" beat, sinó intransigència, vigilància, desconfiança revolucionària, lluita per cada centímetre de la seua independència: aqueixos són els seus trets essencials. Justament per ací han de començar els partits comunistes d'Occident i d'Orient. Tenen encara que conquerir el dret a executar grans maniobres, preparant primer les possibilitats materials i polítiques de realitzar-les, a saber: la força, la solidesa i la serietat en l'elecció dels mitjans que utilitzen per a la seua pròpia organització.

Les maniobres menxevics realitzades entorn del Guomindang i del Consell General són deu vegades criminals perquè han recaigut sobre el coll, fràgil encara, dels comunistes de Xina i d'Anglaterra. No sols provocaren la derrota de la revolució i de la classe obrera, sinó que han debilitat, han sabotejat l'instrument essencial de la lluita futura: els joves partits comunistes. Al mateix temps, han introduït elements de desmoralització política en el més vell partit de la Internacional Comunista: el Partit Comunista de l'URSS (bolxevic).

El capítol del projecte que parla de l'estratègia no diu ni una paraula respecte a les maniobres, és a dir, al cavall de batalla que s'ha muntat amb predilecció en el curs dels últims anys. Alguns crítics bonassos diran: Aqueix silenci és ja un bé. Però raonar així seria cometre un greu error. Malauradament, el projecte de programa, com ho hem demostrat ja en una sèrie d'exemples, i com ho provarem fins i tot més endavant, té també caràcter de maniobra, en el mal sentit de la paraula. El projecte maniobra entorn del partit. Dissimula alguns dels seus punts febles disfressant-se "darrere de Lenin", i esquiva altres mitjançant el silenci. Així és com tracta la qüestió de l'estratègia de les maniobres. Actualment, no és possible parlar d'aqueix tema sense evocar l'experiència recent de Xina i Anglaterra. El sol fet d'esmentar les maniobres evocarà les imatges de Chang Kai-chek i de Purcell. Açò és el que els autors no volen. Prefereixen callar sobre el seu tema favorit, deixant les mans lliures a la direcció de la Internacional Comunista. Però no es pot tolerar açò. És precís lligar les mans als especialistes de les combinacions i als candidats a aquesta especialització. Per a açò ha de servir el programa. Si no, és inútil.

És precís que el capítol sobre l'estratègia continga les regles fonamentals que definisquen i delimiten les maniobres, és a dir, el procediment auxiliar empleat en la lluita revolucionària, que sols pot ésser una lluita a mort contra la classe enemiga. Pot hom, indubtablement, exposar amb més concisió i exactitud les

regles esbossades aquí, basades en el que ensenyaren Marx i Lenin. Però cal introduir-les, a tota costa, en el programa de la Internacional Comunista.

10.- L'estratègia de guerra civil

El projecte de programa diu succintament, a propòsit de la qüestió de la insurrecció.

“Aquesta lluita està sotmesa a les regles de l'art de la guerra; pressuposa un pla militar, el caràcter ofensiu de les operacions del combat, l'abnegació sense reserves i l'heroisme del proletariat”.

Aquí el projecte es limita a repetir, en resum, algunes observacions fetes de passada per Marx. No obstant això, tenim, d'una banda, l'experiència de la revolució d'octubre, i, d'una altra, la de les derrotes de les revolucions hongaresa i bavaresa, de la lluita a Itàlia en 1920, de la insurrecció a Bulgària al setembre de 1923, del moviment de 1923 en Alemanya, del de 1924 a Estònia, de la vaga general anglesa en 1926, de la insurrecció dels obrers vienesos en 1927, de la segona revolució xinesa de 1925-1927. El programa de la Internacional Comunista ha de caracteritzar molt més clarament i concreta tant les premisses socials i polítiques de la insurrecció com les condicions i els mètodes estratègics i militars necessaris per a obtenir l'èxit. Res desemmascara tant el caràcter superficial i literari del document com el fet que el capítol consagrat a l'estratègia revolucionària tracte de Cornelissen i dels guildistes (Orage, Hobson, G. D. H. Cole, anomenats tots), però no caracteritze en general, des del punt de vista social, l'estratègia del proletariat en l'època imperialista i no definisca tampoc els mètodes de lluita per a la conquesta del poder, basant-se en la documentació de la història vivent.

En 1924, després de l'experiència tràgica d'Alemanya, plantejarem de nou la qüestió, demanant que la Internacional Comunista inscrigués en la seua ordre del dia i estudiés els problemes de l'estratègia i de la tàctica de la insurrecció i de la guerra civil en general.

“És precís reconèixer que molts comunistes occidentals, que no s'han desembarassat de la seua manera fatalista i passiva d'abordar els principals problemes de la revolució, no concedeixen importància a la insurrecció. Rosa Luxemburg representa fins i tot aquesta manera de veure d'una forma particularment neta i amb molt més talent que cap altre. La seua actitud és, des del punt de vista psicològic, fàcilment comprensible. Es formà, per dir-ho així, en la lluita contra l'aparell burocràtic de la socialdemocràcia i dels sindicats alemanys. Sense treva, demostrà que aquest aparell ofegava la iniciativa del proletariat. No veia una altra sortida a aquesta situació, no veia la solució més que en un alça irresistible de les masses que derrocarien les barreres i defenses edificades per la burocràcia socialdemòcrata. La vaga general revolucionària, desbordant els límits de la societat burgesa, era per a Rosa Luxemburg sinònim de revolució proletària. No obstant això, siga quina siga la seua potència, la

vaga general no resol el problema del poder, no fa més que plantejar-lo. Per a apoderar-se del poder cal, recolzant-se en la vaga general, organitzar la insurrecció. Tota l'evolució de Rosa Luxemburg fa pensar que hauria acabat per admetre-ho. Però quan fou arrencada a la lluita no havia dit encara la seua última ni la seua penúltima paraula. No obstant això, fins i tot recentment existia en el partit comunista alemany un corrent molt fort de fatalisme revolucionari. La revolució s'apropa (deia hom), ens portarà la insurrecció i ens donarà el poder. El paper del partit en aqueix moment és fer agitació revolucionària i esperar els efectes de tals condicions, plantejar resoludament la qüestió de la insurrecció és arrencar al partit de la passivitat i del fatalisme, és posar-lo enfront dels principals problemes de la revolució, notablement enfront de l'organització conscient de la insurrecció per a tirar l'enemic del poder.

Consagrem molt de temps i molts esforços en el domini teòric a la Comuna de París de 1871, i férem completament a una banda la lluita del proletariat alemany, que ha adquirit ja una preciosa experiència de la guerra civil; a penes ens ocupem, per exemple, de l'experiència de la insurrecció búlgara del mes de setembre últim, i en fi, el que és més sorprenent, hem, en certa manera, enviat als arxius l'experiència d'octubre.

És precís estudiar de la manera més minuciosa l'experiència del colp d'estat d'octubre, de l'única revolució en què el proletariat ha triomfat fins ara. És precís establir un calendari estratègic i tàctic d'octubre. És precís demostrar com els esdeveniments creixien hora per hora, quina repercussió tenien en el partit, en els soviets, en el Comitè Central, en l'organització militar. ¿Que significació tenien les vacil·lacions que es manifestaven en el partit? ¿Quina era la seua importància relativa en el marxa general dels esdeveniments? Quina era la funció de l'organització militar? Heus aquí un treball d'una importància inapreciable. Seria un vertader crim deixar-lo per a més tard.

En què consisteix, doncs, el problema pròpiament dit? Consisteix en compondre un formulari universal, o bé una guia, o un manual, o estatuts concernents a les qüestions de la guerra civil, per consegüent, abans que res, a la insurrecció considerada com el moment suprem de la guerra civil. És precís fer el balanç de l'experiència adquirida, analitzar les condicions, examinar les faltes, posar de manifest les operacions més justes, traure les conclusions necessàries. ¿Enriquem així la ciència, és a dir, el coneixement de les lleis de l'evolució històrica, o l'art, com a conjunt de les regles d'acció deduïdes de l'experiència? Crec que l'una i l'altra guanyaran. Però el nostre fi és estrictament pràctic: enriquir l'art militar revolucionari.

Necessàriament, uns "estatuts" militars d'aqueix gènere seran molt complexos. És precís, primer que res, presentar els trets característics de les premisses fonamentals de la conquesta del poder pel proletariat. Açò pertany encara al domini de la política revolucionària; la insurrecció és la continuació de la política, però per mitjans particulars. L'anàlisi de les premisses de la insurrecció ha d'adaptar-se als diversos tipus de països. Hi ha països en què la majoria de la població és proletària, i altres en què el proletariat és una minoria insignificant i on els camperols predominen d'una manera absoluta. Entre aquests dos pols se situen els països de tipus transitori. Seria, doncs, necessari posar en la base d'un estudi d'aquest gènere almenys tres "tipus" de països: industrial, agrari i intermedi. La introducció, que tractarà de les premisses i de les condicions de la revolució, ha de caracteritzar justament les particularitats de

cadascun d'aqueixos tipus de països considerats des del punt de vista de la guerra civil. Considerem la insurrecció des d'un doble punt: d'una banda, com una etapa ben definida del procés històric, com una refracció ben determinada de les lleis objectives de la lluita de classes; d'una altra, des del punt de vista subjectiu o actiu: com preparar i realitzar la insurrecció per a assegurar amb més seguretat la victòria." (Trotski, discurs pronunciat davant la direcció de l'Associació Científica Militar, 29 de Juliol de 1924; *Pravda*, 6 de setembre de 1924).

Un nombrós grup de persones, reunit entorn de la Societat de Ciències Militars, engegà en 1924 una obra col·lectiva per a elaborar les normes de la guerra civil, és a dir, una guia marxista sobre els problemes dels xocs directes entre classes i de la lluita armada per la dictadura. No obstant això, aquest treball aviat xocà amb la resistència de la Internacional Comunista (aquesta resistència formava part del sistema general de lluita contra l'anomenat trotskisme), després hom liquidà completament aquesta activitat. Seria difícil concebre un acte realitzat a la lleugera més criminal que aquest. En el curs de l'època de canvis bruscs, les regles de la guerra civil, compreses en el sentit que exposem més amunt, han de formar part de l'inventari de tot quadre revolucionari, i, ni que dir, dels dirigents dels partits. Aquests estatuts s'han d'estudiar i completar contínuament, aprofitant l'experiència recentment adquirida en cada país. Només mitjançant aquest estudi pot hom obtenir una certa garantia tant contra els moviments de pànic i de capitulació en els moments que exigeixen valor i decisió suprema com contra les cabrioles d'aventurers executades en els períodes que exigeixen prudència i severitat en l'elecció dels mitjans.

Si les regles d'aquest gènere figuraren en els llibres que un comunista ha d'estudiar seriosament, com ha de conèixer les idees fonamentats de Marx, Engels i Lenin, derrotes com les que s'han produït en els darrers anys, i que no eren, ni de bon tros, inevitables, en particular el colp d'estat de Canton, executat amb una lleugeresa d'esperit pueril, no s'haurien produït. El projecte de programa tracta aquestes qüestions en algunes línies, quasi amb tanta parsimònia com del gandhisme a l'Índia. No cal ni dir que un programa no pot entrar en detalls. Però ha de plantejar el problema clarament, i presentar les dades fonamentals referint-se als èxits i als errors més importants.

Independentment d'açò, segons la nostra opinió, el Sisè Congrés ha d'encarregar, en una resolució especial, obligatòriament al Comitè Executiu d'elaborar les regles de la guerra civil que puguin constituir un resum de les directives fonamentades en l'experiència passada de les victòries i de les derrotes.

11.- Les qüestions del règim interior del partit

Els problemes d'organització del bolxevisme estan íntimament lligats als del programa i la tàctica. El projecte només al·ludeix de passada a aquest tema

expressant la necessitat “de l’ordre revolucionari més estricte en el centralisme democràtic”. És l’única fórmula que defineix el règim interior del partit, i és, a més, una fórmula absolutament nova. El règim es basava en els principis del centralisme democràtic, ho sabíem. Aquests principis asseguren teòricament al partit (i així ocorregué en la pràctica), la completa possibilitat de discutir, criticar, expressar els seus desacords, triar i destituir, alhora que garantien una disciplina d’acer i que asseguraven plenament òrgans de direcció elegits i revocables. Si s’entén per *democràcia* la sobirania del partit sobre tots els seus òrgans, el *centralisme* es correspon amb una disciplina conscientment, judiciosament establida, que preserva la combativitat del partit. Ara es col·loca per damunt d’aquesta fórmula del règim interior del partit, fórmula justificada per tot el passat, una addició nova: “l’ordre revolucionari més estricte”. Així, doncs, el partit necessita no sols el centralisme democràtic, sinó també determinat *ordre revolucionari* en el centralisme democràtic. Aquesta fórmula col·loca simplement a la nova idea, proveïda d’un valor propi, per damunt del centralisme democràtic, és a dir, per damunt del partit.

¿Quin és, doncs, el sentit d’aquesta idea de l’ordre revolucionari (i el més “estricte”) *dominant* la democràcia i el centralisme? Correspon a un aparell independent del partit o amb tendència a ser-ho, que troba el seu fi en la seua pròpia existència, que vetlla per l’“ordre” sense ocupar-se de la massa del partit, que ataca i fins suprimeix la seua voluntat, si l’“ordre” ho exigeix, que aixafa els estatuts, que ajorna els congressos, que en fa una ficció.

Des de fa molt de temps, i per procediments diversos, el pensament de la burocràcia s’inclinava cap aqueixa fórmula de l’“ordre revolucionari”. En el curs dels dos últims anys, hem vist els representants de major responsabilitat de la direcció del partit fer tota una sèrie de definicions noves de la democràcia en el partit, que es redueixen en els fons a dir que democràcia i centralisme signifiquen simplement submissió als òrgans jeràrquicament superiors. Tota la pràctica s’ha desenrotllat fortament en aquest sentit. Però un centralisme acompanyat d’una democràcia ofegada, buida, és un centralisme burocràtic. Un “ordre” d’aquest gènere està evidentment obligat a ocultar-se darrere de les formes i els ritus de la democràcia, a exaltar-la en innumerables circulars, a ordenar l’“autocrítica” sota l’amenaça de l’article 58, a demostrar que els atacs de la democràcia emanen no del centre director, sinó dels anomenats “executors”; però és impossible exigir res d’aquests per la bona raó que cada “executor” és el dirigent de tots els seus inferiors.

Així, la nova fórmula, absolutament incoherent des del punt de vista teòric, prova per la seua novetat i la seua incoherència que ha estat expressada per a satisfer certes aspiracions ja madures. Consagra la burocràcia que l’ha llençat al món.

Aquesta qüestió està indissolublement lligada a la de les fraccions i els grups. Davant qualsevol problema que es presta a la discussió, davant tota divergència d'opinions, la direcció i la premsa oficial, no sols del partit comunista de l'URSS, sinó també de la Internacional Comunista i de totes les seues seccions, fa immediatament desviar el debat al pla del problema de les fraccions i dels grups. *La vida ideològica en el partit no es pot concebre sense grups provisionals en el terreny ideològic.* Fins ara ningú ha descobert una altra manera de procedir. El que s'ha esforçat en això ha demostrat simplement que la seua recepta es reduïa a ofegar la vida de les idees en el partit.

Naturalment, els grups són un “mal”, tant com les divergències d'opinions. Però aqueix mal constitueix un component tan necessari de la dialèctica de l'evolució de partit com les toxines amb relació a la vida de l'organisme humà.

La transformació dels grups en fraccions organitzades, i, sobretot, replegades sobre si mateixes, és un mal encara major. L'art de dirigir el partit consisteix precisament en prevenir aquesta transformació, que no s'assoleix per la simple prohibició. L'experiència del Partit Comunista de l'URSS és el millor testimoni. En el X Congrés, en plena insurrecció de Kronstadt i enmig de les insurreccions dels camperols rics, Lenin féu adoptar una resolució que prohibia les fraccions i els grups. S'entenia per grups no les tendències provisionals que es constitueixen inevitablement en el curs de la vida del partit, sinó aqueixes mateixes fraccions fent-se passar per grups. La massa del partit compregué clarament el perill mortal del moment; recolza al seu cap, adoptant una resolució ruda i implacable en la seua forma: prohibició de les fraccions i els grups. Però la massa del partit sabia profundament també que era el Comitè Central, dirigit per Lenin, qui interpretaria aquesta fórmula; que no hi hauria interpretació brutal i deslleial, i encara menys abús de poder. (Vegeu el *Testament* de Lenin). El partit sabia que exactament un any després, i fins i tot un mes després, si un terç del Partit ho desitjava, al Congrés següent s'examinaria l'experiència adquirida i introduirien les restriccions necessàries. La decisió del X Congrés fou una mesura deguda, a la situació crítica del partit governamental, quan descrivia una corba de les més perilloses per a passar del comunisme de guerra a la NEP. Aquesta mesura radical estigué enterament justificada més endavant, perquè completava una política justa i perspicaç que havia llevat tota base ferma als grups constituïts abans del pas a la nova política econòmica.

Però la resolució del X Congrés sobre les fraccions i els grups, que aleshores exigia ja una interpretació i una aplicació judicioses, no constitueix un principi absolut que domine totes les altres necessitats de desenrotllament del partit, independentment del país, de la situació i de l'època.

Després de la desaparició de Lenin, la direcció del partit, recolzant-se des d'un punt de vista formal en la resolució del X Congrés referent a les fraccions i als grups, a fi de defensar-se contra la crítica, suprimia cada vegada més la democràcia en el partit, i al mateix temps aconseguia cada vegada menys el fi immediat fixat, és a dir, la supressió de l'esperit de fracció. En efecte, no es tracta de prohibir les fraccions, sinó d'obtenir la seua desaparició. Mai l'esperit de fracció ha devastat tant el partit, ha trencat tant la seua unitat com després que Lenin abandonés el timó. Mai ha regnat tant com ara, a banda fins i tot d'aquesta divisió, el fals monolitisme 100%, que serveix simplement per a dissimular els mètodes d'estrangulació de la vida del partit.

La fracció de l'aparell, que s'oculta en el partit, es formà a l'URSS ja abans del XII Congrés. Més tard, adoptà un tipus d'organització a la manera dels *carbonari*, amb el seu Comitè Central il·legal (el "septumvirat"), les seues circulars, els seus agents, el seu llenguatge xifrat, etc. L'aparell del partit ha creat al seu si un ordre tancat en si mateix, impossible de vigilar, disposant dels recursos excepcionals no sols de l'aparell del partit, sinó també del de l'estat, transformant un partit de masses en un instrument encarregat d'amagar totes les maniobres dels intrigants.

Però a mesura que aquesta fracció de l'aparell, tancada en si mateixa, es posa més audaçment a l'abric de la vigilància de la massa del partit, més greu i violent esdevé el procés de trencament en fraccions, no sols a la base sinó també al si de l'aparell. Donada la dominació completa, il·limitada de la burocràcia sobre el partit, ja consumada en l'època del XII Congrés, les divergències que neixen al si del mateix aparell no troben sortida; cridar al partit perquè done la vertadera solució seria de nou subordinar-li l'aparell, resoldre la qüestió en litigi recurrent als mètodes de la democràcia en l'*aparell*, és a dir, interrogant els membres de la fracció secreta, només el grup que es crega segur per endavant de disposar de la majoria en l'aparell pot inclinar-se a adoptar aquesta solució. El resultat és que es formen noves fraccions en la fracció regnant, que s'esforça menys en obtenir la majoria en el si de l'aparell que en trobar punts de suport en les institucions de l'estat. S'obté la majoria al Congrés del partit automàticament, ja que hom el pot convocar en el moment més propici i preparar-lo com vullga. Així és com s'agreuja la *usurpació* de la burocràcia que constitueix el perill més terrible, tant per al partit com per a la dictadura del proletariat.

Després que es portà fins al final la primera campanya "antitrotskista" de 1923-1924, per mitjà de les fraccions i de l'aparell, es produí un profunda esquerda en la fracció secreta dirigida pel "septumvirat". La causa principal era el descontentament de l'avantguarda proletària de Leningrad davant la desviació

que començava a manifestar-se tant respecte als problemes de la vida interior del país com als internacionals. Els obrers avançats de Leningrad continuaven en 1925 l'obra començada pels proletaris d'avantguarda de Moscou en 1923; però aqueixes profundes tendències de classe no pogueren manifestar-se obertament en el partit; es reflectiren només en la lluita sorda que es desenrotllà al si de la fracció de l'aparell.

A l'abril de 1925, el Comitè Central féu propagar a través de tot el partit una circular que desmentia els rumors propalats, segons sembla, pels "trotskistes" assegurant que existien en el nucli dels "leninistes", és a dir, del "septumvirat" fraccional, certes divergències d'opinions sobre els camperols. Només per aquesta circular sabé el partit l'existència real de tals divergències, cosa que no impedí que els dirigents continuaren enganyant el partit en afirmar que l'"Oposició" atemptava contra el monolitisme de "la guàrdia de Lenin". Aquesta propaganda estava en el seu apogeu quan el XIV Congrés precipità sobre el partit les diferències existents entre les dues parts de la fracció regnant, diferències informes i confuses, però, no obstant això, profundes a causa dels seus *orígens de classe*. Les organitzacions de Moscou i de Leningrad, és a dir, les fortaleses principals del partit, adoptaren en les seues conferències, en vigílies del Congrés, resolucions *directament oposades*. Una i altra ho feren, evidentment, per *unanimitat*, Moscou explicava aquest miracle de l'"ordre revolucionari" per l'opressió de l'aparell a Leningrad, en tant que aquesta girava aquesta acusació contra Moscou. Com si existís una muralla infranquejable entre les organitzacions d'aquestes dues ciutats! En ambdós casos, l'aparell decidia, demostrant pel monolitisme 100 % que el partit estava absent quan es decidien les qüestions fonamentals de la seua pròpia existència. El XIV Congrés es veié obligat a superar les noves divergències sorgides davant els problemes essencials i a establir la nova composició de la direcció a esquenes del partit, que no havia estat consultat. El Congrés no pogué fer una altra cosa que abandonar immediatament l'atenció de trobar aquesta solució a una jerarquia atentament escollida de secretaris del partit. El XIV Congrés ha col·locat una nova fita en el camí de la liquidació de la democràcia del partit gràcies als mètodes de l'"ordre", és a dir, del capritx de la fracció oculta de l'aparell. Les formes de la lluita ulterior daten d'ahir. L'art de la fracció regnant consistí llavors en col·locar cada vegada el partit en presència d'una resolució ja adoptada, d'una situació irreparable, d'un fet consumat.

No obstant això, aquesta nova fase, més elevada, de l'"ordre revolucionari", no significava, ni de bon tros, la liquidació de les fraccions i dels grups. Aquests es desenvoluparen, per contra, extraordinàriament, les seues relacions recíproques foren infinitament més agudes, tant en la massa del partit com en l'aparell mateix. En allò tocant el partit, el càstig burocràtic aplicat als "grups" es féu cada vegada més aspre, com a signe d'importància, i arribà fins i tot a la infàmia

de l'oficial wrangelià i de l'article 58. Al mateix temps prosseguia el procés d'una *nova divisió* de la fracció regnant, i encara ara es desenvolupava.

Certament, no falten tampoc avui les falses manifestacions de monolitisme i les circulars que manifesten la unanimitat completa de les esferes directives. En realitat, la lluita sorda, aferrissada perquè no ofereix sortida, que es desenrotllava en la fracció burocràtica, ha pres, si es jutja pels símptomes, un caràcter summament agut i porta al partit a no sabem què nova explosió.

Aquesta és la teoria i la pràctica de l'“ordre revolucionari”, que, inevitablement, esdevenen en teoria i pràctica de la usurpació.

Des de fa molt de temps, no obstant això, aquestes coses no es limiten a la Unió Soviètica. En 1923, la campanya dirigida contra l'esperit de fracció es basava sobretot en l'argument consistent a dir que les fraccions són embrions de partits, i, en un país en què els camperols són una majoria indiscutible i que està assetjat pels capitalistes, la dictadura del proletariat no admet la llibertat dels partits. En si, aquesta tesi és absolutament justa. Però exigeix també una política justa i un règim apropiat en el partit. No obstant això, és evident que en plantejar així la qüestió es renunciava a estendre les resolucions del X Congrés del Partit Comunista de l'URSS (partit governamental) als partits comunistes dels estats burgesos. Però el règim burocràtic té la seua lògica, que el devora. Si no admet un control democràtic en el partit soviètic, no el tolera tampoc en la Internacional Comunista, que, des del punt de vista formal, domina al partit comunista de l'URSS. Heus aquí per què la direcció ha transformat en un principi universal la seua interpretació i la seua aplicació brutals i deslleials de la resolució del X Congrés, resolució que corresponia a les condicions ben determinades de l'URSS en el moment en què fou adoptada, i l'ha estès a totes les organitzacions del globus terrestre.

El bolxevisme fou sempre fort, perquè era concret des del punt de vista històric quan elaborava les seues formes d'organització: res d'esquemes àrids. En passar d'una etapa a una altra, els bolxevics modificaven radicalment l'estructura de la seua organització. No obstant això, ara, un sol i mateix principi de l'“ordre revolucionari” s'aplica al mateix temps al poderós partit de la dictadura del proletariat, al partit comunista alemany, què constitueix una força política seriosa, al jove partit xinès, que es troba bruscament arrossegat pel remolí de la lluita revolucionària, a la petita societat de propagandistes que és el Partit Comunista dels Estats Units. Fins que sorgisquen en aquests últims dubtes sobre la justesa dels mètodes imposats pel Pepper del moment perquè es castigue als “escèptics” per esperit de fracció. Un jove partit, que és un organisme polític completament embrionari, sense relació vertadera amb les masses, sense experiència de direcció revolucionària, sense formació teòrica, està ja

enterament revestit de tots els atributs de l'“ordre revolucionari”, que són per a ell com els vestits del pare al fill de sis anys.

El Partit Comunista de l'URSS té una experiència revolucionària de les més riques en el domini de les idees. Però, com ho han demostrat els últims anys, tampoc pot viure impunement un sol dia limitant-se a consumir àmpliament els interessos del seu capital; constantment ha de reconstituir-lo i augmentar-lo; açò només és possible si es fa treballar col·lectivament el pensament del partit. ¿Què dir llavors dels partits comunistes dels altres països, nascuts només fa alguns anys, que travessen encara el seu període primari d'acumulació de coneixements teòrics i de mètodes d'acció? Sense gaudir de la llibertat vertadera en la vida del partit, llibertat de discussió, llibertat d'establir col·lectivament, i en particular en grups, els camins que han de seguir-se, aqueixos partits no constituïran mai una força revolucionària decisiva.

Abans del X Congrés, del que data la formació de traccions, el partit comunista rus visqué dues dècades sense conèixer aquesta prohibició. Són justament aqueixes dues dècades les que l'han educat i preparat de tal manera que davant un canvi dels més difícils sabé acceptar i suportar les resolucions severes del X Congrés. Però els partits comunistes d'Occident comencen directament per ací.

Lenin, i nosaltres amb ell, temíem abans que res que el partit comunista rus, que disposa dels poderosos recursos de l'estat, exercís una influència excessiva, asfixiant sobre els joves partits d'Occident, que acabaven d'organitzar-se. Lenin posava incessantment en guàrdia el partit contra un acreixement prematur en el mètode del centralisme, contra els gests exagerats del Comitè Executiu i del Presídium en aquest sentit i sobretot contra les formes i els mètodes d'ajuda, que es transformaven en ordres directes i no admetien cap recurs de cassació.

La ruptura es produí en 1924 sota el nom de “bolxevització”. Si s'entén per bolxevització la depuració del partit, desembarassant-lo dels elements i dels costums heterogenis, dels funcionaris socialdemòcrates que s'agafen als seus llocs, dels francmaçons, dels demòcrates pacifistes, dels confusionistes, etc., llavors aquesta tasca es realitzà des del primer dia de l'existència de la Internacional Comunista i en el Quart Congrés prengué formes força actives respecte al Partit Comunista francès. Però aquesta bolxevització vertadera s'unia abans indissolublement a l'experiència pròpia de les seccions nacionals de la Internacional Comunista, creixia utilitzant aquesta experiència; la seua pedra de toc eren les qüestions de la política nacional, que s'elevaven fins a convertir-se en problemes internacionals. La “bolxevització” de 1924 tenia completament un caràcter de caricatura; es recolzava el revòlver en el pols dels organismes directius dels partits comunistes, s'exigia d'ells que sense informes, sense debats, prenguessen immediatament i definitiva posició davant les

divergències existents a l'interior del Partit Comunista de l'URSS, amb això sabien per endavant que segons la posició que adoptaren podrien romandre o no en la Internacional Comunista. No obstant això, en 1924, els partits comunistes d'Europa no estaven prou armats per a resoldre tan ràpidament els problemes plantejats en la discussió russa, en la que s'esbossaven a penes dues tendències de principis seguits en la nova etapa de la dictadura del proletariat. Clar està que després de 1924 encara continuava essent necessari el treball de depuració; en moltes seccions foren eliminats amb raó elements heterogenis. Però, considerada en el seu conjunt, la "bolxevització" consistia en desorganitzar cada vegada més les direccions que es formaven en els partits comunistes d'Occident servint-se de les diferències russes com d'una falca que l'aparell de l'estat feia entrar a martellades. Tot açò s'ocultava sota el lema de lluita contra l'esperit de fracció.

Si cristal·litzaren al si del partit de l'avantguarda proletària fraccions que amenaçaren de fer-lo per a molt de temps inepte per al combat, llavors és evident que el partit es trobaria en la necessitat de decidir: ¿cal deixar encara al temps la possibilitat de fer una prova suplementària o bé reconèixer immediatament que és inevitable l'escissió? Un partit de combat no pot mai ésser una suma de fraccions que lluiten a ultrança. És aquesta una veritat innegable si se la considera en aquesta forma general. Però emprar l'escissió com un mitjà preventiu contra les divergències d'opinions, amputar tot un grup que fa sentir la veu de la crítica, és transformar la vida interior del partit en un encadenament d'avortaments en l'organització. Semblants mètodes, sense contribuir a la continuació i al desenvolupament de l'espècie, esgoten l'organisme de la mare, és a dir, del partit. La lluita contra l'esperit de fracció es converteix en infinitament més perillosa que aquest esperit.

En l'actual hora, els primers fundadors de gairebé tots els partits comunistes del món estan fora de la Internacional, sense exceptuar al seu expresident. En quasi tots els partits, els grups que guiaren el seu desenvolupament durant dos períodes consecutius són exclosos o fets a una banda, en Alemanya, el grup Brandler està a mitges en el partit; el grup Maslov està de l'altra banda de la porta. En França, els antics grups de Rosmer-Monatte, Lorient, Souvarine han estat exclosos; un altre tant li ha ocorregut al grup Girault-Treint, que va estar en la direcció durant el període següent. En Bèlgica s'ha exclòs al grup essencial de Van Overstraeten. Si el grup Bordiga, que donà naixement al partit comunista italià, només està exclòs a mitges, açò s'explica per les condicions del règim feixista. En Txecoslovàquia, a Suècia, en Noruega, als Estats Units, en una paraula, en gairebé tots els partits del món, han ocorregut esdeveniments si fa o no fa anàlegs en el curs del període que seguí la mort de Lenin.

És indubtable que molts dels exclosos han comès enormes faltes; no ens hem quedat arrere per a assenyalar-les. No es pot tampoc negar que molts dels exclosos, han tornat en gran part a les seues posicions de partida, a la socialdemocràcia d'esquerra o al sindicalisme. Però la missió de la Internacional Comunista no consisteix només a arraconar automàticament en un atzucac els joves dirigents dels partits nacionals i en condemnar així alguns dels que representen a la degeneració en el domini de les idees. L'“ordre revolucionari” de la direcció burocràtica ha convertit en un obstacle terrible que s'aixeca en el camí del desenvolupament de tots els partits de la Internacional.

Les qüestions d'organització són inseparables de les del programa i de la tàctica, cal adonar-se que una de les fonts d'oportunisme més importants en la Internacional Comunista és el règim burocràtic del seu aparell i del seu partit dirigent. Ningú pot negar ja, després de l'experiència dels anys 1923-1928, que en la Unió Soviètica la burocràcia és l'expressió i l'instrument de la pressió que les classes no proletàries exerceixen contra el proletariat. Al respecte, el programa de la Internacional Comunista presenta una fórmula justa quan diu que les depravacions burocràtiques “sorgeixen inevitablement al terreny de la manca de cultura, de les masses i de les influències de les classes no proletàries”. Aquí tenim la clau que permet comprendre no sols a la burocràcia en general, sinó el seu creixement extraordinari en el curs dels cinc últims anys. El grau de cultura de les masses, encara que siga insuficient, ha augmentat en el curs d'aquest període (açò està fora de dubte); sols es pot, doncs, cercar la causa de la *progressió* de la burocràcia en el *creixement* de les influències de les classes no proletàries. Els partits comunistes d'Europa, és a dir, sobretot els seus centres directius, posen les seues organitzacions a to amb els impulsos i reagrupaments, que s'operen en el partit comunista de l'URSS; així, la burocràcia dels partits comunistes estrangers no fou, en una gran part, més que el reflex i el complement de què existia en el partit comunista de l'URSS.

La selecció dels elements directius dels partits comunistes s'ha realitzat i es realitza encara segons les seues aptituds per a acceptar i aprovar el més recent reagrupament en la burocràcia del Partit Comunista de l'URSS. Els elements directius dels partits estrangers que tenien més autonomia i major sentit de les responsabilitats, que no consentien a sotmetre's a canvis realitzats d'una manera estrictament administrativa, eren expulsats del partit, o bé empentats cap a l'ala dreta (sovint *suposadament* de dreta), o bé, en fi, entraven en els rengles de l'Oposició d'Esquerra. Així, doncs, el procés orgànic de selecció, basat en la lluita proletària, dirigit per la Internacional Comunista, que permet la cohesió dels quadres revolucionaris, era interromput, modificat, desfigurat, substituït a vegades per una selecció administrativa i burocràtica, feta des de dalt. És normal que els dirigents comunistes més disposats a acceptar les decisions

adoptades per endavant i a signar qualsevol resolució hagen triomfat sovint sobre els elements millor dotats de l'esperit del partit i més penetrats del sentiment de la responsabilitat revolucionària. La majoria de les vegades, en compte de escollir revolucionaris estoics i rigorosos en l'elecció dels mitjans, s'arribaven a seleccionar als que s'adaptaven com a buròcrates.

Tots els problemes de la política interior i internacional ens porten invariablement a les qüestions del règim interior del partit. No cal ni dir que l'allunyament de la línia de classe en els problemes de la revolució xinesa, del moviment obrer anglès, de l'economia de l'URSS, dels salaris, dels impostos, etc., constitueix per si mateix un perill dels més seriosos. Però, aqueix perill es decuplica a causa de la impossibilitat en què es troba el partit, lligat de peus i mans pel règim burocràtic, de corregir per mitjans normals la línia de conducta seguida per les esferes superiors. Un altre tant es pot dir de la Internacional Comunista. La resolució del XIV Congrés del Partit Comunista de l'URSS sobre la necessitat d'establir una direcció més democràtica i més col·lectiva de la Internacional Comunista s'ha convertit, en la pràctica, en la seua caricatura. El canvi del règim interior de la Internacional Comunista és una qüestió de vida o mort per al moviment revolucionari internacional. Es pot obtenir aquesta modificació de dues maneres: o bé paral·lelament amb un canvi de règim interior del partit comunista de l'URSS o bé lluitant contra el paper director del Partit Comunista de l'URSS en la Internacional Comunista. Cal fer tots els esforços possibles per fer adoptar el primer mètode. La lluita pel canvi de règim del partit comunista de l'URSS és una lluita pel sanejament del règim existent en la Internacional Comunista i pel manteniment de la direcció del nostre partit en el domini de les idees.

És precís, doncs, expulsar implacablement del programa la idea que partits vius, actius, puguin estar subordinats a l'"ordre revolucionari" d'una burocràcia inamovible del partit i de l'estat. Cal lliurar al partit els seus drets. És precís que el partit torne a ésser un partit. Cal afirmar açò en el programa, d'una manera que faça impossible una justificació teòrica de la burocràcia i de les tendències a la usurpació.

12.- Causes de les derrotes de l'Oposició i perspectives

A partir de la tardor de 1923, l'ala esquerra proletària del partit, que exposà els seus punts de vista en tota una sèrie de documents, dels quals el principal és la *Plataforma dels bolxevics-leninistes (Oposició)*, fou sistemàticament sotmesa, en tant que organització, a la destrucció. Els procediments de repressió estaven determinats pel caràcter del règim interior del partit, cada vegada més burocràtic a mesura que augmentava la pressió exercida per les classes no proletàries contra el proletariat. La possibilitat que tals mètodes puguin triomfar la crea el caràcter polític general d'aquest període, durant el qual el proletariat ha patit

greus derrotes i la socialdemocràcia recupera vigor, en tant que al si dels partits comunistes les tendències centristes i oportunistes s'han reforçat, en tant que fins aquests últims mesos el centrisme s'orientava sistemàticament vers la dreta. La primera repressió de l'Oposició es produí immediatament després de la derrota de la revolució alemanya, i fou, en certa manera, el seu complement. Açò hauria estat impossible si el proletariat alemany hagués triomfat, augmentant així extraordinàriament el sentiment de confiança en si mateix del proletariat de l'URSS i, per consegüent, la seua força de resistència davant la pressió de les classes burgeses de l'interior i de l'exterior i, també, davant la seua corretja de transmissió, la burocràcia del partit.

Per a aclarir la significació general dels agrupaments que s'han produït en la Internacional Comunista des de fins de 1923, seria summament important seguir pas a pas com el grup dirigent, en les diverses etapes de la seua orientació a dreta, explicava les seues victòries "d'organització" sobre l'Oposició. No ens és possible fer aqueix treball en el marc de la crítica del projecte de programa. Però per a aconseguir el nostre fi bastarà examinar com fou compresa la primera "victòria" contra l'Oposició, al setembre de 1924, segons l'article en què Stalin debutà en el domini dels problemes de la política internacional:

"Cal considerar la victòria decisiva aconseguida en els partits comunistes per l'ala revolucionària com el símptoma més segur [escrivia Stalin] *dels processos revolucionaris més importants que es produeixen en les profunditats de la classe obrera...*"

I en una altra part del mateix article:

"Si s'agrega a açò el total aïllament de la tendència oportunista al si del Partit Comunista rus, el quadro serà complet. El Cinquè Congrés de la Internacional Comunista no ha fet més que consolidar la victòria de l'ala revolucionària en les seccions fonamentals de la Internacional Comunista". (*Pravda*, 20, de setembre de 1924, subratllat per mi.)

Així, la derrota de l'Oposició del Partit Comunista Rus fou presentada com el resultat de l'orientació *cap a l'esquerra* del proletariat anant directament a la revolució, i donava en totes les seccions la preponderància a l'ala esquerra sobre la dreta. Actualment, cinc anys després de la més gran derrota del proletariat internacional, patida a la tardor de 1923, *Pravda* es veu obligada a reconèixer que només actualment es comença a remuntar "l'alt de l'onada d'apatia i depressió que començà després de la derrota de 1923 i que permeté al capitalisme alemany reforçar les seues posicions". (*Pravda*, 28 de gener de 1928)

Però aleshores es planteja un interrogant que és nou per als dirigents actuals de la Internacional Comunista, encara que no per a nosaltres: ¿ha d'explicar-se, doncs, el fracàs de l'Oposició, en 1923 i durant els anys següents, per un desplaçament de la classe obrera *vers la dreta* i no *vers l'esquerra*? La resposta a aquest interrogant ho decideix tot.

La resposta donada en 1924, en el V Congrés de la Internacional Comunista i més tard en discursos i articles, era clara i categòrica: foren el reforçament dels elements revolucionaris del moviment obrer d'Europa, la nova onada revolucionària, la proximitat de la revolució proletària, les causes de la “derrota” de l'Oposició.

Però ara ja s'admet per tothom, d'una manera absoluta, el fet que després de 1923 es produí un canvi polític durador, brutal, cap a la dreta i no cap a l'esquerra. Per consegüent, està fora de dubte que el desencadenament de la lluita contra l'Oposició, i la seua intensificació fins a arribar a les exclusions i deportacions, està lligat íntimament al procés polític de l'estabilització de la burgesia a Europa. És veritat que aqueix procés ha estat interromput en el curs dels quatre últims anys per esdeveniments revolucionaris importants. Però nous errors de la direcció, més cruels fins i tot que en 1923 en Alemanya, donaren cada vegada més la victòria a l'enemic en les pitjors condicions per al proletariat i el partit comunista i feren aparèixer nous factors favorables per a l'estabilització burgesa. El moviment revolucionari internacional ha patit derrotes, i amb ell l'ala esquerra proletària del Partit Comunista de l'URSS i la Internacional Comunista.

No seria completa l'explicació si no tenim en compte el procés intern de l'economia, i de la política de l'URSS: nascudes de la NEP, les contradiccions s'han agreujat perquè la direcció comprenia malament els problemes de l'aliança econòmica entre les ciutats i el camp, subestimant el desequilibri que patia la indústria i les tasques que se'n derivaven en una economia planificada.

L'augment de la pressió econòmica i política exercida pels cercles burocràtics i petitburgesos a l'interior del país paral·lelament amb les derrotes de la revolució proletària a Europa i en Àsia: heus aquí l'encadenament històric que, durant aquests quatre últims anys, es tancà com un nus escorredor entorn la gola de l'Oposició. Qui no comprega açò, no comprèn res.

En aquest estudi, hem hagut, quasi en cada etapa, de confrontar la línia política seguida amb la que fou descartada sota el nom de “trotskisme”. La significació d'aquesta lluita en el seu aspecte generalitzat és per a un marxista clar com la llum del dia. Si les acusacions d'episòdiques, parcials, de “trotskisme”,

recolzades en una acumulació de citacions reals i imaginàries corresponents a un període de vint-i-cinc anys, podien desconcertar, al contrari, un judici coherent i generalitzat de la lluita que es sostingué en el domini de les idees durant els cinc últims anys demostra que hi hagué dues línies de conducta. Una fou conscient i metòdica. Fou la prolongació i el desenvolupament dels principis estratègics leninistes, aplicats als problemes interiors de l'URSS i de la revolució mundial: és la línia de conducta de l'Oposició. I l'altra, inconscient, contradictòria, vacil·lant, plena de ziga zagues, s'allunya del leninisme sota la pressió de les forces de la classe enemiga en un període de reflux polític en el pla internacional: és la línia de la direcció oficial. Sovint, quan els homes varien ben sovint abandonen més fàcilment les concepcions que les paraules a què estan habituats. És la llei general de tots els que canvien en el domini de les idees. En els fons, la direcció practicava una revisió de Lenin en gairebé totes les qüestions fonamentals, però feia passar aquesta revisió per un desenvolupament del leninisme, en tant que qualificava de trotskisme la seua essència revolucionària, internacional, a fi de camuflar-se no sols a la superfície, sinó fins i tot en els fons de si mateixa, a fi d'adaptar-se més fàcilment al procés de la seua pròpia desviació.

Qui vullga comprendre açò no ens farà el reprotxe ridícul d'haver utilitzat la crítica del projecte de programa per a posar al nu la llegenda del trotskisme. El present projecte ha estat elaborat en una època que estigué impregnada d'aquesta llegenda. Foren sobretot els autors del projecte els que l'alimentaren, la prengueren com a punt de partida, jutjant tot segons ella. Així, doncs, aquesta època es reflecteix en el projecte.

Un nou capítol extraordinàriament instructiu acaba d'agregar-se a la història de la política. Es pot dir que aqueix capítol prova la força que pot tenir la creació de mites, o, per a parlar més simplement, la calúmnia en el domini de les idees, utilitzada com a arma política. L'experiència demostra que no s'ha de menystenir el valor d'aquesta arma. Estem lluny encara d'haver realitzat "el salt que farà passar del regne de la necessitat al de la llibertat"; vivim en una societat de classes que és impossible concebre sense obscurantisme, prejudicis i supersticions. Un mite que correspon a certs interessos o costums tradicionals pot sempre, en una societat dividida en classes, adquirir una gran força. No obstant això, basant-se només en un mite, fins i tot organitzat segons un pla i disposant de tots els recursos de l'estat, no és possible establir una àmplia política, sobretot una política revolucionària, i més particularment en la nostra època de canvis bruscs. Inevitablement la creació de mites s'enreda en les seues pròpies contradiccions. No hem citat més que una petita part, tot i que potser siga la més important. Independentment de saber si les circumstàncies exteriors ens permetran o no continuar fins al final la nostra anàlisi, esperem fermament

que l'anàlisi subjectiva estiga recolzada per l'anàlisi objectiva que practiquen els esdeveniments.

La radicalització de les masses obreres d'Europa és un fet innegable, que s'ha palesat en el curs de les últimes eleccions parlamentàries. Però aquesta radicalització només travessa la seua fase primària. Certs factors, com ara la recent derrota de la revolució xinesa, la contraresten, fent-la desviar en gran part cap a la socialdemocràcia. No tenim la intenció de predir aquí a quina velocitat s'efectuarà aqueix procés. En tot cas, està clar que la radicalització no serà precursora d'una situació revolucionària nova més que a partir del moment en què cresca l'atracció cap al partit comunista en detriment de les grans reserves de la socialdemocràcia. De moment, açò no ocorre. Però açò s'ha de produir d'una manera rigorosament necessària.

L'orientació indefinida seguida actualment per la direcció de la Internacional Comunista, amb les seues temptatives d'orientar-se a esquerra, no concorden amb la política portada a l'interior de l'URSS, i s'efectuen sense modificació completa del règim i sense cessació de la lluita contra els elements revolucionaris, que han sabut resistir totes les proves, aquesta orientació contradictòria ha estat establida no sols sota els colps de les dificultats econòmiques interiors a l'URSS que han confirmat enterament les previsions fetes per l'Oposició, sinó que corresponen perfectament a la primera etapa de la radicalització de les masses obreres d'Europa. L'eclecticisme de la política de la direcció de la Internacional Comunista, l'eclecticisme del projecte de programa constitueixen en certa manera una instantània de l'estat actual de la classe obrera internacional, orientada vers l'esquerra per la marxa dels esdeveniments, però que encara no ha determinat la seua ruta i que ha donat més de nou milions de sufragis a la socialdemocràcia alemanya.

La futura progressió revolucionària que seguirà correspondrà a un immens reagrupament que es produirà a la classe obrera, en totes les seues organitzacions i fins i tot en la Internacional Comunista. No es percep clarament quin serà el ritme d'aqueix procés; però les línies segons les quals s'efectuarà l'evolució concreta sorgeixen sens dubte. Les masses obreres, capa per capa, passaran de la socialdemocràcia al partit comunista. L'eix de la política comunista es desplaçarà de la dreta a l'esquerra. La línia bolxevic del grup que, des de 1923, des de la derrota del proletariat alemany, ha sabut remuntar el corrent sota un allau d'acusacions i persecucions, recollirà una simpatia cada vegada més gran.

Els mètodes d'organització gràcies als quals triomfaran en la Internacional Comunista, i per consegüent en el conjunt del proletariat internacional, les idees del vertader leninisme, que no es poden falsificar, depenen en gran part de la

direcció actual de la Internacional Comunista, i, per consegüent, directament, del VI Congrés.

No obstant això, si bé s'han pres les decisions d'aquell congrés (estem preparats per al pitjor), el judici general que resulta de l'època present i de les seues tendències internes, en particular el judici sobre l'experiència dels cinc últims anys, ens diuen que les idees de l'Oposició no necessiten seguir un altre canal que el de la Internacional Comunista. Ningú aconseguirà arrancar-nos d'ell. Les idees que defensarem passaran a ésser les seues idees. Aquestes idees trobaran la seua expressió en el programa de la Internacional Comunista.

III.- BALANÇ I PERSPECTIVES DE LA REVOLUCIÓ XINESA: LES SEUES LLIÇONS PER ALS PAÏSOS D'ORIENT I PER A TOTA LA INTERNACIONAL COMUNISTA

Fou mitjançant l'anàlisi de l'experiència, dels errors i de les tendències de la revolució de 1905 com es constituïren definitivament el bolxevisme, el menxevisme i l'ala esquerra de la socialdemocràcia alemanya i internacional. L'anàlisi de l'experiència de la revolució xinesa té avui la mateixa importància per al proletariat internacional.

No obstant això, aquesta anàlisi, lluny d'haver començat, està prohibida. La literatura oficial s'ocupa d'ajustar immediatament els fets a les resolucions del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, la inconsistència de les quals s'ha manifestat plenament. El projecte de programa arredoneix tot allò que és possible les arestes vives del problema xinès, però, en l'essencial, avala la política funesta seguida pel Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Se substitueix l'anàlisi d'un dels més grans processos de la història per una defensa literària dels esquemes que han fracassat.

1.-Sobre la naturalesa de la burgesia colonial

El projecte de programa diu:

“Els acords provisionals [amb la burgesia indígena dels països colonials] sols són admissibles fins que no siguin un obstacle per a l'organització revolucionària dels obrers i els camperols i porten una lluita efectiva contra l'imperialisme.”

Aquesta fórmula, encara que està intercalada a posta dins d'una oració subordinada, és una de les tesis fonamentals del projecte, almenys per als països d'Orient. L'oració principal parla, evidentment, d'“alliberar [els obrers i els camperols] de la influència de la burgesia indígena”. No obstant això, no jutgem des del punt de vista del gramàtic, sinó des del de l'home polític; utilitzant la nostra pròpia experiència, diem: l'oració principal no té ací més que un valor

secundari, mentre que l'oració subordinada conté l'essencial. Considerada en el seu conjunt, la fórmula és el clàssic nus escorredor menxevic, que es tanca ací al voltant del coll dels proletaris d'Orient.

De quins “acords provisionals” s’hi parla? En la política, com en la naturalesa, tot és “provisional”. ¿Potser que es tracte ací d’“ententes” *circumstancials* estrictament pràctiques? És evident que no podem, en l’esdevenidor, renunciar a acords semblants, rigorosament limitats i servint cada vegada un objectiu clarament definit. Aquest és el cas, per exemple, quan es tracta d’un acord amb els estudiants del Guomindang per a l’organització d’una manifestació antiimperialista, o bé de l’ajuda prestada pels comerciants xinesos als vaguistes d’una empresa concessionària estrangera. Tals fenòmens no poden ésser exclosos en absolut per a l’esdevenidor, ni tan sols en Xina. Però llavors, ¿què fan ací condicions polítiques d’*ordre general*: “En tant que [la burgesia] no s’opose a l’organització revolucionària dels obrers i els camperols i porte una lluita efectiva [!] contra l’imperialisme”. L’única “condició” de tot acord amb la burgesia, acord separat, pràctic, limitat a mesures definides i adaptades a cada cas, consisteix en no barrejar les organitzacions ni les banderes, ni directament ni indirecta, ni per un dia ni per una hora, en distingir el roig del blau, en no creure mai que la burgesia siga capaç de portar una lluita *real* contra l’imperialisme i de *no ésser un obstacle* per als obrers i els camperols, o que estiga disposada a fer-ho. L’altra condició ens resulta absolutament inútil per als acords pràctics. Al contrari, no podria resultar-nos més que perjudicial, en eliminar la línia general de la nostra lluita contra la burgesia, lluita que no cessa durant el breu període de l’“acord”. Des de fa molt de temps, s’ha dit que els acords estrictament pràctics, que no ens lliguen de totes maneres i no ens creen cap obligació política, poden, si això resulta avantatjós en el moment considerat, ésser conclusos amb el mateix diable. Però seria absurd exigir alhora que en aqueixa ocasió el diable es convertís al cristianisme, i que se servís de les seues banyes, no contra els obrers i els camperols, sinó per a fer obres piadoses. En plantejar semblants condicions, actuaríem ja, en els fons, com els advocats del diable, i li estaríem demanant que ens deixés convertir-nos en els seus padrins.

Plantejant aquestes condicions absurdes, embellint per endavant la burgesia, el projecte de programa diu, amb una nitidesa i una claredat perfectes (malgrat el caràcter diplomàtic subordinat de l’oració), que es tracta precisament de coalicions polítiques duradores, i no d’acords ocasionals conclusos per raons pràctiques. Però llavors, ¿què significa aqueixa exigència que la burgesia lluite “efectivament” i “no siga un obstacle...”? ¿Imposem aqueixes condicions a la mateixa burgesia i exigim que faça públicament una promesa? Farà tot allò que vullguem. Fins i tot enviarà els seus delegats a Moscou, s’adherirà a la Internacional Camperola, s’unirà com a simpatitzant a la Internacional Comunista, farà l’ullet a la Internacional Sindical Roja; en una paraula,

prometrà tot allò que li permeta (amb la nostra ajuda) enganyar millor, més fàcilment i més completament els obrers i els camperols, llençant-los arena als ulls... fins a la propera ocasió (seguint el model de la de Xangai)

¿Que potser no es tracta ací de promeses polítiques de la burgesia que, repetim-ho, les farà immediatament, assegurant-se així la nostra garantia davant les masses obreres? ¿És possible que es tracte d'una valoració "objectiva", "científica", portada a terme sobre la burgesia indígena, d'una espècie de mesurament "sociològic" de les aptituds d'aquesta burgesia per a combatre i "no ésser un obstacle"? Però, ai!, Com ho testifica l'experiència més recent, habitualment resulta de tals mesuraments que els experts queden com uns imbècils. Açò no importaria res si només es tractés d'ells...

Però no hi ha cap dubte: en el text es tracta precisament de blocs polítics de llarga durada. Seria superflu incloure en un programa el problema dels acords pràctics circumstancials; seria suficient amb una resolució sobre la tàctica "en el moment actual". Però es tracta de justificar i consagrar l'orientació seguida fins ahir respecte al Guomindang, que féu sucumbir la segona revolució xinesa i és capaç de fer-la sucumbir encara més d'una vegada.

D'acord amb el pensament de Bukharin, vertader autor del projecte, es tracta precisament d'una apreciació de la burgesia colonial, la capacitat de la qual per a combatre i "no ésser un obstacle" ha d'ésser provada, no pel seu propi jurament, sinó mitjançant un esquema estrictament "sociològic", és a dir, el mil-i-un esquema estrictament adaptat a aquesta obra oportunista.

Perquè la demostració siga més clara, citarem aquí el judici emès per Bukharin sobre la burgesia colonial. Després d'una referència al "fons antiimperialista" de les revolucions colonials i a Lenin (totalment fora de lloc), Bukharin declara:

"La burgesia liberal ha exercit en Xina, durant tota una sèrie d'anys, i no de mesos, un paper objectivament revolucionari, i després s'ha esgotat. No es tractà en absolut d'una "jornada gloriosa" comparable a la revolució liberal russa de 1905."

Ací tot és erroni des del principi fins a la fi. En efecte, Lenin ensenyà que cal distingir rigorosament la nació burgesa oprimida de la que l'oprimeix, s'hi desprenen dues conseqüències d'exceptional importància; per exemple, en el cas d'una guerra entre països imperialistes i colonials. Per a un pacifista, aquesta guerra és com qualsevol altra; per a un comunista la guerra d'una nació colonial contra una nació imperialista és una guerra burgesa-revolucionària. Lenin *elevava* així els moviments d'alliberament nacional, les insurreccions colonials i les guerres de les nacions oprimides al nivell de les revolucions democràticoburgeses, en particular al de la russa de 1905. Però Lenin no

plantejava en absolut, Com ho fa en l'actualitat Bukharin, després del seu gir de 180 graus, les guerres d'alliberament nacional *per damunt* de les revolucions democràticoburgeses. Lenin exigia distingir entre la burgesia del país oprimint i la del país opressor. Però enlloc ha presentat Lenin aquest problema (i no hauria pogut fer-ho) afirmant que la burgesia d'un país colonial o semicolonial, en l'època de la lluita per l'alliberament nacional, fóra més progressista i més revolucionària que la burgesia d'un país no colonial en el període de la revolució democràtica. Res exigeix que siga així en el pla teòric; la història no ho confirma. Per molt digne de llàstima que siga el liberalisme rus, encara que la seua meitat d'esquerra (la democràcia petit burgesa, els socialistes revolucionaris i els menxevics) haja resultat un avortament, no és possible demostrar que el liberalisme i la democràcia burgesa xinesos hagen mostrat més altura i capacitat revolucionàries que els seus homòlegs russos.

Presentar les coses com si el jou colonial assignés necessàriament un caràcter revolucionari a la burgesia colonial, és reproduir al revés l'error fonamental del menxevisme, que creia que la naturalesa revolucionària de la burgesia russa havia de desprendre's de l'opressió absolutista i feudal.

La qüestió de la naturalesa i de la política de la burgesia està determinada per tota l'estructura interna de les classes en la nació que mena la lluita revolucionària, per l'època històrica en què s'entaula aquesta lluita, pel grau de dependència econòmica política i militar que lliga la burgesia indígena a l'imperialisme mundial en el seu conjunt, o a una part d'aquest, en fi (açò és el principal), pel grau d'activitat de classe del proletariat indígena i l'estat de les seues relacions amb el moviment revolucionari internacional.

Una revolució democràtica o l'alliberament nacional poden permetre a la burgesia aprofundir i estendre les seues possibilitats d'explotació. La intervenció autònoma del proletariat sobre l'arena revolucionària amenaça d'arrabassar-li totes les possibilitats.

Vegem els fets de prop. Els animadors actuals de la Internacional Comunista repeteixen sense parar que Chiang Kai-chek féu la guerra a l'"imperialisme", mentre que Kerenski marxà de la mà amb els imperialistes. Conclusió: calia entaular una lluita implacable contra Kerenski, però calia recolzar Chiang Kai-chek.

El lligam entre el kerenskisme i l'imperialisme és indiscutible. Ens podem remuntar més lluny i assenyalar que la burgesia russa "destronà" Nicolau II amb la benedicció dels imperialistes anglesos i francesos. No sols Miliukov i Kerenski recolzaren la guerra de Lloyd George i Poincaré, sinó que Lloyd

George i Poincaré recolzaren la revolució de Miliukov i Kerenski, primer contra el tsar i després contra els obrers i els camperols. Aquest és un fet indiscutible.

Però sobre aquest punt, com han marxat les coses en Xina? La “revolució de febrer” s’hi produí en 1911. Aquesta revolució fou un gran pas endavant, encara que hagués estat portada a terme amb la participació molt directa dels imperialistes. En les *seues Memòries*, Sun Yat-sen conta com la seua organització obtingué per a totes les seues activitats l’“ajuda” dels estats imperialistes (tant Japó, com França, com els Estats Units). Si Kerenski, en 1917, continuà participant en la guerra imperialista, la burgesia xinesa, que era “nacional”, “revolucionària”, etc., recolzà també la intervenció de Wilson en la guerra, en espera que l’*entente* ajudés a alliberar Xina. Sun Yat-sen, en 1918, es dirigia als governs de l’*entente* amb els seus projectes de desenvolupament econòmic i alliberament polític de Xina. Res permet afirmar que la burgesia xinesa, en la seua lluita contra la dinastia Manxú haja demostrat unes qualitats més revolucionàries que la burgesia russa en la seua lluita contra el tsarisme, o que l’actitud de Chiang Kai-shek i la de Kerenski envers l’imperialisme hagen diferit en principi.

Però Chiang Kai-shek, afirma el Comitè Executiu de la Internacional Comunista, ha fet també la guerra a l’imperialisme. Presentar les coses d’aqueixa forma és disfressar bastament la realitat. Chiang Kai-shek ha fet la guerra als militaristes xinesos, agents d’un dels estats imperialistes. Açò no és, en absolut, el mateix que fer la guerra a l’imperialisme. Fins i tot Tang Ping-sian comprenia açò. En l’informe que presentà al VII Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista (a finals de 1926) caracteritzà així la política del Guomindang, dirigit per Chiang Kai-shek:

“En el domini de la política internacional té una actitud passiva, amb el ple significat de la paraula... Només està inclinat a lluitar contra l’imperialisme anglès; quant als imperialistes japonesos, està disposat a admetre un compromís amb ells sota determinades condicions.” (Actes taquigràfiques, Vol. 1, p. 406.)

L’actitud del Guomindang respecte a l’imperialisme fou des del principi no revolucionària, sinó totalment col·laboracionista: el Guomindang cercava derrotar els agents de certes potències imperialistes per a entaular posteriorment negociacions amb aquestes mateixes potències o amb altres, en condicions més avantatjoses. Açò és tot.

Tota aquesta forma d’abordar el problema és errònia. Allò que cal considerar no és l’actitud de cada burgesia indígena envers l’imperialisme en general, sinó la seua posició enfront de les tasques històriques revolucionàries que estan a l’ordre del dia en el seu propi país. La burgesia russa fou la d’un estat imperialista opressor. La burgesia xinesa és la d’un país colonial oprimida.

L'enderrocament del tsarisme feudal fou un factor de progrés en la vella Rússia. Derrocar el jou imperialista és un factor històric de progrés en Xina. Però la conducta de la burgesia xinesa amb relació a l'imperialisme, al proletariat i al camperolat, no sols no és més revolucionària que la conducta de la burgesia russa respecte al tsarisme i les classes revolucionàries de Rússia, sinó que tal vegada siga encara més reaccionària i covard. Aqueixa és l'única manera de plantejar la qüestió.

La burgesia xinesa és el prou realista i coneix prou bé l'imperialisme mundial per a comprendre que una lluita realment seriosa contra ell exigeix una pressió tan forta de les masses revolucionàries que, des del començament, és la burgesia mateixa la que va a veure's amenaçada. Si la lluita contra la dinastia Manxú fou una tasca de menor envergadura històrica que l'enderrocament del tsarisme, la lluita contra l'imperialisme mundial és, per contra, històricament un problema més vast. I si, des dels nostres primers passos, hem ensenyat als obrers de Rússia a no creure que el liberalisme estigués disposat a derrocar el tsarisme i abolir el feudalisme ni que la democràcia petit burgesa en fóra capaç, igualment, hauríem d'haver inoculat, des del començament, aquest sentiment de desconfiança als obrers xinesos. En els fons, la nova teoria de Stalin i Bukharin, tan absolutament falsa, sobre la "immanència" de l'esperit revolucionari de la burgesia colonial, no és més que un menxevisme traduït al llenguatge de la política xinesa; serveix simplement per a fer de la situació oprimida de Xina una prima política a favor de la burgesia xinesa; llença sobre el platet de la balança, del costat de la burgesia, un suplement de pes en detriment del proletariat xinès, doblement oprimat.

Però, ens diuen Stalin i Bukharin, autors del projecte de programa, la marxa de Chiang Kai-chek cap al nord provocà un potent despertar de les masses obreres i camperoles. Açò és indiscutible. ¿Però és que el fet que Gutxkov i Txulguin portaren a Petrograd l'acta de l'abdicació de Nicolau II no exercí un paper revolucionari, no despertà a les capes populars més aixafades, més fatigades, més tímides? ¿És que el fet que el laborista Kerenski es convertís en president del Consell de Ministres i comandant en cap de les forces armades no despertà a la massa dels soldats, no els empentà als mítings, no aixecà als camperols de les aldees contra els propietaris rurals? Es pot plantejar també la qüestió d'una forma més àmplia: ¿és que, en general, tota l'activitat del capitalisme no desperta a les masses, no les arrenca, seguint l'expressió del *Manifest Comunista*, de l'estupidesa de la vida del camp, no llença els batallons proletaris a la lluita? ¿És que un judici històric sobre l'objectiu del capitalisme en el seu conjunt, o de certes accions de la burgesia en particular, pot substituir la nostra actitud activa de classe revolucionària envers el capitalisme i l'activitat de la burgesia? La política oportunista sempre s'ha basat sobre un "objectivisme" d'aquest tipus, no dialèctic, conservador, seguidista. El marxisme sempre ha

ensenyat que les conseqüències revolucionàries de certs actes que la burgesia es veu obligada a portar a terme a causa de la seua situació, seran més decisives, incontestables i duradores, com més independent amb relació a la burgesia i menys disposada a deixar-se agafar els dits en l'engranatge burgès, a adornar a la burgesia, a sobreestimar el seu esperit revolucionari i la seua capacitat per a establir el “front únic” i lluitar contra l'imperialisme, siga i estiga l'avantguarda proletària.

El judici formulat per Bukharin sobre la burgesia colonial no resisteix millor la crítica en el pla teòric que en els plans històric i polític. No obstant això, és precisament aquest judici el que pretén el projecte de programa consagrar, com ja ho hem vist.

Un error que no és reconegut o condemnat implica sempre un altre posterior, o el prepara.

Si ahir la burgesia xinesa estava incorporada al front revolucionari únic, avui es proclama que “s’ha passat definitivament al camp de la contrarevolució”. No és difícil veure fins a quin punt aquestes incorporacions i aquests traspassos efectuats de manera totalment administrativa, sense una anàlisi marxista un poc seriosa, no tenen fonament.

És absolutament evident que la burgesia no s'uneix al camp dels revolucionaris per atzar, per lleugeresa d'esperit, sinó perquè pateix la pressió dels seus interessos de classe. Per temor de les masses, abandona immediatament la revolució o manifesta obertament contra ella un temor dissimulat fins aleshores. Però no pot passar-se definitivament al camp de la contrarevolució, és a dir, alliberar-se de tota nova obligació de “recolzar” la revolució o, almenys, de flirtejar amb ella més que quan, per mitjans revolucionaris o per altres (els de Bismarck per exemple), aconsegueix satisfer les seues aspiracions fonamentals de classe. Recordem la història dels anys 1848 i 1871. Recordem que si la burgesia russa pogué girar tan resoludament l'esquena a la Revolució de 1905, és perquè rebé d'ella la Duma d'Estat, és a dir, el mitjà d'actuar directament sobre la burocràcia i de tractar amb ella. Però quan la guerra de 1914-1917 revelà de nou que el règim “renovat” era incapaç d'assegurar la satisfacció dels interessos fonamentals de la burgesia, aquesta es girà de nou al costat de la revolució, i el seu gir fou més brutal que en 1905.

¿Pot dir-se que la revolució de 1925-1927 en Xina haja satisfet, tan sols parcialment, els interessos fonamentals del capitalisme xinès? No; Xina està tan allunyada avui de la unitat nacional i la independència duanera com abans de 1925. No obstant això, la creació d'un mercat interior únic i la seua protecció

contra les mercaderies estrangeres menys cares constitueixen per a la burgesia xinesa quasi una qüestió de vida o mort; és la segona per ordre d'importància després de la del manteniment de les bases de la dominació de classe sobre el proletariat i els camperols pobres. Però per a la burgesia anglesa i francesa, el manteniment de Xina en situació de colònia no té menys importància que l'autonomia per a la burgesia xinesa. Heus aquí per què hi haurà encara nombrosos zig-zags cap a l'esquerra en la política de la burgesia xinesa. L'esdevenidor reserva moltes temptacions als aficionats del front únic nacional. Dir avui als comunistes xinesos: la vostra coalició amb la burgesia fou correcta des de 1924 fins al final de 1927, però ara no serveix per a res perquè la burgesia s'ha passat definitivament al camp de la contrarevolució, és preparar de nou als comunistes xinesos per a noves ocasions de confusió davant els futurs girs objectius i els zig-zags cap a l'esquerra que la burgesia xinesa inevitablement realitzarà. La guerra que Chiang Kai-chek està portant contra el nord ja fa bascular completament l'esquema mecanicista dels autors del projecte del programa.

Però l'error de principi comès en la manera oficial de plantejar la qüestió apareixerà de forma indiscutible, convincent, indiscutible, si recordem un fet molt recent i de gran importància: la Rússia tsarista fou una combinació de nacions dominants i nacions oprimides, les gran-russes i les "al·lògenes", moltes de les quals es trobaven en una situació de colònies o semicolònies. Lenin no sols exigia que es parés la major atenció a la qüestió nacional dels pobles de la Rússia tsarista, sinó que també proclamava contra Bukharin i consorts que el deure elemental del proletariat de la nació dominant era recolzar la lluita de les nacions oprimides pel dret a disposar de si mateixes, fins i tot la separació. ¿Ha deduït el partit que la burgesia de les nacionalitats oprimides pel tsarisme (polonesos, ucraïnesos, tàrtars, jueus, armenis, etc.) era més radical, més progressiva, més revolucionària que la burgesia russa? L'experiència revela que la burgesia polonesa, tanmateix la combinació de l'absolutisme i el jou nacional, fou més reaccionària que la burgesia russa: en la Duma no se sentia atreta pels cadets sinó pels octubristes. El mateix passà amb la burgesia tàrtara. La gravíssima privació de drets que afectava els jueus no impedí la burgesia jueva ésser encara més poregosa, reaccionària i covarda que la burgesia russa. ¿Els burgesos estonians, letons, georgians o armenis foren més revolucionaris que els burgesos de la Gran Rússia? ¿Com pot hom oblidar semblants lliçons històriques?

Però ¿és possible que hàgem de reconèixer ara, després dels fets, que el bolxevisme s'equivocava quan, contràriament al *Bund* als *dachnaks*, als membres del Partit Socialista polonès als menxevics georgians i altres, cridava, des dels albors de la revolució democràticoburgesa, als obrers de totes les

nacionalitats oprimides, de tots els pobles colonials de la Rússia tsarista, a agrupar-se en una organització autònoma de classe, a trencar tot lligam organitzatiu no sols amb els partits liberals burgesos, sinó també amb els partits revolucionaris de la petita burgesia, a conquerir la classe obrera en la lluita contra aquests últims i, per mitjà dels obrers, a lluitar contra aquests partits per a influenciar els camperols? No hem comès aquí un error trotskista? ¿No hem saltat, pel que fa a aqueixes nacions oprimides, algunes de les quals estaven extremadament endarrerides, per damunt de la fase de desenvolupament que hauria correspost al Guomindang? Que fàcil és, en efecte, edificar una teoria segons la qual el Partit Socialista polonès, el *Dachnak-Tsutiun*, el *Bund*, etc., foren les formes “particulars” d’una col·laboració necessària entre classes diverses en lluita contra l’absolutisme i el jou nacional! ¿És que, vertaderament, es poden oblidar semblants lliçons de la Història?

Abans dels esdeveniments xinesos dels tres darrers anys, estava clar per a un marxista (i ara ha d’estar clar fins i tot per a un cec) que l’imperialisme estranger, en intervenir directament en la vida interior de Xina, fa als Miliukov i als Kerenski xinesos més covards encara, en última, instància, que els seus prototips russos. No és en va que el primer *Manifest* del nostre partit havia proclamat ja que, com més s’avançava vers Orient, més mesquina i covarda esdevenia la burgesia, i més grans les tasques que incumbien al proletariat. Aquesta “lleï” històrica s’aplica enterament a la Xina.

“La nostra revolució és burgesa: *és per això* que els obrers han de recolzar la burgesia, diuen els polítics desproveïts de tota clarividència que provenen del camp dels liquidadors. La nostra revolució és burgesa, diem nosaltres, nosaltres, els marxistes; *és per això* que els obrers han d’obrir els ulls al poble, fent-li veure els enganys dels polítics burgesos, ensenyar-los a no creure en les paraules, a no comptar més que amb *les seues pròpies forces, la seua organització, la seua unió, el seu armament.*”

Aquesta tesi de Lenin serva tot el seu valor per a l’Orient sencer; és absolutament precís que trobe un lloc dins del programa de la Internacional.

2.- Les etapes de la revolució xinesa

La primera etapa per al Guomindang fou un període de dominació de la burgesia indígena, sota l’ensenyà apologètica del “bloc de les quatre classes”. El segon període, després del colp d’estat de Chiang Kai-chek, veié la dominació paral·lela i “autònoma” del kerenskisme xinès. Si els populistes russos i els menxevics donaren a la seua curta “dictadura” la forma d’una dualitat de poders oberta, la “democràcia revolucionària” xinesa, per la seua banda, no tenia prou força per a arribar-hi. I com, en general, la Història no treballa per encàrrec, no queda més que comprendre que *no hi ha i no hi haurà* una altra dictadura “democràtica” que la que exerceix el Guomindang des de 1925. Serà així tant si la semiunitat de Xina assolida pel Guomindang es manté en l’immediat

esdevenidor com si el país es desmembra de nou. Però precisament quan la dialèctica de classe de la revolució, després de l'exhauriment de tots els altres recursos, posà a l'ordre del dia la *dictadura del proletariat* i arrossegà els milions d'oprimits i desheretats de les ciutats i els camps, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista col·locà en primer pla la consigna de la *dictadura democràtica* (és a dir, democràticoburguesa) dels obrers i els camperols. La resposta a aquesta fórmula fou la insurrecció de Canton, que, malgrat el seu caràcter prematur i de la seua direcció aventurista, mostra que la nova etapa, la *tercera*, serà la futura revolució xinesa. Cal insistir-hi.

Cercant un segur contra els pecats del passat, la direcció, cap a finals de l'any anterior, imprimí de forma criminal un ritme a la marxa dels esdeveniments que desembocà en l'avortament de Canton. Però fins i tot un avortament pot ensenyar-nos molt sobre l'estat de la mare i el procés de l'embaràs. Des del punt de vista teòric, la importància enorme, decisiva, dels esdeveniments de Canton amb relació als problemes essencials de la revolució xinesa, és que ens trobem en presència d'un fet extremadament rar en història i en política: *un experiment de laboratori a una escala gegantina*. L'hem pagat car; açò ens obliga encara més a assimilar bé els ensenyaments.

Segons la informació de *Pravda* (núm. 31), una de les consignes del combat en Canton fou el crit: "A baix el Guomindang!" Després de la traïció de Chiang Kai-chek i després de la de Wan Tin-wei (que no traïren a la seua classe, sinó les nostres il·lusions), el Comitè Executiu de la Internacional Comunista féu solemnes promeses: "No cedirem la bandera del Guomindang!" No obstant això, els obrers de Canton prohibiren el Guomindang i *proclamaren fora de la llei totes les seues tendències*. Açò significa que per a realitzar totes les tasques fonamentals, la burgesia (no sols la gran, sinó també la petita) no presenta una força política, de partit, de fracció, al costat de les quals el partit del proletariat pugua resoldre els problemes de la revolució democràticoburguesa. El problema de la conquesta del moviment dels camperols incumbeix ja enterament al proletariat i directament al partit comunista. Aquí es troba la clau que permetrà prendre la posició. Perquè pugua haver-hi una solució vertadera dels problemes democràticoburguesos, caldrà que tot el poder es concentre a mans del proletariat.

A propòsit del poder soviètic efímer de Canton, *Pravda* comunica:

"En interès dels obrers, el Soviet de Canton ha decidit... el control sobre la producció pels obrers i la realització d'aquest control pels comitès de fàbrica..., la nacionalització de la gran indústria, dels transports i la banca."

Més endavant se citen mesures d'aquest gènere:

“Confiscació de tots els habitatges de la gran burgesia en profit dels treballadors.”

Així, per tant, els obrers de Canton estaven en el poder i el poder estava de fet en mans del Partit Comunista. El programa del nou poder comprenia no sols la confiscació de les terres dels terratinents, per molt que haguessen pertangut al Guomindang, sinó també la nacionalització de la gran indústria, els bancs, els transports i fins i tot la confiscació dels habitatges de la burgesia i de tots els seus béns en profit dels treballadors. Si aquests són els mètodes de la revolució burgesa, hom es pregunta a què s’assemblarà en Xina la revolució proletària!

Encara que les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista no hagen parlat mai de la dictadura proletària ni de mesures socialistes, encara que Canton es distingisca pel seu caràcter petitburgès de Xangai, Hankow i altres centres industrials del país, el colp d’estat revolucionari realitzat *contra el Guomindang* ha portat automàticament a la dictadura del proletariat; des dels seus primers passos, a causa de la situació de conjunt, ha hagut d’aplicar mesures més radicals que les que foren preses al principi de la Revolució d’Octubre. I aquest fet, tot i la seua aparença paradoxal, deriva normalment tant de les relacions socials en Xina com de tot el desenvolupament de la revolució.

La propietat terratinent (gran i mitjana, tal com es troba en Xina) es mescla de la manera més íntima amb el capitalisme de les ciutats, i fins i tot amb el capitalisme estranger. No existeix en Xina casta de terratinents que s’opose a la burgesia. L’explotador més comú i el més avorrit al camp és el kulak usurer, agent del capitalisme financer de les ciutats. També la revolució agrària té un caràcter tant antifeudal com antiburgès. En Xina no hi haurà, o no haurà a penes, una etapa semblant a la primera etapa de la nostra Revolució d’Octubre, durant la qual el kulak anava amb els camperols mitjans i pobres, i sovint al seu capdavant, contra el propietari terratinent. La revolució agrària en aquest país significa i significarà, d’ara en avant, la insurrecció no sols contra el reduït nombre de propietaris i buròcrates vertaders, sinó també contra el kulak i l’usurer. Si, entre nosaltres, els comitès de camperols pobres només intervingueren en la segona etapa de la Revolució d’Octubre, cap a la meitat de 1918, al contrari, en Xina, apareixeran en escena, siga sota l’aspecte que siga, tan prompte com renasca el moviment agrari. La “deskulakització” serà, en Xina, el primer, i no el segon pas de l’octubre xinès.

No obstant això, la revolució agrària no constitueix l’únic fons de la lluita històrica que es desenvolupa actualment en Xina. La revolució agrària més radical, el repartiment de les terres (és evident que el Partit Comunista el recolzarà fins al final), no permetran per si sols sortir de l’atzucac econòmic. Xina necessita igualment la seua unitat nacional, la seua sobirania econòmica,

és a dir, l'autonomia duanera o, més exactament, el monopoli del comerç exterior; però això exigeix que s'allibere *de l'imperialisme mundial*. Per a aquest últim, Xina no és només la font més abundant d'enriquiment; garanteix també la seua existència, en constituir una vàlvula de seguretat per a les explosions que es produeixen avui en dia a l'interior del capitalisme europeu i que es produiran demà a l'interior del capitalisme nord-americà. És açò el que determina per endavant l'excepcional amplitud i la monstruosa aspror de la lluita que les masses populars xineses hauran de sostenir, sobretot ara que la seua profunditat ha pogut ésser mesurada per tots els participants.

El paper enorme del capital estranger en la indústria xinesa, i l'hàbit que ha adquirit, per a la defensa dels seus apetits, de recolzar-se directament sobre les baionetes "nacionals", converteixen el programa del control obrer en quelcom encara menys realitzable del que ho fou entre nosaltres. L'expropiació directa de les empreses capitalistes, en primer lloc les estrangeres, després de les xineses, serà, amb gran versemblança imposada pel curs de la lluita l'endemà de la revolució victoriosa.

Les mateixes causes objectives, socials i històriques, que determinaren l'aparició d'octubre en la revolució russa es presenten en Xina amb un aspecte encara més agut. Els pols burgès i proletari de la nació estan oposats en Xina amb més intransigència encara, si és possible, que a Rússia, perquè, d'una banda, la burgesia xinesa ha nascut directament lligada a l'imperialisme estranger i al seu aparell militar i, d'altra banda, el proletariat xinès ha pres contacte, des del principi, amb la Internacional Comunista i la Unió Soviètica. Numèricament, el camperolat xinès representen dins del país una massa molt més considerable encara que el camperolat rus; però, tenallat per les contradiccions mundials (de la seua solució, en un sentit o en un altre, en depèn el seu destí), el camperolat xinès és encara més incapaç d'exercir un paper *dirigent* que el camperolat rus. En l'actualitat açò no és ja simplement una previsió teòrica, és un fet enterament comprovat en tots els seus aspectes.

Aquestes premisses socials i polítiques, la importància de les quals no es pot discutir, mostren que, per a la tercera revolució xinesa, no sols *ha caducat* definitivament la fórmula de la dictadura democràtica, sinó també que, malgrat el seu gran endarreriment, o més aïna a causa d'aqueix endarreriment, Xina no passarà, a diferència de Rússia, per un període "democràtic", ni tan sols d'una durada de sis mesos com fou el cas, de novembre de 1917 a juliol de 1918, de la Revolució d'Octubre; des del principi haurà de portar a terme una gran transformació i suprimir la propietat privada a les ciutats i al camp.

És cert que aquesta perspectiva no concorda amb la concepció pedant i esquemàtica de les relacions entre l'economia i la política. Però la

responsabilitat d'aquesta discordança que fa commoure's els prejudicis arrelats de nou (encara que octubre els haja assestat ja un seriós colp), no incumbeix al "trotskisme", sinó a *la llei del desenvolupament desigual*. En aquest cas és justament aplicable.

Seria una mostra de pedanteria afirmar que si s'hagués seguit una política bolxevic en la Revolució de 1925-1927, el Partit Comunista xinès s'hauria apoderat del poder *amb seguretat*. Però afirmar que aquesta possibilitat estava completament exclosa seria quelcom propi d'un filisteisme vergonyós. El moviment de masses dels obrers i els camperols, el mateix que la desagregació de les classes dominants, podia permetre la seua realització. La burgesia indígena enviava els seus Chiang Kai-chek i els seus Wan Tin-wei a Moscou; cridava a les portes de la Internacional Comunista per mitjà dels seus Hou Han-min precisament perquè enfront de les masses revolucionàries se sentia feble en grau extrem: coneixia aquesta debilitat i cercava protegir-se per avançat. Els obrers i els camperols no haurien seguit la burgesia indígena si nosaltres no els haguéssim agafat a llaç i els haguéssim fet seguir-la. Si la política de la Internacional Comunista hagués estat un poc correcta, el resultat de la lluita del Partit Comunista per la conquesta de les masses hauria estat decidit per avançat: el proletariat xinès hauria recolzat els comunistes, i la guerra camperola hauria recolzat al proletariat revolucionari.

Si des del començament de la marxa cap al Nord haguéssim començat a establir soviets a les regions "alliberades" (i les masses hi aspiraven amb totes les seues forces), hauríem adquirit la base necessària i reunit l'impuls revolucionari; hauríem concentrat al nostre voltant les insurreccions agràries; hauríem creat *el nostre* exèrcit i descompost el de l'enemic; tanmateix la seua joventut, el Partit Comunista xinès hauria pogut madurar sota la direcció judiciosa de la Internacional Comunista en el curs d'aqueixos anys excepcionals; hauria pogut arribar al poder si no en tota Xina d'una sola vegada, almenys en una part considerable del seu territori. I, el més important de tot, hauríem tingut un *partit*.

Però precisament en el domini de la direcció s'ha produït una cosa absolutament monstruosa, una vertadera catàstrofe històrica: l'autoritat de la Unió Soviètica, del Partit Bolxevic, de la Internacional Comunista, ha servit enterament per a recolzar Chiang Kai-chek contra la política pròpia del Partit Comunista, i posteriorment per a recolzar Wan Tin-wei com a dirigent de la revolució agrària. Després d'haver aixafat la base mateixa de la política leninista i haver trencat la columna vertebral del jove Partit Comunista xinès, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista determinà per endavant la victòria del kerenskisme xinès sobre el bolxevisme, dels Miliukov xinesos sobre els

Kerenski, de l'imperialisme anglojaponès sobre els Miliukov xinesos. Aquesta és la significació (l'única significació) del que ha succeït en Xina en 1925-1927.

3.- Dictadura democràtica o dictadura del proletariat?

¿Com ha jutjat l'últim Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, doncs, l'experiència adquirida en la revolució xinesa, incloent-hi la que ha aportat el colp d'estat de Canton? Quines són les perspectives que ha esbossat per a l'esdevenidor? A propòsit de la revolució xinesa, la resolució del Plenari de febrer de 1928 permet abordar les parts del projecte de programa consagrades al respecte; diu així:

“No és exacte caracteritzar [aquesta revolució] com una revolució “permanent” (posició del representant del Comitè Executiu de la Internacional Comunista). La tendència a saltar [?] per damunt de l'etapa burgesa i democràtica de la revolució estimant al mateix temps [?] que aquesta revolució és “permanent” és un error anàleg al de Trotski en 1905 [?].”

Des que Lenin deixà la seua direcció, és a dir, des de 1923, l'activitat ideològica de la Internacional Comunista consisteix sobretot en lluitar contra el pretès “trotskisme”, i en particular contra la “revolució permanent”. ¿Com ha estat possible llavors que, sobre el problema fonamental de la revolució xinesa, no sols el Comitè Central del Partit Comunista xinès, sinó també el delegat oficial de la Internacional Comunista (és a dir, un delegat que havia rebut instruccions especials), cometien precisament l'“error” pels que centenars d'homes es troben a Sibèria o a la presó? La lluita respecte a la qüestió xinesa dura ja dos anys i mig. Quan l'Oposició declarà que l'antic Comitè Central (Tchen Du-siu), patint la influència de les falses directrius de la Internacional Comunista, practicava una política oportunista, aquesta valoració fou tractada de “calúmnia”. La direcció del Partit Comunista xinès fou considerada com irreprotxable. El cèlebre Tan Pin-sian, aprovat per tot el VII Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, jurava:

“Des que sorgí el trotskisme, el Partit i les Joventuts Comunistes adoptaren per unanimitat una resolució contra ell.” (Actes taquigràfiques, p. 205.)

Quan, a pesar de totes aquestes conquestes, els esdeveniments desenvoluparen tràgicament la seua lògica, que menà al primer desastre de la revolució i posteriorment al segon, encara més espantós, la direcció del Partit Comunista xinès, abans exemplar, fou batejada de menxevic i destituïda en vint-i-quatre hores. Al mateix temps hom anuncià que la nova direcció representava enterament la línia de la Internacional Comunista. Però quan començà una nova etapa seriosa, hom acusà al nou Comitè Central del Partit Comunista xinès d'haver passat (com hem vist, no de paraula, sinó amb actes) a una actitud de pretesa “revolució permanent”. El delegat de la Internacional Comunista

prengué la mateixa via. Aquest fet sorprenent, realment inconcebible, no pot explicar-se més que per la separació “sorprenent” que s’obre entre les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista i la vertadera dinàmica de la revolució.

No insistirem aquí sobre el mite de la “revolució permanent” de 1905, que fou posat en circulació en 1924 per a crear problemes i despistar. Ens acontentarem d’examinar com s’ha reflectit aquest mite en el problema de la revolució xinesa.

El primer paràgraf de la resolució de febrer, del que ha estat presa la citació reproduïda més amunt de les motivacions suficients de la seua actitud negativa envers la pretesa “revolució permanent”:

“El període actual de la revolució xinesa és el de la revolució burgesa i democràtica, que no està acabada ni des del punt de vista econòmic (transformació agrària i abolició de les relacions feudals), ni des del punt de vista de la lluita contra l’imperialisme (unitat de Xina i independència nacional), ni des del punt de vista del caràcter de classe del poder (dictadura del proletariat i dels camperols).”

Aquesta exposició de motius és un encadenament ininterromput d’errors i contradiccions.

El Comitè Executiu de la Internacional Comunista ha ensenyat que la revolució xinesa ha d’assegurar a Xina la possibilitat de desenvolupar-se en la via del socialisme. Només es pot assolir aquest objectiu si la revolució no es deté en les tasques democràtiques burgeses, només si en el seu creixement, en passar d’una fase a una altra, és a dir, en desenvolupar-se sense interrupció (o d’una forma *permanent*), condueix Xina a un desenvolupament socialista. Açò és precisament el que Marx entenia per revolució permanent. ¿Com pot hom, doncs, parlar d’una banda de la via no capitalista seguida pel desenvolupament de Xina i negar, d’una altra, el caràcter permanent de la revolució en general?

Però, segons replica la resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, la revolució no està acabada ni des del punt de vista de la transformació agrària, ni des del punt de vista de la lluita nacional contra l’imperialisme. Hom en dedueix el caràcter democràtic burgès de la revolució xinesa en el període actual. En realitat, el període actual és el de la contrarevolució. Sens dubte, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista vol dir que la pròxima onada de la revolució xinesa, o, més exactament, la *tercera revolució xinesa*, tindrà un caràcter burgès democràtic, ja que la segona revolució xinesa de 1925-1927 no ha resolt ni la qüestió agrària ni el problema nacional. De totes maneres, fins i tot davall aquesta forma esmenada, un raonament semblant descansa sobre una total incomprensió de l’experiència i els ensenyaments tant de la revolució xinesa com de la revolució russa.

La revolució de febrer de 1917 havia deixat sense solucionar a Rússia tots els problemes interiors i internacionals: el feudalisme al camp, la vella burocràcia, la guerra i el desastre econòmic. Era partint d'aquesta situació com no sols els socialistes revolucionaris i els menxevics, sinó també nombrosos responsables del nostre partit, demostraven a Lenin que “el període actual de la revolució era el d'una revolució democràticoburguesa”. Sobre aquest punt essencial la resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista no fa més que tornar a copiar les objeccions que feren els oportunistes a Lenin en 1917 a fi d'oposar-se a la lluita per la dictadura del proletariat.

En el text, més endavant, es diu que la revolució democràticoburguesa no està acabada no sols des del punt de vista econòmic i nacional, sinó tampoc “des del punt de vista de la naturalesa de classe del poder (dictadura del proletariat i els camperols)”. Açò no pot significar més que una cosa: la prohibició al proletariat xinès de lluitar pel poder fins que no hi haja al capdavant de Xina un “vertader” govern democràtic. Malauradament, no s'indica on trobar-lo.

La confusió augmentà encara més des del moment que la consigna dels soviets fou rebutjada per a Xina en el curs d'aquests dos últims anys, ja que, segons es deia, la creació dels soviets només és admissible quan es passa a la revolució proletària (“teoria” de Stalin). No obstant això, quan fou realitzada la transformació revolucionària, quan els que hi participaven arribaren a la conclusió de què es tractava precisament del pas a la revolució proletària, hom els acusà de “trotskisme”. ¿Es pot, amb semblants mètodes, educar el partit i ajudar-lo a complir les seues grans tasques?

A fi de salvar una posició desesperada, la resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista (en ruptura amb el curs d'altres idees), trau prematurament el seu últim argument: invoca l'imperialisme. Resulta que la tendència a saltar per damunt de l'etapa democràticoburguesa:

“...és tant [!] més nociva quant que en plantejar així la qüestió s'elimina [?] la particularitat nacional més important de la revolució xinesa, que és una revolució semicolonial”.

L'única significació que poden tenir aquestes paraules absurdes és la idea que el jou de l'imperialisme serà derrocat per una espècie de dictadura no proletària. És el mateix que dir que s'invoca la “particularitat nacional més important” en l'últim moment per a embellir la imatge bé de la burgesia xinesa indígena, bé de la “democràcia” petit burgesa de Xina. Aquest argument no pot tenir un altre sentit. Però ja hem examinat d'una forma prou detallada aquesta concepció en el

capítol que tracta “sobre la naturalesa de la burgesia colonial”. És inútil tornar-hi.

Cal que Xina conega encara una lluita gegantina, aferrissada, sagnant, prolongada, per conquestes tan elementals com la liquidació de les formes més “asiàtiques” de servitud, l’emancipació i la unitat del país. Però com ho ha mostrat el curs dels esdeveniments, és precisament aquest fet el que fa impossible en l’esdevenidor l’existència d’una direcció, o fins i tot d’una semidirecció burgesa de la revolució. La unitat i l’emancipació de Xina constitueixen avui un problema internacional, al igual que l’existència de l’URSS. Només es pot resoldre aquest problema mitjançant la lluita aferrissada de les masses populars, masses aixafades, famolenques, perseguides, sota la direcció directa de l’avantguarda proletària. Lluita no sols contra l’imperialisme mundial, sinó també contra els seus agents econòmics i polítics en Xina, contra la burgesia, incloent-hi la burgesia indígena. Aquesta és la via de la dictadura del proletariat.

A partir d’abril de 1917, Lenin explicava als seus adversaris, que l’acusaven d’haver-se passat a la “revolució permanent”, que la dictadura del proletariat i dels camperols s’havia realitzat ja, en part, en l’època de la dualitat de poder. Més tard precisà que aquesta dictadura havia trobat la seua prolongació en el primer període del poder dels soviets quan el camperolat enter realitzava amb els obrers la transformació agrària, mentre que la classe obrera no procedia encara a la confiscació de les fàbriques i feia l’experiència del control obrer. Pel que fa a “la naturalesa de classe del poder”, la “dictadura” socialista revolucionària i menxevic donà el que podia donar: un avortament de dualitat de poder. Pel que fa a la transformació agrària, la revolució llençà al món un bebè sa i fort, però fou ja la dictadura del proletariat qui hi exercí de comare. Amb d’altres paraules, tot allò que la fórmula teòrica de la dictadura del proletariat i els camperols tractava d’unir es veié descompost en el curs de la lluita de classes. La corfa buida del mig poder fou lliurada provisionalment a Kerenski i Tseretelli, mentre que el vertader nucli de la revolució agrària i democràtica pertanyia a la classe obrera triomfant. Aquesta és la dissociació dialèctica de la dictadura democràtica que no han comprès els dirigents del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. S’han enfonsat en un atzucac polític, en condemnar mecànicament el procediment que consisteix en “saltar per damunt de l’etapa burgesa i democràtica”, i en intentar dirigir un procés històric per mitjà de circulars. *Si s’entén per etapa burgesa i democràtica la realització de la revolució agrària per la via de la dictadura “democràtica”, llavors és la Revolució d’Octubre la que saltà audaçment “per damunt” de l’etapa burgesa i democràtica. Cal condemnar-la?*

¿Per què, doncs, allò que fou inevitable històricament en Rússia, allò que expressà el bolxevisme en el seu més alt grau, resulta ésser ara “trotskisme” en Xina? És, evidentment, en virtut de la mateixa lògica que proclama que la teoria de Martinov, que durant vint anys ha estat deshonrada pel bolxevisme a Rússia, és convenient per a Xina.

¿Però pot hom al respecte, en general, admetre una analogia amb la situació a Rússia? Nosaltres responem que la consigna de la dictadura del proletariat i els camperols és llençada pels dirigents del Comitè Executiu de la Internacional Comunista basant-se només en el mètode de les analogies, però de les analogies literàries, formals, i no a partir del materialisme històric. Pot hom admetre una analogia entre Xina i Rússia si aborda la comparació d'una forma correcta. Lenin ho féu excel·lentment no després dels fets, sinó avançant-s'hi, preveient els errors futurs dels epígons. Centenars de vegades Lenin hagué de defensar la revolució proletària d'octubre, que s'atreví a conquerir el poder encara que els problemes burgesos i democràtics no haguessen rebut encara solució; Lenin responia: *és precisament per aquesta raó i justament per a donar-los-en.*

El 16 de gener de 1923 Lenin escrivia a propòsit dels pedants que es pronunciaven contra la conquesta del poder referint-se a un argument “indiscutible”, el fet que Rússia no estava madura:

“Ni tan sols se'ls ocorre, per exemple, que Rússia, situada en la divisòria entre els països civilitzats i els que han emprès definitivament per primera vegada, a causa d'aquesta guerra, el camí de la civilització (els països de tot l'Orient, els països no europeus), que Rússia, dic, podia i havia de mostrar, per això, certes peculiaritats que, clar està, no surten de la pauta general del desenvolupament mundial, però que distingeixen la seua revolució de totes les revolucions anteriors hagudes als països d'Europa Occidental, introdueixen algunes innovacions parcials en desplaçar-se als països orientals” (Lenin, *Obres Escollides en dotze volums*, Volum XII, p, 386, edició espanyola)

La “particularitat” que precisament *aproximava* Rússia als països d'Orient era, per a Lenin, que des dels albors del moviment, el jove proletariat devia, per tal d'obrir la via vers el socialisme, escombrar la barbàrie feudal i totes les altres antigalles.

Si es pren com a punt de partida l'analogia leninista entre Xina i Rússia, podem dir: des del punt de vista de la *naturalesa política del poder*, tot allò que podia realitzar la dictadura democràtica ha estat intentat en Xina, primer en el Canton de Sun Yat-sen, després en el marxa de Canton a Xangai amb el colp d'estat de Xangai com a acte final; després on el Guomindang d'esquerra aparegué en la seua forma pura, és a dir, segons les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, com a organitzador de la revolució agrària i, en

realitat, com el seu botxí. Quant a les tasques de la revolució burgesa i democràtica, hauran d'omplir el primer període de la futura dictadura del proletariat i dels camperols pobres xinesos. Quan no sols el paper de la burgesia xinesa sinó també el de la "democràcia" s'ha palesat enterament, quan s'ha convertit en quelcom absolutament incontestable que, en les batalles futures, la "democràcia" exercirà les seues funcions de botxí més vigorosament encara que en el passat, avançar en l'actualitat la consigna de la dictadura democràtica del proletariat i els camperols és, simplement, permetre dissimular noves varietats del Guomindang, és tendir una trampa al proletariat.

Recordem, per a completar, allò que Lenin digué breument respecte als bolxevics que continuaven oposant l'experiència socialista revolucionària i menxevic a la consigna de la "vertadera" dictadura democràtica:

"Aquell que únicament parla de "dictadura revolucionària democràtica del proletariat i els camperols", marxa endarrerit, es passa de fet de banda de la petita burgesia contra la lluita de la classe proletària; ha d'ésser relegat als arxius de les "rarses" bolxevics d'abans de la revolució (podríem anomenar-los els arxius dels "vells bolxevics")" (Aquestes paraules foren pronunciades durant les discussions de les [Tesis d'abril](#) en 1917)

Aquestes paraules sonen encara avui com si fossen actuals.

No cal dir que no es tracta en absolut, en l'actualitat, de cridar el Partit Comunista xinès a aixecar-se immediatament per la conquesta del poder. No es pot suprimir les conseqüències d'una derrota revisant simplement la tàctica. Actualment, la revolució està en un reflux. La verborrea a penes dissimulada que conté la resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista quan assegura que la revolució segueix de nou el seu curs ascendent, *perquè* hi ha en Xina execucions sense nombre i una dura crisi comercial i industrial, revela una lleugeresa d'esperit criminal, però res més. Després de tres derrotes considerables, una crisi econòmica no excita el proletariat, sinó que el deprimeix. Es troba ja exhaurit sense ella, i les execucions estan destruint el partit, políticament afeblit. En Xina, hem entrat en un període de reflux; per tant, cal aprofundir en els problemes teòrics, afavorir l'autoeducació crítica del partit, establir i consolidar fermes punts de suport en tots els dominis del moviment obrer, constituir cèl·lules als pobles, dirigir i unificar els combats parcials, primer defensius i després ofensius, dels obrers i els camperols pobres.

Per on començarà el nou flux de les masses? ¿Quines són les circumstàncies que donaran a l'avantguarda proletària, situada al capdavant de masses formades per diversos milions, l'impuls revolucionari necessari? No es pot predir. És l'esdevenidor el que mostrarà si bastaran els processos interns per si sols, o si serà un xoc vingut des de fora el que ajude.

Hi ha raons suficients per a pensar que el desastre de la revolució xinesa, estretament condicionat per una direcció errònia, permetrà a la burgesia xinesa i estrangera sortir triomfant, en certa mesura, de l'espantosa crisi econòmica que assola actualment al país; no cal dir que aquest resultat serà assolit a costa dels obrers i els camperols. Aquesta fase d'"estabilització" agruparà de nou els obrers, els donarà cohesió, els tornarà la confiança de classe en si mateixos i els oposarà de nou, més brutalment, a l'enemic; però aquest moviment se situarà en una etapa històrica més elevada. Només quan s'alce una nova onada ofensiva del moviment proletari es podrà evocar seriosament la perspectiva d'una revolució agrària.

No està exclòs que, en el primer període, aquesta tercera revolució reproduïska, en forma molt abreujada i modificada, les etapes ja travessades, presentant, per exemple, algunes noves paròdies de "front nacional unificat". Però difícilment donarà aquest primer període temps al partit de proclamar davant les masses populars les seues "tesis d'abril", és a dir, el seu programa i la seua tàctica per a prendre el poder. Ara bé, què en diu el projecte de programa?

"La transició que porta ací [en Xina] a la dictadura del proletariat no és possible més que a través de tota una sèrie de graus preparatoris [?], després de tot un període de transformació durant el creixement [?] de la revolució democràtica en revolució socialista."

Amb d'altres paraules, tots els "graus" passats no compten, el projecte de programa veu davant allò que ja ha quedat enrere. Aquesta és una manera conformista d'abordar la qüestió. És obrir en tota la seua amplitud la porta a noves experiències del tipus de la del Guomindang. D'aquesta manera, amagant els vells errors, es prepara inevitablement el camí a nous errors.

Si abordem el nou impuls revolucionari el ritme del qual, amb seguretat, serà incomparablement més ràpid que el dels precedents, conservant l'esquema caduc de la "dictadura democràtica", podem estar segurs que la tercera revolució anirà a la ruïna igual que la segona.

4.- L'aventurerisme com a conseqüència de l'oportunisme

El segon paràgraf de la mateixa resolució del ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista diu així:

"La primera onada de l'ampli moviment revolucionari dels obrers i els camperols, el curs del qual, en l'essencial, seguia les consignes i en gran part la direcció del Partit Comunista, ja s'ha retirat. Ha acabat, en tota una sèrie de centres del moviment revolucionari, amb les derrotes més cruels dels obrers i els camperols, amb la

destrucció material dels comunistes i, en general, dels quadres revolucionaris del moviment obrer i camperol.”

Quan pujava la marea, el Comitè Executiu de la Internacional Comunista deia que tot el moviment marxava sota la bandera blava i sota la direcció del Guomindang, que substituïa fins i tot els soviets. És precisament per açò pel que el Partit Comunista se subordinà al Guomindang. Però també és precisament per aquesta raó que el moviment revolucionari ha acabat en “les derrotes més cruels”. Ara, estant reconegudes les derrotes, hom intenta esborrar completament el Guomindang, fer com si no hagués existit, com si el Comitè Executiu de la Internacional Comunista no hagués proclamat que la bandera blava era també la seua bandera.

Abans se'ns seia que no havia hagut una sola derrota, ni a Xangai ni en U-Tchang; que es tractava d'etapes de la revolució, que passava a “un estadi més elevat”. Açò és el que ens ensenyaven. Ara proclama hom brutalment que la suma de totes aqueixes etapes constitueix “les derrotes més cruels”. De totes maneres, per a camuflar en certa manera aquest error inaudit de previsió i de valoració, el paràgraf amb què conclou la resolució declara:

“El Comitè Executiu de la Internacional Comunista prescriu com a un deure per a totes les seccions de la Internacional Comunista lluitar contra la calúmnia de la socialdemocràcia i els trotskistes, que afirmen que la revolució xinesa està liquidada [?] ...”

En el primer paràgraf de la resolució se'ns deia que el “trotskisme” consistia en creure que la revolució xinesa és *permanent*, és a dir, que es transforma en el curs del seu creixement, passant precisament ara de la fase burgesa a la fase socialista. Llegint l'últim paràgraf, ens assabentem que, segons la concepció dels “trotskistes”, “la revolució xinesa està liquidada”. Com pot una revolució *liquidada* ésser *permanent*? Açò és pur Bukharin. Cal ésser totalment irresponsable i irreflexiu per a permetre's presentar contradiccions semblants, que minen des de la seua arrel tot pensament revolucionari.

Si per “liquidació” de la revolució s'entén el fet que l'ofensiva dels obrers i els camperols ha estat rebutjada i ofegada en sang, que les masses estan en un retrocés i un reflux, que abans que hi haja un nou ascens de l'onada, llevat que hi concórreguen altres circumstàncies, encara han de produir-se dins de les mateixes masses processos moleculars que necessiten una certa durada impossible de determinar per avançat, si és açò el que entén per liquidació, llavors no es distingeix en res de les “derrotes més cruels” que el Comitè Executiu de la Internacional Comunista ha hagut de reconèixer finalment.

¿O potser hem d'entendre la paraula "liquidació" literalment, com el definitiu aixafament de la revolució xinesa, la impossibilitat del seu renaixement en una nova etapa? Hom podria parlar d'una perspectiva semblant amb serietat, és a dir, no per a crear confusió, només en dos casos: si Xina estigués abocada al desmembrament i la desaparició completa (però res autoritza semblant hipòtesi), o bé si la burgesia xinesa es mostrés capaç de resoldre els problemes fonamentals de la seua nació pels seus propis mitjans no revolucionaris. ¿No és aquesta última variant la que intenten atribuir-nos, ara, els teòrics del "bloc de les quatre classes", que han fet doblegar-se el Partit Comunista davall el jou de la burgesia?

La història es repeteix. Els cecs que, durant un any i mig, no compregueren les proporcions de la derrota de 1923, ens acusaren, a propòsit de la revolució alemanya, d'ésser uns "liquidadors". Però aquesta lliçó que tan cara costà a la Internacional no els ha servit de res. En l'actualitat reprenen les seues velles fórmules, aplicant-les no en Alemanya, sinó a Xina. És cert que experimenten amb més urgència que fa quatre anys la necessitat de trobar "liquidadors". En efecte, ara és quelcom patent que si hi ha hagut algú que haja "liquidat" la segona revolució xinesa, han estat precisament els autors de l'aliança amb el Guomindang.

La força del marxisme rau en la seua capacitat de previsió. En aquest punt, l'Oposició pot subratllar la completa confirmació de les seues previsions per l'experiència: primer respecte al Guomindang en el seu conjunt, després respecte al Guomindang "d'esquerra" i el Govern d'U-Tchang, i, en fi, l'"avançament" de la tercera revolució, el colp d'estat de Canton. ¿Que pot haver-hi una confirmació millor de la justesa de les nostres opinions en el pla teòric?

La mateixa línia oportunista que, a través d'una política de capitulació davant la burgesia provocà ja, en les dues primeres etapes, les derrotes més cruels per a la revolució, "es transformà, però per a agreujar-se" durant la tercera etapa, fins a esdevenir una política d'incursions aventureres contra la burgesia, desembocant així en la derrota.

Si la direcció no s'hagués afanyat tant ahir en oblidar les derrotes que ella mateixa havia provocat, hauria començat per explicar al Partit Comunista que no s'aconsegueix la victòria en un obrir i tancar d'ulls, que en el camí que mena vers la insurrecció hi ha encara un període de lluites intenses, incansables, furioses per la conquesta política dels obrers i els camperols.

El 27 de setembre de 1927, dèiem al Presídium del Comitè Executiu de la Internacional Comunista:

“Els diaris d’avui anuncien que l’exèrcit revolucionari ha pres Swateu. Fa ja unes quantes setmanes que avancen els exèrcits de Ho-Lun i de Ye-tin. *Pravda* els qualifica de revolucionaris... Però jo vos pregunte: quines són les perspectives que s’obren per a la revolució xinesa com a conseqüència de l’avanç de l’exèrcit revolucionari i de la presa de Swateu? Quines són les consignes del moviment? Quin és el programa? Quins han d’ésser les formes d’organització? On ha anat a amagar-se la consigna dels soviets xinesos llençada sobtadament (per un dia) per *Pravda* al juliol?”

Sense l’oposició prèvia del Partit Comunista al Guomindang en el seu conjunt, sense una agitació portada a terme pel partit entre les masses a favor dels soviets i el poder dels soviets, sense una mobilització de les masses darrere de les consignes de la revolució agrària i l’alliberament nacional, sense la creació, l’extensió i el reforçament sobre el terreny dels soviets de diputats dels obrers, dels soldats i dels camperols, la insurrecció de Ho-Lun i Ye-Tin (fins i tot fen a una banda la seua política oportunista) només podia ésser una aventura revolucionària, makhnovisme pseudocomunista; no podia més que estavellar-se contra el seu propi aïllament. I s’hi estavellà.

El colp de Canton fou una rèplica més greu, a major escala, de l’aventura de Ho-Lun i de Ye-Tin, i les seues conseqüències foren infinitament més tràgiques.

La resolució de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista combat l’esperit putschista del Partit Comunista xinès, és a dir, la tendència a organitzar enfrontaments armats. De totes maneres, no diu que aquestes tendències siguen una reacció a tota la política oportunista de 1925-1927, i la conseqüència inevitable de l’ordre estrictament militar, donada des de dalt, de “canviar de ritme”, sense que hi haja hagut una valoració sobretot allò que s’ha fet, sense que hagen estat revisades obertament les bases de la tàctica i s’haja proposat una visió clara de l’esdevenidor. La campanya de Ho-Lun i el colp d’estat de Canton foren explosions de putschisme (i en aqueixes condicions no podia ésser d’una altra manera).

No es pot elaborar un vertader antídoto per al putschisme, ni tampoc per a l’oportunisme, més que si es comprèn bé la veritat següent: la direcció de la insurrecció dels obrers i camperols pobres, la conquesta del poder i la instauració de la dictadura del proletariat recauen, d’ara en avant, amb tot el seu pes, a sobre del Partit Comunista xinès. Si aquesta veritat hi penetra enterament, estarà tan poc inclinat a improvisar incursions militars contra les ciutats, o insurreccions que en realitat són trampes, com a córrer servilment darrere de la bandera de l’enemic.

La resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista es condemna a si mateixa a l’esterilitat, encara que no siga més que perquè disserta d’una

forma totalment arbitrària sobre el caràcter inacceptable del salt per damunt de les etapes, sobre la caràcter nociu del putschisme, i perquè serva totalment silenci sobre les causes socials del colp d'estat en Canton i de l'efímer règim soviètic a què donà naixement. Nosaltres, opositors, estimem que el colp d'estat fou una aventura intentada per la direcció a fi de salvar el seu "prestigi". Però per a nosaltres està clar que fins i tot una aventura es desenrotlla segons les lleis que determina l'estructura del medi social. Aquesta és la raó per la qual cerquem descobrir, en la insurrecció de Canton, els trets de la futura etapa de la revolució xinesa. Aquests trets coincideixen plenament amb l'anàlisi teòrica que havíem establert abans d'aquesta insurrecció. Però el Comitè Executiu de la Internacional Comunista, que considera que la sublevació de Canton fou un episodi correcte i normal del desenvolupament de la lluita, té també el deure de caracteritzar la seua naturalesa de classe. No obstant això, la resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista no diu una sola paraula sobre això, encara que el Ple s'haja celebrat immediatament després dels esdeveniments de Canton. ¿No és aquesta la prova més convincent que la direcció actual de la Internacional Comunista, encabotant-se a seguir una línia de conducta errònia, haja de limitar-se a parlar dels pretesos errors comesos en 1925 o al llarg d'altres anys, però no s'atrevisca a abordar la insurrecció de Canton de 1927, la significació de la qual anul·la totalment l'esquema de la revolució en Orient tal com ho havia establert el projecte de programa?

5.- Els soviets i la revolució

La resolució de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista fa responsables al camarada N... i a altres del fet de "que no hi haja hagut en absolut un soviet *elegit* en Canton" com l'òrgan de la insurrecció (subratllat en el text de la resolució). Aquesta acusació encobreix en realitat una confessió sorprenent.

L'informe de *Pravda* (núm. 31), establert sobre la base d'una documentació directa, anunciava que el poder dels soviets ha estat instaurat en Canton. Però no contenia ni una sola paraula que indiqués que el soviet de Canton *no havia esta elegit*, és a dir, que no era un soviet (perquè com podria no ésser elegit un soviet?). Ens hem assabentat d'açò gràcies a una resolució. Meditem un poc sobre la seua significació. El Comitè Executiu de la Internacional Comunista ensenya en l'actualitat que és necessari un soviet per a fer la insurrecció i que no hi ha cap necessitat d'ell abans d'això. Però heus aquí que la insurrecció és decidida per un soviet que no existeix! No és en absolut una cosa senzilla aconseguir l'elecció d'un soviet: cal que les masses sàpien per experiència què és un soviet, que compreguen aquesta institució, que el seu passat les haja acostumat a una organització soviètica elegida. Açò ni tan sols es plantejà en Xina, perquè la consigna dels soviets fou qualificada de trotskista precisament en el curs del període en què hauria hagut de convertir-se en l'eix de tot el

moviment. Però quan, amb tota precipitació, es decidí la insurrecció per a transcendir les derrotes, també calgué *designar per ordre* un soviets. Si no es posen totalment al nu les arrels d'aquest error, es pot transformar fins i tot la consigna dels soviets en un nus escorredor per a estrangular la revolució.

Lenin ja havia explicat als menxevics que la tasca històrica fonamental dels soviets és la d'organitzar o ajudar a organitzar la conquesta del poder; i després, que l'endemà de la victòria esdevenen l'aparell d'aquest poder. Els epígons (i no els deixebles) han tret la conclusió que no es poden organitzar els soviets fins que sona la campaneta de la insurrecció. Transformen amb posterioritat la generalització leninista en una breu i petita recepta que, lluny de servir la revolució, la posa en perill.

Abans de la presa del poder a l'octubre de 1917 pels soviets bolxevics hi havia hagut durant nou mesos uns soviets socialistes-revolucionaris i menxevics. Els primers soviets revolucionaris havien existit dotze anys abans a Sant Petersburg, Moscou i dotzenes d'altres ciutats. Abans que el soviets de 1905 s'estengués a les fàbriques i tallers de la capital s'havia creat a Moscou durant la vaga un soviets de diputats dels impressors. Uns quants mesos abans, al maig de 1905, la vaga d'Ivanovo-Vozniesensk havia fet sorgir un òrgan dirigent, que tenia ja els trets essencials d'un soviets de diputats obrers. Han transcorregut més de dotze anys entre el primer assaig de creació d'un soviets de diputats obrers i la gegantina experiència que fou l'establiment del poder dels soviets. Evidentment, aquest retard no s'aplica obligatòriament en absolut als altres països, entre ells Xina. Però imaginar que els obrers xinesos seran capaços d'alçar soviets amb l'ajuda d'una petita i breu recepta amb què se substitueix la generalització leninista, és reemplaçar la dialèctica de l'acció revolucionària per una ordenança impotent i enutjosa pròpia d'un pedant. No és en vigílies de la insurrecció, quan es llença la consigna de la conquesta immediata del poder, quan cal establir els soviets; en efecte, si s'arriba a l'estadi de la conquesta del poder, si les masses estan preparades per a la insurrecció, *sense que existisquen soviets*, açò significa que altres formes i altres mètodes d'organització han permès efectuar la tasca de preparació que assegurarà l'èxit de la insurrecció; la qüestió dels soviets no té llavors ja més que una importància secundària, es redueix a un problema de tècnica organitzativa, o fins i tot a una qüestió de vocabulari. La tasca dels soviets no consisteix simplement en exhortar les masses a la insurrecció o en desencadenar-la, sinó fonamentalment *en conduir a les masses a la sublevació passant per les etapes necessàries*. Al principi, el soviets no guanya en absolut les masses gràcies a la consigna de la insurrecció, sinó gràcies a altres consignes parcials; només a continuació, pas a pas, va portant les masses vers aquesta consigna, sense dispersar-les pel camí i impedit que l'avantguarda se separe del conjunt de la classe. El més freqüent és que el soviets es constituísca principalment sobre la base d'una lluita vaguística, que té

davant ella una perspectiva de desenvolupament revolucionari, però que es limita en el moment considerat a les reivindicacions econòmiques. En l'acció, les masses han de sentir i comprendre que el soviets és *la seua* organització, *d'elles*, que agrupa les seues forces per a la lluita, per a la resistència, per a l'autodefensa i per a l'ofensiva. No és en l'acció d'un dia ni, en general, en una acció portada a terme d'una sola vegada, com poden sentir i comprendre açò, sinó a través d'experiències que adquireixen durant setmanes, mesos, fins i tot anys, amb discontinuïtat o sense. Aquesta és la raó per la qual només una direcció d'epígons i buròcrates pot retenir una massa que es desperta i es disposa a crear soviets, quan el país travessa una època de sacssades revolucionàries, quan la classe obrera i els camperols pobres del camp veuen obrir-se davant ells la perspectiva de la conquesta del poder, encara que no siga sinó en una de les etapes ulteriors, i fins i tot si en l'etapa considerada aquesta perspectiva únicament apareix davant una minoria restringida. Aqueixa és la concepció que sempre hem tingut dels soviets. Hem vist en ells una forma d'organització vasta i flexible, accessible des dels primers passos del seu ascens revolucionari a les masses que no fan més que despertar-se, i capaç d'unir la classe obrera en el seu conjunt, siga quin siga el nombre dels que entre ella hagen assolit un nivell de desenvolupament suficient per a comprendre els problemes de la conquesta del poder.

Encara cal citar a aquest respecte els testimonis escrits? Heus aquí, per exemple, allò que escrivia Lenin respecte als soviets en l'època de la primera revolució:

“El Partit Obrer Socialdemòcrata rus [denominació del partit en aquella època] no ha renunciat mai a utilitzar *en un ascens revolucionari si fa o no fa* fort certes organitzacions d'obrers sense partit, del tipus dels soviets de diputats obrers, a fi d'augmentar la influència dels socialdemòcrates sobre la classe obrera i de consolidar el moviment obrer socialdemòcrata.”

Els testimonis literaris i històrics d'aquest tipus que podríem citar són innumerables. Però la qüestió, sembla, està prou clara sense ells.

Prenent a contrapeu aquesta opinió, els epígons han transformat els soviets en una espècie d'uniforme de gala amb què el Partit vesteix simplement el proletariat en vigílies de la conquesta del poder. Però aleshores és quan no es pot improvisar uns soviets en vint-i-quatre hores, per encàrrec, directament amb l'objectiu de preparar la insurrecció. Les experiències d'aquest tipus revesteixen inevitablement el caràcter d'una ficció destinada a ocultar, mitjançant una aparença ritual del sistema soviètic, l'absència de les condicions necessàries per a la presa del poder. Açò és el que es produí en Canton, on el soviets fou simplement designat per ordre per a respectar el ritual. És aquí on porta la manera dels epígons de plantejar la qüestió.

En la polèmica que s'ha alçat a propòsit dels esdeveniments xinesos s'ha acusat l'Oposició d'una contradicció, segons sembla, flagrant: mentre que a partir de 1926 l'Oposició ha proposat en les seues intervencions la consigna dels soviets en Xina, els seus representants s'han pronunciat contra ella en Alemanya, a la tardor de 1923. Potser no s'haja manifestat mai l'escolàstica dins del pensament polític d'una forma tan sorollosa com per mitjà d'aquesta acusació. Efectivament, exigim que s'abordés en Xina la creació dels soviets, considerats com l'organització dels obrers i els camperols que tenia un valor propi, *en el moment en què ascendia la marea*. La institució dels soviets hauria d'haver tingut com a funció principal la d'*oposar els obrers i els camperols a la burgesia del Guomindang* i a la seua agència, que constituïa la seua esquerra. La consigna dels soviets en Xina significava, en primer lloc, la necessitat de trencar el vergonyós "bloc de les quatre classes" que portava al suïcidi, i de fer sortir al Partit Comunista del Guomindang. El centre de gravetat del problema no es trobava, doncs, en una forma abstracta d'organització, sinó en una línia de conducta de classe.

En Alemanya, en canvi, no es tractava a la tardor de 1923 més que d'una forma d'organització. Com a conseqüència de la passivitat extrema, de l'endarreriment, de la lentitud manifestades per la direcció de la Internacional Comunista i del Partit Comunista alemany, s'havia deixat passar el moment favorable per a cridar els obrers a la creació de soviets; gràcies a la pressió de la base, els comitès de fàbrica ocuparen per si mateixos dins del moviment obrer alemany, a la tardor de 1923, el lloc que haurien tingut els soviets, amb un èxit segurament major, si el Partit Comunista hagués portat a la pràctica una política correcta i audaç. En aquell moment, la situació era molt greu. Perdre encara més temps era deixar escapar definitivament una situació revolucionària. La insurrecció estava per fi a la vista, i el seu llançament previst en el termini mínim. Proclamar en semblants circumstàncies la consigna dels soviets hauria estat cometre la major neciesa teòrica que hom pot concebre. El soviets no és per si mateix un talismà dotat de poders miraculosos. En la situació d'aleshores, uns soviets creats precipitadament únicament haurien estat un duplicat dels comitès de fàbrica; hauria calgut privar aquests de les seues funcions revolucionàries per a transmetre-les a uns soviets acabats de crear i que no gaudien encara de cap autoritat; i això en quin moment? Quan cada dia comptava. S'hauria substituït l'acció revolucionària pel joc més nefast, que consisteix en distreure's, al terreny organitzatiu, amb puerilitats.

És indiscutible que la forma d'organització soviètica pot tenir una importància enorme, però només quan tradueix en el moment adequat una línia de conducta política correcta. No obstant això, pot adquirir una significació negativa d'amplitud igualment considerable quan es transforma en una ficció, en un

fetitxe, en una corfa buida. Uns soviets alemanys creats en l'últim minut, a la tardor de 1923, no haurien aportat cap novetat política; haurien introduït la confusió al terreny organitzatiu. En Canton fou encara pitjor. El soviet creat precipitadament, per a oferir un sacrifici als ritus, no servia més que per a camuflar un putsch aventurer. És pel que ens hem assabentat després dels fets consumats que el soviet de Canton s'assemblava a un antic drac xinès: estava dibuixat simplement sobre el paper. La política dels titelles i els dracs de paper no és la nostra. Nosaltres ens oposàrem a què s'improvisaren en Alemanya, en 1923, uns soviets per telègraf. Nosaltres volíem la creació de soviets en Xina en 1926. Nosaltres ens hauríem oposat a la creació d'un soviet de carnestoltes en Canton al desembre de 1927. No existeix ací contradicció, sinó, per contra, una profunda unitat en la concepció de la dinàmica del moviment revolucionari i de les seues formes d'organització.

La qüestió del paper i de la significació dels soviets, que s'ha desfigurat, embolicat i enfosquit per la teoria i la pràctica aplicades en el curs dels darrers anys, no ha estat aclarida en absolut en el projecte de programa.

6.- El problema del caràcter de la futura revolució xinesa

La consigna de la dictadura del proletariat, destinat a arrossegar al seu darrere els camperols pobres, està indissolublement lligada al problema del caràcter socialista de la futura revolució, de la tercera revolució xinesa. No obstant això, com no és només la història la que es repeteix, com els errors que els homes oposen a les seues exigències es renoven igualment, escoltem ja formular l'objecció següent: Xina no està madura per a la revolució socialista. ¿És que Rússia, *considerada aïlladament*, estava madura per al socialisme? Segons Lenin, no. Ho estava per a la dictadura del proletariat, l'únic mètode que permet resoldre els problemes nacionals urgents. No obstant això, el destí de la dictadura en el seu conjunt està determinat, en última instància, per la marxa de l'evolució mundial, el que no exclou, sinó que, per contra, pressuposa una política correcta de la dictadura proletària: consolidació i desenvolupament de l'aliança dels obrers i els camperols, recórrer a totes les mesures que afavorisquen l'adaptació, d'una banda, a les condicions nacionals, i d'una altra, al moviment de l'evolució mundial. Aquestes veritats valen també per a Xina.

En el mateix article, *La nostra revolució* (16 de gener de 1923), en què Lenin establia que els trets originals de Rússia reproduïen en el seu desenvolupament les particularitats de l'evolució dels països orientals, qualifica d'"infinitament banal" l'argument de la socialdemocràcia europea segons el qual "no som suficientment majors per a arribar al socialisme; no tenim, seguint l'expressió de qualsevol classe de senyors savis de la seua mena, els fonaments econòmics objectius del socialisme". Però si Lenin es burla dels "savis" senyors, no és perquè ell mateix suppose l'existència dels fonaments del socialisme a Rússia,

sinó perquè la seua absència, si bé impedeix que el puga construir *amb les seues soles forces*, no implica que calga renunciar al poder, com ho pensaven i continuen pensant encara els pedants i els filisteus. En aquest article, Lenin respon, per centèsima o per mil·lèsima vegada, als sofismes dels herois de la II Internacional: “Aquesta tesi *indiscutible* que afirma que Rússia no està madura per al socialisme no permet un judici decisiu sobre la nostra revolució.” Açò és el que no poden ni volen comprendre els autors del projecte de programa. Per si mateixa, la tesi de la falta de maduresa econòmica i cultural, tant de Xina com de Rússia (evidentment major encara en Xina que a Rússia) no pot ésser discutida. Però no s’hi pot deduir en absolut que el proletariat haja de renunciar a la conquesta del poder, quan aquesta conquesta és dictada per totes les condicions històriques i per una situació revolucionària al país.

La qüestió històrica concreta, política, es redueix a saber no si Xina està econòmicament madura per a establir el seu propi socialisme, sinó més aïna si, políticament, està madura per a la dictadura del proletariat. Aquestes dues preguntes no són idèntiques en absolut. Ho serien si no existís en el món una llei del desenvolupament desigual. En el present cas, aquesta llei, que s’estén enterament a les relacions mútues entre l’economia i la política, és perfectament aplicable. Està Xina, doncs, madura per a la dictadura del proletariat? Només l’experiència de la lluita podrà dir-ho d’una forma indiscutible. Per aquesta mateixa raó, només la lluita pot decidir en quines condicions s’efectuaran la unificació, l’alliberament i el renaixement de Xina. Qui diu que Xina no està madura per a la dictadura del proletariat, afirma amb això que la tercera revolució xinesa es veurà ajornada per molts anys.

Certament, no quedarien moltes esperances si les supervivències del feudalisme foren realment *dominants* dins de l’economia xinesa, com ho afirmen els dirigents del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Però, afortunadament, en general, les *supervivències* no poden dominar. Tampoc sobre aquest punt repara el projecte de programa els errors comesos, sinó que, per contra, els accentua amb una nebulosa evasió. El projecte parla del “predomini de les relacions feudals medievals tant en l’economia del país com en la seua superestructura política”. Açò és radicalment fals. Què significa “*predomini*”? Es tracta del nombre de persones afectades? O d’un paper dominant i dirigent en l’economia del país? Un creixement intern extremadament ràpid de la indústria, basat en la importància del capital comercial i bancari i en la conquesta del país per la seua banda, la dependència completa en què es troben les regions camperoles més importants amb relació al mercat, el paper enorme i en constant creixement del comerç exterior, la subordinació total del camp xinès a les ciutats, tots aquests fets afirmen el predomini total, la dominació directa de les relacions capitalistes en Xina. Certament, les relacions feudals de servitud i semiservitud són força

importants. D'una banda, daten encara de l'època feudal; d'altra banda, són formacions noves, resurreccions del passat degudes a l'endarreriment que pateix el desenvolupament de les forces productives, a la superpoblació agrària, a l'acció del capitalisme comercial i usurer, etc. Però allò que *domina* no són les relacions "feudals" (o més exactament la servitud i, en general, les relacions precapitalistes), sinó precisament les relacions capitalistes. Només el paper predominant de les relacions capitalistes permet, d'altra banda, pensar seriosament en la perspectiva de l'hegemonia del proletariat en la revolució nacional. D'una altra forma, no s'unirien els extrems.

"La força del proletariat en no importa quin país capitalista és infinitament més gran que la proporció del proletariat respecte a la població total. Açò és així perquè el proletariat domina econòmicament el centre i els nervis de tot el sistema de l'economia capitalista, i també perquè al terreny econòmic i polític el proletariat expressa sota la dominació capitalista els interessos *reals* de l'enorme majoria dels treballadors.

Igualment, el proletariat, encara que constituïska una minoria dins de la població (o quan és l'avantguarda del proletariat, conscientment i verdaderament revolucionària, la que constitueix aquesta minoria), és capaç de derrocar la burgesia i d'arrossegar immediatament al seu costat nombrosos aliats provinents de la massa dels semiproletaris i els petit burgesos, massa que no es pronunciarà mai per endavant per la dominació del proletariat, que no comprendrà les condicions i les tasques d'aquesta dominació, sinó que es convencerà només per la seua experiència posterior de la ineluctabilitat, de la justícia, de la legitimitat de la dictadura proletària" (Lenin, 1919, Vol. XVI, p. 458)

El paper del proletariat xinès en la producció és ja considerable. En el curs dels propers anys no farà sinó créixer. Com ho han mostrat els esdeveniments, el seu paper polític hauria pogut ésser grandíols. Però tota la conducta de la direcció s'orientà en el sentit de reduir al no-res la possibilitat que se li ofería al proletariat d'assegurar-se el paper dirigent.

El projecte del programa diu que la construcció del socialisme no és possible en Xina més que "si és recolzada directament pels països de dictadura proletària". De tal forma, ens trobem aquí respecte a Xina el que el partit havia admès sempre a propòsit de Rússia. Però si no hi ha forces suficients en Xina per a construir *per si mateixes* la societat socialista, llavors, segons la teoria de Stalin i Bukharin, el proletariat xinès no hauria de prendre el poder en cap etapa de la revolució. O bé el fet que existisca l'URSS resol la qüestió de manera inversa? En aquest cas nostra tècnica seria suficient per a construir la societat socialista no sols entre nosaltres a l'URSS, sinó també en Xina, és a dir, en dos grans països molt endarrerits econòmicament i que comprenen sis-cents milions d'habitants. ¿O, tal vegada, podem admetre en Xina el caràcter *ineluctable* de la dictadura del proletariat perquè aquesta dictadura s'introduirà al circuit de la

revolució socialista mundial i es convertirà no sols en un anella d'aquest, sinó també en una de les seues formes motrius? Però és justament així com plantejava Lenin el problema de la Revolució d'Octubre, la "originalitat" de la qual consisteix precisament en un desenvolupament anàleg al dels països d'Orient. Veiem així com la teoria del socialisme en un sol país, creada en 1925 per a combatre el "trotskisme", sembla problemes i confusió cada vegada que s'aborda un nou i gran problema revolucionari.

El projecte de programa va encara més lluny en aquesta via. Oposa Xina i l'Índia a "la Rússia d'abans de 1917", Polònia ["etc." ?]), considerades com a països que disposen "d'un cert mínim d'indústria per a construir triomfalment el socialisme", o bé (com es diu de forma més precisa, i més errònia, en un altre context) com a països que disposen de les "bases materials necessàries i suficients per a construir el socialisme integral". Es tracta aquí, com ja sabem, d'un vertader joc de paraules amb l'expressió de Lenin: bases "necessàries i suficients". Hi ha ací una trampa inadmissible, perquè Lenin enumera amb precisió *les bases polítiques i les condicions d'organització*, incloent-hi *les que procedeixen de la tècnica, de la cultura i del rol internacional*. Però l'essencial continua essent el problema de saber *com* es pot determinar *a priori el mínim d'indústria* suficient per a construir el socialisme complet, quan es tracta d'una lluita mundial entre dos sistemes econòmics, entre dos règims socials, i, d'altra banda, la nostra base *econòmica* és molt més feble.

Si només tenim en compte la palanca econòmica, està clar que la nostra, la de l'URSS, i amb més motiu la de Xina i l'Índia, és infinitament menys poderosa que la del capitalisme mundial. Però el problema en la seua totalitat es resoldrà per mitjà de la *lluita revolucionària* entre dos sistemes polítics, lluita d'envergadura mundial. En la lluita política, la palanca més potent està del *nostre* costat o, més exactament, pot i deu, si practiquem una política correcta, caure en les nostres mans.

Sempre en el mateix article, *La nostra revolució*, després de les paraules "per a crear el socialisme, és necessari un cert nivell cultural", Lenin subratlla: "encara que ningú pugua dir quin nivell és aquest." Per què no pot dir-ho ningú? Perquè aquesta qüestió es resol per una lluita, per una emulació d'*envergadura mundial* entre dos sistemes socials i dues cultures. Trencant enterament amb aquesta idea de Lenin, que examina el fons mateix del problema, el projecte de programa afirma que la Rússia anterior a 1917 posseïa precisament aquest "mínim de tècnica" i, com a conseqüència, també de cultura, necessari per a construir el socialisme en un sol país. Els autors del projecte intenten dir en el programa el que *a priori* "ningú pot dir". És impossible, és absurd cercar el criteri del "mínim" suficient en una estadística nacional ("Rússia abans de 1917"), quan tot el problema es resol en la dinàmica revolucionària. Sobre aquest criteri

erroni i arbitràriament aïllat per a una nació és sobre on descansa la base teòrica de l'esperit nacional, que manifesta els seus límits en política i es converteix després en una font d'inevitables errors nacional-reformistes i socialpatriotes.

7.- Sobre la idea reaccionària dels “partits obrers i camperols bipartits” per a l'Orient

Les lliçons de la segona revolució xinesa són ensenyaments per a tota la Internacional Comunista, i en primer lloc per a tots els països d'Orient.

Tots els arguments avançats per a defensar la línia menxevic en la revolució xinesa haurien de tenir (si hom els prengués seriosament) tres vegades més força quan hom els aplica a l'Índia. Allà baix, en aqueixa colònia clàssica, el jou de l'imperialisme té unes formes infinitament més directes i més concretes que en Xina. Les supervivències de les relacions feudals, és a dir, de la servitud, són a l'Índia, d'una altra forma, força més profundes i més considerables. Malgrat això (o, per a parlar amb més exactitud, precisament per aquesta raó) els mètodes aplicats en Xina, que han arruïnat la revolució, tindrien en l'Índia unes conseqüències encara més funestes. Només un moviment immens i indomable de les masses populars (que, per la mateixa raó de la seua envergadura i la seua imbatibilitat, dels seus objectius i dels seus lligams internacionals, no pot tolerar cap mesura a mitges per part de la direcció) podrà derrocar els grans terratinents indis, la burocràcia angloíndia i l'imperialisme britànic.

La direcció de la Internacional Comunista ha comès ja molts errors en l'Índia, però les circumstàncies no han permès encara la manifestació d'aqueixos errors en una escala tan gran com en Xina. Podem, doncs, esperar que els ensenyaments dels esdeveniments xinesos permeten rectificar a temps la línia política de la direcció per a l'Índia i els altres països d'Orient.

Per a nosaltres la qüestió central, una vegada més i com sempre, és la del Partit Comunista, de la seua independència completa, del seu caràcter de classe intransigent. En aquesta via, el perill més gran és el de la creació de pretesos partits “obers i camperols” als països orientals.

A partir de 1924, que passarà a la història com l'any en què foren obertament revisades nombroses tesis fonamentals de Marx i de Lenin, Stalin tragué la fórmula dels “partits obrers i camperols bipartits per als països d'Orient”. Aquesta fórmula estava basada sobre l'existència d'aqueix mateix jou nacional que servia en Orient de camuflatge a l'oportunisme igual que l'“estabilització” a Occident. Arribaven telegrams provinents de l'Índia, així com del Japó, país que no patia opressió nacional, anunciant ben sovint en el curs de l'últim període intervencions de “partits obrers i camperols” provincials. Se'n parlava com d'organitzacions pròximes, amigues de la Internacional Comunista, gairebé

com d'organitzacions “pertanyents ella”, sense, no obstant això, dibuixar concretament la seua silueta política; en una paraula, com es parlava i escrivia, encara recentment, a propòsit del Guomindang.

Ja en 1924, *Pravda* anunciava:

“Certs indicis mostren que el moviment d'alliberament nacional en Corea es constitueix progressivament al terreny organitzatiu, i que adopta la forma d'un partit obrer i camperol” (*Pravda*, 2 de març de 1924.)

Mentre, Stalin ensenyava als comunistes d'Orient:

“Els comunistes han de passar de la política de front únic nacional a la de bloc revolucionari dels obrers i la petita burgesia. En tals països, aquest bloc pot prendre la forma d'un partit únic, partit obrer i camperol, del tipus del Guomindang.” (Stalin, *Qüestions del leninisme*)

Les petites reserves que seguien a propòsit de l'autonomia dels partits comunistes (sens dubte semblant a la “autonomia” del profeta Jonàs al ventre de la balena) només servien de camuflatge. Estem profundament convençuts que el VI Congrés hauria de dir que, en aquesta matèria, el menor equívoc és funest i ha d'ésser rebutjat. Hi ha ací una forma nova, completament falsa, totalment antimarxista de plantejar el problema fonamental del partit, les seues relacions amb la classe i amb les classes.

Hom defensava la necessitat per al partit d'entrar en el Guomindang pretenent que aquest últim, a partir de la seua composició social, era el partit dels obrers i els camperols, que les 9/10 parts del Guomindang (i aquesta xifra fou repetida centenars de vegades) pertanyia a la tendència revolucionària i estaven disposats a marxar colze amb colze amb el Partit Comunista. No obstant això, en el moment de les sublevacions de Xangai i U-Tchang, i després, aquests 9/10 de revolucionaris del Guomindang desaparegueren com si haguessen caigut a l'aigua. Ningú ha tornat a trobar les seues empremtes. I els teòrics de la col·laboració de classes en Xina, Stalin i Bukharin, no es molestaren ni tan sols en explicar on s'havien ficat els 9/10 de membres del Guomindang, els 9/10 d'obrers i camperols, simpatitzants absolutament “pròxims”. No obstant això, la resposta que es done a aquesta pregunta té una importància decisiva si es vol comprendre el destí de tots aquests partits “bipartits” predicats per Stalin, i fins i tot comprendre més clarament la idea, que rebutgen ben lluny no sols el programa del Partit Comunista rus (bolxevic) de 1919, sinó fins i tot el [Manifest](#) del Partit Comunista de 1847.

La qüestió de saber on han anat aqueixes famoses 9/10 no se'ns presentarà de forma clara a menys que compreguem: primer, la impossibilitat de l'existència

d'un partit bipartit, és a dir, d'un partit de dues classes que expressen simultàniament dues línies històriques contradictòries, la del proletariat i la de la petita burgesia; segon, la impossibilitat de fundar dins d'una societat capitalista un partit camperol que exercisca un paper independent, és a dir, que expresse els interessos dels camperols i que alhora siga independent del proletariat i de la burgesia.

El marxisme sempre ha ensenyat, i el bolxevisme ha confirmat aquest ensenyament, que el proletariat i el camperolat són dues classes diferents, que és incorrecte identificar els seus interessos, de qualsevol manera que siga, dins de la societat capitalista, que un camperol no pot adherir-se a un partit comunista més que en la mesura que passe del punt de vista del propietari al del proletariat. L'aliança dels obrers i els camperols sota la dictadura del proletariat no contradiu aquesta tesi, sinó que la confirma per altres vies i en una situació diferent. Si no haguessen classes *diverses*, tenint interessos *diversos*, no seria necessària una *aliança*. Aquesta no és compatible amb la revolució socialista més que en la mesura que hom la introduísca en el ferri marc de la dictadura proletària. No és possible, entre nosaltres, conciliar l'existència d'aquesta dictadura amb la d'una lliga anomenada camperola, precisament perquè tota organització camperola "que tingué el seu valor propi", que pretengués resoldre problemes polítics concernents a tota la nació, acabaria inevitablement per esdevenir un instrument a mans de la burgesia.

Als països capitalistes, les organitzacions que s'anomenen partits camperols constitueixen, en realitat, una varietat dels partits burgesos. Tot camperol que no adopte el punt de vista del proletari, abandonant el punt de vista del propietari, serà inevitablement arrossegat, en les qüestions fonamentals de la política, per la burgesia. No cal dir que tot partit burgès que es recolze o vullga recolzar-se en els camperols (i, quan siga possible, en els obrers) s'haurà de camuflar sota una mescladissa de colors. La famosa idea dels partits obrers i camperols sembla haver estat especialment concebuda per a permetre el camuflatge dels partits burgesos obligats a cercar un suport entre els camperols, però desitjosos també de comptar amb obrers a les seues files. Des d'aquest moment, el Guomindang ha entrat per sempre en la història como el prototip clàssic d'un partit d'aquesta mena.

La societat burgesa, com ja se sap, està constituïda de tal forma que les masses no posseïdores, descontentes i enganyades es troben baix, mentre que els homes satisfets que les enganyen estan dalt. És seguint aquest principi com es construeix tot partit burgès, si és vertaderament un partit, és a dir, si comprèn una proporció prou considerable de la massa. En la societat dividida en classes no hi ha més que una minoria d'explotadors, estafadors i aprofitats. Així, doncs, tot partit capitalista està obligat a reproduir i reflectir d'una manera o d'una

altra, en les seues relacions internes, les relacions que existeixen en la societat burgesa en general. Així, doncs, en tot partit burgès de masses la base és més democràtica, està més “a l’esquerra” que les altes esferes. Aquest és el cas del Centre alemany dels radicals francesos i encara més de la socialdemocràcia. És per aquesta raó que les jeremiades incansables de Stalin, Bukharin, etc., lamentant-se que la base “d’esquerra” del Guomindang, la “indiscutible majoria”, les “9/10”, etc., no es reflecteixen en les esferes superiors, són vanes i no tenen cap excusa. El que es descriu en aquestes coratjoses jeremiades, com un malentès efímer i enutjós que cal eliminar amb mesures organitzatives, instruccions i circulars, és en realitat la característica essencial d’un partit burgès, sobretot en un període revolucionari.

Davall aquesta llum és que cal examinar l’argument fonamental dels autors del projecte de programa, destinat a defensar tots els blocs oportunistes en general, igualment en Anglaterra que en Xina. Segons ells, La confraternització amb les altes esferes es practica en interès només de la base. Com hom ja sap, l’Oposició exigia que el partit isqués del Guomindang:

“Hom es pregunta per què, diu Bukharin. Perquè els caps del Guomindang vacil·len [?] per dalt? I la massa del Guomindang, no és més que bestiar? Des de quan es decideix l’actitud a observar envers una organització de masses a partir del que passa en les seues “esferes elevades”?” (*El moment actual en la revolució xinesa*)

Sembla inversemblant que es pugui presentar semblant argument dins d’un partit revolucionari. “I la massa del Guomindang, no és més que bestiar?”, pregunta Bukharin. Certament, és un ramat. En tot partit burgès, la massa és sempre un ramat en diversos graus. (Però, en fi, per a nosaltres, no és la massa un ramat?) En efecte, i és precisament per això pel que ens està prohibit empenyar-la en els braços de la burgesia, *camuflant aquesta sotal el nom de partit obrer i camperol*. És justament per açò que ens està prohibit subordinar el partit del proletariat al de la burgesia i pel que, al contrari, a cada pas, hem d’oposar l’un a l’altre. Les altes esferes del Guomindang de què parla amb ironia Bukharin, com d’una cosa secundària, superposada, efímera, són en realitat l’ànima del Guomindang, la seua essència social. Certament, la burgesia no és dins del partit més que les “altes esferes”, de la mateixa manera que en la societat. Però aquestes altes esferes són poderoses pel seu capital, els seus coneixements, les seues relacions, les possibilitats que tenen sempre de recolzar-se en els imperialistes, i sobretot el seu poder de fet en l’estat i en l’exèrcit, els quadres més alts del qual es confonen íntimament amb la direcció del mateix Guomindang. Són precisament aquestes “altes esferes” les que redacten les lleis antivaga, les que sufoquen els moviments camperols, les que rebutgen els comunistes a l’ombra permetent-los, com a màxim, no ésser més que la tercera part del partit i fent-los jurar que posaran el sunyassenisme petit burgès per damunt del marxisme. La base s’apropa a aquestes altes esferes i li serveix (com

Moscou) de punt de suport “per l’esquerra”, mentre que els generals, els compradors i els imperialistes les recolzen per la dreta. Considerar el Guomindang no com *un partit burgès*, sinó com *una arena neutra en què es lluita per a tenir amb si a les masses*, treure com un triomf les 9/10 parts constituïdes per la base d’esquerra per a ocultar la qüestió de saber qui és l’amo dins de la casa, açò significava consolidar la força i el poder de les “altes esferes”; açò era ajudar-les a transformar a masses cada vegada més nombroses en un “ramat” i preparar en les condicions més favorables per a aquestes altes esferes el colp d’estat de Xangai. Basant-se en la idea reaccionaria del partit bipartit, Stalin i Bukharin s’imaginaven que els comunistes i les “esquerres” obtindrien la majoria dins del Guomindang i, amb això mateix, el poder al país, ja que en Xina el poder està a mans del Guomindang. Amb d’altres paraules, s’imaginaven que *per mitjà de simples reeleccions al Congrés del Guomindang, el poder passaria de mans de la burgesia a mans del proletariat*. ¿Pot hom concebre una devoció més entenedidora, més idealista envers la “democràcia dins del partit”... quan es tracta d’un partit burgès? Perquè l’exèrcit, la burocràcia, la premsa, els capitals, estan en mans de la burgesia. Això és precisament el que li assegura també el timó del partit en el poder. Les “altes esferes” de la burgesia únicament toleren (o no han tolerat) 9/10 parts d’esquerres (i d’esquerres *d’aquest tipus*) en la mesura que no atempten contra l’exèrcit, la burocràcia, la premsa o els capitals. Gràcies a aquests poderosos mitjans, l’esfera burgesa superior manté el seu poder no sols sobre les preteses 9/10 part dels membres d’“esquerra” del partit, sinó sobre les masses populars en el seu conjunt. No obstant això, la teoria del bloc de les classes, que veu en el Guomindang un partit obrer i camperol, fa així tot el que pot per a ajudar la burgesia. En canvi, quan la burgesia a continuació s’enfronta a les masses i les metralla, no se sent ni tan sols belar, en aquesta col·lisió entre dues forces reals, les famoses 9/10. La llastimosa ficció democràtica desapareix sense deixar empremtes, enfront de la sagnant realitat de la lluita de classes.

Aquest és el vertader mecanisme polític, l’únic possible dels “partits bipartits obrers i camperols per a Orient”. No n’existeix ni n’existirà cap altre.

Encara que, en la seua exposició de motius, la teoria dels partits bipartits cita l’opressió nacional, que pretesament abroga la teoria de Marx sobre les classes, coneixem ja avortaments “obrers i camperols” al Japó, que no pateix opressió nacional. Però açò no és tot, i l’assumpte no concerneix només Orient. La idea “bipartida” intenta convertir-se en universal. En aquest terreny, la temptativa més semblada a una caricatura fou la que féu el Partit Comunista nord-americà per a recolzar la campanya presidencial del senador burgès “antitrust” La Follette, a fi de portar així als grangers americans cap a la revolució social. Pepper, el teòric de la maniobra, un dels que feren perir la revolució hongaresa

perquè no s'havia fixat en els camperols magyar, intentà en Amèrica (sens dubte per a compensar) destruir al Partit Comunista nord-americà dissolent-lo entre els *farmers*. Segons Pepper, la superplusvàlua del capitalisme nord-americà transformaria el proletariat de Nord Amèrica en una aristocràcia obrera mundial; en canvi, la crisi agrària arruïnaria els camperols i els empentaria per la via de la revolució socialista. El partit, que comptava amb diversos milions de membres, i sobretot emigrants, s'hauria d'"encaixar", segons la concepció de Pepper, amb els camperols per mitjà d'un partit burgès, i després, i en acabat d'haver format un partit "bipartit", assegurar la revolució socialista enfront de la passivitat o la neutralitat del proletariat corromput per la superplusvàlua. Aquesta idea delirant ha comptat amb els seus partidaris i semipartidaris en les esferes superiors de la Internacional Comunista. Durant unes quantes setmanes la balança oscil·là tant cap a una banda com cap a una altra, fins que per fi es féu una concessió a l'ABC del marxisme (entre bastidors es deia que als prejudicis del trotskisme). Calgué treure a llaç al Partit Comunista nord-americà del partit de La Follette, que morí abans que el seu fundador.

Tot allò que el nou revisionisme inventa primerament per a Orient, és transportat immediatament a Occident. Si Pepper intentà, a l'altra banda de l'oceà, violar la història amb el seu partit bipartit, els darrers informes rebuts mostren que l'assaig portat a terme amb el Guomindang ha trobat imitadors a Itàlia, on s'intenta, segons sembla, imposar al nostre partit la consigna monstruosa d'una "assemblea republicana recolzada sobre els comitès obrers i camperols". En aquesta consigna, l'esperit de Chiang Kai-chek confraternitza amb el de Hilferding. Vertaderament, arribarem fins a això?

Per tal de concloure, ens queda encara per recordar que la idea d'un partit "obrer i camperol" expulsa de la història del bolxevisme tota la lluita amb els populistes, sense la que no hi hauria hagut Partit Bolxevic. L'any 1900, Lenin escrivia respecte als socialistes revolucionaris:

"La idea fonamental del seu programa no era en absolut que fóra necessària una aliança de les forces del proletariat i els camperols, sinó que no existia un abisme de classe entre l'un i l'altre, que no feia falta traçar una línia de demarcació de classe entre ells, que la concepció socialdemòcrata del caràcter petitburgès dels camperols, que el distingia del proletariat, era radicalment falsa" (Lenin, en *Obres*, Vol. XI, p. 198.)

Amb d'altres paraules, el partit bipartit obrer i camperol és la idea central del populisme rus. Només lluitant contra ell ha pogut créixer el partit de l'avantguarda proletària en la Rússia camperola.

Amb una tenacitat incansable, Lenin repetia en l'època de la revolució de 1905:

“Desconfiar del camperolat, *organitzar-se independentment d’ell*, estar preparat per a lluitar contra ell si intervé d’una forma reaccionària o antiproletària.”

En 1906, Lenin escrivia:

“Un últim consell: proletaris i semiproletaris de les ciutats i del camp, organitzeu-vos separatament. No confieu en cap petit propietari, per molt petit que siga, per molt “treballador”... Nosaltres recolzem enterament el moviment camperol, però hem de recordar que és el moviment d’una altra classe, *no el d’aquella* que pot portar i durà a terme la transformació socialista.” (Lenin, *Obres*, Vol. IX, pàgina 410, edició castellana)

Aquesta idea torna a aparèixer en centenars de petits i grans treballs de Lenin. En 1908 explica:

“No es pot concebre en cap cas l’aliança del proletariat i els camperols com la *fusió de classes diverses o com la dels partits* del proletariat i els camperols. No sols una fusió, sinó fins i tot un *acord durador* seria funest per al partit socialista de la classe obrera i *afebliria* la lluita democràtica revolucionària.” (Lenin, *Obres*, Vol. IX, p. 79, subratllat per mi)

¿Pot hom condemnar d’una forma més mordaç, més despietada, més mortal, la idea mateixa del partit obrer i camperol?

Quant a Stalin, ell ensenya:

“El bloc revolucionari, antiimperialista... pot prendre, però no sempre [!], obligatòriament [!], ha de prendre la forma d’un partit obrer i camperol únic, lligat al punt de vista de la seua forma [?] per una plataforma única.” (Stalin, *Qüestions del leninisme*)

Lenin ensenyava que l’aliança dels obrers i els camperols, en cap moment i en cap cas havia de menar a la unificació dels partits. Stalin no fa a Lenin més que una concessió: encara que segons ell el bloc de les classes ha de prendre “la forma d’un partit únic, d’un partit obrer i camperol, del tipus del Guomindang”, *la fórmula no és sempre obligatòria*. Gràcies almenys per la restricció.

Lenin planteja la qüestió en l’època de la Revolució d’Octubre amb la mateixa intransigència. Generalitzant l’experiència de les tres revolucions russes, Lenin, a partir de 1918, no deixa escapar una ocasió de repetir que, en una societat en què predominen les relacions capitalistes, hi ha dues forces que decideixen: la burgesia i el proletariat:

“Si el camperol no segueix els obrers, va a remolc de la burgesia. No hi ha i no pot haver-hi terme mitjà.”

No obstant això, un “partit obrer i camperol” representa precisament un intent de compromís.

Si l'avantguarda del proletariat rus no s'hagués oposat als camperols, si no hagués portat una lluita despietada contra la confusió petit burgesa i esvarosa d'aquests camperols, s'hauria dissolt ella mateixa inevitablement entre els elements petit burgesos per intermedi del partit social-revolucionari o de qualsevol altre “partit bipartit” que, per la seua banda, l'hauria sotmès inevitablement a la direcció de la burgesia. Per a arribar a l'aliança revolucionària amb els camperols (i això no s'aconsegueix sense dolor), l'avantguarda proletària, i amb ella la classe obrera en el seu conjunt, hagueren d'alliberar-se de les masses populars petitburgeses; açò no s'assoleix més que educand el partit proletari dins d'un esperit d'intransigència de classe ben temperat.

Com més jove és el proletariat, com més recents i íntims són els seus “lligams” de parentiu amb els camperols, com més gran és la proporció de la població que constitueix aquest últim, més importància cobra la lluita contra tota alquímia política “bipartida”. En Occident, la idea d'un partit obrer i camperol és senzillament ridícula. En Orient, és funesta. En Xina, a l'Índia, en el Japó, és l'enemic mortal no sols de l'hegemonia del proletariat en la revolució, sinó també de l'autonomia més elemental de l'avantguarda proletària. El partit obrer i camperol no pot ésser més que una base, una pantalla, un trampolí per a la burgesia.

Fatalment, en aquesta qüestió essencial per a tot l'Orient, el revisionisme actual no fa més que repetir els errors del vell oportunisme socialdemòcrata d'abans de la revolució. La majoria dels caps de la socialdemocràcia europea creien que la nostra lluita contra els socialistes revolucionaris era un error; recomanaven amb insistència la fusió dels dos partits, pensant que per a l'“Orient” rus, el partit obrer i camperol vindria just a la mesura. Si haguéssim escoltat aquests consells, mai hauríem realitzat ni l'aliança dels obrers i els camperols ni la dictadura del proletariat. El partit obrer i camperol “bipartit” dels socialistes revolucionaris esdevingué entre nosaltres, i no podia ésser d'una altra forma, en una agència de la burgesia imperialista; amb d'altres paraules, intentà en va exercir el paper històric que el Guomindang ha cobert amb èxit d'una forma diferent, amb “originalitat”, i gràcies als revisionistes del bolxevisme. Sense una condemna despietada de la idea mateixa dels “partits obrers i camperols en Orient”, la Internacional Comunista no té ni podrà tenir un programa.

8.- Cal verificar què ha fornit la Internacional Camperola

Una de les principals, si no la més important, acusació llençada contra l'Oposició fou la d'haver "subestimat" als camperols. També sobre aquest punt la vida ha aportat el seu control, tant en el pla interior com a escala internacional. I passà que els dirigents oficials cometeren l'error de subestimar en tota la línia el paper i la importància del proletariat amb relació als camperols. Hom pot registrar els errors més greus als terrenys econòmic, polític i internacional.

En la base de tots els errors comesos a l'interior del país en 1923, trobem la subestimació de la importància de la indústria, dirigida pel proletariat, amb relació al conjunt de l'economia nacional i a l'aliança amb els camperols. En Xina, la revolució s'ha perdut per causa de la incomprensió del paper animador i decisiu del proletariat en la revolució agrària.

Des d'aquest mateix punt de vista és com cal verificar i jutjar tota l'activitat de la Internacional Camperola, que, des del començament, no era més que una experiència que exigia la major circumspecció, la severitat en l'elecció dels mitjans i la seua conformitat als principis. No és difícil comprendre per què.

Com a conseqüència de la seua història i de les seues condicions de vida, el camperolat és la menys internacional de totes les classes. Allò que hom denomina l'originalitat nacional té la seua font principal precisament en el camperolat. No se li pot embarcar a la via internacional (únicament, d'altra banda, a les seues masses semiproletàries) més que sota la direcció del proletariat. Només en la mesura en què, en un país, gràcies al proletariat, el camperolat se sostraga a la influència de la burgesia (aprenent a veure en el proletariat no sols un aliat, sinó també un guia) se li podrà conduir pel camí de la política internacional.

Els esforços per a agrupar els camperols dels diversos països per les seues pròpies forces en una organització internacional, per damunt del cap del proletariat i fora dels partits comunistes, estan destinats per endavant al fracàs; en última instància, no poden més que perjudicar la lluita del proletariat, que cerca estendre la seua influència entre els obrers agrícoles i els camperols pobres.

Tant en el curs de les revolucions burgeses com en el de les contrarevolucions, a partir de les guerres camperoles en el segle XVI i fins i tot abans, el camperolat, representat per les seues diverses capes, ha exercit un paper considerable, a vegades decisiu. Però aquest paper mai ha tingut un valor propi. Directament o indirecta, el camperolat sostingué sempre a una força política contra una altra. La distinció entre els diversos components de la societat capitalista ha

augmentat considerablement en l'època del capital financer, si hom la compara amb les fases precedents de l'evolució capitalista. Açò significa que, comparativament, el pes dels camperols ha disminuït en compte d'augmentar. En tot cas, en el període imperialista, el camperolat és encara menys apte per a seguir una línia política *que tinga el seu valor propi* (fins i tot al terreny nacional, per no parlar del terreny internacional) que en l'època del capitalisme industrial. En l'actualitat, als Estats Units, els camperols són infinitament menys capaços d'exercir un paper polític autònom que fa quaranta o cinquanta anys, quan no pogueren ni saberen, com ho testimonia l'experiència del moviment populista, crear un partit nacional de valor.

L'agrarització efímera més important d'Europa, a causa del declivi econòmic com a conseqüència de la guerra, augmentà per un moment, entre alguns, il·lusions sobre el paper que podrien exercir els partits "camperols", és a dir, burgesos i pseudocamperols, que s'oposaven demagògicament als partits de la burgesia. Si en alguna mesura es pogué, en l'efervescència camperola que seguí a la guerra, arriscar-se a la creació de la Internacional Camperola per a verificar experimentalment les noves relacions entre el proletariat i els camperols, entre aquests i la burgesia, seria ja clarament el moment d'establir el balanç de l'experiència dels seus cinc anys d'existència, de posar al nu els aspectes cruelment negatius i d'intentar determinar els seus aspectes positius.

En tot cas, hi ha una conclusió indiscutible: l'experiència dels partits "camperols" de Bulgària, Polònia, Romania, Iugoslàvia (és a dir, de tots els països endarrerits), la vella experiència dels nostres socialistes revolucionaris i la tan recent del Guomindang (la sang de les ferides encara no s'ha assecat), les experiències episòdiques dels països desenvolupats (sobretot la de La Follette-Pepper als Estats Units), proven de forma indubtable aquest fet: en l'època del capitalisme decadent, és encara més va esperar veure sorgir partits camperols *que tinguen el seu valor propi*, que siguen partits revolucionaris, antiburgesos, que en l'època del capitalisme ascendent.

"La ciutat no pot ésser el mateix que el camp. El camp no pot ésser igual a la ciutat en les condicions històriques de la nostra època. Inevitablement, la ciutat arrossega darrere de si el camp. Inevitablement, el camp segueix la ciutat. La qüestió és, simplement, saber quina classe de les que hi ha en la ciutat arrossegarà darrere de si el camp." (Lenin, 1919, *Obres*, vol. XVI, p. 442, edició francesa)

El camperolat exercirà encara un paper decisiu en les revolucions d'Orient. Però, una vegada més, aquest paper no serà dirigent, i tampoc tindrà un valor propi. Els camperols pobres de Hupé, de Kuantung o de Bengala poden exercir un paper d'envergadura nacional o fins i tot internacional; però de totes maneres, només serà així a condició que recolzen els obrers de Xangai, de Hankow, de Canton o de Calcuta. És l'única sortida que pot permetre als

camperols revolucionaris desembocar en la via internacional. Tot intent de lligar directament el camperol de Hupé amb el de Galitzia o el de La Dobroudja, el *fellah* egipci al *farmer* del Far West nord-americà, no té cap esperança.

Però està en la naturalesa de la política que tot allò que no serveix directament als interessos d'una classe es converteix immediatament en un instrument utilitzat per a altres fins, sovint totalment oposats. ¿No hem vist un partit burgès, recolzant-se sobre els camperols (o aspirant a recolzar-s'hi), jutjar profitós treure un segur en la Internacional Camperola; a falta de poder fer-ho en la Internacional Comunista, contra els cops que li donava el Partit Comunista del seu país (de la mateixa manera que Purcell, al terreny sindical, es protegia per mitjà del Comitè anglorus)? Si La Follette no intentà fer-se inscriure en la Internacional Camperola, això es deu a l'extrema debilitat del Partit Comunista nord-americà; a més, el seu dirigent d'aleshores, Pepper, abraçava sense necessitat d'això La Follette en un encaixada perfectament desinteressada que aquell no havia demanat. Ja Raditch, cap bancari del partit dels kulaks croats, tenia necessitat, en el camí que el portava cap a la cartera ministerial, de deixar la seua targeta de visita a la Internacional Camperola. El Guomindang fou molt més lluny: després d'haver servat el seu lloc en la Internacional Camperola i en la Lliga Antiimperialista, cridà també a la porta de la Internacional Comunista i rebé la benedicció del Buró Polític del Partit Comunista de l'URSS, amb l'excepció d'una sola veu.

És quelcom particularment simbòlic de la política de la direcció durant els últims anys que, mentre es reforçaven les tendències a la liquidació de la Internacional Sindical Roja (la mateixa apel·lació fou retirada dels estatuts sindicals), no es plantejava tan sols en la premsa oficial, si recordem bé, la qüestió de saber en què consistien exactament les conquestes de la Internacional Camperola.

És precís que el VI Congrés controle seriosament l'activitat de la Internacional Camperola a la llum de l'internacionalisme proletari. Seria el moment d'establir el balanç marxista de l'experiència en curs. Cal introduir aquest balanç, sota una forma o una altra, dins del programa: el projecte actual no diu ni mitja paraula ni dels "milions" d'adherents de la Internacional Camperola, ni tan sols de la seua existència.

9.- Conclusió

Hem presentat una crítica d'algunes de les tesis fonamentals del projecte de programa; estem molt lluny d'haver estès aquesta crítica a totes les tesis, perquè no disposàvem més que de dues setmanes. Ens hem vist en l'obligació de cenyir-nos als problemes més actuals, els més estretament lligats a la lluita revolucionària i a la que s'ha entaulat al si del partit en el darrer període.

Gràcies a l'experiència de les preteses "discussions", sabem per avançat que frases arrancades del context, fins i tot *lapsus calami*, poden esdevenir la font de noves teories destinades a destronar el "trotskisme". Hi ha tot un període que està ple d'aquesta història triomfant. Esperem molt tranquil·lament les pitjors vociferacions teòriques que, una vegada més, es llençaran sobre nosaltres.

De totes maneres, és probable que els autors del projecte preferisquen servir-se per a acusar-nos no de nous articles crítics, sinó de l'extensió del vell article 58. No cal dir que aquest argument ens sembla menys convincent encara.

El VI Congrés ha d'adoptar un programa. Al llarg de tota aquesta obra ens hem dedicat a demostrar que és absolutament impossible prendre com a base per a aquest programa el projecte elaborat per Bukharin i Stalin.

El moment actual és el d'un gir en la vida del Partit Comunista de l'URSS (bolxevic) i de tota la Internacional Comunista. Tots els passos i decisions recents del Comitè Central del nostre partit i del Ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista ho proven. Aquestes mesures són absolutament insuficients, i les resolucions són contradictòries (algunes d'elles, com la del Ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, són radicalment errònies). Tanmateix, a través de totes aquestes decisions s'esbossa una tendència al gir cap a l'esquerra. No tenim cap raó per a sobreestimar-la, encara més en la mesura que té lloc en el mateix moment en què s'aixafa a l'ala revolucionària, protegint l'ala dreta. No obstant això, no hem pensat ni per un sol instant a subestimar-la, perquè ve imposada per l'atzucac a què ha conduït el curs anterior. Tot vertader revolucionari farà el que millor pugui, al seu lloc, amb els mitjans de què dispose, perquè el gir a l'esquerra que s'esbossa s'accentue, amb el mínim possible de dificultats i de traumes per al partit, fins que es convertisca en una orientació revolucionària leninista. Però, de moment, estem encara lluny. Actualment, la Internacional Comunista travessa un període de malaltia, tal vegada el més difícil del seu desenvolupament, aquell en què el vell curs està encara lluny d'ésser abandonat i el nou conté elements heterogenis. El projecte de programa reflecteix sencera i perfecta aquest estadi de transició. No obstant això, tals moments, per la seua mateixa naturalesa, són poc favorables a l'elaboració de documents que hagen de determinar l'activitat del nostre partit internacional per tota una sèrie d'anys. Per molt dolorós que siga, cal esperar encara, encara que s'haja perdut ja tant de temps. Cal deixar que les coses es decanten, que passe la confusió, que s'anul·len les contradiccions i que es precise el nou gir.

El Congrés no s'ha reunit durant quatre anys. La Internacional Comunista ha viscut nou anys sense un programa codificat. En aquest moment no hi ha més

que una forma d'abordar la qüestió: decidir que el VII Congrés tinga lloc d'ací a un any, i acabar d'una vegada per sempre amb les temptatives d'usurpació dels drets de la Internacional Comunista, restablir en tots els partits, i per tant en la mateixa Internacional, un règim normal que faça possible una vertadera discussió del projecte de programa i permeta oposar al projecte eclèctic un projecte distint, marxista, leninista. Per a la Internacional Comunista, per a les assemblees i conferències dels seus partits, per a la premsa, no ha d'haver-hi qüestions prohibides. És necessari, enguany, llaurar profundament el camp sencer amb l'aladre del marxisme. Només un treball així permetrà dotar el partit internacional del proletariat d'un programa, és a dir, d'un gran far que aclarirà el passat amb una llum exacta i projectarà raigs brillants molt lluny, cap a l'esdevenidor.

Alma Ata, juliol de 1928

III

LA QÜESTIÓ XINESA DESPRÉS DEL VI CONGRÉS

Les lliçons i els problemes de l'estratègia i la tàctica de la revolució xinesa constitueixen actualment el millor dels ensenyaments per al proletariat internacional. L'experiència adquirida en 1917 ha estat modificada, desfigurada, falsificada, fins a fer-la no cognoscible, pels epígons que han portat al poder les derrotes successives de la classe obrera mundial. La revolució xinesa ha verificat per reducció a l'absurd la política bolxevic. L'estratègia de la Internacional Comunista en Xina fou un gegantí joc de "guanya qui perd". Cal utilitzar l'antítesi xinesa, oposar-la a l'experiència d'octubre per a fer aprendre l'alfabet del bolxevisme a la jove generació de revolucionaris. Per si mateixa, Xina té una importància mundial. Però el que passa dins d'aqueix país decideix no sols la seua sort, sinó també el destí mateix de la Internacional Comunista, en el ple sentit de la paraula. Lluny de traure un balanç correcte i d'aportar alguna claredat, el VI Congrés ha consagrat els errors comesos i els ha completat amb un nou embull, col·locant el Partit Comunista xinès en una situació inextricable per a llargs anys. Els raigs burocràtics de l'excomunió, evidentment, no ens faran callar quan està en joc la sort de la revolució internacional. Els qui ens excomuniquen són els responsables directes de les derrotes patides: per això temen la llum.

Al llarg dels cinc darrers anys, cap partit ha patit tan cruelment l'oportunisme de la direcció de la Internacional Comunista com el Partit Comunista xinès. En Xina hem tingut un exemple perfecte (i que, precisament per aquesta raó, portà

a la catàstrofe) de l'aplicació de la política menxevic a una època revolucionària. A més, el menxevisme disposava del monopoli, ja que l'autoritat de la Internacional Comunista i l'aparell material del poder dels soviets el protegien de la crítica bolxevic. Tal concurs de circumstàncies és únic en el seu gènere. Ha permès que una revolució a què se li presentava el millor esdevenidor haja estat confiscada per la burgesia xinesa, ha permès el reforçament de la burgesia quan, segons totes les dades, aquesta no podia esperar-ho. Fins i tot avui mateix, els errors de l'oportunisme no han estat reparats. Tot el desenrotllament dels debats del Congrés, els informes de Bukharin i de Kuusinen, les intervencions dels comunistes xinesos, tot açò demostra que la política seguida per la direcció a Xina era i és encara errònia. Partint de l'oportunisme obert, sota la forma de col·laboracionisme (1924-1927), ha fet a finals de 1927 un zig-zag brusc i es llença a les aventures. Després de la insurrecció de Canton, rebutja el putschisme i passa a una tercera fase, la més estèril, intentant combinar les velles tendències oportunistes amb un radicalisme impotent, de pura forma, que durant un cert període hom anomenà entre nosaltres “ultimatisme” i “otzovisme”, la pitjor varietat d'ultraesquerranisme.

Tot comunista xinès no pot avançar ara ni un sol pas sense haver valorat prèviament en la seua justa mesura la direcció oportunista que menà a una indiscutible derrota en les tres etapes (Xangai, U-Tchang i Canton), i sense haver mesurat plenament la immensa ruptura provocada per aquestes derrotes en la situació social i política, interior i internacional de Xina.

Els debats del Congrés han mostrat quines il·lusions bastes i perilloses subsisteixen encara en la concepció dels dirigents comunistes xinesos. Per a defensar la insurrecció de Canton, un dels delegats xinesos es referí al fet que, després de la derrota patida en aquesta ciutat, els efectius del partit no haguessen baixat sinó augmentat. Fins i tot ací, a milers de quilòmetres del teatre dels esdeveniments revolucionaris, sembla increïble que una informació tan monstruosa haja pogut ésser presentada a un Congrés mundial sense suscitar una refutació indignada. No obstant això, ens assabentem, gràcies a les observacions presentades per un altre delegat sobre un altre punt, que si el Partit Comunista xinès ha guanyat (per molt de temps?) desenes de milers de nous membres entre els camperols, en canvi ha perdut la majoria dels seus obrers. Aquest és un procés amenaçador, que marca sense possibilitat d'error una certa fase del *declivi* del Partit Comunista xinès, que els comunistes xinesos descrivien al Congrés com un signe de creixement, de progressió. Quan la revolució ha estat batuda a les ciutats i als centres més importants del moviment obrer i camperol, hi ha i hi haurà sempre, sobretot en un immens país com a Xina, regions fresques, precisament perquè són endarrerides, que continguen forces revolucionàries intactes. A la perifèria llunyana, els sobresalts de l'onada

revolucionària duraran molt de temps encara. Sense tenir dades directes sobre la situació de les regions xineses i musulmanes del sud-oest, no pot hom parlar amb precisió de la probabilitat d'una fermentació revolucionària, en aqueixos llocs, en un període pròxim. Però tot el passat de Xina fa possible aquesta eventualitat. És absolutament evident que aquest moviment no serà més que un ressò tardà de les batalles de Xangai, Hankow i Canton. Després de la derrota decisiva patida per la revolució a les ciutats, el partit pot encara, durant algun temps, trobar desenes de milers de nous membres en el camperolat que desperta. Açò és important, perquè és el signe precursor de les grandioses possibilitats que conté l'esdevenidor. Però, en el període actual, sols és una forma de la dissolució i la liquidació del Partit Comunista xinès, que en perdre el seu nucli proletari no respon ja al seu destí històric.

Una època de declivi revolucionari, per la seua mateixa essència, està plena d'amenaques per a un partit revolucionari. Engels, en 1852, deia que un partit revolucionari que deixa escapar una situació revolucionària o que pateix una derrota decisiva durant aquesta, desapareix inevitablement de la història durant un cert període de la mateixa. La contrarevolució afecta tant més cruelment un partit revolucionari quan l'aixafament de la revolució ha estat causat no per una relació de forces desfavorable, sinó per errors evidents, indiscutibles de la direcció (com fou precisament el cas en Xina). Hom ha d'afegir-hi la joventut del Partit Comunista xinès, l'absència de quadres fortament temperats i de tradicions sòlides; hom també ha d'afegir-hi els canvis efectuats a la lleugera en la direcció, que, aquí com per tot arreu, fou considerada com a gerent responsable i hagué d'expiar els errors de la Internacional Comunista. Tot aquest conjunt, creat per al Partit Comunista xinès, de condicions vertaderament fatals per a l'època contrarevolucionària, la durada del qual no pot ésser prevista.

Només plantejant clarament i valenta totes les qüestions fonamentals, les d'ahir i les d'avui, se li pot evitar la sort evocada per Engels (liquidació política durant determinat període).

Hem examinat la dinàmica de classe de la revolució xinesa en un capítol especial de la crítica a què hem sotmès les tesis fonamentals del projecte de programa de la Internacional Comunista. Avui no veiem la necessitat d'afegir-hi res, i molt menys per a fer-ne cap modificació. Hem arribat a la conclusió que el desenvolupament ulterior de la revolució xinesa només pot efectuar-se per mitjà de la lluita del proletariat xinès, arrossegant centenars de milions de camperols pobres a la conquesta del poder. La solució dels problemes fonamentals, burgesos i democràtics, condueix necessàriament en Xina a la dictadura del proletariat. Oposar a la dictadura del proletariat la dictadura democràtica dels obrers i els camperols seria una temptativa reaccionària de fer tornar arrere la

situació, a etapes que daten de la coalició del Guomindang. Aquest diagnòstic polític general determina la línia estratègica de l'etapa següent, o, més exactament, de la tercera revolució xinesa; no anul·la, no obstant això, els problemes de tàctica d'avui i de demà.

1.- La revolució permanent i la insurrecció de Canton

Al novembre de 1927, el Ple del Comitè Central del Partit Comunista xinès constatava:

“Les circumstàncies objectives que existeixen actualment en Xina són tals que la durada de la situació directament revolucionària es mesurarà no en setmanes o en mesos, sinó al llarg dels anys. La revolució xinesa té un caràcter durador, no s'ha detingut. Pel seu caràcter constitueix allò que Marx anomenava una “revolució permanent”.”

És açò cert? Si es comprèn bé aquesta afirmació, és certa. Però cal comprendre-la des de l'òptica de Marx, i no a la de Lominadzé. Bukharin, que el desemmascarà per la utilització que feia d'aquesta fórmula, no està més a prop de Marx que ell. Tota vertadera revolució, en una societat capitalista, sobretot en un gran país i més en particular avui en dia, en l'època imperialista, tendeix a transformar-se en revolució permanent, és a dir, a no detenir-se en les etapes assolides, a no limitar-se als marc nacionals, sinó a estendre's i aprofundir-se fins a la transformació total de la societat, fins a l'abolició definitiva de les diferències de classe i, per tant, fins a la supressió completa i final de la possibilitat mateixa d'una nova revolució. És en açò en què consisteix la concepció marxista de la revolució proletària, que es distingeix per això de la revolució burgesa, limitada aquesta pel seu marc nacional i pels seus objectius específics. La revolució xinesa tendeix a esdevenir permanent en la mesura que tanca la possibilitat de la conquesta del poder pel proletariat. Parlar de revolució permanent sense parlar d'aquesta possibilitat i sense tenir-la en compte és parlar per a no dir res. Només el proletariat, després d'haver-se apropiat del poder de l'estat i d'haver-lo transformat en instrument de lluita contra totes les formes d'opressió i explotació, tant dins del país com més enllà de les seues fronteres, assegura a la revolució un caràcter continu i la porta fins a l'edificació de la societat socialista integral. La condició necessària d'aquesta edificació és, puix, una política que prepare el proletariat per a prendre el poder en el moment oportú. Lominadzé ha fet de la possibilitat d'un desenvolupament permanent de la revolució (a condició que la política comunista siga correcta) una fórmula escolàstica que garanteix d'una sola vegada i definitivament una situació revolucionària “per a llargs anys”. La permanència de la revolució es converteix així en una llei situada per damunt de la història, independent de la política de la direcció i del desenvolupament material dels esdeveniments revolucionaris. Com sempre succeeix en casos semblants, Lominadzé i companyia es decidiren a proclamar la seua fórmula metafísica quant al caràcter permanent de la

revolució quan la direcció política de Stalin, Bukharin, Tchen Du-siu i Tan Pinyin havien sabotejat completament la situació revolucionària.

Després d'haver assegurat així la continuïtat de la revolució per a llargs anys, el Ple del Comitè Central del Partit Comunista xinès, alliberat de tota espècie de dubtes, deduia d'aquesta fórmula que les condicions eren favorables a la insurrecció:

“No sols la força del moviment revolucionari de les masses treballadores de Xina no s'ha exhaurit encara, sinó que únicament ara comença a manifestar-se per una progressió nova de la lluita revolucionària. Aquests fets obliguen al Ple del Comitè Central del Partit Comunista de Xina a reconèixer que existeix actualment [novembre de 1927] en tota Xina una situació directament revolucionària.”

La insurrecció de Canton fou la conseqüència inevitable d'aquesta apreciació. Si la situació hagués estat vertaderament revolucionària, la derrota de Canton només hauria constituït un episodi particular, i, en tot cas, aquesta sublevació no hauria aparegut com una aventura. Tot i les condicions desfavorables en el mateix Canton, la direcció hauria tingut el deure de desencadenar molt ràpidament la insurrecció, a fi de dispersar i debilitar així les forces de l'enemic i facilitar la sublevació en altres bandes del país.

No obstant això, uns quants mesos més tard (i no “llargs anys”) hagué de confessar que la situació política s'havia deteriorat bruscament, i a partir de la insurrecció de Canton. Ja les campanyes de Ho-Lun i Ye-Tin es desenrotllaven en un moment de reflux revolucionari: els obrers se separaven de la revolució i les tendències centrífugues es reforçaven. Açò no està en absolut en contradicció amb l'existència de moviments camperols en diverses províncies. Sempre ocorre així.

Que els comunistes xinesos es pregunten, doncs, ara, si s'haurien atrevit a decidir per a desembre la insurrecció de Canton d'haver sabut que, per al dit període, estaven esgotades les forces principals de la revolució i havia començat el gran declivi! Està clar que si haguessen comprès en el moment oportú aquest canvi radical de la situació, en cap cas haurien cridat a la insurrecció de Canton. L'única forma d'explicar la política de la direcció que ha decidit i realitzat aquesta revolta és que *no havia comprès el sentit* i les conseqüències de les derrotes de Xangai i Hupé. No pot haver-hi cap altra interpretació. Però la incomprensió pot servir molt menys d'excusa a la direcció de la Internacional Comunista si es té en compte que l'Oposició havia advertit, en el moment oportú, del canvi de la situació i els nous perills. Els ximplers i els calumniadors l'havien acusada per això de derrotisme.

La resolució del VI Congrés confirma que la resistència insuficientment oposada a les “disposicions putchistes” portà com a conseqüència els aixecaments infructífers de Hunan, Hupé, etc. Què cal entendre per “disposicions putchistes”? D’acord amb les directrius de Stalin i Bukharin, els comunistes xinesos creien que la situació en Xina era directament revolucionària i que els moviments parcials tenien totes les possibilitats d’ampliar-se fins a convertir-se en una insurrecció general. D’aquesta manera, el desencadenament d’aquests cops de mà era el resultat d’una valoració errònia de les circumstàncies en què es trobava Xina cap al segon semestre de 1927, immediatament després de les derrotes patides.

A Moscou hom podia parlar molt de la “situació directament revolucionària”, acusar els opositoristes de derrotisme, només immunitzant-se contra l’esdevenidor (sobretot després de Canton) per mitjà de reserves a propòsit del “putschisme”. Però al teatre dels esdeveniments, en la mateixa Xina, tot revolucionari honest tenia el deure de fer, en la mesura de les seues forces, tot allò que pogués per tal d’accelerar l’aixecament, ja que la Internacional Comunista havia declarat que la situació general era propícia per a una insurrecció a escala nacional. Així palesa el règim de duplicitat el seu caràcter obertament criminal. Al mateix temps, la resolució del Congrés diu:

“El Congrés considera que és absolutament inexacte considerar la insurrecció de Canton com un putsch. fou una heroica batalla de reraguarda [!] del proletariat xinès en el curs del període de la revolució xinesa que acaba de transcórrer; malgrat els errors de la direcció, aquest aixecament romandrà, per a la nova etapa soviètica de la revolució, com un estendard.”

Aquí, la confusió assoleix el seu zenit. Se subratlla l’heroisme del proletariat de Canton, se’n fa un paravent per a ocultar els errors de la direcció, no la de Canton (que la resolució abandona completament), sinó la de Moscou, que, encara en vigílies, lluny de parlar d’una “batalla de reraguarda”, parlava d’enderrocament del govern del Guomindang. Per què, *després* de l’experiència de Canton, la crida a la insurrecció és denunciada com putschisme? Perquè aquesta experiència confirma la inoportunitat de l’aixecament. La direcció de la Internacional Comunista necessitava una nova lliçó, donada per l’exemple, per a descobrir allò que ja apareixia clarament sense necessitat de la mateixa. ¿Però aquestes lliçons complementàries per a retardats mentals, donades així en viu, no costen massa cares al proletariat?

Lominadzé (un dels xiquets prodigi de l’estratègia revolucionària) jurava en el XV Congrés del Partit Comunista de l’URSS que la insurrecció de Canton era necessària, justa i saludable, precisament perquè inaugurava una era de lluita directa dels obrers i els camperols per la conquesta del poder. Hom n’estigué d’acord. En el VI Congrés, Lominadzé ha reconegut que la insurrecció no

inaugurava una era triomfal, sinó que clausurava una era de derrotes. Malgrat això, es continua considerant aquest aixecament com necessari, just i saludable. Simplement se li ha canviat el nom: d'un xoc entre les avantguardes de les forces en presència, ha passat a ésser una "batalla de reraguarda". Tota la resta continua igual. L'intent que s'ha fet d'escapar a la crítica de l'Oposició camuflant-se darrere de l'heroisme dels obrers de Canton té tant de pes com, per exemple, el del general Rennenkampf intentant envanir-se amb l'heroisme dels soldats russos que ell ofegà, amb la seua estratègia, als pantans masurians. Els proletaris de Canton són culpables, sense haver comès cap error, simplement per excés de confiança en la seua direcció. La direcció de Canton és culpable d'haver tingut una confiança cega en la política amb l'esperit d'aventura.

És radicalment erroni comparar la insurrecció de Canton de 1927 amb la de Moscou en 1905. Durant l'any 1905, el proletariat rus avançà pas a pas, arrancant concessions a l'enemic i semblant la descomposició en les seues files, reunint sempre al voltant de la seua avantguarda una part cada vegada més important de les masses populars. La vaga d'octubre de 1905 fou una victòria immensa la significació històrica de la qual fou mundial. El proletariat rus tenia el seu propi partit, que no estava supeditat a cap disciplina burgesa o petit burgesa. El valor propi, la intransigència, l'esperit ofensiu del partit augmentaven en cada nova etapa.

El proletariat rus havia creat soviets en desenes de ciutats, i no en vigílies de la revolta, sinó en el curs del procés d'una lluita de masses per mitjà de la vaga. A través d'aquests soviets, el partit establí un lligam amb les àmplies masses, controlà el seu esperit revolucionari i les mobilitzà. Veient que cada dia modificava la correlació de forces a favor de la revolució, el govern tsarista passà a la contraofensiva, i impedí així a la direcció revolucionària disposar de tot el temps necessari per a mobilitzar totes les seues forces. Sota tals condicions, la direcció revolucionària havia de posar tot en marxa per a verificar en la pràctica l'estat d'esperit de l'últim factor decisiu: l'exèrcit. Aqueix fou el sentit de la insurrecció de desembre de 1905.

En Xina, els esdeveniments es desenvoluparen d'una manera directament contrària. La política stalinista del Partit Comunista xinès consistí en una sèrie de capitulacions davant la burgesia, acostumà l'avantguarda obrera a suportar el jou del Guomindang. Al març de 1926, el partit capitulà davant Chiang Kai-chek, la posició del qual consolidà afeblint la seua pròpia; comprometé la bandera del marxisme i es transformà en un instrument secundari de la direcció burgesa. El partit sufocà el moviment agrari i les vagues obreres, aplicant les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista sobre el bloc de les quatre classes. El partit renuncià a l'organització dels soviets per a no complicar, a la reraguarda, la situació dels generals xinesos; de tal forma, lliurà

a Chiang Kai-chek, lligats de peus i mans, els obrers de Xangai. Després de l'aixafament de Xangai, d'acord amb les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, el partit diposità totes les seues esperances en el Guomindang d'esquerra, pretès "centre de la revolució agrària". Els comunistes entraren en el govern d'U-Tchang, que reprimí la vaga i els aixecaments camperols: preparaven així una nova i més cruel destrucció de les masses revolucionàries. Després fou llençada una directriu absolutament aventurista, ordenant una orientació urgent cap a la insurrecció. Aqueix és l'origen, primerament, de l'aventura de Ho-Lun i de Yé-Tin, i posteriorment d'aquella altra, molt més dolorosa encara, que fou l'aixecament de Canton.

No, tot açò no és en absolut comparable a la insurrecció de desembre de 1905.

Si un oportunista anomena als esdeveniments de Canton una aventura, és perquè fou una *insurrecció*. Si un bolxevic utilitza per a aqueixos fets la mateixa denominació, és perquè fou una *insurrecció inoportuna*. No en va un proverbi alemany afirma que quan dos homes diuen la mateixa cosa, això no significa la mateixa cosa.

Els funcionaris estil Thaelmann poden, a propòsit de la revolució xinesa, continuar parlant als comunistes alemanys de l'"apostasia" de l'Oposició. Nosaltres ensenyarem als comunistes d'Alemanya a girar l'esquena als Thaelmann. En efecte, l'apreciació portada a terme sobre la insurrecció de Canton planteja la qüestió de les lliçons del III Congrés, d'un assumpte en què el proletariat alemany es jugà el cap.

Al març de 1921 el Partit Comunista alemany intentà una insurrecció, recolzant-se sobre una minoria agitada del proletariat, mentre que la majoria, fatigada, transformada en desconfiada per les derrotes anteriors, romania passiva. Els que, en aquella època, dirigiren aquest intent s'esforçaren també en fer-se apreciar per l'heroisme dels obrers en els combats de març. No obstant això, el III Congrés, lluny de felicitar-los per aquesta empresa, condemnà el seu esperit d'aventura. ¿Quina fou aleshores la nostra valoració dels esdeveniments de març? "La seua essència [escrivíem] es resumeix que el jove Partit Comunista, horroritzat per un declivi patent en el moviment obrer, féu un intent desesperat d'aprofitar-se de la intervenció d'un dels destacaments més actius del proletariat, per a "electritzar" la classe obrera i portar les coses, si era possible, fins una batalla decisiva" (L. Trotski, *Els cinc primers anys de la Internacional Comunista*, pàgina 333, edició francesa). Thaelmann no ha comprès res de tot açò.

Des de juliol de 1923 havíem exigít que es fixés la data de la insurrecció a Alemanya, amb gran sorpresa de Clara Zetkin, Warsky i altres vells

socialdemòcrates, molt venerables però incorregibles. Però, al començament de 1924, quan Clara Zetkin declarà que en aquell moment veia l'eventualitat d'un aixecament amb molt "més optimisme" que l'any anterior, no podíem fer una altra cosa que encongir-nos de muscles.

"Una veritat elemental del marxisme diu que la tàctica del proletariat socialista no pot ésser la mateixa en una situació revolucionària que quan aquesta no existeix." (Lenin, *Obres*, vol. XV, pàgina 499, edició francesa)

Aquest ABC és admès verbalment per tot el món avui en dia, però està molt lluny d'ésser aplicat en realitat.

La qüestió no és saber allò que els comunistes han de fer quan les masses s'aixequen per si mateixes. Aqueixa és una qüestió especial. Quan les masses s'aixequen, els comunistes han d'estar amb elles, han d'organitzar-les i instruir-les. Però el problema es planteja d'una altra forma: ¿Què és allò que la direcció ha fet i què és allò que havia de fer durant les setmanes i els mesos que precediren la insurrecció de Canton? La direcció tenia el deure d'explicar als obrers revolucionaris que, després de les derrotes patides com a conseqüència d'una política errònia, la correlació de forces havia canviat completament a favor de la burgesia. Trastornades pel xoc, enormes masses obreres, que havien entaulat immensos combats, abandonaven el camp de batalla. És absurd pensar que es pugui anar cap a una insurrecció camperola quan les masses proletàries es retiren. Llavors és necessari agrupar-se, entaular combats defensius, evitant la batalla general (presentant-se aquesta, visiblement, sense esperances). Si *malgrat* un treball així, d'esclariment i d'educació, menyspreant aquestes explicacions, les masses de Canton s'haguessen aixecat (el que era poc probable), els comunistes haurien d'haver-se posat al seu capdavant. Però el que ocorregué fou justament el contrari. La insurrecció fou ordenada per endavant, a posta i premeditadament, a partir d'una estimació incorrecta de tota la situació. Un destacament del proletariat fou arrossegat a una lluita palesament sense esperances, que permeté a l'enemic anihilar més fàcilment l'avantguarda de la classe obrera. No dir-ho obertament és enganyar els obrers xinesos i preparar noves derrotes. El VI Congrés no ho ha dit.

¿Signifiquen aquestes crítiques que la insurrecció de Canton fóra *només* una aventura, i porten a una única conclusió, a saber, que la direcció fou completament incapaç? No, no és aqueix el seu sentit. La insurrecció de Canton ha mostrat que, fins i tot en una ciutat no industrialitzada, amb les velles tradicions petit burgeses del sunyassenisme, el proletariat s'ha revelat capaç d'anar a la insurrecció, combatre amb valentia i conquerir el poder. Aquest fet té una importància enorme. Prova una vegada més com de gran és el paper històric que pot exercir la classe obrera, fins i tot si és relativament feble

numèricament, en un país històricament endarrerit i en què la majoria de la població es compon de camperols i de petit burgesos dispersos. L'esdeveniment, una vegada més després de 1905 i 1917, ha desmentit completament als filisteus estil Kuusinen, Martinov i companyia, que prediquen que no es pot somiar amb la dictadura del proletariat en la Xina "agrària". I, no obstant això, els Martinov i els Kuusinen són actualment els inspiradors quotidians de la Internacional Comunista.

La insurrecció de Canton ha mostrat alhora que, en el moment decisiu, el proletariat no ha pogut trobar, fins i tot a la capital petit burgesa del sunyassenisme, un sol aliat polític, ni tan sols entre els residus del Guomindang d'esquerra o d'ultraesquerra. Açò significa que la tasca vital que consisteix en realitzar l'aliança entre els obrers i els camperols pobres incumbeix directament i exclusivament, en Xina, al Partit Comunista. El seu compliment és una de les condicions del triomf de la tercera revolució xinesa, la victòria de la qual donarà el poder a l'avantguarda del proletariat, recolzada per la unió dels obrers i els camperols pobres.

Si hom vol parlar d'"apostasia", haurà de dir que els traïdors dels herois i les víctimes de l'aixecament de Canton són aquells que refusen traure les lliçons d'aquest aixecament per a ocultar els crims de la direcció. Heus aquí aqueixes lliçons:

1.- L'aixecament de Canton ha mostrat que l'avantguarda proletària és l'única capaç, en Xina, de realitzar l'aixecament i conquerir el poder. Després de l'experiència de col·laboració haguda entre el Partit Comunista i el Guomindang, la insurrecció ha mostrat la total falta de vitalitat i el caràcter reaccionari de la consigna de la dictadura democràtica del proletariat i els camperols, oposada a la de la dictadura del proletariat arrossegant darrere si els camperols pobres.

2.- L'aixecament de Canton ha mostrat que, per ésser concebut i executat en un sentit contrari al de la marxa de la revolució, accelerà i aprofundí el seu replegament, facilitant l'anihilació de les forces proletàries per la contrarevolució burgesa. Aquesta catàstrofe dóna al període interrevolucionari un caràcter dolorós, que serà crònic i durador. El major problema és ara el renaixement del Partit Comunista, en tant que organització de l'avantguarda del proletariat.

Aquestes dues conclusions tenen la mateixa importància. Només considerant-les conjuntament es pot jutjar la situació i fixar les perspectives. El VI Congrés no ha fet cap de les dues coses. Prenent com a base les resolucions del IX Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista (febrer de 1928), que afirmava

que la revolució xinesa “continuava”, el Congrés esquivà la veritat; arribà fins a afirmar que aquesta revolució s’endinsava en una fase preparatòria. Però aquest vel no servirà per a res. Cal parlar clarament i sincera; cal reconèixer netament, obertament i brutalment la ruptura que s’ha produït, ajustar la tàctica i, al mateix temps, seguir una orientació tal que l’avantguarda del proletariat siga portada a exercir, per mitjà de la insurrecció, un paper preponderant en la Xina soviètica de l’esdevenidor.

2.- El període interrevolucionari i les seues tasques

La política bolxevic es caracteritza no sols per la seua envergadura revolucionària, sinó també pel seu realisme polític. Aquests dos aspectes del bolxevisme són inseparables. La més important de les tasques és saber reconèixer en el moment oportú una situació revolucionària i explotar-la fins al final. Però no és menys important, quan aquesta situació ha passat i s’ha transformat políticament en la seua contrària, ésser capaç de comprendre-ho. No hi ha res més inútil i més indigne que mostrar el puny després de la batalla. Aquesta és, no obstant això, l’especialitat de Bukharin. Primer ha explicat que el Guomindang i els soviets eren una mateixa cosa, i que, a través del Guomindang, els comunistes podien conquerir el poder sense batalla. I quan el Guomindang aixafa els obrers, amb l’ajuda de Bukharin, aquest amenaça amb el puny. Quan Bukharin no feia més que corregir o “completar” Lenin, el seu aspecte caricaturesc no sobrepassava certs límits modestos. Quan pretén dirigir per si mateix, aprofitant la total manca de coneixements de Stalin, Rykov i Molotov en les qüestions internacionals, el petit Bukharin s’unfla fins a esdevenir una caricatura gegant del bolxevisme. L’estratègia de Bukharin es redueix a rematar i mutilar, en l’època del declivi, tot allò que ha quedat viu de la revolució tacada i llençada a perdre.

Cal comprendre clarament que no hi ha en l’actualitat una situació revolucionària en Xina. És, per contra, una situació contrarevolucionària la que l’ha substituït; comença un període interrevolucionari de durada indeterminada. Gireu l’esquena amb menyspreu a qui diga que això és pessimisme i falta de fe. Tancar els ulls davant els fets, ací està la mala fe i la més infame de totes.

En Xina la situació continua essent revolucionària en el fons en la mesura que totes les contradiccions internes i externes d’aquest país no tenen una altra solució que la revolució. Però en aquest sentit no hi ha un sol país en el món en què la situació no s’haja de convertir, algun dia, en obertament revolucionària, a excepció de l’URSS, on, malgrat cinc anys de lliscament oportunista, la forma soviètica de la dictadura proletària manté encara la possibilitat d’un renaixement de la revolució d’octubre per la via de les reformes.

En certs països, la transformació de la revolució potencial en una revolució real és una possibilitat més pròxima; en altres és molt llunyana. Resulta tant més difícil predir la mutació per quant que aquesta no està només determinada per la gravetat de les contradiccions internes, sinó també per la intervenció dels factors mundials. Pot hom suposar, per moltes raons, que la revolució tindrà lloc a Europa abans que en Amèrica del Nord. Però les previsions anunciant que la revolució esclatarà primer en Àsia i després a Europa tenen un caràcter ja més condicional. Açò és possible, fins i tot probable, però no ha d'ésser fatalment així. Noves dificultats i complicacions semblants a l'ocupació del Ruhr en 1923, o bé l'agreujament de la crisi del comerç i la indústria sota la pressió dels Estats Units, poden llençar en un futur pròxim els estats europeus a una situació directament revolucionària, com en Alemanya en 1923, en Anglaterra en 1926 o en Àustria en 1927.

El fet que Xina travessés encara ahir una crisi revolucionària aguda no apropa la revolució, ni l'avança per a avui o per a demà, sinó que, per contra, l'allunya. El període que seguí a la revolució de 1905 conegué grans commocions revolucionàries i transformacions als països d'Orient (Pèrsia, Turquia, Xina) però en la mateixa Rússia la revolució no renasqué sinó dotze anys més tard, en relació amb la guerra imperialista. Certament, aquests terminis no són obligatoris per a Xina. El ritme general de desenvolupament de les contradiccions mundials s'ha accelerat: és tot el que pot dir-se. Però cal tenir en compte el fet que, precisament en Xina, la revolució ha estat rebutjada fins a un futur indeterminat. Hi ha quelcom més greu: no han acabat encara les conseqüències de la derrota. Entre nosaltres, el reflux es perllongà durant 1907, 1908, 1909 i, parcialment, 1910, any en què, en gran manera, gràcies a la recuperació de la indústria, la classe obrera es reanimà. Davant el Partit Comunista xinès s'obre un barranc no menys abrupte. És necessari, en aquesta situació, saber agafar-se a cada sortint, servir amb tenacitat cada punt de suport a fi de no caure i trencar-se el coll.

El Partit Comunista xinès, i per a començar la seua avantguarda, ha d'assimilar la immensa experiència de les derrotes i, amb mètodes d'acció nous, reconèixer la nova situació; ha de reajustar les seues files dislocades; ha de renovar les seues organitzacions de masses; ha de precisar, més clarament i neta que fins ara, la seua actitud enfront dels problemes que es plantegen al país: unitat i alliberament nacional, revolució agrària.

D'altra banda, la burgesia xinesa ha de gastar el capital acumulat en les seues victòries. Les contradiccions que existeixen al seu si, així com entre la burgesia i el món exterior, han d'ésser, una vegada més, posades al nu i agreujades. Un nou agrupament de les forces ha de tenir una repercussió en els camperols i reactivar la seua activitat. Gràcies a aquests signes es podrà reconèixer que la

situació ha tornat a convertir-se en revolucionària a un nivell històric més elevat.

“Els que han hagut de viure [deia Lenin el 23 de febrer de 1918] els llargs anys de les batalles revolucionàries, en l'època de l'ascens de la revolució i en l'època de la seua caiguda a l'abisme, quan les crides revolucionàries a les masses no trobaven cap ressò, saben que, no obstant això, la revolució sempre torna a aixecar-se.” (Lenin, *Obres*, Vol XXVII, p. 41, edició francesa)

El ritme que seguisca la revolució xinesa “aixecant-se” dependrà no sols de les condicions objectives, sinó també de la política de la Internacional Comunista.

La resolució del Congrés dóna un volta diplomàtica al voltant d'aquests problemes essencials; sembla reserves a dreta i esquerra a fi de salvar-se: podem dir que, com els advocats, crea per endavant els motius que permetran presentar els recursos de cassació i apel·lació.

És cert que reconeix que “la consigna de l'aixecament de les masses es converteix en una consigna propagandística, i només en la mesura que es prepare un nou flux de la revolució es convertirà de nou en pràcticament i immediata aplicable”. Notem, de passada, que al febrer d'enguany una actitud semblant era encara denominada trotskisme. Cal comprendre, sens dubte, que aquest terme designa la capacitat per a tenir en compte els fets i les seues conseqüències més ràpidament del que puga fer-ho la direcció de la Internacional Comunista.

Però la resolució del Congrés no va més lluny d'aquesta transformació de la insurrecció armada en una consigna de propaganda. Els informes no aporten cap altra cosa sobre aquest punt. Què hem d'esperar en el curs del pròxim període? Quina orientació cal seguir en el treball? No hi ha cap perspectiva.

Per a captar bé i a fons les lliçons que es poden traure encara d'una reflexió sobre aquest tema, fem de nou un ullada a la jornada d'ahir, a aquesta mateixa resolució del Comitè Central xinès que ofereix la manifestació més sorprenent d'una lleugeresa d'esperit “revolucionari” agreujada per l'oportunisme*.

El Ple del Comitè Central del Partit Comunista xinès, dirigit pels petits prodigi del centrisme d'esquerra, adoptava, al novembre de 1927, en vigílies de la insurrecció de Canton, la resolució següent:

* És clar que el *Pravda* no ha publicat aquesta resolució a la qual ja hem fet referència més amunt. Hom únicament pot trobar-la en els *Materials sobre la qüestió xinesa* (nº 10, 1928, Edició de la Universitat dels Treballadors de Xina), obra difícil de trobar. És aquesta mateixa resolució la que és acusada oficialment com a “trotskisme”, quan resulta que no és, en realitat, més que oportunisme stalinobukharinista.

“Considerant la situació política creada després del colp d’estat contrarevolucionari De Hunan, el Comitè Central del Partit Comunista xinès ha afirmat ja, en la seua tesi d’agost, que sobre la base de les actuals relacions socials, econòmiques i polítiques, l’estabilització de la reacció militar burgesa en Xina és absolutament impossible.”

En aquesta remarcable tesi sobre l’estabilització s’ha fet la mateixa operació, malgrat que a propòsit de la *situació revolucionària*. Aquests dos conceptes han estat transformats en substàncies irremeiablement oposades l’una a l’altra. Si, no importa sota quines circumstàncies, la situació revolucionària està assegurada per a “llargs anys”, està clar que l’estabilització, passe el que passe, és “absolutament impossible”. Una completa a l’altra, dins d’un sistema de principis metafísics. Bukharin i el seu amic o enemic Lominadzé comprenen tan malament, tant l’un com l’altre, que la *situació revolucionària* i el seu contrari, l’estabilització, no són només un terreny per a la lluita de classes, sinó que constitueixen també el seu contingut vivent. Hem escrit ja una vegada que la “estabilització” és un “objecte” de la lluita de classes, i no una arena fixada per endavant per a aquesta. El proletariat vol desenrotllar i utilitzar una situació de crisi, mentre que la burgesia pretén posar fi a aqueixa crisi i superar-la per mitjà de l’estabilització. L’estabilització és l’“objecte” de la lluita d’aquestes forces fonamentals de classe. Bukharin rigué primer burlanerament d’aquesta definició, per a introduir-la tot seguit, textualment, d’amagat, en un informe imprès, presentat a un ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Però, fins i tot admetent la nostra fórmula, especialment dirigida contra la seua escolàstica, Bukharin no compregué en absolut el significat de la nostra definició. Quant a les cabrioles capritxoses que executa vers l’esquerra Lominadzé, el seu radi és força restringit, perquè el valent petit prodigi no s’atreveix a trencar la corda que el subjecta a Bukharin.

Naturalment, l’estabilització absoluta és quelcom totalment oposat a una situació revolucionària absoluta. La conversió d’un d’aquests absoluts en l’altre és “absolutament impossible”. Però si es descendeix d’aqueixes ridícules cimes teòriques, ens trobem que abans del triomf complet i definitiu del socialisme hi ha grans probabilitats que la situació revolucionària es convertisca, més d’una vegada, en estabilització relativa (i viceversa). Romanent la resta de les coses iguals, el perill de transformació d’una situació revolucionària en estabilització burgesa és major com menys capaç siga la direcció revolucionària d’explotar la situació. La direcció de la camarilla de Chiang Kai-chek fou superior a la de Tchen Du-siu i Tan Pin-sian. Però no és aquesta direcció la que prenia les decisions: l’imperialisme sencer guiava Chiang Kai-chek amb amenaces i promeses i per mitjà de la seua ajuda directa. La Internacional Comunista guiava Tchen Du-siu. Aquí creuren les seues espases dues direccions d’envergadura mundial. La de la Internacional Comunista mostrà en totes les etapes de la lluita la seua perfecta mediocritat, facilitant així al màxim la tasca de la direcció imperialista. Sota tals condicions, la transformació de la situació

revolucionària en estabilització burgesa no sols no és “impossible”, sinó que és absolutament *inevitable*. Més fins i tot: es realitza, dins de *determinats* límits ja s’ha produït.

Per a Europa, Bukharin ha anunciat un nou període d’estabilització “orgànica”. Assegura que no s’ha d’esperar a Europa, en els propers anys, una repetició dels esdeveniments de Viena ni, en general, sacshades revolucionàries. No se sap per què. La lluita per la conquesta del poder passa a l’últim pla en Europa, en benefici de la lluita que cal portar a terme contra la guerra. En canvi, quan es tracta de Xina, és negada l’estabilització, de la mateixa manera que el V Congrés la negà per a Alemanya, després de la derrota de 1923. Tot passa i tot canvia, exceptuant els errors de la Internacional Comunista.

La derrota dels obrers i els camperols en Xina correspon inevitablement a una consolidació política de les classes dirigents xineses; ací està precisament el punt de partida de l’estabilització econòmica. Una certa posada en ordre de la circulació interior i de les relacions comercials exteriors després de la pacificació o la limitació del sector en què regna la guerra civil, comporten automàticament una recuperació de l’activitat econòmica. Les necessitats vitals del país, completament devastat i esgotat, han d’ésser, en algun grau, satisfetes. El nombre dels obrers empleats ha d’augmentar.

Seria ceguesa tancar els ulls a l’existència de certes premisses polítiques per al desenvolupament ulterior de les forces productives del país, desenvolupament que, naturalment, prendrà formes de servitud capitalista. Les premisses polítiques no basten per si soles. És també necessari un impuls econòmic, sense el qual no s’aconseguiria l’èxit sobre la reorganització més que amb una relativa lentitud. Aquesta empenta exterior pot venir donada pel flux de capitals estrangers. En aquest moment, Nord Amèrica ja ha pres el camí, avançant al Japó i Europa, en consentir, en la forma, la conclusió d’un “tractat equitatiu”. La depressió interna, havent-hi recursos disponibles, fa més que probable una vasta intervenció econòmica dels Estats Units en Xina, mantenint evidentment el Guomindang la porta àmpliament oberta. No hi ha dubte que els països europeus, en particular Alemanya, en lluita contra la crisi que s’agreuja ràpidament, intentaran desembarcar en el mercat xinès.

Donada la immensa extensió de Xina i com de multitudinària és la seua població, fins i tot èxits febles en la construcció de carreteres, fins i tot un simple augment en la seguretat dels transports, acompanyats d’una certa regularització del canvi, han d’augmentar automàticament de forma considerable la circulació comercial i, per això mateix, animar la indústria. En l’actualitat, els països capitalistes més importants, entre ells i no el que menys

els Estats Units, preocupats per la sortida dels seus automòbils, estan interessats en l'establiment de carreteres de qualsevol tipus.

Per a estabilitzar el canvi xinès i per a traçar les carreteres és necessari un gran emprèstic de l'estranger. S'està discutint la possibilitat de tal emprèstic i es reconeix com absolutament real en la premsa financera anglosaxona influent. Es parla d'un consorci internacional bancari per a amortitzar els deutes de Xina i concedir-li nous crèdits. Ja actualment la premsa ben informada estima que aquest futur negoci és el "més important de la història mundial".

En quina mesura seran executats aquests projectes grandiosos és quelcom impossible de dir sense una documentació més abundant; no obstant això, aquesta es refereix, en part, a operacions que tenen lloc entre bastidors. Però no hi ha dubte que, en un futur pròxim, els esdeveniments seguiran aquesta direcció. Ja avui la premsa dóna desenes d'informacions mostrant que la pacificació extremament relativa de Xina i la seua unificació encara més relativa han provocat ja un progrés als terrenys més diversos de la vida econòmica. Una bona collita en quasi tota Xina apunta en el mateix sentit. Els diagrames de la circulació interior, de les importacions, de les exportacions, evidencien signes de desenvolupament.

No s'han de repetir, açò no cal ni dir-ho, els errors d'ahir al revés. No cal atribuir a l'estabilització semicolonial capitalista no se sap quins trets rígids, incanviables, metafísics per a dir-ho en una sola paraula. Serà una estabilització molt desigual, exposada a tots els vents de la política mundial, així com als perills interns, que no han estat encara eliminats. No obstant això, aquesta estabilització burgesa, molt relativa, és quelcom força diferent d'una situació revolucionària. És veritat que, materialment, les relacions fonamentals entre les classes continuen essent les mateixes. Però les relacions polítiques entre les seues forces, per al període que estem considerant, s'han modificat radicalment. El fet que el Partit Comunista haja estat gairebé enterament obligat a tornar a les seues posicions de partida, manifesta també aquesta modificació. Haurà de reconquistar la seua influència política partint quasi de zero. Allò que s'ha adquirit és l'experiència. Però perquè resulte positiva i no negativa, aquesta experiència ha d'ésser, açò és absolutament necessari, judiciosament assimilada. Mentre, la burgesia actua amb més seguretat, amb més cohesió. Ha passat a l'ofensiva. Es fixa a si mateixa grans tasques per a demà. El proletariat retrocedeix, està lluny de resistir sempre els cops. El camperolat, privat d'una direcció un poc centralitzada, bull aquí i allà, però sense possibilitats reals d'èxit. No obstant això, el capital estranger ve en ajuda de la burgesia xinesa amb la intenció de fer doblegar-se encara més prop del sòl, per intermedi seu, les masses laborioses xineses. Aqueix és el mecanisme de l'estabilització. Despús-demà, quan Bukharin aürte de front amb els fets, proclamarà que fins

llavors es podia considerar l'estabilització com "ocasional", però que, en l'actualitat, està clar que és "orgànica". En altres paraules, una vegada més saltarà per damunt dels baiards, encara que recolzant-se aquesta vegada sobre el peu dret.

La recuperació econòmica es correspondrà, per la seua banda, amb la mobilització de noves desenes i centenars de milers d'obriers xinesos, amb l'enfortiment de les seues files, amb el creixement del seu pes específic en la vida social del país, i per això mateix amb un augment de la confiança revolucionària en si mateixos. L'animació del comerç i la indústria en Xina farà que aviat abaste tota la seua agudesesa el problema de l'imperialisme. Si el Partit Comunista xinès, influenciat per l'escolàstica de Bukharin i Lominadzé, gira l'esquena al procés que es desenvolupa efectivament al país, perdrà el punt de suport econòmic de la recuperació del moviment obrer. Al principi, l'augment del pes específic del proletariat i de la seua confiança de classe es palesarà en un renaixement de les lluites, en les vagues i la consolidació dels sindicats. És inútil dir que s'obriran així serioses possibilitats davant el Partit Comunista xinès. Ignorem quant de temps haurà de romandre en la clandestinitat. En tot cas, cal reforçar i perfeccionar l'organització il·legal al llarg del pròxim període. Però aquesta tasca no pot ésser portada a terme al marge de la vida i la lluita de les masses. L'aparell il·legal tindrà tantes més possibilitats de desenrotllar-se com més íntimament l'abriguen les organitzacions legals i semilegals de la classe obrera, i com més hi penetre. És necessari que el Partit Comunista xinès renunciï a totes les orelleres doctrinals i que estiga atent al pols de la vida econòmica del país. En el moment oportú, ha de posar-se al capdavant de les vagues, prendre la iniciativa de la resurrecció dels sindicats i de la lluita per la jornada de vuit hores. Només sota aquestes condicions pot realitzar-se sobre una base seriosa la seua participació en la vida política del país.

"No pot plantejar-se [deia al Congrés un dels delegats xinesos] una consolidació del poder del Guomindang." (*Pravda*, 28 d'agost de 1928.) Açò és fals. Pot perfectament "plantejar-se" una consolidació, fins i tot molt considerable, del poder del Guomindang, fins i tot per a un període també força important.

La burgesia xinesa ha assolit, en el període considerat, victòries molt importants sobre els obrers i els camperols amb una facilitat que no preveia. La conseqüent recuperació de la seua consciència de classe s'ha fet sentir netament en la conferència econòmica que s'ha reunit a finals de juny a Xangai, que, d'alguna forma, ha estat el preparlament econòmic de la burgesia xinesa. Ha mostrat que vol recollir els fruits de la seua victòria. En aquest camí evita als militaristes i als imperialistes, amb l'ajuda dels quals ha triomfat sobre les masses. La burgesia vol l'autonomia duanera, aquesta fita de la independència econòmica, i

la unificació tan completa com siga possible de Xina: abolició de les duanes interiors, que desorganitzen el mercat; supressió de l'arbitrarietat de les autoritats militars, que confisquen el material que circula pels ferrocarrils i atempten contra la propietat privada; reducció dels exèrcits, que pesen greument sobre l'economia del país. És també aquest objectiu el que persegueixen la creació d'un valor monetari únic i la posada en ordre de l'administració. Totes aquestes exigències han estat formulades per la burgesia en el seu preparlament econòmic. El Guomindang ha pres nota formalment; però, totalment dividit entre les camarilles militars regionals, és un obstacle per a la realització d'aquestes mesures.

Els imperialistes estrangers representen un altre obstacle més important. No sense raó, la burgesia creu que explotará amb més èxit les contradiccions interimperialistes i que obtindrà compromisos més avantatjosos, com millor haja sabut obligar en el seu profit a les camarilles militars del Guomindang a sotmetre's a l'aparell de l'estat burgès centralitzat. En aquest sentit van les aspiracions actuals dels elements més "progressistes" de la burgesia i de la democràcia petit burgesa.

La idea de l'Assemblea Nacional, coronació de les victòries assolides, mitjà d'escombrar els militaristes, representació autoritzada de la burgesia xinesa en els negocis a tractar amb el capital estranger, neix d'aquesta voluntat. El progrés econòmic que s'esbossa davant nosaltres únicament pot envalentir la burgesia, i l'obliga a veure amb una hostilitat particular tot allò que puga atemptar contra la regularitat de la circulació de les mercaderies i desorganitze el mercat nacional. La primera etapa de l'estabilització econòmica augmentarà amb seguretat les possibilitats d'èxit del parlamentarisme xinès, i exigirà, com a conseqüència, que el Partit Comunista xinès faça prova també en aquesta qüestió, en el moment oportú, de la seua iniciativa política.

Per a la burgesia xinesa, ja que ha vençut els obrers i els camperols, no pot plantejar-se més que una assemblea arxicensatària, que tal vegada donarà simplement forma a les representacions industrials i comercials sobre la base de les quals fou convocada la conferència econòmica de Xangai. La democràcia petit burgesa, que inevitablement començarà a agitar-se contra el declivi de la revolució, formularà consignes més "democràtiques". Cercarà lligar-se així a certes capes superiors de les masses populars de les ciutats i el camp.

El desenvolupament "constitucional" de Xina, almenys en la seua propera etapa, està íntimament lligat a l'evolució interna del Guomindang, que concentra actualment el poder de l'estat. L'últim ple d'agost del Guomindang ha decidit, pel que podem saber, convocar per a l'1 de gener de 1929 el congrés del partit, que ha estat retardat durant tant de temps com a conseqüència de la por que

tenia el centre de perdre el poder (com veiem, la “particularitat” de Xina no és molt particular). En la seua ordre del dia figura el problema de la constitució xinesa. És cert que esdeveniments qualssevol, interiors o exteriors, poden impedir el congrés de gener del Guomindang i tota l’era constitucional de l’estabilització de la burgesia xinesa. Aquesta eventualitat sempre és possible. Però si no intervenen nous factors, la qüestió del règim estatal en Xina, els problemes constitucionals, estaran al centre de l’atenció pública en el proper període.

Quina posició prendrà el Partit Comunista? Què oposarà a aquest projecte de constitució del Guomindang? ¿Pot dir el Partit Comunista que, com es prepara per a crear soviets en l’esdevenidor, quan hi haja una reanimació revolucionària, li és indiferent que existeix o no, *d’ara a llavors*, en Xina una Assemblea Nacional (poc importa que siga censatària o oberta a tot el poble)? Semblant actitud seria superficial, buida, passiva.

El Partit Comunista pot i ha de formular la consigna d’una Assemblea Constituent amb plens poders, elegida per sufragi universal, igual, directe i secret. Durant l’agitació que es desenrotlle a favor d’aquesta consigna evidentment s’haurà d’explicar a les masses que és dubtós que siga convocada una assemblea així, i que si ho fóra, seria impotent mentre el poder material continués en mans dels generals del Guomindang. Així apareix la possibilitat d’abordar d’una forma nova la consigna de l’armament dels obrers i els camperols.

L’animació política lligada a la recuperació econòmica, convertirà de nou en protagonista la qüestió agrària. Però, durant un cert període, aquesta pot veure’s plantejada al terreny parlamentari, és a dir, que pot ésser que vegem la burgesia, i sobretot la democràcia petit burgesa, intentar “resoldre-la” per la via legislativa. El Partit Comunista no pot adaptar-se a la legalitat burgesa, no pot capitular davant la propietat burgesa. Per tant, pot i ha de tenir el seu propi projecte acabat per a donar una solució de conjunt a la qüestió agrària sobre la base de la confiscació de les grans propietats terratinents que sobrepassen una certa extensió (variable segons les províncies). En els fons, el projecte comunista de llei agrària ha d’ésser la futura revolució agrària. Però el Partit Comunista pot i ha d’introduir la seua fórmula en la lluita per l’Assemblea Nacional, i dins d’aquesta Assemblea mateixa, si arriba a ésser convocada.

La consigna de l’Assemblea Nacional (o Constituent) es combina així estretament amb les altres: la jornada de vuit hores, la confiscació de terres i la independència nacional completa de Xina. En aquestes consignes s’hi manifesta l’etapa democràtica del desenvolupament de la revolució xinesa. En el pla polític internacional, el Partit Comunista reivindicarà l’aliança amb l’URSS.

Combinant judiciosament aquestes consignes, avançant cadascuna en el moment oportú, el Partit Comunista podrà sortir de la clandestinitat, formar un bloc amb les masses, conquerir la seua confiança i aproximar així el moment de la creació dels soviets i de la lluita directa pel poder.

Aquesta etapa democràtica de la revolució imposa tasques històriques molt determinades. Però el caràcter democràtic d'aquestes tasques no determina en absolut, per si mateix, les classes que resoldran aquests problemes ni fixa les condicions sota què ho faran. En els fons, totes les grans revolucions burgeses havien de resoldre problemes del mateix tipus, però es plantejaven amb mecanismes de classe diferents. En la lluita pels objectius democràtics en Xina, en el curs del període interrevolucionari, el Partit Comunista reunirà les seues forces, controlarà ell mateix les seues consignes i els seus mètodes d'acció. Si, per això mateix, li toca passar per un període de parlamentarisme (el que és possible, fins i tot probable, però en absolut inevitable), l'avantguarda proletària podrà reconèixer els seus enemics i adversaris examinant-los a través del prisma del parlament. Al llarg del període preparlamentari i parlamentari aquesta avantguarda haurà de menar una lluita intransigent per a conquerir la influència sobre els camperols, per a dirigir políticament el camperolat de forma directa. Fins i tot en el cas que l'Assemblea Nacional arribés a constituir-se de manera molt democràtica, els problemes fonamentals no deixarien d'haver d'ésser resolts per la força. A través del període parlamentari, el Partit Comunista arribarà a una lluita directa i immediata pel poder, però posseirà una base històrica més madura; la victòria es farà més segura.

Hem dit que l'etapa parlamentària era probable, però no inevitable. Una nova descomposició del país, així com causes exteriors, poden impedir-la; de totes maneres, en el primer cas podria sorgir un moviment a favor de parlaments regionals. Però tot açò no disminueix la importància de la lluita per una Assemblea Nacional convocada democràticament que, per si mateixa, s'introduiria com una falca entre els agrupaments de les classes posseïdores i ampliaria el marc de l'activitat del proletariat.

Sabem per avançat que tots els "dirigents" que han predicat el bloc de les quatre classes i les comissions d'arbitratge en compte de les vagues, que han ordenat mitjançant despatxos no estendre el moviment agrari, que han aconsellat no aterrir la burgesia, que han prohibit la creació dels soviets, subordinat el Partit Comunista al Guomindang, aclamat Wan Tin-wei com a cap de la revolució agrària, sabem que tots aquests oportunistes culpables de la derrota de la revolució intentaran engreixar a costa de l'ala esquerra i que veuen en la nostra forma de plantejar el problema "il·lusions constitucionals" i una "desviació socialdemòcrata". Creiem que és indispensable prevenir a temps els comunistes i els obrers avançats xinesos contra el fals radicalisme buit d'aquells que, ahir,

tenien com a favorit a Chiang Kai-chek. No és possible desembarassar-se d'un procés històric per mitjà de citacions deformades, de la confusió, de quilòmetres de resolucions; no es pot, mitjançant qualsevol mena de trucs burocràtics i literaris, escapar dels fets i les classes. Els esdeveniments arriben i jutgen. Aquells per als qui no siga suficient amb el control del passat no tenen més que esperar al de l'esdevenidor. Però que no obliden en cap moment que aquesta verificació es realitza a costa de l'avantguarda proletària.

3.- Els soviets i l'Assemblea Constituent

Esperem que no calga plantejar ací el problema general de la democràcia formal, és a dir, de la democràcia burgesa. La nostra actitud respecte a ella no té res en comú amb la negació estèril de l'anarquisme. La consigna i les normes de la democràcia es presenten sota formes diverses per als diferents països, segons l'etapa en què es trobe l'evolució de la societat burgesa. Les consignes democràtiques contenen durant un cert temps il·lusions i enganys, però contenen al seu si una força política animadora:

“Mentre la lluita de la classe obrera per tot el poder sencer no estiga a l'ordre del dia, tenim el deure d'utilitzar totes les formes de la democràcia burgesa.” (Lenin, *Obres*, Vol. XX, 2a part, p. 297, edició castellana)

Des del punt de vista *polític*, la qüestió de la democràcia formal recobreix el problema de la nostra actitud no sols envers les masses petitburgeses, sinó també envers les masses obreres, en la mesura que aquestes últimes no hagen adquirit encara una consciència revolucionària de classe. En condicions en què progressava la revolució, en el moment de l'ofensiva del proletariat, la irrupció en la vida política de les capes de base de la petita burgesia es manifestà en Xina mitjançant revoltes camperoles, conflictes amb les tropes governamentals, vagues de tot tipus, l'estossinada dels petits administradors. En l'actualitat, tots els moviments d'aquest tipus disminueixen clarament. La soldadesca triomfant del Guomindang domina la societat. Cada dia d'estabilització produirà xocs cada vegada més nombrosos entre aquest militarisme i aquesta burocràcia, d'una banda, i per l'altra no sols els obrers avançats, sinó també la massa petit burgesa predominant a les ciutats i al camp i fins i tot, dins de determinats límits, la gran burgesia. Abans que el desenrotllament d'aquestes col·lisions les transforme en una lluita revolucionària clara, passaran, segons totes les dades, per un estadi “constitucional”. Els conflictes entre la burgesia i les seues pròpies camarilles militars s'estendran inevitablement, per mitjà d'un “tercer partit” o per altres vies, a les capes superiors de les masses petit burgeses. En el pla econòmic i cultural, aquestes masses són extraordinàriament febles. La seua força política potencial es redueix al seu nombre. Les consignes de la democràcia formal conquereixen o són capaços de conquerir no sols a les masses petitburgeses sinó, també, a les grans masses obreres, precisament

perquè els ofereixen la possibilitat (almenys aparent) d'oposar la seua voluntat a la dels generals, els grans terratinents i els capitalistes. L'avantguarda proletària educa les masses servint-se d'aquesta experiència i les porta cap avant.

L'exemple de Rússia mostra que, quan progressa la revolució, el proletariat organitzat en soviets pot, per mitjà d'una política correcta dirigida cap a la conquesta del poder, arrossegar els camperols, fer-los xocar frontalment amb la democràcia formal personificada per l'Assemblea Constituent i empentar-los pel camí de la democràcia soviètica. En tot cas, no s'hi arriba oposant simplement els soviets a l'Assemblea Constituent, sinó arrossegant les masses vers els soviets, servant sempre les consignes de la democràcia formal fins al moment de la conquesta del poder i fins i tot després.

“És un fet històric plenament establert i absolutament indiscutible que al setembre, octubre i novembre de 1917, en virtut d'una sèrie de condicions particulars, la classe obrera de les ciutats, els soldats i els camperols de Rússia estaven preparats d'una manera excepcional per a acceptar el règim soviètic i dissoldre el parlament burgès més democràtic. To i això, els bolxevics *no* boicotejaren l'Assemblea Constituent, sinó que participaren en les eleccions, tant abans *com després* de la conquesta del poder polític pel proletariat...

...fins i tot unes setmanes abans de la victòria de la República Soviètica, i fins i tot *després* d'aquesta victòria, la participació en un parlament democràtic burgès, lluny de perjudicar el proletariat revolucionari, li permet *demostrar* amb major facilitat a les masses endarrerides per què semblants parlaments mereixen ésser dissolts, *facilita* l'èxit de la seua dissolució, *facilita* “la caducitat política” del parlamentarisme burgès.” (V. I. Lenin, [*La malaltia infantil de l'“esquerranisme” en el comunisme*](#), *Obras escogidas en doce tomos*, Progreso, 1977, Moscou, tom XI, pàgines 40 i 41)

Quan adoptàrem les mesures pràctiques directes per a dispersar l'Assemblea Constituent recorde com Lenin insistí especialment que es fes venir a Petrograd un o dos regiments de caçadors letons, composts sobretot d'obriers agrícoles. “La guarnició de Petrograd és quasi enterament camperola; pot vacil·lar davant la Constituent.” Així expressava Lenin les seues preocupacions. En aquest assumpte no es tractava en absolut de “tradicions” polítiques, perquè els camperols russos no podien tenir tradicions serioses de democràcia parlamentària. El fons del problema és que la massa camperola, una vegada que s'ha despertat a la vida històrica, no se sent inclinada en absolut a confiar de sobte en una direcció provinent de les ciutats, fins i tot si és proletària, sobretot en un període no revolucionari; aquesta massa cerca una fórmula política simple que expresse *directament* la seua pròpia força política, és a dir, el predomini del nombre. L'expressió política de la dominació de la majoria és la democràcia formal.

No cal dir que seria una pedanteria digna de Stalin afirmar que les masses populars no poden i mai, sota cap circumstància, han de “saltar” per damunt de

l'escaló "constitucional". En alguns països, l'època del parlamentarisme dura llargues desenes d'anys, fins i tot segles. A Rússia, aquest període no es prolongà més que durant els pocs anys del règim pseudoconstitucional i l'únic dia d'existència de la Constituent. Històricament, pot hom concebre perfectament situacions en què no existisquen tan sols aquests pocs anys i aquest únic dia. Si la política revolucionària hagués estat correcta, si el Partit Comunista hagués estat completament independent del Guomindang, si s'haguessen format soviets en 1925-1927, el desenvolupament revolucionari hauria pogut menar la Xina d'avui a la dictadura del proletariat, sense passar per la fase democràtica. Però fins i tot en aqueix cas la fórmula de l'Assemblea Constituent que el camperolat no ha assajat en el moment més crític, que no ha experimentat i que, per tant, l'il·lusiona encara, hauria pogut, darrere de la primera diferència seriosa entre els camperols i el proletariat, l'endemà mateix de la victòria, convertir-se en la consigna dels camperols i dels petit burgesos de les ciutats contra els proletaris. Malgrat tot, els conflictes importants entre el proletariat i el camperols, fins i tot en unes condicions favorables a la seua aliança, són absolutament inevitables, com ho demostra la Revolució d'Octubre. El nostre major avantatge residia en aquest fet: la majoria de l'Assemblea Constituent s'havia format durant la lluita dels partits dominants per la continuació de la guerra i contra la confiscació de la terra pels camperols; per consegüent, estava seriosament compromesa als ulls del camperols en el moment en què fou convocada l'Assemblea.

¿Com caracteritza la resolució del Congrés, adoptada darrere de la lectura de l'informe de Bukharin, el període actual del desenvolupament de Xina i les tasques que s'hi desprenen? El paràgraf 54 d'aquesta resolució diu:

“En l'actualitat, la tasca principal del partit (durant el període comprès entre dues onades d'ascens revolucionari) és lluitar per conquerir les masses, és a dir, que ha de realitzar un treball de masses entre els obrers i els camperols, restablir les seues organitzacions, utilitzar tot descontent contra els grans propietaris terratinents, els burgesos, els generals, els imperialistes estrangers.”

Aquí hi ha realment un exemple clàssic de doble sentit, del tipus dels més cèlebres oracles de l'antiguitat. El període actual és caracteritzat com estant “comprès entre dues onades d'ascens revolucionari”. Aquesta fórmula ens resulta coneguda. El V Congrés l'havia aplicada a Alemanya. Tota situació revolucionària no es desenrotlla uniformement, sinó que coneix fluxos i refluxos. Aquesta fórmula ha estat escollida amb premeditació, perquè no es puga pensar en interpretar-la que confessa l'existència d'una situació revolucionària, en què es produeix simplement un petit moment de “calma” abans de la tempestat. Per si de cas, es podria creure també que admet que s'esgotarà tot un període entre dues revolucions. Tant en un cas com en l'altre,

serà possible començar una futura resolució amb les paraules “com havíem previst” o “com havíem predit”.

En tot pronòstic històric hi ha, inevitablement, un element condicional. Com més breu és el període considerat, més important és aquest element. En general, és impossible establir un pronòstic que dispense els dirigents del proletariat d'haver d'analitzar més tard la situació. Un pronòstic no fixa una necessitat invariable; és la seua orientació allò que té importància. Es pot i s'ha de veure fins a quin punt tot pronòstic és condicional. Es pot fins i tot, en determinades situacions, presentar diverses variants per a l'esdevenidor, delimitant-les de forma reflexiva. En fi, en el cas d'una situació problemàtica, es pot renunciar totalment, a títol provisional, a establir un pronòstic i aconsellar simplement esperar i observar. Però tot això ha d'ésser fet clarament, obertament i honestament. Al llarg dels cinc darrers anys, els pronòstics de la Internacional Comunista no han estat directius, sinó trampes per a la direccions dels partits dels diversos països. L'objectiu principal d'aquests pronòstics és inspirar la veneració per la saviesa de la direcció i, en cas de derrota, salvar el “prestigi”, aqueix suprem fetitxe dels febles. És un mètode que permet obtenir revelacions dels oracles, i no procedir a anàlisis marxistes. Pressuposa, en la pràctica, l'existència de “bocs expiatoris”. És un sistema desmoralitzador. Els errors ultraesquerrans de la direcció alemanya en 1924-1925 eren, justament, el resultat de la mateixa manera pèrfida de formular amb doble sentit una opinió sobre les “dues onades de l'ascens revolucionari”. La resolució del VI Congrés pot produir altres tantes desgràcies.

Hem conegut l'onada revolucionària d'abans de Xangai, i després la de U-Tchang. Hi ha hagut moltes d'altres, més limitades i més localitzades. Totes es basaven en l'ascens revolucionari general de 1925-1927. Però aquest ascens històric ha finit. Cal comprendre-ho i dir-ho amb claredat. Se'n desprenen conseqüències estratègiques importants.

La resolució fa referència a la necessitat d'“utilitzar” tot descontent contra els grans propietaris terratinents, els burgesos, els generals i els imperialistes estrangers. Açò és indiscutible, però és massa vague. Com “utilitzar-lo”? Si estem entre dues onades d'ascens revolucionari, llavors tota manifestació un xic important de descontent pot ésser considerada com el famós “començament de la segona onada” (segons Zinoviev i Bukharin). Llavors la consigna propagandística de la insurrecció armada haurà de convertir-se ràpidament en una consigna d'acció. D'ací pot nàixer un “segon atac” de putschisme. El partit utilitzarà d'una forma totalment distinta el descontentament de les masses si el considera situat en una perspectiva històrica correcta. Però el VI Congrés no disposa d'aquesta “bagatel·la” (una perspectiva històrica correcta) en cap

qüestió. Aquesta llacuna féu del V Congrés un fracàs. Per això pot desmembrar-se enterament la Internacional Comunista.

Després d'haver condemnat de nou les tendències putchistes a les que ella mateixa prepara el terreny, la resolució del Congrés continua:

“D'altra banda, certs camarades han caigut en un error oportunista: avancen la consigna de l'Assemblea Nacional.”

En què consisteix l'oportunisme d'aquesta consigna és quelcom que no explica la resolució. Només el delegat xinès Strakhov, en el seu discurs de clausura sobre les lliçons de la revolució xinesa, intenta donar una explicació. Heus aquí el que diu:

“Per l'experiència de la revolució xinesa veiem que quan la revolució a les colònies [?] s'apropa al moment decisiu, la qüestió es planteja netament: o bé la dictadura dels grans propietaris terratinents i de la burgesia, o bé la del proletariat i els camperols.”

Naturalment, quan la revolució (i no sols a les colònies) “s'apropa al moment decisiu”, llavors tota forma d'actuar com s'ha fet amb el Guomindang, és a dir, tot col·laboracionisme, és un crim de conseqüències fatals: únicament es pot concebre aleshores una dictadura dels posseïdors o una dictadura dels treballadors. Però, com ja hem vist, fins i tot en moments semblants, per a triomfar de forma revolucionària sobre el parlamentarisme, hom no ha de negar-lo estèrilment. No obstant això, Strakhov va encara més lluny:

“Allí [a les colònies] la democràcia no pot existir: només és possible la dictadura burgesa oberta. No pot haver-hi cap via constitucional.”

Açò és estendre de forma doblement inexacta una idea correcta. Si en els “moments decisius” de la revolució, la democràcia burgesa es veu inevitablement torpedinada (i no sols a les colònies), açò no significa en absolut que siga impossible en els períodes interrevolucionaris. Però precisament Strakhov i tot el congrés no volen reconèixer que el “moment decisiu”, durant el qual els comunistes es complaiïen en les pitjors ficcions democràtiques al si del Guomindang, ha passat ja. Abans d'un nou “moment decisiu” cal travessar un llarg període, durant el qual s'haurà d'abordar d'una forma *nova* els problemes *vells*. Afirmar que no pot haver-hi a les colònies períodes constitucionals o parlamentaris és renunciar a utilitzar uns mitjans absolutament essencials, i és, sobretot, fer difícil per a un mateix una orientació política correcta, és empenyar el partit a un atzucac.

Dir que per a Xina, com, d'altra banda, per a tots els altres estats del món, no hi ha sortida vers el desenvolupament lliure, dit d'una altra forma socialista, per la

via parlamentària, és quelcom correcte. Però dir que en el desenvolupament de Xina o de les colònies no pot haver-hi cap període o etapa constitucional, és quelcom distint i incorrecte. En Egipte hi havia un parlament, ara dissolt. És possible que renasca. Malgrat l'estatut colonial d'aquest país, hi ha un parlament a Irlanda. El mateix ocorre en tots els estats d'Amèrica del Sud, per no parlar dels *dominions* de Gran Bretanya. Existeixen "sucedanis" de parlaments a l'Índia. Encara poden desenrotllar-se més: en aquest punt, la burgesia britànica és molt hàbil. ¿Com pot hom afirmar que, després de l'aixafament de la seua revolució, Xina no travessarà una fase parlamentària o pseudoparlamentària, o que no serà l'escenari d'una lluita política seriosa per assolit aquest estadi? Una afirmació semblant no té cap base.

El mateix Strakhov diu que, precisament, els oportunistes xinesos aspiren a substituir la consigna dels soviets per la de l'Assemblea Nacional. És possible, probable, fins i tot inevitable. Tota l'experiència del moviment obrer mundial, del moviment rus en particular, prova que els oportunistes són sempre els primers en agafar-se als mètodes parlamentaris i, en general, a tot allò que, de prop o de lluny, s'assemble al parlamentarisme. Els menxevics s'agafaven a l'activitat en la Duma, *oposant-la* a l'acció revolucionària. La utilització dels mètodes parlamentaris fa sorgir inevitablement tots els perills lligats al parlamentarisme: il·lusions constitucionals, legalisme, tendència als compromisos, etc. Hom únicament pot combatre aquests perills, aquestes malalties per mitjà d'una orientació revolucionària de tota la política. Però el fet que els oportunistes prediquen la lluita per l'Assemblea Nacional no és en absolut un argument que justifique per la nostra banda una actitud negativa cap al parlamentarisme. Després del colp d'estat del 3 de juny de 1907 a Rússia, la majoria dels elements dirigents del Partit Bolxevic eren favorables al boicot d'una Duma mutilada i trucada. En canvi, els menxevics estaven completament d'acord en participar a la Duma. Açò no impedí Lenin intervenir vigorosament perquè fóra utilitzat fins i tot el "parlamentarisme" del 3 de juny, en la conferència del partit que unia encara en aquella època les dues fraccions. Lenin fou l'únic bolxevic que votà amb els menxevics a favor de la participació en les eleccions. Evidentment, la "participació" de Lenin no tenia res a veure amb la dels menxevics, Com ho demostrà tota la marxa posterior dels esdeveniments; no s'oposava a les tasques revolucionàries, sinó que hi contribuïa durant l'època compresa entre dues revolucions. Fins i tot utilitzant el pseudoparlament contrarevolucionari del 3 de juny, el nostre partit, tot i la seua gran experiència dels soviets de 1905, continuava menant la lluita per l'Assemblea Constituent, és a dir, per la forma més democràtica de la representació parlamentària. Cal conquerir el dret de renunciar al parlamentarisme unint les masses al voltant del partit i portant-les a lluitar obertament per la conquesta del poder. És ingenu creure que hom pot substituir aquest treball per la simple renúncia a la utilització revolucionària dels mètodes i les formes contradictòries i opressives

del parlamentarisme. És en açò que consisteix l'error més bast de la resolució del Congrés, que fa aquí una vulgar cabriola ultraesquerrana.

Vegem, en efecte, com tot ha estat posat del revés. Seguint la lògica de la direcció actual i d'acord amb les resolucions del VI Congrés de la Internacional Comunista, Xina s'apropa no al seu any 1917, sinó al seu 1905. *Per aquesta raó*, conclouen mentalment els dirigents, sota la consigna de la democràcia formal! No queda, realment, una sola articulació que els epígons no s'hagen pres l'atenció de luxar. ¿Com pot hom rebutjar la consigna de la democràcia i sobretot la més radical: la representació democràtica del poble, davall les condicions d'un període no revolucionari, quan la revolució no ha complit les seues tasques més immediates: la unitat de Xina i la seua depuració de totes les antigalles feudals, militars i burocràtiques?

El Partit Comunista xinès, que jo sàpia, no ha tingut un programa propi. El Partit Bolxevic arribà a la Revolució d'octubre i la realitzà armat amb el seu vell programa, en què les consignes de la democràcia ocupaven un lloc important. Bukharin intentà suprimir aquest programa mínim, igual que intervingué més tard contra les reivindicacions transitòries del programa de la Internacional Comunista. Però aquesta actitud de Bukharin no ha quedat en la història del partit més que com una anècdota. Com és sabut, és la dictadura del proletariat la que ha portat a terme la revolució democràtica en Rússia. Això tampoc vol comprendre-ho en absolut la direcció actual de la Internacional Comunista. Però el nostre partit només ha portat el proletariat a la dictadura perquè defensava amb energia, perseverança i abnegació totes les consignes, totes les reivindicacions de la democràcia, incloent-hi la representació popular basada en el sufragi universal, la responsabilitat del Govern davant els representants del poble, etc. Només una agitació així permeté al partit protegir el proletariat de la influència de la democràcia petit burgesa, eliminar la influència d'aquesta sobre els camperols, preparar l'aliança dels obrers i els camperols i incorporar a les seues files als elements revolucionaris més resoltos. ¿És que açò no era més que oportunisme?

Strakhov diu que la nostra consigna és la dels soviets i que només un oportunista pot substituir-la per la de l'Assemblea Nacional. Aquest argument revela de la manera més exemplar el caràcter erroni de la resolució del congrés. En la discussió ningú contradigué Strakhov; al contrari, la seua posició fou aprovada i ratificada per la resolució principal sobre la tàctica. Només ara podem veure amb claredat com de nombrosos són, en la direcció actual, aquells que han fet l'experiència d'una, dues i fins i tot tres revolucions deixant-se portar per la marxa de les coses i la direcció de Lenin, però sense meditar sobre el sentit dels esdeveniments i sense assimilar les més grans lliçons de la

Història. Estem en gran manera obligats a repetir encara certes veritats elementals.

En la meua crítica del programa de la Internacional Comunista he mostrat com els epígons han desfigurat i mutilat monstruosament el pensament de Lenin, que afirmava que els soviets són òrgans de la insurrecció i òrgans de poder. S'ha tret la conclusió que únicament es poden crear soviets en la "vigílies" de la insurrecció. Aquesta idea grotesca ha trobat la seua expressió més acabada, com sempre, en la mateixa resolució del ple de novembre últim del Comitè Central xinès, que hem descobert recentment. Diu:

"Es pot i s'han de crear els soviets com a òrgans del poder revolucionari només en el cas en què ens trobem en presència d'un progrés important, indiscutible, del moviment revolucionari de les masses, i quan tinga assegurat un èxit sòlid el aqueix moviment."

La primera condició, "el progrés important", és indiscutible. La segona condició, "la garantia de l'èxit", i a més d'un èxit "sòlid", és simplement una ximpleria digna d'un pedant. En la continuació del text d'aquesta resolució, no obstant això, aquesta estupidesa és àmpliament desenvolupada:

"Evidentment, no es pot abordar la creació dels soviets quan la victòria no està totalment garantida, perquè podria succeir que tota l'atenció es concentrés únicament sobre les eleccions als soviets i no sobre la lluita militar, a partir de tot això podria instal·lar-se el democratisme petitburgès, el que debilitaria la dictadura revolucionària i crearia un perill per a la direcció del partit."

L'esperit de Stalin, reflectint-se a través del prisma del petit prodigi Lominadzé, planeja sobre aquestes línies immortals. No obstant això, tot açò és simplement absurd. Durant la vaga de Hong Kong i de Xangai, durant tot el violent progrés posterior del moviment dels obrers i els camperols, es podia i s'havien de crear els soviets com a òrgans de la lluita revolucionària oberta de les masses, que *tard o d'hora*, i en absolut immediatament, portaria a la insurrecció i a la conquesta del poder. Si la lluita, en la fase considerada, no s'eleva fins a la insurrecció, evidentment els soviets mateixos també es redueixen a res. No poden convertir-se en institucions "normals" de l'estat burgès. Però en aqueix cas, és a dir, si els soviets són destruïts abans de la insurrecció, les masses treballadores fan de totes maneres una adquisició enorme amb el coneixement pràctic que extrauen dels soviets i la familiaritat que adquireixen amb el seu mecanisme. En l'etapa següent de la revolució, la seua edificació està així garantida d'una forma més fructífera i a una escala més vasta: no obstant això, fins i tot en la fase següent, pot ocórrer que no menen directament ni a la victòria ni tan sols a la insurrecció. Recordem fermament açò: la consigna dels soviets pot i ha d'ésser avançada des de les primeres etapes del progrés

revolucionari de les masses. Però ha d'èsser un progrés real. Les masses obreres han d'afluir cap a la revolució, s'han de col·locar sota la seua bandera. Els soviets donen una expressió organitzativa a la força centrípeta del desenvolupament revolucionari. Aquestes consideracions impliquen que durant el període del reflux revolucionari, que es manifesten tendències centrífugues dins de les masses, la consigna dels soviets es converteix en doctrinària, en inert o, cosa no millor, en una consigna d'aventurers. No és possible mostrar-ho més clara ni més tràgicament de com ho ha fet l'experiència de Canton.

Ara la consigna dels soviets no té un altre valor en Xina que el d'obrir una perspectiva, i en aqueix sentit té un paper propagandístic. Seria absurd oposar els soviets, la consigna de la tercera revolució xinesa, a l'Assemblea Nacional, és a dir, a la consigna que és resultat del desastre de la segona revolució xinesa. L'abstencionisme, en un període interrevolucionari, sobretot després d'una cruel derrota, seria una política suïcida.

Es podria dir (hi ha molts sofistes al món) que la resolució del VI Congrés no significa l'abstencionisme: no hi ha cap Assemblea Nacional, ningú la convoca encara ni promet convocar-la, i, com a conseqüència, no hi ha res que boicotejar. Semblant raonament seria, no obstant això, massa llastimós, formal, infantil, buxharinià. ¿Si el Guomindang es veiés forçat a convocar l'Assemblea Nacional, és que la boicotejaríem en aquesta situació? No. Desemascararíem sense pietat la falsedat i la mentida del parlamentarisme del Guomindang, les il·lusions constitucionals de la petita burgesia; exigiríem l'extensió integral dels drets electorals; al mateix temps, ens llençaríem a l'arena política per a oposar en el curs de la lluita pel parlament, en el curs de les eleccions, i dins del mateix parlament, els obrers i els camperols pobres a les classes posseïdores i els seus partits. Ningú s'entossudirà a predir quins serien per al partit, actualment reduït a una existència clandestina, els resultats obtinguts així. Si la política fóra correcta, els avantatges podrien ésser força importants. ¿Però en aquest cas, no està clar que el partit pot i deu no sols participar en les eleccions si les decideix el Guomindang, sinó també exigir que comporten una mobilització de masses al voltant d'aqueixa consigna?

Políticament, el problema està ja plantejat; cada dia que passe ho confirmarà. En la nostra crítica del programa hem fet referència a la probabilitat d'una certa estabilització econòmica en Xina. Posteriorment, els periòdics han aportat desenes de testimonis sobre el començament d'una recuperació econòmica (vegeu el *Butlletí de la Universitat xinesa*). Ara, ja no és una suposició, sinó un fet, encara que la recuperació no estiga encara més que en la seua primera fase. Però és precisament al principi quan cal percebre el sentit de la tendència; si no, no es fa política revolucionària, sinó seguidisme. El mateix ocorre amb la lluita política entorn dels problemes de la constitució. Ara no és ja una previsió

teòrica, una simple possibilitat, sinó una mica més concreta. No és gratuït que el delegat xinès haja tornat diverses vegades sobre el tema de l'Assemblea Nacional; no és per atzar que el congrés ha cregut necessari adoptar una resolució especial (i particularment falsa) al respecte. No és l'Oposició la que ha plantejat aquest problema, sinó precisament el desenvolupament de la vida política en Xina. Aquí també cal saber percebre la tendència des del seu inici. Com més intervinga el Partit Comunista, amb audàcia i resolució, sobre la consigna de l'Assemblea Constituent democràtica, menys espai deixarà als diferents partits intermediaris, i més sòlid serà el seu propi èxit.

¿Si el proletariat xinès ha de viure encara diversos anys (fins i tot encara que només siga un any) sota el règim del Guomindang, podrà renunciar el Partit Comunista a la lluita per l'extensió de les possibilitats legals de qualsevol tipus: llibertat de premsa, de reunió, d'associació, dret de vaga, etc.? Si renunciés a aquesta lluita es transformaria en una secta inerta. Però aqueixa és una lluita per les llibertats democràtiques. El poder dels soviets significa el monopoli de la premsa, de les reunions, etc., a mans del proletariat. ¿És possible que el Partit Comunista traga ara aquesta consigna? En la situació que estem considerant seria una barreja d'infantilisme i de follia. El Partit Comunista està lluitant, en l'actualitat, no per conquerir el poder, sinó per mantenir i consolidar el seu lligam amb les masses en nom de la lluita pel poder en l'esdevenidor. La lluita per la conquesta de les masses està inevitablement lligada a la lluita menada contra les violències de la burocràcia del Guomindang enfront de les organitzacions de masses, enfront de les seues reunions, enfront de la seua premsa, etc. En el curs del període pròxim, ¿va el Partit Comunista a combatre per la llibertat de premsa, o deixarà aquesta tasca a un "tercer partit"? ¿Es limitarà el Partit Comunista a la presentació de reivindicacions democràtiques aïllades (llibertat de premsa, de reunió, etcètera), cosa que equivaldria a un reformisme liberal, o plantejarà les consignes democràtiques més conseqüents? En el pla polític, això significa la representació popular basada en el sufragi universal.

Pot hom preguntar-se si l'Assemblea Constituent democràtica és "realitzable" després de la derrota de la revolució en una Xina semicolonial rodejada pels imperialistes. Només és possible respondre a aquesta pregunta per mitjà de conjectures. Però quan es tracta d'una reivindicació, qualsevol que siga, formulada en les condicions generals de la societat burgesa o en un cert estat d'aquesta societat, el simple criteri de la possibilitat de la seua realització no és decisiu per a nosaltres. És molt probable, per exemple, que el poder de la monarquia i la Cambra dels Lords no siguen eliminats en Anglaterra abans de la instauració de la dictadura revolucionària del proletariat. Tanmateix, el Partit Comunista anglès ha de fer figurar la seua abolició entre les seues

reivindicacions parcials. No són les conjectures empíriques sobre la possibilitat o impossibilitat de realitzar qualsevol reivindicació transitòria les que poden resoldre el problema. És el seu caràcter social i històric el que decideix: ¿és progressiva per al desenvolupament ulterior de la societat? ¿Correspon als interessos històrics del proletariat? ¿Consolida la seua consciència revolucionària? En aquest sentit, reclamar la prohibició dels trusts és petit burgès i reaccionari; a més, com ho ha demostrat la història de Nord Amèrica, aquesta reivindicació és completament utòpica. En canvi, sota determinades condicions, és totalment progressiu i correcte exigir el control obrer sobre els trusts, tot i que siga dubtós que es puga aconseguir en el marc de l'estat burgès. El fet que aquesta reivindicació no siga satisfeta mentre domine la burgesia, ha d'empentar els obrers a l'enderrocament revolucionari de la burgesia. D'aquesta manera, la impossibilitat política de realitzar una consigna pot no ésser menys fructífera que la possibilitat relativa de realitzar-la.

Arribarà Xina, durant un cert període, al parlamentarisme democràtic? En quin grau, amb quina força i durada? A aquest respecte, només podem lliurar-nos a les conjectures. Però seria fonamentalment erroni suposar que el parlamentarisme siga irrealitzable en Xina i suposar que no hem de portar a les camarilles del Guomindang davant el tribunal del poble xinès. La idea de la representació del poble sencer, com ho ha mostrat l'experiència de totes les revolucions burgeses, i en particular les que alliberaren les nacionalitats, és la més elemental, la més simple i la més apta per a despertar l'interès d'àmplies capes populars. Com més es resista la burgesia que domina a aquesta reivindicació "del poble sencer", més es concentrarà l'avantguarda proletària al voltant de la nostra bandera, més maduraran les condicions polítiques per a la vertadera victòria sobre l'estat burgès, siga el govern militar del Guomindang o un govern parlamentari.

Pot hom replicar: però només es podrà convocar una vertadera Assemblea Constituent a través dels soviets, és a dir, a través de la insurrecció. ¿No seria més senzill començar pels soviets i limitar-s'hi? No, no seria més senzill. Seria justament posar el carro davant dels bous. És molt probable que només siga possible convocar l'Assemblea Constituent per mitjà dels soviets, i que així aquesta Assemblea es convertisca en supèrflua abans d'haver vist la llum del dia. Açò pot succeir, de la mateixa manera que pot no succeir. Si els soviets, per mitjà dels quals podrà reunir-se una "vertadera" Assemblea Constituent, estan ja allí, veurem si encara cal procedir a aquesta convocatòria. Però en l'actualitat no hi ha soviets. Hom no podrà començar a establir-los fins que comence un nou ascens de les masses, que pot produir-se dins de dos o tres anys, d'ací a cinc anys o de més. No hi ha tradició soviètica en Xina. La Internacional Comunista ha menat en aquest país una agitació contra els soviets, i no a favor d'ells. No

obstant això, mentre, les qüestions constitucionals es dediquen a sortir per totes les esquerdes.

Al llarg de la seua nova etapa, ¿pot saltar la revolució xinesa per damunt de l'etapa de la democràcia formal? Del que s'ha dit més amunt resulta que, des d'un punt de vista històric, no està exclosa tal possibilitat. Però és absolutament inadmissible que s'aborde el problema limitant-se a aquesta eventualitat, que és la menys probable i la més llunyana. És fer prova de lleugeresa d'esperit al terreny polític. El Congrés adopta les seues decisions per a més d'un mes, i fins i tot, com ja sabem, per a més d'un any. ¿Com es pot deixar els comunistes xinesos lligats de peus i mans, fregant d'oportunisme la forma de lluita política que, en la pròxima etapa, pot adquirir la major importància?

Sens dubte, en entrar a la via de la lluita per l'Assemblea Constituent, es pot reanimar i reforçar les tendències menxeviques dins del Partit Comunista Xinès. No és menys important combatre l'oportunisme quan la vida política s'orienta vers el parlamentarisme o cap a la lluita per la seua instauració que quan s'està en presència d'una lluita revolucionària directa. Però com ja s'ha dit, d'això deriva la necessitat de no tacar d'oportunisme les consignes democràtiques, sinó de preveure garanties i elaborar mètodes de lluita bolxevics a què servisquen aquestes consignes. En grans línies, aquests mètodes i aquestes garanties són els següents:

1.- El partit ha de recordar que, amb relació al seu objectiu principal, la conquesta del poder amb les armes a la mà, les consignes democràtiques no tenen més que un caràcter secundari, provisional, passatger, episòdic. Ha d'explicar-ho així. La seua importància fonamental resideix en què permeten desembocar en la via revolucionària.

2.- El partit ha d'arrancar, en la lluita per les consignes de la democràcia, les il·lusions constitucionals i democràtiques de la petita burgesia i dels reformistes que expressen les seues opinions, explicant que el poder dins de l'estat no s'obté per mitjà de les formes democràtiques del vot, sinó per mitjà de la propietat i el monopoli de l'ensenyament i l'armament.

3.- Explotant a fons les divergències de punts de vista que existisquen al si de la burgesia (petita i gran) respecte a les qüestions constitucionals, franquejant les diverses vies possibles vers un camp d'activitat oberta; combatent per l'existència legal dels sindicats, dels clubs obrers, de la premsa obrera; creant on i quan siga possible organitzacions polítiques legals del proletariat col·locades sota la influència directa del partit; tendint quan més siga possible a legalitzar més o menys els diversos dominis de l'activitat del partit (aquest haurà d'assegurar, abans que altra cosa, l'existència del seu aparell il·legal,

centralitzat, que dirigirà totes les branques de l'activitat del partit, legal i il·legal).

4.- El partit ha de menar un treball revolucionari sistemàtic entre les tropes de la burgesia.

5.- La direcció del partit ha de desemascarar implacablement totes les vacil·lacions oportunistes que tendisquen a una solució reformista dels problemes plantejats al proletariat de Xina, ha de separar-se de tots els elements que conscientment s'esforcen en subordinar el partit al legalisme burgès.

Només tenint en compte aquestes condicions assignarà el partit a les distintes branques de la seua activitat la seua justa proporció, no deixarà passar un nou canvi de la situació en el sentit d'una nova reanimació revolucionària, entrarà des del començament a la via de la creació dels soviets, mobilitzant les masses al voltant d'aquests, i els oposarà des de la seua creació a l'estat burgès, amb tots els seus camuflatges parlamentaris i democràtics.

4.- Una altra vegada més sobre la consigna de la “dictadura democràtica”

La consigna de l'Assemblea Constituent s'oposa tan poc a la fórmula de la dictadura democràtica com a la de la dictadura del proletariat. L'anàlisi teòrica i la història de les nostres tres revolucions ho testifiquen.

La fórmula de la dictadura democràtica del proletariat i els camperols fou a Rússia l'expressió algebraica, o, dit d'una altra forma, l'expressió més general, la més àmplia, de la col·laboració del proletariat i les capes inferiors dels camperols en la revolució democràtica. La lògica d'aquesta fórmula provenia del fet que els seus grans components no havien estat jutjats en l'acció. En particular, no havia estat possible predir de forma totalment categòrica si, en les condicions de la nova època, el camperolat seria capaç d'esdevenir una nova força si fa o no fa *independent*, en quina mesura ho seria, i quines relacions polítiques recíproques entre els aliats en resultarien dins de la dictadura. L'any 1905 no havia portat la qüestió fins al punt d'una verificació decisiva; 1917 demostrà que quan el camperolat porta a coll un partit (els socialistes revolucionaris) independent de l'avantguarda del proletariat, aquest partit es troba col·locat davall la total dependència de la burgesia imperialista. Al llarg del període 1905-1917, la transformació imperialista, que comportà el desenvolupament de la democràcia petit burgesa així com el de la socialdemocràcia internacional, s'accelerà. Per això, en 1917, la consigna de la dictadura democràtica del proletariat i els camperols es realitzà vertaderament per mitjà de la dictadura del proletariat, Arrossegant amb si les masses camperoles. Per això mateix, el “transcreixement” de la revolució, passant de la

fase democràtica a l'estadi socialista, s'efectuà ja sota la dictadura del proletariat.

En Xina, la consigna de la dictadura democràtica del proletariat i els camperols hauria pogut tenir una certa lògica política, molt més limitada i episòdica que a Rússia, si hagués estat formulada en el moment adequat, en 1925-1926, per a provar les forces vivificadores de la revolució; hauria estat substituïda, igualment en el moment oportú, per la de la dictadura del proletariat arrossegant als camperols pobres. Tot allò que cal al respecte ha estat dit en la [*Crítica del projecte de programa*](#). Queda encara per preguntar-se: no pot el període interrevolucionari actual, lligat a un nou agrupament de les forces de classe, afavorir el renaixement de la consigna de la dictadura democràtica? Més amunt hem respost: no, la fa desaparèixer definitivament. El període de l'estabilització interrevolucionària es correspon amb el creixement de les forces productives, amb el desenvolupament de la burgesia nacional, amb l'augment numèric del proletariat i el desenvolupament de la seua cohesió, amb l'accentuació de les diferències al camp i l'accentuació de la degeneració capitalista en la democràcia a l'estil Wan Tin-wei o qualsevol altre demòcrata petitburgès amb un "tercer partit", etc. Amb d'altres paraules, Xina passarà per processos anàlegs en les seues grans línies als que travessà Rússia sota el règim del 3 de juny. Estàvem segurs, en aquell temps, que el dit règim no seria etern, ni tan sols de llarga durada, i que desembocaria en una revolució (amb l'ajuda relativa de la guerra). Però la Rússia que sortí del règim de Stolypin no era la mateixa que quan començà. Els canvis socials que el règim interrevolucionari introduirà en Xina depenen en particular de la durada d'aqueix règim. La tendència general d'aqueixes modificacions no és menys indiscutible des d'ara: accentuació de les contradiccions de classe i eliminació completa de la democràcia petit burgesa en tant que força política independent. Però açò significa justament que, en la tercera revolució xinesa, una coalició "democràtica" dels partits polítics prendria un sentit més reaccionari i més antiproletari encara del que ho fou el del Guomindang en 1925-1927. No queda, doncs, una altra cosa que realitzar que una coalició de les classes davall l'avantguarda proletària. És precisament la via d'octubre. Presenta moltes dificultats, però no hi ha una altra.

5. Apèndix: Un interessant document sobre la política i el règim de la Internacional Comunista

Hem fet referència anteriorment a la "interessant" resolució del Ple del Comitè Central del Partit Comunista xinès (novembre de 1927), precisament la que el IX Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista acusà de "trotskista", i a propòsit de la qual, Lominadzé es justificava de forma tan variada, mentre que Stalin, amb obstinació, s'amagava darrere del silenci. En realitat, aquesta resolució combina l'oportunisme i una tàctica aventurista, i reflecteix amb una

exactitud perfecta la política del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, abans i després de juliol de 1927. Quan la condemnaren, *després de la derrota de la insurrecció de Canton*, els dirigents de la Internacional Comunista no sols no la reproduïren, sinó que no presentaren ni tan sols cap extracte. Era massa humiliant veure's a si mateix en l'espill xinès. Aquesta resolució aparegué en una "documentació" especial i difícil d'assolir, publicada per la Universitat Xinesa Sun Yatsen (núm. 10).

El núm. 14 de la mateixa publicació arribà a les nostres mans quan el nostre treball (*La qüestió xinesa després del VI Congrés*) estava ja enllestit; conté un altre document no menys interessant, encara que d'un caràcter diferent: és una crítica; es tracta d'una resolució adoptada pel Comitè Provincial de Kiang Su del Partit Comunista xinès, el 7 de maig de 1929, en relació amb les decisions del IX Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Recordem que Xangai i Canton formen part de la província de Kiang Su.

Aquesta resolució constitueix, com ja s'ha dit, un document interessant, malgrat els errors de principi i dels malentesos polítics que conté. En els fons, la resolució no fa més que condemnar implacablement les decisions del IX Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, i, en general, tota la direcció de la Internacional en la revolució xinesa. Naturalment, de conformitat amb el règim actual de la Internacional Comunista, la crítica dirigida contra el Comitè Executiu té un caràcter restringit, convencionalment diplomàtic. La resolució apunta cap al seu propi Comitè Central, que exerceix el paper d'un ministeri responsable assistint a un monarca irresponsable, el qual, com hom ja sap, "no pot equivocar-se". Hi ha fins i tot amables elogis referents a certes parts de la resolució del Comitè Executiu. Aquesta forma d'abordar les qüestions per mitjà de "maniobres" és, en si mateixa, una crítica cruel del règim de la Internacional Comunista: la hipocresia és inseparable del burocratisme. Però allò que la resolució diu, en els fons, de la direcció política i dels seus mètodes constitueix una acusació encara molt més greu.

"Després de la Conferència del 7 d'agost [1927], informa el Comitè de Kiang Su, el Comitè Central formulà un judici sobre la situació que es reduïa a dir que, encara que la revolució havia sofert una triple derrota, travessava no obstant una fase d'ascens."

Aquesta apreciació conforme enterament amb la caricatura que féu Bukharin de la teoria de la revolució permanent, caricatura que aplicà primer a Rússia, després a Europa i per fi a Àsia. Els esdeveniments reals de la lluita, és a dir, les tres derrotes, haurien d'haver estat, segons sembla, considerats tots ells en si mateixos, i l'"ascens" permanent, separat, també per si mateix.

De la resolució adoptada pel VII Ple del Comitè Executiu de la Internacional Comunista (maig), el Comitè Central del partit xinès en treu la conclusió següent:

“Cal preparar i organitzar *immediatament* insurreccions per tot arreu on siga objectivament possible.”

Quins eren, sobre aquest punt, les condicions polítiques? A l'agost de 1927, el Comitè de Kiang Su declara:

“L'informe polític del Comitè Central assenyala que els obrers de Hunan, després d'una cruel derrota, abandonaren la direcció del partit, que no estem en presència d'una situació revolucionària objectiva... però, tot i això, el Comitè Central diu clarament que el conjunt de la situació, des del punt de vista econòmic, polític i social [justament! L. T.] és favorable a la insurrecció. Puix que no és possible ja desencadenar revoltes a les ciutats, cal traslladar la lluita armada al camp. És ací on han d'estar els focus de la sublevació, mentre que la ciutat ha d'ésser una força auxiliar” (p. 4).

Recordem que immediatament després del Ple de maig del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, que confià la direcció de la revolució agrària al Guomindang d'esquerra, aquest es llençà a abatre els obrers i els camperols. La posició del Comitè Executiu es féu absolutament insostenible. Eren precisos a qualsevol preu, i sense tardança, actes d'“esquerra” en Xina per a refutar la “calúmnia” de l'Oposició, és a dir, el seu pronòstic irrefutable. Aquesta és la raó per la qual el Comitè Central xinès es trobà agafat entre l'espasa i la paret i fou obligat, a l'agost de 1927, a canviar de dalt a baix la política proletària. Encara que no hagués una situació revolucionària, i tanmateix l'abandó del partit per les masses obreres, constatava el Comitè Central, la situació econòmica i social era “favorable a la insurrecció”. En tot cas, un aixecament victoriós hauria estat força “favorable” al prestigi del Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Atès que els obrers abandonaven la revolució, era necessari, segons es pretenia, girar l'esquena a les ciutats i intentar desencadenar aixecaments aïllats al camp.

Ja en el Ple de maig [1927] del Comitè Executiu assenyàvem que els aixecaments de Ho-Lun i de Yé-Tin estaven marcats per l'esperit aventurer i condemnats inevitablement a la derrota, perquè no havien estat prou preparats des del punt de vista polític i no estaven lligats amb el moviment de masses; és el que ocorregué. La resolució del Comitè de Kiang Su diu a aquest respecte:

“Malgrat la derrota dels exèrcits de Ho-Lun i de Té-Tin en Guangdong, fins i tot després del Ple de novembre, el Comitè Central insisteix a atènyer-se a la tàctica dels aixecaments immediats i pren com a punt de partida la creença en el marxa directa cap avant de la revolució.”

Per raons comprensibles, el Comitè de Kiang Su deixa passar en silenci el fet que aquesta apreciació fora també la del mateix Comitè Executiu de la Internacional Comunista, que tractava de “liquidadors” aquells que estimaven la situació en el seu just terme, i que el Comitè Central xinès fou forçat al novembre de 1927, sota pena d'ésser immediatament depositat i expulsat del partit, a presentar el declivi de la revolució com el seu ascens.

La insurrecció de Canton es desenvolupa a partir d'aquesta inversió dels termes del problema; aquest aixecament no fou considerat, ben entès, com una batalla de reraguarda (només uns bojós rabiosos podrien haver cridat a la insurrecció i a la conquesta del poder a través d'una “batalla de reraguarda”); no, aquest aixecament fou concebut com una part del colp d'estat general. La resolució de Kiang Su diu sobre aquest punt:

“Durant la insurrecció de desembre en Canton, el Comitè Central decidí de nou llençar un aixecament immediat en Hunan, en Hupé, en el Kiang Si, per a defensar Guangdong, per a ampliar el marc del moviment donant-li una envergadura ampliada a tota Xina (hom pot adonar-se'n a partir de les lletres d'informació del Comitè Central, núm. 16 i 22). Aquestes mesures procedien d'una estimació subjectiva de la situació i no corresponien a les condicions objectives. Evidentment, en una posició semblant les derrotes són inevitables.”(p. 5).

L'experiència de Canton horroritzà els dirigents no sols en Xina, sinó també a Moscou. Fou llençada una advertència contra el putschisme, però en els fons la línia política no varià en res. L'orientació continuà essent la mateixa: cap a la insurrecció. El Comitè Central del Partit Comunista xinès transmetia aquesta directriu de doble sentit a les instàncies inferiors; posà també en guàrdia, per la seua banda, contra la tàctica d'escaramusses, exposant en les seues circulars definicions acadèmiques de l'esperit d'aventura.

“Però, atès que el Comitè Central es basava en la seua estimació del moviment revolucionari en un ascens continu (com ho deia justament i amb raó la resolució de Kiang Su), no hi hagué modificacions essencials en la seua actitud. Les forces enemigues són molt més subestimades i, alhora, no es para atenció al fet que les nostres organitzacions han perdut contacte amb les masses... Així, encara que el Comitè Central envià a totes bandes la seua lletra d'informació número 28 (sobre el putschisme), no corregí al mateix temps els seus errors.” (p. 5)

Una vegada més, no es tracta simplement del Comitè Central del partit xinès. El Ple de febrer del Comitè Executiu de la Internacional Comunista tampoc aporta canvis en la seua política. Limitant-se a condemnar la tàctica de les escaramusses en general, per a assegurar-se contra tota eventualitat, la resolució d'aquest Ple es llença amb furor contra l'Oposició, que mostrava la necessitat de canviar resoludament d'orientació. Al febrer de 1928 es continuava com fins

aleshores, dirigint-se cap a la insurrecció. El Comitè Central del Partit Comunista xinès no servia més que com una màquina per a transmetre aquesta directriu.

El Comitè de Kiang Su diu:

“La circular del Comitè Central núm. 38, de 6 de març [observe-s’hi bé: 6 de març de 1928! L. T.], mostra molt clarament que el Comitè Central manté encara la il·lusió quan estima la situació com favorable a la insurrecció general en el Hunan, en Hupé, en Kiang Si, i la conquesta del poder com possible en tota la província de Guangdong. La discussió sobre l’elecció de Tchancha o de Hankow com a centre de la insurrecció, continuava encara entre el Buró Polític del Comitè central i l’instructor del Comitè Central en Hunan i en Hupé” (p. 5).

Tal fou el sentit desastrós de la resolució del Ple de febrer: falsa al terreny dels principis, ofereix en l’aspecte pràctic un doble sentit premeditat. La idea de fons era sempre la mateixa: si, contra tot pronòstic, la sublevació s’estén, ens referirem als passatges que es dirigeixen contra els liquidadors; si la insurrecció no va més lluny que els xocs dels rebels, assenyalarem amb el dit els paràgrafs que posen en guàrdia contra el putschisme.

Encara que la resolució de Kiang Su no s’atrevisca en cap part a criticar el Comitè Executiu de la Internacional Comunista (tots saben el que suposa), no obstant això, en cap dels seus documents ha donat l’Oposició uns cops tan mortals a la direcció de la Internacional Comunista com ho fa el Comitè de Kiang Su en aquesta requisitòria, formalment dirigida contra el Comitè Central del Partit Comunista xinès. Després d’una exposició cronològica de les manifestacions de l’esperit aventurer al terreny de la política, la resolució es gira cap a les causes generals d’aquesta orientació desastrosa.

“¿Com explicar [pregunta] aquesta estimació errònia per part del Comitè Central, que influí sobre la lluita pràctica i contenia seriosos errors? De la manera següent:

- 1.- El moviment revolucionari fou valorat com un ascens continu [“revolució permanent” a l’estil de Bukharin i Lominadzé!, L.T.]
- 2.- No es parà atenció a la pèrdua de contacte entre el nostre partit i les masses, ni a la desagregació de les organitzacions de masses quan la revolució arribà a un gir decisiu.
- 3.- No es tingué en compte el nou agrupament de les forces de classe que es produí al camp enemic a partir d’aquest gir.
- 4.- No es prengué en consideració la direcció del moviment a les ciutats.

5.- Es menyspreà la importància del moviment antiimperialista en un país semicolonial.

6.- En el moment de la insurrecció no es tingueren en compte les condicions objectives ni la necessitat d'adaptar a aquestes els diversos mitjans de lluita.

7.- Es féu sentir una desviació camperola.

8.- El Comitè Central, en la seua estimació de la situació, es deixà guiar per un punt de vista subjectiu.”

És dubtós que el Comitè de Kiang Su haja llegit allò que havia escrit l'Oposició sobre totes aquestes qüestions. Podem fins i tot afirmar amb seguretat que no ho ha llegit. Perquè si ho hagués fet, tindria por de formular amb tanta precisió unes consideracions que coincideixen completament respecte d'això amb les nostres. El Comitè de Kiang Su s'ha servit, sense saber-ho, de la nostra prosa.

Els vuit punts enumerats anteriorment i que caracteritzen la línia errònia de conducta del Comitè Central (dit d'una altra forma, del Comitè Executiu de la Internacional Comunista) tenen la mateixa importància. Si volem afegir algunes paraules sobre el cinquè punt és perquè hi veiem una confirmació particularment brillant i concreta de la justesa de la nostra crítica en els seus trets més essencials. La resolució de Kiang Su acusa la política del Comitè Central de menysprear els problemes del moviment antiimperialista en un país colonial. Com s'hi ha pogut arribar? Per la força de la dialèctica de la falsa línia de conducta política; els errors, com tot, tenen la seua dialèctica. El punt de partida de l'oportunisme oficial es trobava en la constatació que la revolució xinesa és en els fons una revolució antiimperialista, i que el jou de l'imperialisme agrupa totes les classes, o almenys “totes les forces vives del país”. Nosaltres hi objectem que una lluita fructífera contra l'imperialisme només és possible mitjançant l'ampliació audaç de la lluita de classes i, com a conseqüència, de la revolució agrària. Ens hem alçat amb força contra l'intent de subordinar la lluita de classes al criteri abstracte de la lluita contra l'imperialisme (substitució del moviment vaguístic per les comissions d'arbitratge, consells donats per mitjà de despatxos telegràfics de no avivar la revolució agrària, prohibició d'establir soviets, etcètera). Tal fou la primera etapa. Després de la “traïció” de l'amic Wan Tin-wei es produí vertaderament un gir de 180 graus. Ara es pretén que el problema de la independència duanera, és a dir, de la sobirania econòmica (i per tant política) de Xina és un problema secundari “burocràtic” (Stalin). L'essencial de la revolució xinesa consistiria en la transformació agrària. La concentració del poder a mans de la burgesia, l'abandó de la revolució pels obrers, la ruptura entre el partit i les masses, han estat apreciats com a fenòmens secundaris, en comparació amb les revoltes camperoles. En compte d'una vertadera hegemonia del proletariat, tant en la

lluita antiimperialista com en el problema agrari, és a dir, en el conjunt de la revolució democràtica, es produí una capitulació vergonyosa davant les forces elementals camperoles, acompanyades d'aventures “secundàries” a les ciutats. No obstant això, aquesta capitulació prepara fonamentalment el putschisme. Tota la història del moviment revolucionari en Rússia, així com en els altres països, ho testimonia així. Els esdeveniments de Xina de l'any passat ho han confirmat.

En la seua estimació i les seues advertències, l'Oposició ha partit de consideracions teòriques generals recolzades sobre informacions oficials molt incompletes, a vegades conscientment deformades. El Comitè de Kiang Su ha partit de fets directament observats des del centre del moviment revolucionari; des del punt de vista teòric, aquest Comitè es debat encara en les xarxes de l'escolàstica bukhariniana. El fet que les seues conclusions empíriques coincidisquen fil per randa amb les nostres té, en política, la mateixa significació que, per exemple, en química, el descobriment als laboratoris d'un nou element simple l'existència del qual hagués estat enunciada sobre la base de deduccions teòriques. Malauradament, el triomf de la nostra anàlisi marxista en el pla teòric té com a corol·lari polític, en el cas considerat, derrotes mortals per a la revolució.

El gir que s'ha operat en la política del Comitè Executiu de la Internacional Comunista, a meitat de 1927, fou brusc i marcat en la seua mateixa naturalesa per l'esperit aventurer: no podia fer una altra cosa que provocar malsanes ferides en el Partit Comunista xinès, que fou agafat d'improvís. En aquest punt, passem de la línia de conducta política del Comitè Executiu de la Internacional Comunista al règim interior d'aquesta Internacional i als mètodes organitzatius de la direcció. Heus aquí què diu a aquest respecte la resolució del Comitè de Kiang Su:

“Després de la Conferència del 7 d'agost de 1927, el Comitè Central hagué de carregar amb la responsabilitat de les tendències putchistes, ja que exigia severament als comitès locals que la nova línia de conducta política fóra aplicada; si algun no n'estava d'acord, sense més cerimònia no se li permetia renovar el seu carnet del partit, i s'excloïa fins i tot els camarades que ja l'havien renovat... En aquesta època, l'estat d'ànim putchista s'expandí àmpliament dins del partit; si algun expressava dubtes sobre la política dels aixecaments, era qualificat immediatament d'oportunista i atacat despietadament. Aquesta circumstància provocà grans friccions al si de les organitzacions del partit” (p. 6).

Aquestes operacions es produïen amb l'acompanyament de piadoses i acadèmiques advertències contra els perills del putschisme “en general”.

La política de la insurrecció brusca, improvisada des de dalt, exigia una recomposició urgent i un reagrupament del partit sencer. El Comitè Central conservà aquells que admetien en silenci l'orientació vers la insurrecció tanmateix un declivi manifest de la revolució. Seria bo publicar les directrius donades pel Comitè Executiu de la Internacional Comunista durant aquest període. Podrien reunir-se en un manual per a l'organització de la derrota. La resolució de Kiang Su exposa:

“El Comitè Central continua sense fer notar les derrotes i l'estat de depressió dels obrers; no veu que aquesta situació és el resultat dels errors comesos sota la seua direcció” (p. 6).

Però hi ha més:

“El Comitè central acusa no se sap qui [justament! L. T.] que:

- a) Els comitès locals no han controlat prou bé la reorganització;
- b) No s'ha fet ocupar funcions als elements obrers i camperols;
- c) Les organitzacions locals no han estat depurades dels elements oportunistes.”

Tot es fa bruscament, per mitjà de telegrams; com siga, cal tancar bé la boca a l'Oposició. Com de totes maneres les coses no van, el Comitè Central afirma:

“L'estat d'ànim de les masses seria força diferent si el senyal de la revolta hagués estat llençat almenys en una província.”

I el Comitè de Kiang Su pregunta amb raó, servant prudentment silenci sobre el fet que el Comitè Central no fes més que executar les directrius del Comitè Executiu de la Internacional Comunista:

“¿Aquesta última indicació, no és una prova del putschisme al 100% del mateix Comitè Central?” (p. 6).

Durant cinc anys, s'ha dirigit i s'ha educat el partit en un esperit oportunista. En l'actualitat se l'exigeix que siga ultraradical i que “destaque immediatament” cap avant caps obrers. Com? ... Molt simplement, fixant un cert percentatge. El Comitè de Kiang Su es queixa:

“1.- No es té en compte el fet que els que siguen designats per a completar els quadres de direcció haurien d'ésser seleccionats en el curs de la lluita. El Comitè Central es limita a fixar formalment per avançat un percentatge d'obers i de camperols en els òrgans dirigents de les diverses organitzacions.

2.- Tanmateix els nombrosos arrestos, no s'examina el grau de restabliment del partit, sinó que es diu només, formalment, que cal reorganitzar.

3.- El Comitè Central diu simplement, de forma dictatorial, que les organitzacions locals no destaquen nous elements, que no es desembarassen de l'oportunisme; al mateix temps, el Comitè Central llença atacs infundats contra els quadres i els destitueix amb lleugeresa.

4.- Sense parar atenció als errors deguts a la seua pròpia direcció, el Comitè Central exigeix, no obstant això, la disciplina de partit més severa als militants de base.”

¿No semblen haver estat copiats tots aquests paràgrafs de la plataforma de l'Oposició? No, els ha dictat la vida. No obstant això, com la plataforma també està copiada de la vida, coincideixen. ¿On està llavors la “particularitat” de les condicions xineses? El burocratisme ho anivella tot, totes les particularitats. La política i el règim interior són determinats pel Comitè Executiu de la Internacional Comunista, més exactament pel Comitè Central del Partit Comunista de l'URSS. El Comitè Central del Partit Comunista xinès ho fa abaixar tot fins a les instàncies inferiors. Heus aquí com es porta a terme açò, segons la resolució de Kiang Su:

“La declaració següent, feta per un camarada d'un comitè regional, és molt característica: “En l'actualitat, el treball és molt difícil; no obstant això, el Comitè Central mostra que hi ha una forma molt subjectiva de considerar-lo. Llença acusacions i diu que el Comitè Provincial no és bo; aquest últim, per la seua banda, acusa les organitzacions de base i afirma que el Comitè Regional és roí. Aquest es posa a acusar i assegura que són els camarades que treballen sobre el terreny els que no són bons. I els camarades es defensen dient que les masses no són revolucionàries”“ (p. 8).

És realment un quadro brillant. Únicament, que no té res particularment de xinès.

Cada resolució del Comitè Executiu de la Internacional Comunista registrant noves derrotes declara, d'una banda, que tot estava previst, i d'una altra, que són els “executors” els responsables de les derrotes, perquè no han comprès la línia que se'ls havia indicat des de dalt. Falta per establir com una direcció tan perspicaç ha pogut preveure-ho tot excepte que els executors no tenen talla per a aplicar les seues directrius. Per a una direcció, l'essencial no consisteix en presentar una línia de conducta abstracta, en escriure una lletra sense direcció, sinó en escollir i educar els executors. La justesa de la direcció es verifica precisament en l'execució. La seguretat i la perspicaçia de la direcció només es confirmen quan concorden les paraules i els actes. Però si de forma crònica, en cada etapa, al llarg de diversos anys, la direcció es veu obligada, *Post factum*, després de cada gir que porta a terme, a lamentar-se que no ha estat compresa, que han deformat el seu pensament, que els executors han fet fracassar el seu

pla, ací hi ha un signe segur de què l'error l'incumbeix enterament. Aquesta "autocrítica" és més greu puix que és involuntària i inconscient. Seguint l'esperit del VI Congrés, la direcció de l'Oposició ha d'ésser responsabilitzada de cada grup de trànsfuges; per contra, la direcció de la Internacional Comunista no hauria de respondre en absolut dels comitès centrals de tots els partits nacionals, en els moments històrics més decisius. Però una direcció que no respon de res és una direcció irresponsable. Ací està l'arrel de tots els mals.

Protegint-se contra la crítica de la base, el Comitè Central del Partit Comunista xinès es refereix al Comitè Executiu de la Internacional Comunista, és a dir, traça sobre el sòl una ratlla de clarió que no pot ésser traspassada. El Comitè de Kiang Su tampoc la traspassa. Però, dins dels límits fixats per aquesta ratlla, li diu al seu Comitè Central veritats amargues que, automàticament, s'apliquen al Comitè Executiu de la Internacional Comunista. Ens veiem de nou forçats a citar un extracte tret de l'interessant document de Kiang Su:

"El Comitè Central diu que tota la direcció anterior ha estat d'acord amb les directrius de la Internacional Comunista, com si totes les vacil·lacions i errors no depenguessen més que dels militants de base! Si s'adopta una forma semblant de veure les coses, el mateix Comitè Central no podrà ni reparar els seus errors ni educar els camarades per a l'estudi d'aquesta experiència. No li serà possible reforçar el seu lligam amb l'aparell de la base del partit. El Comitè Central diu sempre que la seua direcció fou correcta; atribueix tots els errors als camarades de base, assenyalant sempre de forma especial les vacil·lacions dels comitès de base del partit."

I un poc més endavant:

"Si la direcció no fa més que atacar amb lleugeresa els camarades i els òrgans locals de direcció assenyalant els seus errors, però sense analitzar els fets, les causes d'aqueixos errors, açò no pot provocar més que friccions al si del partit; semblant actitud és deslleial ["brutal i deslleial", L. T.) i no pot ésser útil ni a la revolució ni al partit. Si la direcció mateixa dissimula els seus errors i càrrega amb les seues faltes als altres, semblant conducta tampoc serà útil ni al partit ni a la revolució" (p. 10).

És una forma simple però clàssica de caracteritzar la tasca del centrisme burocràtic, que descompon i devasta les consciències. La resolució de Kiang Su mostra de forma absolutament exemplar com i mitjançant quins mètodes fou conduïda la revolució xinesa diverses vegades a la derrota, i el partit xinès a la vora de la mort. Perquè els cent mil militants imaginaris que té sobre el paper el Partit Comunista xinès únicament representen una forma basta d'enganyar-se a si mateix. Constituirien així la sisena part dels efectius totals dels partits comunistes de tots els països capitalistes. Els crims de la direcció contra el comunisme xinès estan encara lluny d'haver estat pagats tots. Noves caigudes amenacen encara el seu futur. I la recuperació serà dolorosa. Cada pas en fals l'empentarà encara més a baix. La resolució del VI Congrés condemna el Partit

Comunista xinès a errors i tàctiques errònies. És impossible la victòria amb l'orientació actual de la Internacional Comunista, amb el seu actual règim interior. Cal canviar l'orientació, cal canviar el règim. Açò és el que diu, una vegada més, la resolució del Comitè Provincial de Kiang Su.

Alma Ata, 4 d'octubre de 1928

IV

QUI DIRIGEIX AVUI EN DIA LA INTERNACIONAL COMUNISTA?

No hi ha res que caracteritze millor la transformació del partit oficial de la Unió Soviètica que la seua actitud envers els problemes de la revolució internacional. Per a la majoria de la gent de l'aparell, la Internacional Comunista s'ha convertit en un departament de què només se n'ocupen aquells que estan encarregats d'aqueixa funció. En aquests últims anys, la direcció ha desacostumat el partit a interessar-se *efectivament* en la vida interior del moviment obrer internacional, i més en particular de la del Partit Comunista mundial. Cal dir-ho francament: la informació periodística actual de l'URSS sobre els moviments que tenen lloc al si de la classe obrera mundial està molt per de sota de la que donaven, abans de la guerra, els bons òrgans de la socialdemocràcia. No es pot creure en la informació actual, essencialment oficial, perquè sempre està en funció d'allò que els mitjans dirigents consideren els interessos del moment. Cal renunciar a seguir dia a dia el desenvolupament del moviment obrer i la lluita interna que s'hi mena. Certes manifestacions són dissimulades, i d'altres, per contra, voluntàriament augmentades; però fins i tot açò és episòdic. Després d'un llarg període, en què un partit o un altre ha desaparegut del camp visual de la nostra premsa, sorgeix sobtadament un "nou perill", una "nova desviació", una catàstrofe! En tot cas, el lector només s'assabenta d'aquesta catàstrofe quan els òrgans dirigents interessats ja han pres "les seues mesures". El lector (és a dir, el partit) és simplement informat que la catàstrofe, l'amenaça de la qual ignorava completament, ha estat feliçment conjurada gràcies a la decisió presa el dia anterior pel Buró de la Internacional, i que la secció nacional interessada té assegurat de nou un desenrotllament "monolític". La repetició monòtona d'aquest procediment embruteix la gent i la sumeix en la indiferència. El militant de base del partit comença a veure les catàstrofes intermitents de la Internacional (o les del seu propi partit) com veu el

camperol la pedra o la sequera: dient-se que no hi ha res que fer i que cal tenir paciència.

És evident que aquest fenomen només s'explica per les greus derrotes de la revolució mundial, el sentit de les quals no ha estat explicat mai a les masses del partit, a fi de camuflar les carències de la direcció. La força destructiva d'aquests mètodes és immensa. Només el potent capital ideològic, moral i polític heretat del passat i el fet mateix de l'existència de l'estat obrer permeten a la Internacional agrupar encara en el marc de la seua organització universal (exceptuada l'URSS) quatre o cinc centenars de milers de militants, com a màxim.

La mala fe teòrica ha esdevingut una de les armes essencials de la lluita interior. Aquest fet és, per si sol, l'índex segur del profund mal que corroeix l'organisme de la Internacional. Amb la mala fe ideològica d'una direcció revolucionària ocorre el mateix que amb la higiene d'un cirurgià. L'una i l'altra condueixen fatalment a la gangrena de l'organisme. Però la mala fe teòrica de la direcció de la Internacional no és un simple atzar ni una qualitat que li siga inherent: prové de la contradicció que existeix entre els principis del leninisme i la política efectiva de la fracció stalinista. Com menys autoritat i cohesió, més coerció hi ha. La disciplina, necessària com la sal per als aliments, ha substituït en aquests últims anys els aliments mateixos. Però ningú ha assolit fins ara alimentar-se de sal. La selecció s'opera d'acord amb l'orientació i els mètodes del partit: cada vegada més, els combatents comunistes són reemplaçats per l'estat major burocràtic del comunisme. Açò es constata de la manera més clara i manifesta en la mateixa llar de la direcció comunista: l'aparell central de la Internacional.

També és de la major importància saber a quina classe d'elements, a quin tipus polític pertanyen els representants que, en l'actualitat, tenen entre les seues mans els mecanismes de comandament de la Internacional Comunista. No posseïsc l'estadística general ni les característiques polítiques de la burocràcia de la Internacional. Però, d'altra banda, no cal. Basta d'assenyalar amb el dit les figures més "destacades" que personifiquen la línia dirigent i el règim actual.

Com que no pretenc dedicar-me en aquestes notes ràpides a un treball sistemàtic, i, no obstant això, hem de visitar la galeria de la Internacional stalinista començant per algun, en citaré en primer lloc Bela Kun, sense pretendre amb això exagerar la seua importància, ni en el bon sentit ni en el roí. Amb tota justícia, cal reconèixer que Bela Kun no és el pitjor element dels mitjans dirigents de la Internacional; altres dos comunistes hongaresos el completen: Varga i Pepper. Els tres, que intervenen quasi contínuament com a professors i directors espirituals de les seccions nacionals, exerceixen un paper internacional. Dos d'ells, Kun i Pepper, són dos especialistes altament

qualificats en la lluita contra el “trotskisme”. L’efímera República Soviètica hongaresa els confereix encara un cert llustre d’autoritat. No obstant això, no cal oblidar que aquests polítics no arribaren a prendre el poder: Els fou posat davant els nassos per una burgesia ficada en un atzucac. En haver pres el poder sense combat, els dirigents hongaresos mostraren que no tenien la talla per a conservar-lo. La seua política fou una cadena d’errors. Cenyim-nos a esmentar dos anelles: en primer lloc s’oblidaren de l’existència dels camperols i no els donaren la terra; en segon lloc, en la seua alegria, feren al jove Partit Comunista fusionar-se amb la socialdemocràcia d’esquerra quan aquell aconseguí el poder. Mostraren així (i Bela Kun al capdavant) que l’experiència russa no els havia fet comprendre ni el problema camperol ni el paper del partit en la revolució. Naturalment, aquests errors, que costaren la vida a la revolució hongaresa, s’expliquen per la joventut del partit hongarès i per l’extrema falta de preparació política dels seus caps. ¿Però no és sorprenent que Bela Kun, al igual que la seua ombra socialdemòcrata, Pepper, puguen creure’s designats per a denunciar en nosaltres, els oposicionistes, una subestimació dels camperols i una incomprensió del paper del partit? ¿On s’ha vist que un home que, per lleugeresa, haja tallat els braços i les cames als seus familiars siga promogut, per aqueix fet, al rang de professor de cirurgia?

En el III Congrés, Bela Kun, flanquejat pel seu complement indispensable, adoptà una actitud ultraesquerrana. Defensà l’estratègia que fou aplicada a Alemanya, al març de 1921, i un dels principals inspiradors de la qual era Bela Kun. Partien del punt de vista que si no es provocava immediatament la revolució a Occident, la República Soviètica estava condemnada a morir. Bela Kun intentà convèncer-me diverses vegades de “temptar la sort” en aquesta via. Jo refusí sempre el seu “aventurerisme”, i en el III Congrés, junt amb Lenin, li expliquí que la tasca dels comunistes europeus és “salvar” l’URSS no procedint a muntatges teatrals revolucionaris, sinó preparant seriosament els partits europeus per a la presa del poder. Avui en dia, Bela Kun, junt amb els Pepper de tot pelatge, creu poder acusar-me d’“escepticisme” envers les forces vives de la República Soviètica; segons ell, jo especularia únicament amb la revolució mundial. Això que hom anomena la ironia de la Història revist aquí l’aspecte d’una vertadera bufonada. Certament, no és casualitat que el III Congrés sentís ressonar com un *leitmotiv* la fórmula de Lenin: “Tot per la neciesa de Bela Kun.” I quan, en les meues converses privades amb Lenin, jo intentava prendre la defensa de Bela Kun contra els atacs massa cruels, Lenin responia: “Jo no discutisc que siga un home combatiu, però en política no val per a res; cal fer que ningú el prenga seriosament.”

Quant a Pepper, és el prototip de l’adaptat, del client polític. Semblants individus s’han posat i es posaran sempre a coll de tota revolució victoriosa, com les mosques sobre el sucre. Després de la catàstrofe de la República

Soviètica hongaresa, Pepper intentà entrar en contacte amb el comte Karoly. En el III Congrés era ultraesquerrà. En Nord Amèrica es convertí en l'herald del partit de La Follette i ficà el jove Partit Comunista en el pantà fins a la cintura. És inútil dir que s'ha convertit en el profeta del socialisme en un sol país i que ha arribat a ésser un dels més feroços antitrotskistes. Aquesta és avui la seua professió, el mateix que altres tenen una agència matrimonial o venen bitllets de loteria.

Cal repetir sobre Varga el que ja he dit: que és el tipus acabat de Poloni teòric, al servei de totes les direccions de la Internacional Comunista. És cert que els seus coneixements i les seues qualitats analítiques en fan un militant útil i qualificat. Però no hi ha en ell ni una empremta de força de pensament ni de voluntat revolucionària. Era brandlerià sota Brandler, maslovià davall Maslov, thaelmannià sota aqueix no-res que s'anomena Thaelmann. Conscienciosament i escrupolosa, serveix sempre els arguments econòmics de la línia política adversa. Quant al valor objectiu dels seus treballs, es limita simplement a la qualitat política de l'encàrrec, sobre el qual ell mateix no té cap influència. Defensa la teoria del socialisme en un sol país, com ja he dit, al·legant la falta de cultura política de l'obrer rus, que té necessitat de perspectives "consoladores".

Manuilski, com Pepper, gaudeix d'una reputació prou sòlida fins i tot al si de la fracció a què pertany actualment. Aquests sis últims anys han pervertit definitivament aquest home, la qualitat mestra del qual és la versatilitat moral. Hi hagué un temps en què tingué algun valor no ja teòric ni polític, sinó literari. Cremava en ell una feble flama. No obstant això, hi havia una espècie de cuc interior que el rosegava sense aturar. Fugint de si mateix, Manuilski estava sempre cercant algú sobre qui recolzar-se. Sempre hi hagué en ell quelcom de "comissionista". Baste de dir que se les enginyà durant molt de temps per a veure's associat a... Alexinsky. Durant la guerra, Manuilski no es portà del tot malament. No obstant això, el seu internacionalisme fou sempre superficial. El període d'octubre fou per a ell un període de vacil·lacions. En 1918 proclamà de forma absolutament imprevista (sobretot per a mi) que Trotski havia alliberat al bolxevisme de la seua estretor nacional. D'altra banda, ningú concedia importància als seus escrits. Es consumí dolçament en Ucraïna, sense gran utilitat, en qualitat d'administrador, però s'afermà, en canvi, com un excel·lent narrador d'anècdotes. Com tots els dirigents d'avui, no ressorgí i començà la seua ascensió fins i tot després de la mort de Lenin. Les seues intrigues contra Rakovski li serviren de trampolí. L'estima general de què gaudia Rakovski a Ucraïna era tal que, tanmateix les incitacions vingudes de Moscou, ningú s'atrevia en 1923 a obrir la campanya contra ell: Manuilski s'atreví. En les converses privades, entre dues anècdotes, confessava francament el tipus de tasca que complia i mostrava el seu menyspreu envers el seu patró, i més encara

envers si mateix. El seu coneixement de l'“estranger” fixà el camp de les seues intrigues posteriors: la Internacional Comunista. Si es recollís el que han dit sobre ell Zinoviev i Stalin, s'hi obtindria un tractat molt curiós de cinisme polític. D'altra banda, la cosa canviaria molt poc si es recollís el que Manuilski ha dit de Zinoviev i Stalin. En El VI Congrés, Manuilski fou el principal acusador de l'Oposició. Per a qui conega el personal dirigent i el passat del partit, aquest fet resol per si sol la qüestió.

En l'aparell de la Internacional i en la premsa, Waletsky exerceix un dels papers més visibles. En *La Internacional Comunista* i en *Pravda*, li toca ben sovint denunciar el trotskisme des del punt de vista “teòric” i “filosòfic”. La naturalesa l'ha creat per a aquest tipus de tasca. Als ulls de la generació jove, Waletsky és simplement un il·lustre desconegut. La vella generació el coneix des de fa molt de temps. Al principi del segle, Waletsky féu la seua aparició a Sibèria com a fanàtic partidari del Partit Socialista polonès. En aquell moment, el seu ídol era Pilsudski. En política, Waletsky era nacionalista; en teoria, era un idealista i un místic. Fou el propagandista de la teoria de la decadència i de la creença en Déu i en Pilsudski. En la nostra colònia de deportats estava aïllat. Quan l'escissió del Partit Socialista polonès, provocada per la revolució de 1905, Waletsky es trobà en l'ala més “socialista”, però només per a defensar una plataforma de les més menxevics.

Ja en aquell moment combatia la teoria de la “revolució permanent”, considerant no sols com fantàstica, sinó com a insensata la idea que, en la Rússia endarrerida, el proletariat pogués arribar al poder abans que en Occident. Durant la guerra estigué, en el millor dels casos, a la dreta de Martov. Podem estar-ne ben segurs que cinc minuts abans de la revolució d'octubre Waletsky era un enemic feroç del bolxevisme. No tinc informació sobre quan es féu “bolxevic”, però de totes maneres fou després que el proletariat rus hagués pres el poder sòlidament en les seues mans. En el III Congrés deambulava entre la línia de Lenin i els ultraesquerrans. Davall Zinoviev, fou zinovievista, per a convertir-se oportunament i tot seguit en stalinista. La seua mobilitat i elasticitat són inexhauribles. No portant més que un equipatge lleuger, li resulta fàcil canviar de vagó. Avui en dia, aquest exnacionalista, idealista, místic, menxevic, ensenya la classe obrera com es pren el poder, encara que ell mateix només ho aprengué per primera vegada després de la seua conquesta. La gent del calibre de Waletsky no podrà mai conquerir res. Però són perfectament capaços de perdre allò que ha estat conquerit.

El passat de Warsky és infinitament més seriós. Durant diversos anys seguí Rosa Luxemburg, a la que Waletsky veié sempre amb l'odi cec del xovinista polonès. Però Warsky ha retingut millor els aspectes febles de Rosa Luxemburg que els seus aspectes forts, el més interessant dels quals fou la seua inflexibilitat

revolucionària. Malgrat tot, Warsky ha continuat essent fins avui el socialdemòcrata “revolucionari” de tipus antic. Això l’aproxima a Clara Zetkin, com ho hem vist clarament en l’actitud que prengueren el dos davant els esdeveniments alemanys de 1923. Warsky no s’ha sentit mai a gust en el bolxevisme. D’ací ve el seu “conciliacionisme” momentani, basat sobre un malentès, respecte a l’Oposició en 1923. Però des del moment que es precisaren les línies, Warsky trobà el seu lloc natural a les files oficials. La lluita dels epígons contra la “revolució permanent” i la “subestimació” del camperolat portaren el temorós Warsky a prendre la insurrecció victoriosa de Pildsusky per una espècie de “dictadura democràtica del proletariat i dels camperols” i a empentar els comunistes polonesos a recolzar el colp d’estat feixista. Aquest sol exemple dóna la mesura de la perspiciàcia marxista i la fermesa revolucionària de Warsky. És inútil dir que, havent-hi “reconegut els seus errors”, és avui un dels pilars del stalinisme. ¿Com és que el vell company de Rosa Luxemburg (aqueixa internacionalista fins al fons del cor) ensenya als obrers polonesos l’edificació del socialisme en un sol país? Però és molt dubtós que homes d’aquest tipus puguen fer aprendre als obrers polonesos la forma d’arrencar el poder a la burgesia.

Clara Zetkin és des de fa molt de temps una figura merament decorativa del Buró del Comitè Executiu de la Internacional. Podria no qualificar-se-la tan cruelment, si no fóra patètic veure-la servir de vel a mètodes que no sols la comprometen, sinó que fan un dany immens a la causa del proletariat internacional. La força de Zetkin ha estat sempre en el seu temperament. No ha tingut mai independència ideològica. Rosa Luxemburg li serví durant molt de temps de pivot polític. A continuació en cercà un en Paul Levi, i en certa manera en Brandler.

Després de les jornades de març de 1921, Zetkin no féu més que alçar-se contra les “favades de Bela Kun”; en els fons defensava “la vella política, que havia passat la prova”, de l’acumulació incessant de forces. En una entrevista que tinguérem amb ella Lenin i jo, Lenin, delicadament però amb insistència, li digué: “Els joves cometran moltes ximpleries, però de totes maneres faran una bona revolució”. Zetkin protestà: “No en faran ni tan sols una de roïna”. Lenin i jo ens miràrem i no poguérem evitar riure.

Les breus i vagues semisimpaties de Zetkin envers l’Oposició del 1923 provenien únicament que jo m’havia oposat a què es fes recaure sobre el grup de Brandler els errors de la Internacional en la catàstrofe alemanya de 1923. Al llarg de 1923, Zetkin manifestà tots els trets de la bona vella socialdemocràcia; no comprengué ni el brusca canvi de la situació ni la necessitat d’un gir audaç. En els fons, Zetkin no prengué cap part en la solució dels problemes. Però, com

a emblema, la seua autoritat tradicional li és necessària als Manuilski, als Pepper, als Heinz Neumann.

Entre les persones que, en el curs d'aquest últim període, dirigeixen l'acció de la Internacional des del fons del Buró de l'Executiu, el representant del Partit Comunista txecoslovac, Sméral, convertit també en un dels cavallers inexorables del nebolxevisme, no és dels que ocupen l'última fila. Sméral i la inexorabilitat són com Tartuf i la sinceritat, o Shylock i el desinterès. Sméral ha passat per la forta escola austríaca; si es distingeix del tipus austro-marxista, no és més que per no haver arribat mai a la seua altura. En la vella socialdemocràcia txeca, Sméral estava en una semioposició d'una naturalesa més difícil de captar com que les seues "idees" donaven sempre la impressió d'una taca d'oli creixent. Podem dir que al socialnacionalisme txec de Nemets i *tutti quanti*, Sméral hi oposava un estatisme imperialista austrohongarès inspirat en Renner, però amb menys coneixements i talent que aquest. La República txeca s'ha realitzat, no obstant això, no com el fruit de la política de Kramarj, Benès i Nemets, sinó com el producte bastard de l'acció de l'imperialisme anglofrancès. Com vullga que siga, Txecoslovàquia féu la seua aparició i l'austrohongarès Sméral es veié ficat en un atzucac polític. On anar-hi? Foren molts els obrers que en un principi es deixaren embriagar per l'estatisme txecoslovac. Eren encara molts més aquells el cor dels quals batejava per la Rússia d'octubre. Però no hi havia ni un d'ells que s'entristís per l'imperi austrohongarès. Entre tant, Sméral féu el seu pelegrinatge a Moscou. Recorde com descobrí a Lenin el mecanisme psicològic del bolxevisme de Sméral. Lenin repetia amb un somriure força eloqüent: "És probable, sap?, és molt probable. Ens vindran ara molts com aqueix. Cal obrir els ulls. Cal controlar-los a cada pas."

Sméral estava profundament convençut que el fet de canviar el nom del partit txec pel de Partit Comunista resolía la qüestió. Comptat i debatut, féu tot el que pogué per la seua banda per a justificar després l'afirmació d'Otto Bauer sobre els dos bons partits socialdemòcrates d'Europa: la socialdemocràcia austríaca i el Partit Comunista txec. La "jornada roja" d'enguany ha mostrat amb una brillantor tràgica que cinc anys de "bolxevització" zinovievista, bukhariniana, stalinista i smeralianista no han servit de res, absolutament de res al partit, el que vol dir en primer lloc a la seua direcció. Però, no obstant això, Sméral ha fet arrels. Com més ha caigut ideològicament la direcció de la Internacional, més ha ascendit Sméral. Aquesta classe d'elements constitueix un excel·lent baròmetre polític. No cal dir que per a aquest "bolxevic" patentat, nosaltres, els oposicionistes, no som una altra cosa que oportunistes jurats. Però els obrers txecs han de saber bé que Sméral mai els conduirà a la conquesta del poder.

Kolarov és una altra varietat d'aquest tipus que s'ha format en aquests cinc anys a l'hotel Lux¹. El seu passat és més seriós perquè, durant un llarg període, pertanyé al partit búlgar dels "estrets" (*tiessnaki*), que s'esforçà en romandre al camp del marxisme. Però tot i la seua intransigència aparent, era un marxisme de propaganda atentista, un marxisme passivament i mitjanament inert. En resum, en les qüestions internacionals, els *tiessnaki* s'inclinaven molt més a favor de Plekhanov que no de Lenin. L'aixafament de Bulgària en la guerra imperialista, i posteriorment la revolució d'octubre, els empentaren al bolxevisme. Kolarov s'establí a Moscou. En els primers anys de la Revolució ens llençàvem àvidament sobretot marxista estranger o, més que res, sobretot element a qui suposàrem marxista revolucionari. Fou a aquest títol que hom cridà Kolarov a l'aparell de la Internacional en qualitat de secretari general eventual. Però uns quants mesos després, unànimement haguérem d'abandonar les nostres esperances. Lenin resumí la seua impressió sobre Kolarov en termes que no vull reproduir aquí. En 1923, Kolarov donà de nou la seua mesura en els esdeveniments búlgars: el mateix resultat. Ja en vida de Lenin s'havia decidit apartar Kolarov de tot paper dirigent en la Internacional. Però després de la malaltia i la mort de Lenin s'entaulà una lluita vivificant contra el trotskisme. Kolarov se submergí de colp i volta en aquest bany i en sortí regenerat. Marxà primer amb Zinoviev contra Trotski, i després amb Bukharin contra Zinoviev; avui marxa amb Stalin contra Bukharin. En una paraula, és un bolxevic de "Lux", impermeable, incombustible, insubmergible.

Kuusinen és un dels que mataren la revolució finlandesa en 1918. Sota l'empenta dels esdeveniments i de les masses, i malgrat les seues sàvies intencions, Kuusinen es veié obligat a acceptar la revolució, però, com a bon filisteu, volgué acomodar-la segons les millors receptes vegetarianes. Durant la insurrecció, amb l'eloqüència que el caracteritza, invità el bon públic a romandre a casa, a fi que no hi haguessen víctimes. Si, com a Hongria, els esdeveniments hagueren llençat el poder als seus peus, no s'hauria acatxat immediatament a recollir-lo. Però ningú li llençà el poder: calia conquerir-lo. La situació era excepcionalment favorable. Només es necessitaven l'audàcia revolucionària i disposicions ofensives. En altres paraules, eren necessàries les qualitats de què Kuusinen és la viva negació. Es palesà absolutament incapaç de prendre l'ofensiva contra la burgesia finlandesa, que així comptà amb la possibilitat de sotaiguar en sang l'heroica insurrecció. Però, per contra, de quines disposicions ofensives no donà prova Kuusinen respecte a l'ala esquerra de la Internacional quan es mirà i s'adonà que, segons l'expressió de Shakespeare, ell no valia menys que els que no valien més que ell! Ací no arriscava res. Nedava entre dues aigües, com els que el manaven. El petit raonador esdevingué un gran intrigant. En les mentides de què s'han servit els epígons en aquests darrers anys per a intoxicar la consciència dels obrers de tots els països, podem dir que Kuusinen s'ha portat la part del lleó. Però a vegades

ocorre que a la part del lleó li toca una llebre. Com ho mostra l'informe colonial que féu en el VI Congrés, Kuusinen continua essent el mateix que quan ajudà la burgesia a estrangular el proletariat finlandès i la burgesia xinesa a aixafar el proletariat xinès.

Un personatge com Petrovsky-Bennet exerceix en aquest moment un paper molt actiu dins de la Internacional. Són els personatges d'aquest tipus els que decideixen avui en dia, ja que els "caps oficials", fent a banda la seua competència, no s'ocupen, per així dir-ho, dels problemes de la Internacional. Pràcticament, són els Petrovsky-Bennet els que dirigeixen, prenent bona atenció de cobrir-se, és a dir, aconseguint en el moment oportú un segell autoritzat. Però ja veurem això més endavant.

Petrovsky és un bundista-menxevic, tipus nord-americà, de la pitjor espècie. Durant molt de temps, fou un dels pilars del miserable i llastimós periòdic jueu socialista-groc de Nova York, que s'entusiasmava amb les victòries dels alemanys abans de llepar les bótes de Wilson. Tornat a Rússia en 1917, Petrovsky es dedicà a freqüentar els mateixos mitjans bundista-menxevics. Com Guralsky i com Rafès, només s'uní al bolxevisme després que els bolxevics haguessen pres el poder. En el treball militar es mostrà com un home amb dots d'execució i un funcionari enginyós, però ni més menys que un funcionari. El difunt Frunze, excel·lent soldat, però que no brillava per un sentit polític agut, em digué molt sovint: "Es desprèn de Petrovsky un horrible olor de bundisme."

No sols en les qüestions de l'administració militar, sinó també en les qüestions polítiques, Petrovsky s'alineava invariablement amb els seus superiors. Molt sovint, li diguí rient al meu difunt amic Skliansky que Petrovsky "cercava" recolzar-me en excés. Skliansky, que apreciava les qualitats pràctiques de Petrovsky (i que per aquesta raó el defensava), responia de broma a aquest greuge: "No hi ha res que fer, és la seua forma d'ésser." I, en efecte, no es tractava d'arribisme, en el sentit propi del terme, sinó d'un instint d'adaptació que es bastava a si mateix, d'un mimetisme profund, d'un oportunisme orgànic.

Rafès, una altra varietat del mateix tipus, s'ha mostrat tan capaç com a ministre de Petliura com a conseller de la revolució xinesa. Fins a quin punt contribuí amb el seu suport a la mort del petliurisme no sabia jutjar-lo. Però cada línia dels seus informes i els seus articles prova que ha fet tot allò que ha pogut per tal de portar a la perdició la revolució xinesa.

L'element natural dels Petrovsky, Rafès, Guralsky, és el trasbals entre bastidors, les mediacions i les combinacions, els trucs diplomàtics al voltant del Comitè anglorus o del Guomindang, dit breument, les intrigues sobre la revolució. La flexibilitat i les facultats d'adaptació d'aquests individus tenen un límit fatal: no

són orgànicament capaços ni de fer proves d'iniciativa revolucionària en l'acció ni de defensar les seues concepcions en minoria. I, no obstant això, només aquestes dues qualitats, que es complementen l'una a l'altra, formen el vertader revolucionari. Si hom no és capaç de mantenir-se ferm en minoria, no es podrà reagrupar una majoria revolucionària segura, ferma, valenta. D'altra banda, una majoria revolucionària, fins i tot una vegada conquerida, no es converteix en absolut en un patrimoni permanent i intangible. La revolució proletària travessa alts i baixos considerables, compromisos, túnels i pendent escarpats. És pel que la selecció incessant dels revolucionaris els trempa no sols en la lluita de masses contra l'enemic, sinó també en la lluita ideològica a l'interior del partit; la seua capacitat per a servir el control de si mateixos en els grans esdeveniments i en els canvis bruscs és d'una importància decisiva per al partit. Goethe digué que una cosa, una vegada adquirida, ha d'ésser reconquistada constantment per a ésser efectivament posseïda.

En la primera depuració del partit, Lenin recomanava expulsar el 99% dels antics menxevics. Li preocupava del menxevisme menys la línia conciliadora que el tipus psicològic de l'adaptat a la recerca d'un color protector i disposat a disfressar-se de bolxevic només per a no lluitar contra el corrent. Si Lenin recomanava eliminar tan despietadament els adaptats, aquests elements, al contrari, començaren després de la seua mort a exercir un paper considerable dins del partit, i un paper decisiu en la Internacional. Guralsky coronà i descoronà els caps dels partits francès, alemany i d'altres. Petrovsky i Pepper dirigiren el món anglosaxó; Rafès ensenyà l'estratègia revolucionària al poble xinès; Borodin fou conseller de l'estat de la revolució nacional. Totes són varietats d'un únic i mateix tipus: els "xiquets de pit" de la revolució.

És inútil afegir que el "curs d'esquerra" actual de Stalin no ha inquietat en absolut aquest públic. Al contrari, tots els Petrovsky propaguen avui alegrement l'orientació d'esquerra, i els Rafès lluiten contra el perill de dreta. En aquesta campanya de centreesquerra, inflada i purament formal en les seues tres quartes parts, els adaptats se senten com a peix en l'aigua mostrant a baix preu (a si mateixos i als altres) què magnífics revolucionaris són. Al mateix temps, i més que mai, continuen servant la seua fisonomia. Si hi ha quelcom que puga matar la Internacional és semblant orientació, semblant règim, semblant esperit encarnat en els Petrovsky.

Un dels inspiradors i dels educadors segurs de la Internacional després de Lenin és Martinov, figura absolutament simbòlica en la història del moviment revolucionari. El teòric més conseqüent i, per això mateix, el més beneït del menxevisme, Martinov es posà pacientment a l'abric de la revolució i la guerra civil en un confortable refugi, al igual que un viatger es posa a l'abric del mal temps. No s'arriscà a sortir a plena llum fins al sisè any d'octubre. En 1923,

Martinov reaparegué inopinadament en publicar un article en la Revista *Krassnaia Nov*, de Moscou. En una sessió del Buró Polític, a la primavera de 1923, meitat de broma i meitat seriosament, però, malgrat tot, portador d'un mal presagi, declarí de pas: "Tingueu atenció que Martinov no vaja a escórrer-se dins del partit." Lenin, amb les dues mans al voltant de la boca en forma de portaveu, em digué a l'orella, encara que s'escoltà en tota la sala: "Ja se sap que és un imbècil." Jo no tenia cap motiu per a discutir aquesta breu definició, llençada en un to d'absoluta convicció. Únicament feu notar que, evidentment, no és possible construir un partit només amb gent intel·ligent, i que Martinov podia, per descurt, passar en una altra categoria. No obstant això, la broma ha pres un aspecte seriós. Martinov no sols s'ha infiltrat en el partit, sinó que també s'ha convertit en un dels principals inspiradors de la Internacional. L'han apropat i l'han fet ascendir, o, més aïna, s'han apropat i s'han rebaixat, únicament a causa de la seua lluita contra el "trotskisme". En aquest aspecte no li ha estat necessària cap reeducació; ha continuat atacant la "revolució permanent" com en els vint anys anteriors. Abans parlava de la meua subestimació del liberalisme burgès i de la democràcia burgesa. No ha canviat de clixé; simplement, ha intercalat els camperols.

En les revistes menxevics de l'època de la reacció s'hi poden trobar nombrosos articles de Martinov destinats a provar que el "trotskisme ha triomfat, per un moment, a l'octubre, novembre i desembre de 1905" (*sic*), quan els elements es desencadenaren i extingiren totes les flames de la raó menxevic. En el punt culminant de la revolució (octubre, novembre, desembre de 1905) Martinov veia la seua decadència "trotskista". Per a ell, el punt culminant només s'assolí amb les Dumes de l'Imperi, els blocs amb els cadets i així successivament, és a dir, amb el començament de la contrarrevolució.

Havent esperat al seu refugi la fi d'un nou joc, infinitament més terrible, dels "elements desencadenats" (la Revolució d'Octubre, la guerra civil, la revolució en Alemanya i Àustria-Hongria, el colp d'estat soviètic a Hongria, els esdeveniments d'Itàlia, etc.) Martinov arribà, en 1923, a la conclusió que havia arribat el moment de tornar a encendre la flama de la raó dins del Partit Comunista rus. Començà per on s'havia detingut en l'època de la reacció stolypinista. En *Krassnaia Nov* escrigué:

"En 1905, Trotski raonava amb més lògica i més sistemàticament que els bolxevics i els menxevics. Però el defecte dels seus raonaments consistia en el fet que Trotski era "massa conseqüent". El quadro que esbossava donava amb anticipació una encantadora idea, molt precisa, de la dictadura bolxevic dels tres primers anys de la Revolució d'Octubre, que, com ja sabem, ha acabat per desembocar en un atzucac, després d'haver separat el proletariat dels camperols, el que tingué com resultat obligar el Partit Bolxevic a retrocedir profundament" (*Krassnai Nov*, núm. 2, 1923, p. 262).

Martinov conta aquí amb tota franquesa què és allò que l'ha reconciliat amb octubre: el gran retrocés de la NEP., fet necessari per la detenció de la revolució mundial. Profundament convençut que els tres primers anys de la Revolució d'Octubre no havien estat més que l'expressió de l'error "històric del trotskisme", Martinov s'incorporà al partit, i, sense esperar més, prengué el seu lloc entre l'artilleria pesant per a la lluita contra l'Oposició. Amb més eloqüència que moltes consideracions teòriques, aquest fet il·lustra per si sol l'evolució profunda que s'ha operat en les esferes superiors de la direcció del partit en aquests darrers anys.

A la seua obra inèdita *Lenin i la dictadura del proletariat i els camperols* (en l'actualitat, els treballs seriosos i conscienciosos es queden generalment en l'estat de manuscrits; sobre els assumptes espinosos només s'imprimeixen els baixos productes de l'aparell), el camarada B. Lifchitz ofereix, en una curta nota, un edificant retrat polític de Martinov:

"La biografia política d'aquest home reclama, em sembla, una atenció especial. S'incorpora als *narodniki* quan comença la seua degeneració d'epígons (cap a mitjan de 1880). Ve al marxisme i a la socialdemocràcia per a presidir el lliscament d'una part dels socialdemòcrates, de la plataforma del grup de "L'Emancipació del Treball" i del grup de Lenin, la "Unió de Combat de Petersburg", a la plataforma de l'economicisme oportunista. Aquest adversari del dia anterior dels partidaris d'*Iskra* s'apropa de seguida a *Iskra* (de fet als nous elements d'*Iskra*), en el moment en què els dirigents que queden es desvien de les seues posicions polítiques anteriors. Quedant ací, d'alguna forma, per a exercir papers de segona fila (fora de la redacció d'*Iskra*), dóna pràcticament, en el seu "Dues dictadures", una plataforma a la tàctica oportunista-conciliadora dels menxevics en la revolució de 1905. Després, aquest menxevic d'ahir, dels més verinosos antibolxevics, s'uneix de nou als bolxevics en el moment (1923) que els seus dirigents, actuant cada vegada més com a epígons, llisquen ja fora de les posicions bolxevics. Mantenint-se ací encara en papers de segona fila (fora del Buró Polític i del Buró de la Internacional), inspira pràcticament la lluita contra la fracció bolxevic del partit i, en els seus articles i els seus cursos, subministra una plataforma a la tàctica oportunista i conciliadora dels stalinistes en la revolució xinesa... Una espècie de fatalitat sembla acompanyar decididament aquesta figura."

La "fatalitat" de la figura de Martinov casa excel·lentment amb el seu costat còmic involuntari. Lent de pas i pesat d'esperit, creat per la naturalesa per als furgons de la revolució, Martinov està tocat per una noble passió: unir teòricament els dos extrems. Del fet que no s'unisca més que als corrents ideològics decadents o a les derivacions decadents de corrents sans, li ve, en els seus esforços per unir els dos extrems, portar cada error fins al sùmmum de la ineptitud. L'autor de *Dues dictadures* ha donat en 1926-1927 la definició teòrica del "bloc de les quatre classes", sobreentenenent per això que la burgesia xinesa, amb l'ajuda de la Internacional, s'ha instal·lat a cavall sobre tres classes: els obrers, els camperols i els petits burgesos de les ciutats. Al març de 1927,

Martinov preconitzava la consigna de la “transfusió de sang obrera al Guomindang”, just en vigílies del dia en què Chiang Kai-chek procediria a l’efusió de sang obrera. Quan s’entaularen en el partit les discussions “anglorussa” i “xinesa”, Martinov revisqué la seua joventut trasplantant el vell menxevisme, sense modificacions ni addicions, en la forma més intacta i més estúpida. Mentre que els altres s’esforçaven en cercar i inventar una teoria que justificués el llicament polític, Martinov en tragué una de la seua butxaca, concebuda des de feia molt de temps, tota preparada, que només havia estat lleugerament oblidada. Això li conferí una superioritat manifesta.

Ara bé, aquest home “fatal” és un dels principals inspiradors de la Internacional Comunista. Ensenya a orientar-se, a preveure la marxa ulterior del desenvolupament revolucionari, a escollir els quadres, a discernir a temps una situació revolucionària i a mobilitzar les masses per a l’enderrocament de la burgesia. No es pot imaginar una caricatura més danyosa.

En la secció de propaganda de la Internacional opera i, per així dir-ho, dirigeix un cert Lentsner. Siga quina siga la insignificança d’aquesta figura, és bo dir-ne algunes paraules, com la part en gens accidental d’un tot. En un moment determinat, Lentsner treballà en l’edició de les meues *Obres*. Tinguí coneixement d’ell per primera vegada com a representant del “professorat roig”. No tenia cap passat revolucionari. Després de tot, hom li ho podia retreure: era jove. Entrà en la política una vegada que ja estava feta la revolució. El pitjor fou que la demolició càdica que es produïa en tots els dominis li permeté, amb un mínim bagatge teòric, fer la seua carrera com “professor roig”. En altres paraules, la revolució fou per a ell, sobretot, una carrera. La seua ignorància em sorprengué particularment. En les anotacions que escrivia calia revisar no sols el pensament, sinó també l’etimologia i la sintaxi del “Senyor Professor”. Calia parar atenció sobretot als seus excessos de gelosia: Lentsner semblava menys un adepte que un cortesà. En aquell període de 1923 molts arribistes impacients i arribistes no col·locats en l’aparell buscaven la seua oportunitat aquí i allà. De totes maneres, calia mostrar-se indulgent amb els coneixements superficials de Lentsner; els militants més seriosos estaven sobrecarregats de tasques: en aquell moment no es revocava encara als opositoristes.

Lentsner em preparà els materials per a les *Lliçons d’octubre*, féu les verificacions dels texts, reuní les citacions seguint les meues indicacions, etc. Quan la campanya antitrotskista, després de molt de temps en gestació, fou desencadenada i lligada obertament a les *Lliçons d’octubre*, Lentsner no sabé on amagar-se, i, en vint-i-quatre hores, canvià el seu fusell de muscle. Per a assegurar-se més sòlidament, utilitzà els materials que havia enllestit en un sentit diametralment oposat, és a dir, contra el trotskisme. Escrigué un fullet contra la revolució permanent, com era d’esperar; aquest fullet estava ja en

premsa, però, en l'últim moment, per ordre del Buró Polític, la composició fou destruïda: vertaderament, era massa molest tenir relació amb aqueix personatge. No obstant això, Zinoviev el mimà i el col·locà en la Internacional. Al costat dels Kuusinen, Martinov i Lentsner esdevingué un dels dirigents de l'acció quotidiana de la Internacional. Aquest professor roig escrigué articles de directrius en la revista oficial de la Internacional. Les poques línies que he llegit seues m'han convençut que Lentsner no sap avui millor que ahir escriure dues paraules seguides correctament. Però visiblement no hi ha ningú en la redacció de *La Internacional Comunista* no sols per a vetllar pel marxisme, sinó ni tan sols per a vetllar per la gramàtica. Aquests Lentsner donen la fisonomia de l'aparell de la Internacional.

Lozovsky ocupa en la Internacional Sindical Roja un lloc de dirigent, i en la Internacional Comunista influent. Si, al principi, sota l'antiga direcció del partit, el seu paper era purament tècnic, i fins i tot com a tal seriosament discutit i considerat com a temporal, no és menys cert que en aquest últim període Lozovsky ha passat a primera fila.

Hom no pot negar-li a Lozovsky certes aptituds, una facilitat d'orientació, un cert olfacte. Però totes aquestes aptituds tenen en ell un caràcter molt fugaç i superficial. Començà, crec, pel bolxevisme, però s'hi allunyà de seguida per a llargs anys. Conciliador, internacionalista durant la guerra, milità amb mi, a París, en *Nache Slovo*, on representà sempre la tendència d'extrema dreta. Tant en les qüestions internes del moviment obrer francès com en els problemes de la Internacional i de la revolució russa, s'inclinava invariablement vers la dreta, cap al centrisme pacifista. En 1917 fou l'únic del grup *Nache Slovo* que no s'uní als bolxevics. Fou un gran enemic de la revolució d'octubre. Li durà, em sembla, fins a 1920, mobilitzant contra el partit una fracció dels ferroviaris i dels sindicats en general. Es sumà a la revolució d'octubre amb Martinov, en tot cas després que aquesta no sols s'havia fet, sinó que s'havia defensat contra els perills més amenaçadors. El seu coneixement de les llengües i la vida occidental el menà, en aquells anys en què el repartiment dels militants era encara molt caòtic, a la Internacional Sindical Roja. Quan, al Buró Polític, ens trobàrem col·locats davant aquest fet, tots nosaltres (i Lenin el primer) moguérem significativament el cap; ens consolàrem dient-nos que en la primera ocasió caldria reemplaçar-lo. Però la situació es modificà. Lenin caigué malalt i morí. Començaren els desplaçaments, atentament preparats entre els bastidors de l'aparell. Lozovsky se'n sortí. ¿Que no havia polemitzat contra mi durant la guerra, per a defensar el longuetisme i la democràcia petit burgesa a Rússia? ¿Que no havia polemitzat contra la revolució d'octubre, el terror roig, la guerra civil? Després d'una breu pausa, repregué la lluita contra el "trotskisme". Això refermà la seua situació en la Internacional Sindicalista Roja i l'assegurà de seguida una en la Internacional Comunista. En el moment àlgid de l'orientació

martinovista, Lozovsky es trobà fins i tot, en certa manera, a l'ala esquerra. Però açò no és perillós ni per a Lozovsky ni per a la Internacional, perquè, malgrat tota la seua precipitació aparent, Lozovsky coneix perfectament els límits a partir dels quals deixa d'ésser estimulat l'esquerranisme. Com succeeix sovint, un esperit exaltat es barreja en Lozovsky amb el conservadorisme ideològic. En un article mordaç, pot recomanar als treballadors d'Àfrica del Sud i als indígenes de les Illes Filipines derrocar la seua burgesia i, una hora després, oblidar el seu consell. Però en tots els casos seriosos en què ha de prendre decisions en què entra en joc la seua responsabilitat, Lozovsky s'inclina invariablement a la dreta. No és un home d'acció, revolucionari, és un pacifista orgànic. L'esdevenidor ho demostrarà més d'una vegada.

La forma en què foren dirigits els joves partits d'Orient, que tenien davant d'ells tasques grandioses, apareix, per dir-ho així, com la pàgina més ombrívola de la història de la Internacional després de Lenin.

Baste de dir que el paper dirigent pertanyia a Raskolnikov. A diferència dels que hem citat anteriorment, aquest és indiscutiblement un revolucionari combatiu, un bolxevic que té cert passat revolucionari. Però només l'espantosa devastació de les files dirigents ha pogut fer que Raskolnikov s'haja vist col·locat en la direcció... de la literatura proletària i de les revolucions d'Àsia. És tan incompetent en un domini com en l'altre. Els seus actes foren sempre millors que els seus discursos i els seus articles. S'expressa abans d'haver pensat. Certament, no és roí tenir-lo prop en un període de guerra civil. Però és molt menys bo en un període de guerra ideològica. Tornat d'Afganistan en 1923, Raskolnikov es llençar a la batalla al costat de l'Oposició. Haguí de moderar-lo amb molta insistència, per por a què fera més mal que bé. Per aquesta raó o una altra, es convertí, pocs dies després, en un combatent actiu de l'altre camp. No sé si ha estudiat molt l'Orient durant la seua estada a l'Afganistan. En canvi, escrigué molts records sobre els primers anys de la revolució i cregué necessari reservar un espai prou gran a l'autor d'aquestes línies. En 1924 escrigué els seus records (ja publicats), i on havia posat el signe "més" hi posà el signe "menys", i al contrari. Aquesta refosa té un caràcter tan primitiu i infantil, que no pot hom ni tan sols qualificar-la seriosament de falsificació. Es basa en una forma de pensar essencialment primitiva. L'activitat de Raskolnikov al camp de la literatura proletària constituirà una de les anècdotes més divertides de la història de la revolució. Però, realment, aquest aspecte no ens interessa. L'obra de Raskolnikov com a dirigent de la secció oriental de la Internacional té un caràcter força més tràgic. Basta de llegir el prefaci de Raskolnikov a l'informe de Tan Pin-sian per a convèncer-se, una vegada més, de la facilitat amb què certes naturaleses recauen, quan les condicions es presten a això, en la ignorància política. Per a l'informe menxevic de Tan Pin-sian, Raskolnikov ha escrit un prefaci elogiosament menxevic. És

cert que cal afegir-hi que l'informe de Tan Pin-sian ha estat aprovat per la VII sessió del Comitè Executiu de la Internacional. Raskolnikov és menys l'inspirador responsable que la víctima d'aquest mecanisme. Però la seua desafortunada direcció és, per la seua banda, una font d'immenses desgràcies i de nombroses pèrdues.

El moviment indi està representat en la Internacional per Roy és dubtós que es pugui fer més dany al proletariat indi del que li han fet Zinoviev, Stalin i Bukharin per mitjà de Roy. En l'Índia, com en Xina, s'ha portat i es porta a terme una acció que gairebé sempre està dirigida al nacionalisme burgès. En tot el període postleninista, Roy ha fet propaganda a favor d'un "partit del poble" que, com ell mateix ha dit, "ni pel seu títol ni per la seua naturalesa" hauria d'ésser el partit de l'avantguarda proletària. És una adaptació del goundangisme, de l'estalinisme i del lafollettisme a les condicions del moviment nacional de l'Índia. Políticament, açò vol dir: per mitjà de Roy, la direcció de la Internacional calça els estreps als futurs Chiang Kai-chek indis. Quant a les concepcions de Roy, són una mescla d'idees socialistes-revolucionàries i de liberalisme, acomodades a la salsa de la lluita contra l'imperialisme. Mentre els "comunistes" organitzen partits "obriers i camperols", els nacionalistes indis posen la mà sobre els sindicats professionals. En l'Índia es prepara la catàstrofe tan metòdicament com en Xina. Avui ha pres com a model els exemples xinesos i intervé als congressos xinesos com a professor. No cal dir que aquest nacional-demòcrata, intoxicat per una *ersatz* de "marxisme", és un enemic irreductible del "trotskisme", el mateix que el seu germà espiritual Tan Pin-sian.

A Japó no van millor les coses. El Partit Comunista japonès és invariablement representat en la Internacional per Katayama. A mesura que la direcció de la Internacional s'ha anat quedant buida, Katayama s'ha convertit en un pilar bolxevic. Certament, Katayama és, per si mateix, un malentès total. A diferència de Clara Zetkin, no se li pot qualificar tan sols de figura decorativa, perquè està totalment desproveït de caràcter decoratiu. Les seues concepcions formen un progressisme pintat molt lleugerament de marxisme. Per tota la seua formació, Katayama està molt més prop del món de les idees de Sun Yat-sen que de Lenin. Açò no impedeix Katayama excloure els bolxevics-leninistes de la Internacional i, en general, decidir per mitjà del seu vot el destí de la revolució proletària. En recompensa pels seus serveis en la lluita contra l'Oposició, la Internacional recolza en el Japó l'autoritat fictícia de Katayama. Els joves comunistes japonesos el contemplen amb deferència i segueixen els seus ensenyaments. Quins? No de franc hi ha aquest proverbi japonès: "Es pot adorar fins i tot un cap de sardina; la qüestió és creure-hi."

Entre tant, en el Japó no hi ha més que una successió sense fi d'intents dels diversos "partits obrers i camperols" de dreta, de centre, d'esquerra, que, tots en el mateix grau, constitueixen un atemptat organitzat contra la independència política de l'avantguarda proletària. Les notes i les contranotes diplomàtiques, les conferències i les contraconferències d'unitat creixen i es multipliquen, absorbint i pervertint els poc nombrosos comunistes, apartant-los del vertader treball d'agrupament i educació dels obrers revolucionaris. La premsa de la Internacional no dóna quasi cap informació sobre l'acció revolucionària actual dels comunistes japonesos, sobre el treball il·legal, l'organització, les proclames, etc. En canvi, gairebé totes les setmanes ens assabentem de noves iniciatives d'un nou Comitè per a la reorganització del partit obrer i camperol d'esquerra en el sentit de la unió amb l'ala esquerra del partit obrer camperol de centre que, per la seua banda, es decanta cap a l'ala esquerra del partit de dreta, i així successivament, indefinidament. Què pinta aquí el bolxevisme? Què poden haver de veure Marx i Lenin amb aquest indecent trasbals de ratolins?

Però caldrà tornar, des d'un altre punt de vista més a fons, sobre els palpitants problemes d'Orient.

Com hom ho veu, el sentit general dels canvis que s'han operat en la direcció de la Internacional apareix amb tota claredat quan desfilen els seus responsables. La gent de Martinov, els adaptats de totes classes dirigeixen la Internacional. Els francesos tenen un terme polític: *rallié*, que la freqüència de les revolucions polítiques ha fet necessari entre ells. Si els republicans han hagut d'adaptar-se a l'Imperi, els realistes i els bonapartistes han hagut, per la seua banda, d'adaptar-se a la República. No ho feren en absolut immediatament, sinó després d'estar convençuts de l'estabilitat del règim republicà. No són republicans que lluitaren per la República, sinó homes que caritativament acceptaren d'ella funcions i prebendes. Açò és el que s'anomena "ralliés". Però no cal creure que aquest tipus siga específic de la revolució burgesa. La base del "ralliement" no és la revolució, sinó la seua victòria i l'estat creat per aquesta victòria.

És evident que vertaders combatents, sobretot en els altres països, pertanyents a les joves generacions i, en certa manera, també a les generacions més velles, s'han apropiat i s'apropen a la revolució d'octubre. Però el règim actual de la Internacional no els permet elevar-se fins al nivell de dirigents independents, molt menys al de caps revolucionaris. Elimina, escombria, deforma i aixafa tot allò que és independent, ideològicament ferm i voluntariós. Té necessitat d'adaptats, els troba sense esforç, els agrupa i els arma.

Entre els adaptats es distingeixen dos grans tipus, que van des dels elements políticament toscs però honests, desproveïts de perspiciàcia i d'iniciativa, fins als

arribistes més empedreïts. Però fins i tot els millors entre aquests “ralliés” (com ho imposa la psicologia i com ho prova l'experiència) mostren davant les noves revolucions els defectes de què donaren prova abans, fins i tot en vigílies d'octubre: imprevisió, falta d'iniciativa creadora i de vertader coratge revolucionari. Els Kolarov, Pepper, Kuusinen, Waletsky, Martinov, Petrovsky, Lozovsky i d'altres herois que han fet fracassar, que han anunciat falsament o que han matat, aquest, una; aquell d'allí, dos; l'altre, tres revolucions, i fins i tot més, es diuen segurament: “Que caiga una nova revolució en les nostres mans, i aquesta vegada demostrarem el que som.” El mateix que el caçador amb mala punteria que jura, després de cada tret fallat, que apuntarà millor a la peça següent. Recordant els seus errors i inquiet per la idea que no han estat oblidats, aquests revolucionaris de després de la revolució sempre estan disposats, a un senyal des de dalt, a donar proves d'audàcia en tots els confins de la terra. Aquesta és la raó per la qual les situacions revolucionàries malgastades s'alternen amb aventures revolucionàries no menys tràgiques.

El millor que hom pot fer amb totes les varietats de Martinov, Kuusinen i Pepper és mantenir a una distància de tret de canó dels centres en què es decideix el destí de la revolució.

Es pot objectar que tots els personatges que he enumerat no són més que de segon ordre, i que la “vertadera” direcció està concentrada al Buró Polític del Partit Comunista rus. Però açò és una il·lusió. En els temps de Lenin, la direcció immediata dels assumptes de la Internacional havia estat confiada a Zinoviev, Radek i Bukharin. En l'examen dels problemes d'alguna importància prenen part Lenin i l'autor d'aquestes línies. No cal dir que, en totes les qüestions essencials de la Internacional, el diapasó estava en mans de Lenin. *Cap dels membres actuals del Buró Polític*, amb l'excepció de Bukharin, *prenia la menor part en la direcció de la Internacional*, i, ben entès, no era degut simplement a l'atzar. La naturalesa d'aquest treball pressuposa no sols un cert nivell teòric i polític, sinó també el coneixement directe de la vida interior dels països d'Occident i la possessió de les llengües que permeta seguir contínuament la premsa estrangera. En l'actual Buró Polític, ningú amb l'excepció de Bukharin, que, en vida de Lenin, no era més que suplent del Buró Polític, posseeix ni tan sols aquestes aptituds formals.

El *Testament* de Lenin ofereix una caracterització de Bukharin d'alguna forma contradictòria. D'una banda, en parla com d'un “teòric” dels més preciosos i amb més esdevenidor del partit; d'altra banda, indica que “és molt dubtós que les seues concepcions teòriques puguin ésser considerades com a concepcions marxistes, perquè hi ha en ell quelcom d'escolàstic (no ha comprès mai a fons la

dialèctica)”. ¿Com és que un no-dialèctic, un escolàstic, pot ésser el teòric d’un partit marxista? No em detindrà en el fet que el *Testament*, escrit amb un objectiu determinat per al partit, està impregnat del desig d’“equilibrar”, encara que no siga més que en certa manera, els trets característics de cada militant dirigent del partit: Lenin llima atentament l’elogi massa marcat, com suavitza el judici massa dur. No obstant això, aquestes atenuacions concerneixen a la forma del *Testament* i no al fons, i no expliquen com poden ésser “preciosos” els treballs marxistes d’un escriptor que no ha assimilat la dialèctica. De totes maneres, la caracterització que ofereix Lenin, malgrat la seua contradicció aparent, destinada a daurar un poc la píndola, no és realment contradictòria, i és profundament justa.

La dialèctica no suprimeix la lògica formal, com la síntesi no suprimeix l’anàlisi, sinó que, per contra, s’hi recolza. La manera de pensar de Bukharin és formalment lògica, i d’un extrem a l’altre abstractament analítica. Les seues millors pàgines es relacionen amb el camp de l’anàlisi formalment lògica. Allà on el pensament de Bukharin discorre per les línies traçades ja pel burí de Lenin i de Marx, pot oferir preciosos resultats *parcials*, en realitat sempre impregnats amb un cert regust d’escolàstica. Però allí on Bukharin penetra per si mateix en una esfera nova, allí on està obligat a combinar elements extrets de diferents dominis (econòmic i polític, sociològic i ideològic) palesa una arbitrarietat completament irresponsable i imponderable, multiplicant les generalitzacions abusives i jugant amb els conceptes com si fossen balons. Si hom es prengués la molèstia de reunir i classificar cronològicament totes les “teories” que Bukharin ha servit a la Internacional des de 1919, i sobretot des de 1923, n’extrauria un quadre recordant la nit de Walpurgis, on els miserables manes del marxisme tremolarien sota tots els vents de l’escolàstica.

El VI Congrés de la Internacional ha portat les contradiccions de l’aparell dirigent al paroxisme, i, com a conseqüència, a l’absurd. En aparença, la direcció semblava pertànyer a Bukharin: ell féu l’informe polític, indicà la línia estratègica, proposà i féu votar el programa (el que no és una minúcia), inaugurà el Congrés i el clausurà establint-ne el balanç. La seua preeminència semblava absoluta. No obstant això, tothom sap que la influència real de Bukharin sobre el Congrés estava prop del zero. Les interminables xerrades de Bukharin s’assemblaven a les bombolles que desprèn un individu que s’ofega. Durant aquest temps, sense que fóra respectat l’esperit dels informes, o per a sortir a l’encontre d’aqueix esperit, s’operava el reagrupament entre els delegats i s’afermava la seua organització fraccional. Aquesta duplicitat fenomenal palesà quin paper tan accessori, secundari, decoratiu en suma, exerceix la “ideologia” davall el règim burocràtic de l’aparell. Però si hom no pot parlar ara ja de la direcció de Bukharin, ja que la clau del VI Congrés fou la seua liquidació, queda Stalin. Però ací caiem d’una paradoxa en una altra: a qui s’anomena avui,

amb quelcom de raó, el dirigent de la Internacional no es mostrà al Congrés, i en els seus discursos posteriors es desembarassà dels problemes del programa i l'estratègia de la Internacional amb unes poques frases que no volien dir res. De nou, no hi ha en això res de fortuït.

No cal estendre's sobre el caràcter grollerament empíric de la política de Stalin. Amb més o menys endarreriment, no és més que el reflex passiu de xocs socials subterranis. No obstant això, durant un cert període i en condicions determinades, la força del centrisme de l'aparell resideix en l'empirisme de la seua adaptació. Però ací està precisament el seu taló d'Aquil·les.

Els que no el coneixen, difícilment poden fer-se una idea del nivell dels coneixements científics i els recursos teòrics de Stalin. En vida de Lenin, mai se'ns passà a cap de nosaltres pel cap interessar-lo en les discussions dels problemes teòrics o de les qüestions estratègiques de la Internacional. El màxim que li tocà de fer, a vegades, fou votar sobre tal o qual qüestió si les diferències de punts de vista entre els dirigents russos de la Internacional feien necessari un vot formal del Buró Polític. En tot cas, fins a 1924, és impossible trobar un article o un discurs de Stalin consagrat als problemes internacionals. No obstant això, aquesta "qualitat" (el fet de no haver estat lligat personalment per cap obligació o tradició ideològica als problemes teòrics i internacionals fonamentals) el féu immillorablement apte per a dirigir la política de retrocés quan, dins del país, les classes aixafades per la Revolució d'Octubre començaren a aixecar-se i a fer pressió sobre el partit. Stalin esdevingué necessari quan començà a rebobinar-se al revés la pel·lícula d'octubre. "Tota època social [digué Marx, reprenent l'expressió d'Helvetius] exigeix els seus grans homes; quan no existeixen, els inventa." D'aquesta manera, Stalin és el gran home "inventat" del període de reacció contra octubre.

És sabut que el marxisme no "nega" en absolut el principi personal en la història; al contrari, és capaç de dilucidar millor que qualsevol altra doctrina la funció històrica d'una personalitat destacada. Però el fetixisme del principi personal és totalment estrany al marxisme. El paper de la personalitat s'explica sempre per les condicions objectives expressades en les relacions entre les classes. Han hagut períodes històrics en què, segons l'expressió d'un enemic intel·ligent, Ustrialov "per a salvar el país" es palesà com a necessària una mediocritat, i res més. En el seu *Divuit de Brumari*, Marx mostrà, segons les seues pròpies paraules, "com la lluita de classes ha creat les circumstàncies i les condicions que han permès a un personatge mediocre i vulgar exercir el paper d'heroi". Marx pensava en Napoleó III. El substrat social del poder d'aquest foren els petits propietaris camperols, davall la neutralització recíproca de la burgesia i el proletariat. Els elements essencials d'aquesta situació existeixen igualment entre nosaltres. Tot resideix en la seua correlació de forces i en les

tendències del desenvolupament ulterior. Per a determinar aqueixes tendències haurem encara d'enfrontar-nos-hi. Però, mentre esperem, és indiscutible que com més s'avança, més apareix el règim stalinista com la preparació del bonapartisme.

El menyspreu envers les qüestions de principi i la limitació del pensament han caracteritzat sempre Stalin. En 1925, el periòdic del partit en Tiflis, *Zaria Vostoka*, li féu un mal servei en publicar la seua lletra del 24 de gener de 1911. El bloc de Lenin amb Plekhanov per a la lluita contra els liquidadors i els conciliadors és denominat per Stalin “una tempestat en un got d'aigua” (ni més ni menys), i prossegueix:

“En general, els obrers comencen a veure als grups de l'estranger amb desdeny; que s'enfuriquen quant desitgen; Nosaltres pensem que aquell que creu vertaderament en els interessos del moviment, treballa; la resta aviat se'n va. La meua opinió és que el resultat serà millor així.”

Així, doncs, en 1911, Stalin deixava desdenyosament Lenin l'atenció de “enfuriar-se” en la lluita contra el liquidacionisme. Quant al grup que havia format Lenin sobre problemes ideològics, Stalin l'anomenava amb menyspreu “una tempestat en un got d'aigua”. Que repugnant hipocresia impregna avui la intransigència retrospectiva de Stalin en allò que fa a la vella lluita ideològica!

Però no es tracta només de 1911. A la primavera de 1917, Stalin, “semidefensista revolucionari”, estava d'acord en principi en què el partit s'unís al defensista revolucionari Tseretelli. En les actes, fins avui dissimulades, de la Conferència del partit de 1917, llegim:

“Ordre del dia: proposta d'unió de Tseretelli.
Stalin.- Hem d'acceptar. Hem de definir la nostra proposta de realització de la unió. La unió és possible sobre la base de Zimmerwald Kienthal.”

Als temors expressats per certs delegats de la Conferència, Stalin hi respongué:

“No s'ha d'avançar ni prevenir els desacords. Sense desacords, el partit no viu. Dins del partit, liquidarem els petits desacords.”

Els desacords amb Tseretelli li semblaven a Stalin “petits desacords”, igual que, sis anys abans, la lluita teòrica de Lenin contra els liquidadors li semblava “una tempestat en un got d'aigua”. En aquest menyspreu cínic dels principis de la política i en aquest empirisme conciliador, rau en potència la futura aliança amb Chiang Kai-chek, la col·laboració amb Purcell, el socialisme en un sol país, el partit obrer i camperol bipartit i la unió amb els Martinov, Pepper i Petrovsky, per a la lluita contra els bolxevics-leninistes.

Citem encara una lletra de Stalin, escrita el 7 d'agost de 1923, a propòsit de la situació en Alemanya:

“Devem nosaltres els comunistes intentar (en la fase actual) apoderar-nos del poder sense els socialdemòcrates? N'estem prou madurs? Crec que tot resideix ací. En prendre el poder, teníem a Rússia reserves com: *a*) el pa; *b*) la terra als camperols; *c*) el suport de la immensa majoria de la classe obrera; *d*) la simpatia dels camperols. Els comunistes alemanys no tenen en aquest moment res de semblat (?). Certament, tenen com a veïna la nació soviètica, el que nosaltres no teníem, però què podem oferir-los nosaltres en el moment actual? Si avui, en Alemanya, el poder, per dir-ho així, caigués i els comunistes se n'apoderessen, fracassarien amb grans pèrdues (?!). Això en el “millor” dels casos. I en el pitjor els farien miquetes i els obligarien a retrocedir. El problema no resideix en què Brandler vullga “educar les masses”, l'essencial és que la burgesia, més els socialdemòcrates de dreta, transformarien amb seguretat el curs, la demostració, en una batalla general (en aquest moment totes les probabilitats estan del seu costat), i els aixafarien. En veritat que els feixistes no dormen, però ens interessa que ataquen els primers: això reagruparà tota la classe obrera entorn dels comunistes (Alemanya no és Bulgària). D'altra banda, segons totes les informacions, els feixistes són febles en Alemanya. *Al meu parer, s'ha de retenir als alemanys en compte d'estimular-los.*”

Només cal afegir a aquest esbalaïdor document (a l'anàlisi del qual hem de renunciar aquí) que a la primavera de 1923, abans de l'arribada de Lenin a Rússia, Stalin no plantejava la conquesta del poder d'una forma més revolucionària que en 1923 per a Alemanya. ¿No és evident, doncs, que Stalin és l'home més qualificat per a obrir el foc sobre Brandler i els dretans en general?

Quant al nivell teòric de Stalin, basta, en suma, de recordar que declarava (tractant d'explicar la raó per la qual Marx i Engels rebutjaven la idea reaccionària de la construcció del socialisme en un sol país) que en l'època de Marx i Engels “no podia plantejar-se la llei del desenvolupament desigual als països capitalistes”. No podia plantejar-se! Açò és el que s'escrigué el 15 de setembre de 1925.

¿Què diria hom d'un matemàtic que arribés a afirmar que Lagrange, Gauss o Lobatxevski no podien conèixer encara els logaritmes? En Stalin no es tracta d'un cas aïllat. Si hom examina l'eclecticisme picat dels seus discursos i els seus articles, s'hi percep que es componen quasi únicament d'aqueix gènere de perles i de diamants d'una ignorància gairebé virginal.

En els seus atacs, primer contra el “trotskisme”, després contra Zinoviev i Kamenev, Stalin colpejava sempre en el mateix punt: contra els vells revolucionaris emigrats. Els emigrats desarrelats que no tenen en el cap més que

la revolució internacional... No obstant això, avui són necessaris nous dirigents, capaços de realitzar el socialisme en un sol país. La lluita contra l'emigració, que d'alguna manera és la continuació de la lletra de 1911 contra Lenin, és part integrant de la ideologia stalinista del socialisme nacional. Només un desconeixement complet de la història li permet a Stalin recórrer a aquest argument palesament reaccionari. Després de cada revolució, la reacció ha començat per la lluita contra els emigrats i els estrangers. Si la revolució d'octubre retrocedís una etapa més a la via ustrialovista, l'equip següent, el tercer equip de caps, es posaria, amb seguretat, a perseguir en general els revolucionaris professionals: Mentre que aquests s'han vist aïllats de la vida en refugiar-se en l'acció clandestina, ells, els nous caps, sempre han estat arrelats!

Mai l'estretor d'esperit provincià-nacional de Stalin s'havia palesat de forma tan brutal com en aquest desig de fer dels vells "emigrats" revolucionaris un objecte de terror. Per a Stalin, l'emigració significa l'abandó de la lluita i la vida política. Li resulta orgànicament inconcebible que un marxista rus, en haver viscut a França o als Estats Units, s'haja vinculat a la lluita de la classe obrera francesa o nord-americana, per no parlar del fet que, la major part del temps, els emigrats russos hagen complit importants funcions al servei de la revolució russa.

És curiós que Stalin no s'adone que en atacar la vella emigració "desarrelada", ataca sobretot el Comitè Executiu de la Internacional, que està compost per estrangers emigrats a la Unió Soviètica, on han estat investits de la direcció del moviment obrer internacional. Però és sobretot contra si mateix, com "cap" de la Internacional, contra qui assesta Stalin els cops més dolorosos: no és possible imaginar un "emigrat" més perfecte, és a dir, més aïllat que ell amb relació a tots els països estrangers. Sense cap coneixement de la història ni de la vida interior dels països estrangers, sense un coneixement personal del seu moviment obrer, fins i tot sense la possibilitat de seguir la premsa estrangera, Stalin es veu cridat avui a forjar i resoldre els problemes de la revolució internacional. Amb d'altres paraules, Stalin és l'encarnació més absoluta de la caricatura de l'emigració en la forma en què se la representa la seua imaginació. Açò és també el que explica per què les incursions al camp de les qüestions internacionals a partir de la tardor de 1924 (es pot trobar sense esforç el dia i la data) tenen sempre un caràcter episòdic, entretallat, accidental, sense ésser per això menys nocives.

No és a causa de l'atzar que l'empirisme profundament cínic de Stalin i la passió de Bukharin pel joc de les generalitzacions hagen marxat junts durant un període relativament llarg. Stalin actuava sota l'efecte dels xocs socials directes; Bukharin, amb el seu dit menut, removia cel i terra per a justificar el nou gir bruscat. Stalin considerava les generalitzacions de Bukharin com un mal

inevitable. Per si mateix, considerava com abans que no hi havia raó per a inquietar-se per “tempestats” teòriques “en un got d’aigua”. Però, en un cert sentit, les idees viuen la seua pròpia vida. Els interessos s’adhereixen a les idees. Recolzades sobre els interessos, les idees fonamenten als homes. Així, servint Stalin, Bukharin s’ha convertit en el teòric que alimenta al grup de dreta, mentre que Stalin continua essent el pràctic dels procediments centristes. Ací està la causa del seu desacord. En el VI Congrés, el desacord esclatà amb major escàndol com que havia estat disfressat durant molt de temps.

L’interès real, i no purament formal, que porta a Stalin a la Internacional és rebre dels seus quadres dirigents el suport necessari al següent gir de la seua política interior. Amb d’altres paraules, allò que s’exigeix de la Internacional és una docilitat d’aparell.

En el VI Congrés, Bukharin llegí una lletra de Lenin a Zinoviev i a ell mateix en què els prevenia que, si es dedicaven a reemplaçar en la Internacional als homes intel·ligents i independents per dòcils imbècils, la matarien amb seguretat. Bukharin només s’ha arriscat a donar a conèixer aquestes línies quan li han estat necessàries per a defensar-se contra Stalin. En els fons, l’advertència de Lenin, que ressona tan tràgicament avui, engloba al mateix temps el règim de Zinoviev, el de Bukharin i el de Stalin. També aquesta part del *Testament* ha estat aixafada. *En el moment actual no sols dins del Partit Comunista rus, sinó en tots els partits comunistes estrangers sense excepció, tots els elements que han edificat la Internacional i que l’han dirigit en l’època dels quatre primers congressos, estan apartats de la direcció i exclosos del partit.* Aquest relleu general dels quadres dirigents no es deu, segurament, a l’atzar. La línia de Stalin necessita stalinistes, no leninistes.

Aquesta és la raó per la qual els Pepper, Kuusinen, Martinov, Petrovsky, Rafès, Manuilski i consorts són tan útils i irremplaçables. Estan fets per a adaptar-se. Tractant d’obtenir de la Internacional l’obediència completa, realitzen el seu suprem destí. Per a molts dels seus pensionats, el burocratisme s’ha convertit en la premissa d’una “llibertat” individual superior. Estan preparats per a qualsevol canvi radical d’opinió, a condició de tenir l’aparell al seu darrere, i al mateix temps es creuen els hereus directes de la revolució d’octubre i els seus missatgers en el món. Què més necessiten? Certament, construeixen una Internacional a imatge i semblança seua.

Aquesta “obra” serveix, no obstant això, un defecte fatal: no té en compte la resistència dels materials, és a dir, la classe obrera vivent. Als països capitalistes, la resistència ha aparegut abans, perquè no els comunistes no tenen un aparell coercitiu. Tanmateix totes les seues simpaties per la revolució d’octubre, les masses obreres no estan en absolut disposades a confiar en el

primer garrot transformat en cap i adorar un “cap de sardina”. Les masses no poden i no volen comprendre el mecanisme de l’aparell. Greus esdeveniments les instrueixen. No veuen més que errors, confusions i derrotes. Els obrers comunistes senten refredar-se l’atmosfera al seu voltant. Les seues inquietuds es transformen en un problema ideològic, que es converteix en la base dels agrupaments fraccionals.

Està clar: la Internacional ha entrat en un període en què cal expiar durament els errors de sis anys al llarg dels quals s’han tractat les idees com a bitllets menyspreats, als revolucionaris com a funcionaris i a les masses com a un cor dòcil. Les crisis més greus estan encara per arribar. Les necessitats ideològiques de l’avantguarda proletària ja s’obren pas, fent cruir els cercles de l’aparell. El monolitisme enganyós s’enfonsa en la Internacional més ràpidament que en el Partit Comunista rus, en el que, ja des d’ara, la pressió de l’aparell és enterament reemplaçada per la repressió econòmica i estatal.

No cal anomenar els perills del desmembrament fraccional. Però fins a la data ningú ha aconseguit vèncer el fraccionalisme amb lamentacions. El conciliacionisme, del que es queixen tant totes les resolucions, és encara menys capaç de debilitar al fraccionalisme. Ell mateix és un producte semiacabat de la lluita fraccional. El conciliacionisme està inevitablement cridat a diferenciar-se i ésser reabsorbit. Tota suavització o camuflatge de les divergències d’opinions no faria més que agreujar el caos i conferir un caràcter més durador i més dolorós a les formacions fraccionals. Només es pot vèncer el problema creixent nascut del fraccionalisme adoptant una línia de principi clara. Des d’aquest punt de vista, l’actual període de lluita ideològica declarada és un profund factor de progrés; basta de comparar-lo no amb l’ideal abstracte del “monolitisme”, sinó amb la realitat mortífera d’aquests últims anys.

Tres línies essencials es presenten en el pla internacional: la línia de dreta, que és una temptativa il·lusòria de ressuscitar en les noves condicions la socialdemocràcia d’abans de la guerra, en el millor dels casos tipus Bebel (Brandler, etc.); la línia d’esquerra, que és la continuació i el desenvolupament del bolxevisme i la revolució d’octubre: és la nostra; en fi, la línia centre, que oscil·la entre les dues línies principals, allunyant-se tant d’una com d’una altra, desproveïda de tot contingut de principi propi i, en definitiva, servint sempre de cortina a l’ala dreta: són Stalin i els seus partidaris.

Van a produir-se encara desplaçaments de tipus personal, fins i tot en les altes esferes. Quant al gros de les masses comunistes, les masses del partit i les masses sense partit, la seua autodeterminació està encara enterament per realitzar-se. Es tracta, puix, de conquerir les masses. La lluita no ha de revestir per aquest fet sinó una intransigència encara major. No es conquesta les masses

amb al·lusions o mitges paraules. La dialèctica del desenvolupament és tal que només es pot salvar la Internacional del perill de la descomposició fraccional per mitjà d'un agrupament decidit, ferm i intransigent de la fracció internacional dels bolxevics-leninistes.

¹ L'hotel Lux és, en Moscou, la residència dels comunistes estrangers.